Sfântul Nil este cunoscut de multă vreme credincioşilor din întreaga Ortodoxie. Între istorisirile despre râul de mir izvorât de moaştele cuviosului şi şocantele profeţii pe care le cuprind scrierile lui, interesul pentru acest reper al istoriei Sfântului Munte nu a făcut decât să crească odată cu trecerea secolelor.

Această carte, care cuprinde cuvintele, vedeniile şi proorociile Sfântului Nil, ca şi istorisiri despre minunile lui, nu este o culegere de revelaţii senzaţionale pentru amatorii de interpretări şi avertismente în registrul apocaliptic, nici o „destăinuire zguduitoare" despre vreo „numărătoare inversă" marcată de accidente nucleare, conspiraţii bancar-corporatiste, asteroizi şi politici dictatoriale, ci o mărturie vie despre primejdiile din calea spre mântuire. O certare a neghiobiei, a făţărniciei şi a minciunii. O călăuzire la adevăr şi la paza minţii. Un semn al veacului de acum despre Împărăţia lui Dumnezeu şi veacul ce va să fie, pentru cititorul cu înţelegerea neîntunecată.

editura Sofia

www.sophia.ro
ISBN 978-973-136-278-6
9 789731 362786

60
25,00

Minunile ▪ Vedeniile ▪ Cuvintele

SFÂNTUL NIL

Sofia

SFÂNTUL NIL

Minunile ▪ Vedeniile ▪ Cuvintele

Preacuviosului
părintelui nostru

NIL

Izvorâtorul de Mir
Cavsocalivitul

ÎNTRU SLAVA PREASFINTEI TREIMI

MANUSCRIPT

în care se cuprind:
Minunile, vedeniile şi cuvintele
Preacuviosului părintelui nostru
Nil Izvorâtorul de Mir,
Cavsocalivitul,
din Sfântul Munte Athos,
prescrisă la anul 1916, în Colciu,
Chilia Sfântului Gheorghe

Întru Slava Prea Sfintei
TREIMI.

Manuscript
În care să cuprinde:
Minunile, Vedeniile și cuvintele
Prea cuviosului Părintelui nostru
Nill Izvorîtoriul de Mir.
Cavsocalivitu.
Din Sfîntul Munte Athos.
Prescrisă la anul 1916. în Colciu. Chilia
Sfîntului Gheorghe.

Minunile, vedeniile şi cuvintele Preacuviosului părintelui nostru NIL Izvorâtorul de Mir, Cavsocalivitul

Ediția de față reproduce manuscrisul de la anul 1916, din Colciu, Chilia Sfântului Gheorghe, Sfântul Munte Athos

editura Σοφία
Bucureşti

Coperta: Mădălina Rădan

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NIL IZVORÂTORUL DE MIR, sfânt
Minuniile, vedeniile și cuvintele preacuviosului părintelui nostru Nil Izvorâtorul de Mir, Cavsocalivitul / Sfântul Nil Izvorâtorul de Mir. – București: Editura Sophia, 2011
Ed. de față reproduce manuscrisul de la 1916, din Colciu, Chilia Sfântului Gheorghe.
ISBN 978-973-136-278-6

235.3 Nil Izvorâtorul de Mir
929 Nil Izvorâtorul de Mir

Mulțumiri

Această ediție a fost întocmită cu blagoslovenia, sprijinul și rugăciunile obștei monahilor și fraților de la Chilia Colciului, cu hramul Sfântul Gheorghe, de la Sfântul Munte al Athosului, cărora le mulțumim cu toată dragostea.

Se închină acest volum amintirii și pomenirii părintelui Dionisie Ignat de la Colciu.

Cuvânt înainte

Ediția de față urmărește textul manuscrisului românesc *„În care se cuprind: Minunile, vedeniile şi cuvintele Preacuviosului părintelui nostru Nil Izvorâtorul de Mir Cavsocalivitul din Sfântul Munte Athos, prescrisă la anul 1916, în Colciu, Chilia Sfântului Gheorghe"*. Manuscrisul este, la rândul său, o transliterare a unei versiuni mai vechi, în alfabet chirilic, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, aflată odinioară în biblioteca Schitului Românesc Prodromu, pe care am avut ocazia să o consultăm la Colciu.

Puteți așadar nota că originalele textelor de referință și-au schimbat sălașul între ele: manuscrisul aflat astăzi la Prodromu este cel originar din Colciu, în vreme ce versiunea prodromită se află în biblioteca Chiliei Sfântului Gheorghe.

O verificare suplimentară a acestor traduceri românești este și dactilograma din *„Anul Mântuirei 1935, Martie în 29 de zile, Orthodoxul Calendar"*, *„care s-au prescris în Sf. Skit Pustnicesc al Sfântului Marelui Vasilie, din acest Sf. Munte al Athonului"*, de către monahul Arsenie Cottea.

Despre viața Sfântului Nil Athonitul, Izvorâtorul de mir, prăznuit de Ortodoxie la 12 noiembrie, aflăm puține lucruri din sinaxar. Dacă manuscrisele aghiorite ale Profeților spun că sfântul a trăit între anii 1612 și 1692, mineele de astăzi arată că el s-a săvârşit către Domnul în anul 1651.

Acest Sfânt Nil s-a născut în Grecia, într-un sat numit după Sfântul Petru, din dioceza Zakoneia. A fost crescut de unchiul său, ieromonahul Macarie. La vârsta bărbăției, a fost tuns în monahism și apoi a ajuns, la rândul său, preot.

Căutând lupta cea bună, cei doi au mers la Sfântul Munte Athos, şi acolo s-au aşezat pustniceşte la un loc ce se numea „Pietrele Sfinte". După plecarea la Domnul a unchiului său, Sfântul Nil s-a nevoit până la capătul zilelor lui într-o peşteră a muntelui. Din sfintele lui moaşte a izvorât şuvoi de mir, care curgea din vârful acelui munte şi se vărsa în mare. Această minune nemaivăzută a adus la acel loc oameni greu bolnavi de pretutindeni. Mulţimea lor a tulburat liniştea unuia dintre ucenicii Sfântului Nil, iar rugându-se acesta Sfântului, mirul a încetat pe dată să mai curgă.

Dezvăluirile făcute de Sfântul Nil monahului aghiorit Theofan au însoţit vremea descoperirii sfintelor sale moaşte din anul 1815, prăznuită la 7 mai. Pentru câţiva ani înainte şi după această întâmplare minunată, monahii athoniţi au avut parte de o părtăşie extraordinară cu Sfântul Nil, ca de o călăuză duhovnicească între veacurile marilor căderi şi încercări din Sfântul Munte Athos.

Există un rost lămurit al acestor arătări a Sfântului Nil, care încerca astfel să întărească pe „cel ce înţelege" pentru urgiile care urmau să se abată asupra obştei: profeţiile sale sunt un îndreptar esenţial pentru monahul aghiorit. Deşi cuvintele tăioase ale Sfântului Nil au fost mai degrabă nepopulare pentru unii stareţi (*„îndumnezeiţii în barbă"*, despre care ştim că au ridicat *„război către Sfântul Nil, că numele Sfântului nu vrea să-l audă"*), această carte a circulat în manuscris preţ de două sute de ani, iar unele profeţii sunt astăzi cunoscute de toţi athoniţii. Un exemplu este pasajul referitor la sfârşitul vieţii monahale din Sfântul Munte, pus în relaţie cu icoana Maicii Domnului „Portăriţa", din mănăstirea Ivirului:

O, Preacuvioşilor părinţi! Întâi are să se clătească mănăstirea unde se află icoana puţină vreme. Şi aceasta însemnează că o să simţească nesimţirea, că o să plece păzitoarea ei, care a păzit-o până acum.

(...) Şi Athonul o să troznească înfricoşat şi o să scoată sunet subţire. Şi cînd o să iasă icoana Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu, o să se facă semn înfricoşat şi încutremurat, că o să se întoarcă toate bisericile din munte spre petrecerea Împărătesei, întru plecarea mântuirii. (...)

Aceasta să se ştie: că în câtă vreme se află icoana Maicii Domnului în muntele acesta, să nu îndrăznească cineva să fugă de aici din munte, pentru că celor ce vor fugi o să le vină osânda sufletească şi trupească. Iar de va

fugi icoana Maicii lui Dumnezeu din muntele acesta, atunci vă duceţi şi voi oriunde veţi voi, numai făgăduinţele să le păziţi orişiunde vă veţi afla.

Cum poate fi pregătit cititorul de azi pentru întâlnirea cu Profeţiile Sfântului Nil Athonitul? Există oare o reţetă care să ofere cititorului din mileniul al treilea după Hristos o legătură cu lumea în care aceste scrieri aveau rostul lor deplin? Poate că una din condiţiile necesare este ca cititorul să fie dreptcredincios. Asta fiindcă efortul de acomodare pe care un *străin* ar trebui să îl facă pentru a înjgheba o punte către lumea Sfântului Munte din veacul al XIX-lea ar secătui probabil înţelegerea întâlnirii propriu-zise cu monahii acelui veac şi încercările lor. Din păcate, nici ortodocşii zilelor noastre nu sunt lipsiţi de această sleire a priceperii: recursul la trecutul patristic şi Tradiţie este adesea formal, ca şi cum singura valoare a acestei relaţii este asigurarea unei genealogii glorioase. Un autor contemporan, Arthur Williamson[1], descrie acest fenomen, în Apus, într-o singură frază: „Căutarea unui pedigree confesional şi a legitimităţii doctrinare a şters pur şi simplu percepţia complexităţii generaţiilor de odinioară şi a sărăcit capacitatea noastră de a înţelege dinamica şi resorturile vremurilor de atunci." Nu e mai puţin adevărat că există un duh de risipire al teologiei de azi, care invită la o imersiune completă într-un nor de arabescuri şi detalii care ocultează la fel de bine rostul mântuitor al Bisericii şi moştenirea sa de sânge.

Această stare de îndepărtare de noima rădăcinilor duhovniceşti, interpretată drept răcire, lenevie, împietrire, apostazie, perplexitate, mândrie sau ignoranţă, poate trece drept un semn al vremurilor. Într-o spirală a căderii duhovniceşti, neputinţa de a înţelege semnele este un semn în sine. Sfântul Nil descrie această cheie soteriologică astfel: „pentru aceea zic că nesimţirea o să simţească, dar înţelegerea o să se întunece şi nu o să cunoască că se duce mântuirea din întunecarea celor pământeşti."

Deşi poate trece drept o piesă de senzaţie pentru colecţionarii de interpretări si avertismente în registre apocaliptice, cartea de faţă nu reprezintă mărturia athonită a vreunei numărători inverse marcate de accidente nucleare, conspiraţii bancaro-corporatiste, asteroizi

[1] *Apocalypse then: prophecy and the making of the modern world*, Praeger, 2008.

și politici dictatoriale. Pentru monahul athonit de astăzi și de acum două sute de ani, semnele sfârșitului nu se citesc numai în zvârcolirea patimilor lumii, ci mai cu seamă în încercările din obștea din Grădina Maicii Domnului.

Dimpreună cu monahul aghiorit Theofan, primim în *Profețiile Sfântului Nil Athonitul* o mărturie frățească despre pericolele din calea spre mântuire. O certare pentru neghiobie, înstrăinare și minciună. O îndreptare la adevăr și păzirea minții. Un semn al veacului de acum, cititorului cu *înțelegerea neîntunecată.*

Gheorghe Vânău

DIN
CARTEA MANUSCRIPT A CUVIOSULUI
PĂRINTELUI NOSTRU
NIL
IZVORÂTORUL DE MIR, CAVSOCALIVITUL,
DIN SFÂNTUL MUNTE ATHOS

CAP 1

Viața și minunile și vedeniile Sfântului Nil, cum urmează:

Cuviosul părintele nostru Nil a fost pe la anul facerii lumii 7103, iar de la Hristos 1612. Şi a adormit la anul 1692, la o chilie situată pe o stâncă aproape de Schitul Cavsocalivia[1], în Sfântul Munte Athos. Sub care era o peşteră în coastele stâncii, pe la jumătate, în care a viețuit şi a adormit sfântul, şi din sfintele moaşte a izvorât mir cu minune. Şi de aceea s-a numit „izvorâtor de mir".

Iar pe la anul 1813 au început jefuirile dinspre tâlhari în muntele acesta. Şi era primejdie mare de la silnicii albanezi, pentru păcatele noastre, mai înainte de zavera[2] care a fost la anul 1821. Această urgie văzând-o Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi purtând grijă pentru călugării cei din Muntele Athos, a trimis pe robul său, pe Cuviosul părintele nostru Nil, izvorâtorul de mir. Şi s-a arătat în multe chipuri la un monah anume: Theofan, pe care l-a vindecat de o patimă cumplită.

De la anul 1813 până la 1819, câte răutăți erau să se întâmple i-a arătat cu vedenii, prin care îndemna pe monahi la pocăință. Şi pricina pentru care s-a arătat lui Theofan se va cunoaşte din cele ce se vor zice:

Începutul arătărilor Sfântului către Theofan robitul

Acest Theofan a venit în Sfântul Munte la anul 1805. Şi s-a stabilit în Schitul Cavsocalivia şi s-a făcut călugăr rasofor, şi de aici ple-

[1] Cavsocalivia (colibe arse) – denumire dată după Sf. Maxim Cavsocalivitul (sec. al XIV-lea), care avea obiceiul să-şi schimbe locul de ședere şi să dea foc, după fiecare mutare, vechii colibe pe care o părăsea. Pe acest loc, Cuviosul Acachie (sec. al XVII-lea) a întemeiat schitul cu acest nume.

[2] Nume dat revoluției organizate de greci în 1821 împotriva stăpânirii turcești.

când, s-a dus la Mănăstirea Rusicon[1], şi de acolo l-au trimis la Metocul Mănăstirii afară, unde a suferit ispite sufleteşti şi trupeşti. Şi aşa, din slobozirea lui Dumnezeu, diavolul, văzându-l căzut, a intrat într-însul, şi se îndrăcea, şi viind iarăşi înapoi şi neaflând tămăduire, s-a dus în ţara lui, la Nazianz, în Capadochia. Şi acolo s-a tămăduit de la un cucernic preot.

Unde în urmă iarăşi a căzut în alte ispite, pentru aceea a venit iarăşi în Sfântul Munte, şi neputând să viețuiască cu stareț sau cu altcineva împreună, pentru că nu-l primea nimeni, se afla în mare nedumerire.

Într-una din zile s-a dus primprejurul Schitului Cavsocalivia, pe la semănături, să adune buruieni de mâncare ce se numesc molotru[2]. Şi acolo a găsit o colibă veche, lângă care a văzut stând un bătrân necunoscut (acesta era Sfântul Nil). Şi închinându-se, au vorbit împreună. Iar Theofan a intrat în colibă şi se uita. Şi îi zice bătrânul: „Ce te uiți? De voieşti să viețuieşti aici, eu voi purta grijă pentru cele de nevoie." Şi ieşind afară Sfântul, s-a făcut nevăzut. Iar Theofan l-a căutat să-l afle şi nu l-a găsit, fără numai simțea o bucurie în inima lui. Şi s-a hotărât să rămână acolo.

Şi curățind coliba şi locul, a rămas, aducându-şi cele spre hrană de la schit cu osteneală. Odată, aducând apă, a văzut pe unii din fraţi făcând drum mai de-a dreptul către colibă şi şi-a adus aminte de cuvântul Sfântului, care s-a făgăduit că îi poartă grijă de cele de nevoie. Şi aşa şedea în acea colibă, lucrând la fesuri.

Pe urmă a voit să învețe linguri, fiind fără capital, şi s-a dus la Chilia Spânilor, unde este peştera Sfântului. Şi acolo învăța. Iar într-una din zile unul din fraţi l-a lovit peste spate, iar el l-a blestemat pe dânsul şi numaidecât l-a tulburat dracul, ca şi mai înainte, şi l-a muncit trei săptămâni neîncetat, şi, ducându-se la coliba lui, şedea acolo.

Iar într-o noapte l-a scuturat dracul şi după aceea şi-a venit întru sineşi, şi sculându-se la al treilea ceas din noapte, vede că se lumina locul şi vedea oameni înarmaţi cu săbii şi cu sulițe, avându-şi feţele înfocate şi, alergând asupra lui, l-au prins. Iar cel mai mare al lor şedea la alt loc. Şi poruncea să-l bată tare, şi ei târându-l de picioare

[1] Nume sub care mai este cunoscută mănăstirea rusească Sfântul Pantelimon.
[2] Plantă din familia mărarului, întrebuințată atât pentru efectele ei terapeutice, cât şi ca aromă în alimentație.

şi zdrobindu-l prin pietre, iar alţii cu pietre lovindu-l. Şi Theofan zicea numai: „Amin!" Iar dracii ziceau către dânsul: „Tu te-ai făgăduit către noi unele, şi acum faci altele?" Iar mai-marele lor zicea să-l aducă către dânsul, şi îl târau ca să-l ducă.

Şi văzând Theofan că o parte dintr-înşii fug în sus, iar alţii în jos, şi aceia care îl târau l-au lăsat şi au fugit, sculându-se, a văzut pe Sfântul în chipul unui monah, anume Ignatie Mitilineul din Cavsocalivia, dar n-a priceput că este Sfântul. Iar cel văzut era ca şi cum de la pescuit ar fi venit. Şi luând îndrăzneală Theofan, a alergat să închidă uşa şi să urmeze după dânsul. Atunci au aruncat dracii cu pietre şi l-au rănit de moarte la o coastă, iar el, lăsând uşa deschisă, a alergat în urma lui, şi neputând să-l ajungă, numaidecât a ajuns la întâia colibă a schitului, unde Sfântul s-a făcut nevăzut. Iar Theofan a intrat în coliba popii Timothei, neputând să mai vorbească de durerea rănilor.

Şi zăcând fără suflare, după Utrenie a adormit. Şi vede în vis că era la coliba lui şi i se părea că venind cel mai sus zis Ignatie, îi zice: „Bine ai făcut de ai deschis locul acesta!", arătând şi grădina. Iar el a zis: „În pustia aceasta ce bine să fie?" Sfântul i-a zis: „Decât mine mai pustnicit nu eşti." Theofan a zis: „Bine ar fi fost de nu aş fi avut această drăcească supărare."

Atunci Sfântul, întinzându-şi mâna, l-a binecuvântat zicând: „În numele Domnului nostru Iisus Hristos, să nu te mai supere diavolul până la sfârşit!" Iar el a răspuns şi a zis: „Atâtea rugăciuni mi-au făcut preoții cu atâtea sfinte moaşte, şi nu m-am vindecat. Şi acum binecuvântarea lui Ignatie o să mă tămăduiască?" Neştiind că este Sfântul Nil, care grăia cu el, a zâmbit. Şi vătămătura lui Theofan se vedea ieşită mult. Îi zice Sfântul: „Nu râde, ticăloase, că te-ai vindecat de dracul, dar vătămătura să-ți rămână, ca să urăşti păcatele! Însă să ai răbdare, că mult ai să te ispiteşti de la oameni şi de la draci." Şi după acestea s-a pornit să se ducă, zicând: „Blagosloveşte!" Iar el i se părea că a ieşit împreună cu dânsul până în grădină. Sfântul i-a zis: „Bine ai făcut de ai curățit până aici, mai mult loc nu-ți trebuie!" El a zis: „Părinții mă îndeamnă să curățesc mai mult, dar eu nu am vrut." I-a zis Sfântul: „Am auzit şi eu, însă răbdare!" După aceasta îi zice Sfântul: „Să vii câteodată să măturі casa mea şi să-mi aprinzi candela, pentru că am îmbătrânit şi nu mai pot." Iar el i-a zis: „Tu

atâția ucenici ai, şi vrei să te slujesc eu?" Sfântul i-a zis: „Aceştia s-au dat la cele vremelnice şi nu mă slujesc."

Iarăşi îi zice Sfântul: „Ai răbdare, Dumnezeu o să vindece vătămătura ta!" Iar el nu credea. Şi i-a zis Sfântul: „Această necredință a ta mult te vatămă pe tine, ticăloase. Că are să se tămăduiască şi această vătămătură. Iar de vei rămâne în necredința ta, îndoit vei pătimi. Nu mă socoti că sunt Ignatie, precum ți se pare ție, ci eu sunt Nil, şi locuința mea este la Caravastas" (că aşa se numeşte locul acela mai jos de Peştera Sfântului). Şi acestea zicând, se părea că merge spre schit, iar Theofan spre coliba lui. Şi aşa s-a deşteptat. Şi o, minune! S-a aflat sănătos de vătămătură şi de îndrăcire şi de toate rănile. Şi era plin de veselie. Şi sculându-se a spus minunea fraților şi toate cele ce a văzut. Iar ei, auzind, slăveau pe Dumnezeu şi mulțumeau Sfântului.

Şi luând degrabă Theofan lumânări, tămâie şi untdelemn, s-a dus la peştera Sfântului. Şi măturând a prins candela şi lumânările şi pe urmă a curățit şi drumul Peşterii. Şi venea în toate sâmbetele de aprindea candela şi lumânările. Şi de atunci veneau frații cu preot şi făceau Sfânta Liturghie, că până atunci nu se duceau părinții, fiindcă era locul prăpăstios, şi nici la pomenirea Sfântului nu se duceau, şi pentru aceea Sfântul se jeluia.

Iar după o vreme lui Theofan, mâncând şi bând peste măsură la coliba lui, i-a venit război trupesc. Şi ieşind să adune molotru, când s-a întors a găsit pe Sfântul la colibă, iarăşi în chipul lui Ignatie. Şi l-a întrebat: „Unde ai fost?" El a zis: „La molotru, fiindcă o să iau meşteri să sfârşesc zidul grădinii." Şi intrând în colibă, a intrat şi Sfântul şi s-a închinat la icoana Maicii Domnului care era acolo, făcându-şi cruce. Şi pe urmă a şezut pe un scaun şi i-a zis lui Theofan arătând cu degetul icoana Născătoarei de Dumnezeu: „Pe această Doamnă să o ai cu sineți totdeauna şi aceasta va fi iconomisitoare[1]."

Pe urmă, văzând instrumentele pentru linguri, îi zice: „Nu mai căuta altă rucodelie[2], ține pe cea a părinților din schit, şi cât poți în-

[1] Purtătoare de grijă; de la cuvântul iconom (în românește econom), monahul care se ocupă de administrarea mănăstirii.

[2] Lucru de mână, îndeletnicire specifică monahilor de sine stătători de confecționare a unor obiecte de uz casnic (linguri de lemn, donițe, coşuri, rogojini etc.) şi obiecte de cult (iconițe, mătănii, pictură, sculptură), din vânzarea cărora se întrețin.

frânează-te de vin, de peşte şi de cele însuflețite, şi să sfârşeşti zidul grădinii degrabă, că o să te ispiteşti tare peste o săptămână, în ceasul al şaptelea din noapte. Însă să ai răbdare, că o să se adune păcatele tale cele de moarte şi o să curgă sânge din nasul tău ca un izvor, şi o să te ispiteşti de gânduri atâta cât nu ți s-a mai întâmplat ție altă dată în toată viața ta, şi să nu ieşi din sfătuirea duhovnicului." Atunci Theofan i-a zis: „Nu cumva eşti Sfântul Nil?" Iar Sfântul a răspuns: „Tu ai zis." Şi îndată s-a făcut nevăzut.

După ce au trecut cinci zile, s-a sfârşit zidul grădinii. Şi la miezul nopții a auzit un glas de pisică, iar el, socotind că o fi venit vreun motan (mârtan) de la schit, a vrut să deschidă uşa, şi cum a pus mâna la uşă, aude glas de măgari, de câini şi de cămile cu multă sălbăticie. Atunci nu a deschis, ci a căzut cu frică pe patul lui şi pe urmă a auzit tulburare multă şi vorbă de oameni în limba turcească, care zicea: „Ce stați? Unde este acel înşelător?" Iar altul zicea: „Înăuntru este!" Şi iarăşi: „Ce stați dar şi nu-l scoateți afară?" Şi numaidecât acei diavoli au stricat fereastra, şi căutând înăuntru au zis: „Cum să intrăm, că este un ostaş împărătesc înăuntru?" „Şi dacă este, ce are să ne facă? Eu datoria mea o cer să mi-o dea el!" Şi a strigat: „Stricați coliba şi-l scoateți afară!" Şi îndată au rupt colțul casei şi l-au aruncat jos, şi atât aruncau plăcile, încât toată casa se cutremura. Iar lui Theofan, înspăimântându-se de frică, ca să nu-l zdrobească casa, i s-au tulburat creierii şi a început să-i curgă sânge din nas, din strâmtorarea inimii, după cuvântul Sfântului. Şi atunci a strigat: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ajută-mi şi mă mântuieşte! Sfinte Nil, ajută-mi!" Şi îndată s-a auzit glas dinăuntru din colibă, zicând: „Nu te teme, ticăloase, aici sunt! Când făceai fărădelegi şi te supuneai lor, atunci nu te temeai, iar acum te temi? Nu te teme, iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău!" Şi numaidecât au încetat dracii de a mai strica coliba şi au tăcut. Şi liniştindu-se, Theofan a adormit. Iar dimineața a venit în schit şi a spus cele ce i s-au întâmplat. Şi au venit părinții de au văzut surpătura colibei şi sângele, şi au crezut cele spuse de el.

Altădată săpa Theofan sub o piatră mare. A auzit glas zicându-i: „Fugi mai degrabă de acolo!" Şi ieşind el să vadă cine este, îndată a căzut piatra şi el a scăpat de moarte.

Odată, având trebuinţă să facă o sternă[1] pentru strâns apă de ploaie, a cerut voie de la părinţi şi var pentru zidit, şi nu i-au dat. Iar el, îndemnat fiind de gândul cel rău, s-a dus să ia întru ascuns din varniţa unui frate. Şi a întâlnit pe Sfântul Nil în chipul cel mai înainte văzut. Şi l-a întrebat unde se duce, iar el i-a răspuns toată pricina. Sfântul i-a zis: „Nu este bine să faci aşa!" Iar el i-a răspuns: „Nu găsesc. Ce să fac?" Îi zice Sfântul: „Urmează mie!" Şi ducându-se împreună, au ajuns la o varniţă veche. Şi îi zice Sfântul: „Aici este var, caută şi ia cât îţi trebuie!" Şi scoţând Theofan săpăliga şi cosorul, a curăţit locul şi au intrat în varniţă amândoi. Şi Sfântul, apucând o piatră foarte mare, a dat-o la o parte, iar el i-a zis: „Multă putere ai, părinte!" Şi i-a arătat să cureţe varul cel uscat, şi va găsi var bun, şi va drege sterna. Şi când voia Theofan să-l întrebe de unde ştie varul acesta, Sfântul s-a făcut nevăzut. Iar el, săpând, a găsit var şi s-a sfârşit trebuinţa. După aceea, unii din părinţi au voit să izgonească pe Theofan de acolo zicând că adună molotrul, sparanghelul şi ovrenezul[2], şi ei nu găsesc. Şi se gândea: „Ce voi face?"

CAP 2

Arătarea Sfântului Nil în chipul ciobanului

La anul 1814, februarie 24, viind Theofan către coliba lui şi intrând înăuntru, a auzit un glas din afară zicând: „Părinte! Părinte! O, părinte!" Şi ieşind, vede un bătrân în chipul ciobanului Lavrei, fiind îmbrăcat în dulamă neagră şi cu cojoc de capră, cu toiag în mână şi cu cuţit în brâu. Şi zice: „Ai foc? Mi-e frig!" Iar el a zis: „Este." Şi intrând înăuntru dregea focul (acesta era Sfântul Nil). Şi stând către sfintele icoane, citea Ceasurile şi Obednița. Şi după ce a sfârşit, a stat în dreptul icoanei Maicii Domnului şi citea icoasele, făcând şi închinăciuni până la pământ la sfârşitul fiecărui icos. Şi la sfârşit a zis: „O, Maică Prealăudată!" Al doilea a zis: „O, Maică Prealăudată, păzeşte Schitul Cavsocalivia şi pomeneşte pe robul tău Ambrosie

[1] Rezervor săpat în stâncă pentru colectarea apei.
[2] Vlăstari ai plantei untul-pământului.

monahul dicheu[1] şi pe toţi fraţii cei întru Hristos!" Şi a treia oară a zis: „O, Maică Prealăudată, păzeşte această nouă locuinţă şi pomeneşte pe robul tău Theofan monahul şi pe toţi fraţii care vin către dânsul!" Şi a zis lui Theofan: „Zi şi tu *Apărătoare Doamnă*!" El a zis: „Nu ştiu." Atunci a zis tot Sfântul şi a făcut Otpustul zicând: „Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, care în muntele acesta în pustnicie au strălucit, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, primeşte rugăciunile Maicii Tale şi goneşte pe cei potrivnici care vrăjmăşesc muntele acesta! Amin!" (acestea zicea pentru tâlharii albanezi şi pentru nevăzuţii vrăjmaşi). Şi de câte ori se arăta Sfântul către Theofan, făcea cruce şi se închina sfintelor icoane ca să arate că nu este nălucire, să rămână fără de răspuns cei ce zic că sunt înşelăciuni cele ale Sfântului.

După aceea zice lui Theofan: „Blagosloveşte!" El i-a zis: „Bine ai venit, vino de te încălzeşte!" Sfântul i-a zis: „Să mă duc, că a trecut ceasul şi dobitoacele sunt risipite." Theofan îi zice: „Ai cerut să te încălzeşti, şi acum te duci?" Sfântul a zis: „Să şed puţintel, că altă dată nu ne întâlnim." Şi văzând vasele lui, l-a întrebat: „Negustor eşti? Ce îţi trebuie atâtea vase? Pustnicul trebuie să fie neagonisitor. Nu te temi de tâlhari aici în pustie? Cum ai vieţuit aici singur?" El i-a răspuns: „Ce să fac, părinte, că toate trebuiesc!"

După aceea i-a spus toate, cum vieţuieşte şi cele pentru Sfântul, iar el i-a zis lui Theofan: „Vezi, frate, Dumnezeu cât bine face omului? Te-a vindecat fără de nădejde. Nu te arăta şi tu nemulţumitor către Dumnezeu şi către Sfântul!" Şi el i-a zis: „Cum se cade să mulţumesc lui Dumnezeu şi Sfântului?" „Ce întrebi? Vrei să te învăţ? Eu îţi spun, numai să faci!" El i-a zis: „Spune, că fac, iar de nu voi face, să mă pedepsească Sfântul Nil pe care ţi-l dau chezaş!" Acestea auzind Sfântul, îi zice cu posomorâre: „O, omule, cum îndrăzneşti să zici astfel de cuvinte fără să mă cunoşti cine sunt? Poate să-ţi zic ceva spre primejdia sufletului tău şi a trupului, precum au pătimit mulţi şi s-au împrilostit[2] arătându-le marea ca uscatul şi întunericul ca lumina şi altele mai multe amăgiri. Ia aminte să nu te mai făgăduieşti aşa prost şi cum s-ar întâmpla!" Atunci îi zice: „Acum să-ţi

[1] Monahul care îndeplineşte atribuţiunile de stareţ în schiturile din Athos (în cele idioritmice pe o durată limitată la un an şi în cele chinoviale pe timp nelimitat).
[2] Înşelat.

spun cererea ta, însă ia aminte să nu minți, că pe urmă, de nu mă vei asculta, vei pătimi mari ispite: întâi să cinsteşti pe mai-marii tăi, pe făcătorii tăi de bine şi pe cei ce te urăsc, să fii paşnic, fără urâciunea inimii, şi când te-ai scârbit cu cineva să pui metanie, niciodată urâciune cu cineva să nu ai, şi păzeşte-ți știința curată. Şi aşa ridică-ți crucea ta şi urmează lui Hristos." Iar el i-a zis: „Ce să fac, părinte? Că vin părinții şi mă supără. Şi eu mă scârbesc." A zis Sfântul: „Pentru ce te asupresc?" El a zis: „Eu nu le fac nimic, numai strigă că le adun molotrul şi ei nu găsesc". I-a zis Sfântul: „Atâția vin şi adună, şi de la tine lipsa? Aceasta este satanicească lucrare. Însă şi tu nu aduna de aici şi până la schit. Lasă să se sature ei." El a zis: „Şi de nu voi a aduna, ei tot au părere. Pentru aceea o să adun. Şi orice vor voi, să zică." A zis Sfântul: „Nu. Ci spune numai duhovnicului." El a zis: „El este întâi potrivnicul meu." A zis Sfântul: „O ştiu şi eu, însă du-te şi-i spune. Şi de nu vor asculta de dânsul, să spui la proistoşii[1] din mănăstire. Şi ce îți vor zice, fă. Să te rogi pentru dânşii la canonul tău, zicând: «Pomeneşte, Doamne, pe cei ce mă urăsc şi pe cei ce mă necăjesc şi mă nedreptățesc!» Să te păzeşti de îndumnezeitul în barbă, care se închină bărbii lui şi cugetă înalt, că are barbă până la pământ, care nu-l foloseşte, ci îi vatămă sufletul. Bine ar fi fost să o fi tăiat. Acesta o să ridice război către Sfântul Nil, că numele Sfântului nu vrea să-l audă. Însă să ai răbdare, că nu poate face nimic, fără numai că răutatea lui îşi împlineşte. Iar ție îți ajunge câte răutăți ai făcut, că fața ta te arată că eşti ucigaş, curvar, căzut în multe patimi şi lepădat de Hristos pentru faptele tale." Iar Theofan i-a zis: „Crede-mă, părinte, că toate patimile mele mi le-ai spus!" Şi atunci şi-a mărturisit toate păcatele sale. Şi i-a zis Sfântul: „Cele ce s-au făcut până acum nu o să le mai desfaci, dar păzeşte-te de acum înainte, să nu te mai întinezi." Theofan i-a zis: „Pentru ce pe Metodie l-ai numit îndumnezeit în barbă?" A zis Sfântul: „Pentru că în loc de Dumnezeu îşi are barba, ca şi când ar fi ca a Sfântului Onufrie, şi întru dânsa nădăjduieşte. Şi cele spre trebuință le ia de la închinători, vânzând din perii bărbii. Şi nădăjduieşte mântuirea lui de la barbă. Să nu primeşti darurile lui, că sunt osteneli străine neslujite, nici să te împrieteneşti cu dânsul. Ci zi numai: «Blagosloveşte!» Şi te depărtează de el fără de răutate. Să nu scrii şi să trimiți la rudenii şi la prieteni în lume. Să nu intri în Altar ca unul ce eşti oprit. La privegherea schitului sau la Liturghie să nu apuci înaintea fraților, nici să te împotriveşti lor. În biserică să şezi drept, să nu rezemi mâna de cap, să nu te uiți încoace şi încolo, ci să cauți numai jos la pământ, şi fără de rasă şi camilafcă să nu umbli prin schit. Al doilea: să te păzeşti de multe feluri de bucate, că se întunecă mintea şi se trândăveşte de a se scula la Utrenie, la canon şi la celelalte rugăciuni, şi mai ales la priveghere. Să te păzeşti de multă mâncare şi băutură de vin, că aduc mare îngreuiere. Să nu mănânci fasole, bob[1], răvit (năut), că acestea împuternicesc[2] patimile, ci să mănânci numai linte, ca părinții cei de demult. Să te păzeşti de pometuri[3]: struguri, pere, mere şi alte pometuri, ca de cele ce sunt îndulcitoare şi întărâtă patimile. Să mănânci numai nuci, măsline, smochine uscate, de acestea să te îngrijeşti să ai. Şi pâine, ceapă şi alte verdețuri, bulgur[4] şi câte sunt din grâu, de acestea să mănânci cu măsură. Untdelemn şi măsline să mănânci numai sâmbăta, duminica şi sărbătorile. Iar în celelalte zile curcut[5], tăiței şi de celelalte mai sus însemnate, stafide uscate şi miere. Şi mâncarea să fie la al nouălea ceas, o dată în zi. Păzeşte-te să nu umbli fără de lucru şi fără de rânduială, ci cu bună rânduială. Fără sfătuire să nu te duci nicăieri. Când stai în biserică să fii cu luare-aminte la cuvintele rugăciunii şi să nu ieşi afară fără de nevoie, nici să vorbeşti cu cineva. Să te afli la începutul slujbei în biserică şi să ieşi în urma tuturor. Cât poți ține-ți mintea şi fii sârguitor la rugăciune, iar pentru cele trupeşti se îngrijeşte Sfântul. Tu să ai numai grija mântuirii. Să te duci să aprinzi candela Sfântului. Şi curățeşte drumul bine, ca să poată să se pogoare bătrânii cei neputincioşi, spre sănătatea trupurilor şi a sufletelor. Şi să spui fraților de la chilie să lase cele de afară: barca, pescuitul şi stupii. Să îşi vadă de rucodelie, să îşi facă canonul şi să citească pravila. Că pentru pricina pescuitului a lăsat Gherondaua lor (Stareţul) oarecare din

[1] Călugări care fac parte din conducerea mănăstirilor athonite, aleşi din rândul celor cunoscuți prin dreaptă viețuire şi experiență duhovnicească.

[1] Plantă leguminoasă cu fructul păstaie, cu semințe mari, ovale şi plate.
[2] Întăresc.
[3] Mulțime de fructe.
[4] Mâncare gătită din grâu măcinat mare, râşnit sau pisat.
[5] Terci de făină de porumb cu bucățele de pâine.

Molitfele Liturghei[1]. Nu ştie, ticălosul, că o să dea cuvânt în ceasul morţii? Precum cel mai de pe urmă împărat al Ţarigradului[2], că a poruncit preotului să facă mai înainte de vreme sfârşitul Liturghiei ca să-i blagoslovească masa, iar preotul, de frică cutremurat, a făcut aşa şi a ieşit. Şi pentru aceea Dumnezeu i-a luat împărăţia şi a dat-o la alt neam. Aşa şi acesta, grăbindu-se la Liturghia lui, scârbeşte pe Dumnezeu, şi o să-i ia darul preoţiei în ceasul morţii lui. Şi din grija stupilor o să i se pricinuiască osândă sufletului său. Îmi este milă de dânşii, ticăloşii. Dar ce să le fac? Numai spune-le. De nu te vor asculta, când se va îneca unul dintre dânşii, atunci or să înţeleagă vina lor. Şi au să pătimească aceasta din slobozirea lui Dumnezeu.

Să ştii şi aceasta: că popa Timotei Duhovnicul nu era încă să moară, ci pricina cea fără de vreme a morţii lui a fost popa Teodorit, călugărul lui. Din pricina lui s-a strâmtorat la ieşirea sufletului – din durerea pieptului şi din supărarea lui popa Teodorit şi din întristare, fără de vreme a murit." (Şi acestea zicând Sfântul, a lăcrimat.) Şi a mai zis: „Părintele Gherasim să mulţumească părintelui Timotei că l-a scos din adâncurile iadului, care a găsit banii ascunşi în călţi şi, împreună cu Teodorit, au căzut în cursa diavolului, şi pândea vrăjmaşul ca să-şi facă voia lui cea rea. Însă canonul lui Gherasim l-au răscumpărat milosteniile părinţilor lui. Şi pentru răbdarea maicii lui s-a biruit fiara cea cu şapte capete, ce era să-l rupă. Însă să se împace aici şi să nu fugă, ca pentru mai bine, în altă parte, fiindcă câţi au fugit din schitul acesta s-au căit."

Iar Theofan, necunoscând că este Sfântul Nil, îi zice: „De mă vor întreba, ce să zic pentru cele ce mi-ai spus?" I-a zis: „De atâtea ori m-ai văzut, şi nu m-ai cunoscut cine sunt?" El zice: „Nu cumva eşti Sfântul Nil?" Sfântul i-a zis: „Cunoaşte, nu cumva este aşa?" El i-a zis: „De unde ştiu eu? El vine fără de veste şi nu se cunoaşte. Te văd ca un păstor. Ceea ce văd, aceea ştiu." Îi zice Sfântul: „Ceea ce vezi, vezi. Numai ceea ce ţi-am zis să faci, şi după puţin, vei cunoaşte cine sunt." Şi când a sfârşit vorba, i s-au deschis ochii şi l-a cunoscut.

Şi îndată s-a auzit un urlet afară, ca o căzătură de pizul (zid de piatră uscat), şi ieşind, n-a văzut nimic. Şi intrând iarăşi înăuntru,

[1] Rugăciunile Liturghiei.
[2] Constantinopol.

n-a mai văzut pe Sfântul. Ci numai a văzut o tingire[1] mică la locul unde şedea Sfântul, pe care cu patru luni mai înainte o luase Sfântul din traista lui când se ducea la Rusicon. Cu care s-a întâmplat aşa: Popa Timotei, la moartea lui, a făcut diată[2], prin care a rânduit ce să ia fiecare din ucenicii lui. Iar după moarte (Teodorit fiind preot şi Gherasim diacon) Teodorit luând câte i-a rânduit stareţul, a luat şi altele mai multe, iar ceilalţi împreună fraţi l-au lăsat, ca să nu se facă scârbă şi tulburare între dânşii. Şi apoi Teodorit s-a dus la Schitul Xenof şi şi-a zidit colibă luişi, şi s-a stabilit acolo. Pe urmă a scris ca să-i trimită şi această tingire, iar ei au trimis-o cu Theofan. Şi el ducându-se, a şezut la un izvor de apă să mănânce pâine, unde i s-a arătat Sfântul necunoscut şi i-a zis: „Blagosloveşte! Ce ai în traistă? Să văd: nu cumva ai lucruri de-ale mele?" Iar el, socotind că poate a pierdut ceva, i-a arătat ce are. Că avea acea tingire şi melci, să ducă la Rusicon. Iar Sfântul, văzând melcii, îngreţoşându-se, a zis: „Părinţii cei vechi nu au mâncat de acestea, ci mirenii în lume s-au învăţat de la latini a-i mânca, iar acum mănâncă şi călugării." Atunci Sfântul, luând tingirea, s-a făcut nevăzut. Şi spunând aceasta Theofan fraţilor care îi dăduseră tingirea, foarte s-au mirat, cunoscând asuprirea lui Teodorit.

CAP 3

Pentru spânul de care s-a smintit Theofan

Ducându-se odată Theofan la Mănăstirea Lavra, a văzut acolo un băiat fără de barbă şi s-a smintit la gând şi nu s-a mărturisit la duhovnic, ca să se îndrepteze, ci luptat fiind de gând, se ducea des ca să-l mai vadă. Iar odată luptat fiind de patimă pentru nemărturisirea gândului, într-una din zile a adunat molotru ca să-l ducă la Arhimandritul Natanail al Lavrei şi cu acea ocazie să mai vadă pe cel fără de barbă. Şi plecând să se ducă, a mers până la Crucea lui Cucuzel, unde aude zgomot mult. Şi socotind că sunt părinţi venind de la schit, s-a dat în lături, şi iar aude zicând: „Lăsaţi-l să meargă el înainte!" Însă n-a văzut pe nimeni.

[1] Vas de bucătărie de aramă, folosit pentru pregătirea mâncării.
[2] Prevedere testamentară.

Aşa pornind înainte, a mers puţin şi, din lucrarea diavolească, aşa Dumnezeu slobozind, a căzut şi s-a zdrobit de pietre. Atunci a auzit alt glas zicându-i: „Bine, să pătimeşti!" Şi mergând până la copacii cei mari, a căzut iarăşi şi s-a lovit, încât i s-au zdruncinat toate vinele. Şi iar a auzit glas, şi n-a văzut pe nimeni. Şi vroia să se întoarcă. Dar gândul îi zicea: „Ai venit până aici? Du-te înainte!" Şi a plecat să meargă, şi numaidecât s-a împiedicat şi iar a căzut, cădere cumplită, încât abia a venit până la poarta mănăstirii, atât de întunecat, încât şi-a lovit şi capul de stâlpul porţii. În sfârşit a intrat înăuntru. Iar dracul, închipuindu-se ca cel fără de barbă, îi năluca shimă[1] de necurată poftă, şi el s-a întunecat la minte şi la suflet de poftă rea. Şi la arhondaric[2] fiind, toată noaptea s-a luptat de patimi. Când a tocat, s-a sculat să se ducă şi el la biserică. Şi, întunecat fiind, nu ştia încotro se duce. Şi mergând întâi la poartă, a şezut pe un scaun şi se ruga Maicii Domnului ca să-l miluiască.

Iar dimineaţa vine un monah şi-l întreabă: „De unde eşti?" El a zis: „De la Cavsocalivia." Îi zice iarăşi: „Pentru ce umbli fără de stareţ? Şi până când tot vii aici fără de treabă?" Iar Theofan a răspuns: „Am treabă, că de aceea am venit." Acela îi zice: „Treburile mănăstirii la tine au rămas? Cel ce vine aici trebuie să vie cu frică mare, fiindcă Împărăteasa aici înăuntru se află. Şi cum vii tu fără de nici o cucernicie? Ai socotit că mănăstirea este grajd?" Şi aşa l-a apucat de mână cu mânie şi l-a scos afară de poartă. Şi a venit înapoi la coliba lui şi în săptămâna aceea a avut mare război al trupului (iar cel arătat de l-a gonit din mănăstire nu se ştie cine a fost, că nu a fost Sfântul Nil).

Iar în sărbătoarea Sfinţilor patruzeci de Mucenici, s-a dus la Liturghie la kyriako[3], şi a venit iarăşi la coliba lui şi seara s-a culcat, iar dimineaţa, după ce s-a citit Utrenia, a şezut la rucodeala lui. Şi aude de afară un glas zicând: „O, gheronda, aici eşti?" „Aici sunt! – zice. Şi cine eşti tu?" Iar cel de afară a zis: „N-ai văzut dobitoacele unde sunt?" Theofan a zis: „Nu le-am văzut!" Şi îndată a intrat în coliba lui diavolul, în chipul unui băiat de meşter. El l-a întrebat: „Când aţi ve-

[1] Formă, înfăţişare.

[2] Aripă sau casă specială pentru primirea şi găzduirea oaspeţilor mănăstirii (din gr. *arhondariki*).

[3] Biserica centrală într-un schit idioritmic, la slujbele căreia monahii sunt obligaţi să participe duminica şi în sărbători.

nit?" Şi a zis: „Aseară am venit." Şi numaidecât s-a dezbrăcat dracul de haine, precum se arăta. Iar Theofan zice: „Nu ţi-e ruşine?" Dracul zice: „Nu ruşine, ci desfătare, că voi, călugării, sunteţi nişte tăciuni negri şi nu ştiţi să vă grijiţi. Noi ştim odihna şi mângâierea noastră şi, de eram afară, mă sfiam, dar aici, înăuntru numai cu tine, de ce să mă sfiesc? Vino să ne culcăm împreună, ca să ne încălzim. Voi, călugării, aveţi de mare păcat această îndulcire. Vino dar şi te îndulceşte de această mângâiere, dar numai să nu spui nimănui!" Zicând acestea, dracul făcea shime necuvioase, arătându-i chipul păcatului, şi zicea: „Alţii acest fel de trup îl doresc, iar tu încă te îndoieşti şi stai?"

Iar Theofan, tulburat fiind de patimă şi necunoscând pe amăgitorul, s-a hotărât să păcătuiască, şi îndată era să se îndrăcească negreşit. Şi degrabă a auzit bătând în uşă şi un glas zicând: „Ce vrei să faci, ticăloase? Şi nu te păzeşti?" Şi numaidecât dracul s-a prefăcut în şarpe, zicând: „Eu ştiam ce îţi trebuie ţie, însă ce să-ţi fac?" Şi aşa s-a făcut nevăzut. Şi atunci Theofan a cunoscut că era diavolul şi s-a temut foarte.

Şi în urmă Theofan a adormit şi s-a văzut că era în mănăstire şi, prinzându-l şapte călugări, l-au dus la Arhimandritul Natanail. Şi el a poruncit de l-au închis la un loc întunecos, şi în mâini şi în picioare i-au pus lanţuri, asemenea şi la gât. Iar Theofan, temându-se, striga. Călugării i-au zis: „Ce te temi? Noi după poruncă te muncim, nici mult, nici puţin." Theofan a zis: „Ce v-am făcut?" Unul dintr-înşii zice: „Întreabă pe ştiinţa[1] ta!" Şi aşa s-au dus.

Iar Theofan, rămânând în temniţă şi cuprins de frică fiind, striga. Şi trecând pe acolo un bătrân (acesta era Sfântul Nil), l-a întrebat: „Ce ai de strigi? Şi cine eşti?" El a răspuns: „Eu sunt Theofan, şi m-au pus în temniţă." Sfântul i-a zis: „Ce ai făcut, de te-au pus în temniţă? Că fără să greşească cineva, nu-l pune în temniţă." El a zis: „De la poartă m-au răpit şi m-au pus în temniţă." Îi zice Sfântul: „Ai ceva să-mi dai să duc la Arhimandritul Natanail să te scoată?" El a zis „Nu am." Sfântul a zis: „Călugării bani nu cer; numai trei lucruri să păzeşti: întâiul, pomenire de rău să nu ai; al doilea, să nu te mânii; al treilea, să nu mai vii la Lavră. Păzeşti aceste trei?" Iar el s-a făgăduit că le va păzi, numai să se slobozească de acolo. Sfântul

[1] Conştiinţa.

i-a zis: „Până când te vei slobozi numai, şi pe urmă le uiți. Însă eu să fac binele, şi Dumnezeu cunoaşte."

Şi degrabă a scos un foarfece pe care-l avea la brâu şi a tăiat lanțurile. Şi îi zise: „Urmează mie!" Iar el se temea să nu-l vadă părinții care îl închiseseră aici. Sfântul i-a zis: „Nu te teme!" Şi sculându-se, a urmat Sfântului. Şi au mers pe un drum lat, unde era un pogorâş[1] foarte mult. Şi a văzut acolo mulțime de oameni care muriseră mai înainte. Şi erau fețele lor negre, şi la stat scurți. Şi dracii îi întărâtau cu mare grăbire. Şi erau legați unii de păr, alții de barbă, iar pe alții îi trăgeau cu cârlige de fier. Şi unii erau legați de gât, care erau preoți, şi ziceau: „Vai nouă, că cu nevrednicie am slujit, şi acum mergem să luăm plata nevredniciei noastre!" Şi unii erau legați de boaşe[2]. Aceştia erau călugării, care ziceau: „Vai, vai nouă, că am lăsat părinții şi rudeniile şi toate averile lumii, şi am venit aici, ca să ne nevoim să ajungem la săvârşirea faptelor bune! Iar noi, ticăloşii, am căzut în spurcate patimi de tot felul şi am întinat chipul monahicesc nepăzindu-ne curățenia trupului, după cum ne-am făgăduit!" Alții ziceau: „Vai nouă, ticăloşilor, că împărțind toate câte aveam în lume, am venit şi ne-am făcut călugări, şi pe urmă am trăit în voile noastre cele rele, cu împătimire spre averi şi cu răpiri; dând cinstea celor trupeşti, am defăimat cele sufleteşti! Şi acum răutatea noastră ne pogoară întru adânc."

Alții ziceau: „Vai de noi, că am lăsat lumea ca să ne ostenim în viața monahicească pentru mântuirea sufletelor noastre! Şi noi, nepricepuții, am uitat făgăduința noastră. Şi ne-am dat la zidiri de case mari şi frumoase, ca mirenii, fără a avea nevoie, la grădini şi vii peste măsură şi la adunat de bani, şi L-am uitat pe Dumnezeu, fiindcă meşteşugarnițul[3] drac ne împuternicea genunchii, ca să putem să ne ostenim pentru cele deşarte. Şi socoteam că umblăm pe calea mântuirii. Şi acum acelea toate legături şi lanțuri ni s-au făcut nouă şi ne trag în pierzare."

Alții ziceau: „Vai de noi, călugări fățarnici, că am lăsat părul şi barba ca să ne facem monahi supuşi şi ascultători, pentru mântui-

[1] Coborâş.
[2] Testicule.
[3] Iscusit în viclenii.

rea noastră! Iar noi ne spălam capetele şi ne pieptănam, ca să ne arătăm curați. Şi ne meşteşugeam cu cuvinte fățarnice, ca să ne arătăm oamenilor evlavioşi şi cuvioşi. Şi oamenii ne aveau la cinste şi se închinau nouă ca la nişte sfinți. Şi precum Adam s-a amăgit atunci de la şarpe şi a murit sufleteşte, aşa şi noi ne-am amăgit, ca şi cum pentru cele dumnezeieşti am primit să mărturisim oameni şi pe urmă arătam păcatele lor şi îi judecam şi îi osândeam. Şi acum cu dreapta judecată a lui Dumnezeu ne pogorâm în iad, să ne muncim pentru faptele noastre."

Acestea şi altele mai multe jalnic le ziceau ticăloşii aceia, târându-se de draci în adâncul acela. Iar Sfântul, de acolo întorcându-se, a zis lui Theofan: „Urmează mie!" Şi au apucat pe alt drum. Şi ajungând la un loc, acolo, în mijloc, era ca o sternă acoperită şi avea o fereastră pe care a deschis-o Sfântul. Şi se vedea acolo lumină. Pe urmă a deschis şi sterna, din care a ieşit flacără de i-a înconjurat.

Sfântul zice lui Theofan: „Uită-te înăuntru bine şi nu te teme, dar să nu mai vii la Lavră. Iar de nu vei asculta, în flacăra aceasta a sodomitenilor te voi arunca eu singur." Şi foarte s-a temut Theofan şi s-a rugat să nu-l arunce înăuntru şi cu jurământ s-a întărit să nu mai vină la Lavră. Îi zice Sfântul: „De vei mai veni, iată osânda ta aici, în groapa aceasta!"

Şi întrebând Theofan ce este acolo, în acea groapă plină cu flacără, Sfântul l-a dus la gura sternei şi a văzut că era prăpastie mare, fierbând ca o căldare, şi erau înăuntru mulțime de capete de oameni, şi oase multe de măgari şi de câini, adică de-ale sodomitenilor. Şi ieşeau glasuri multe, din care auzea Theofan unele zicând: „Vai nouă, iubitorilor de avuții, pomenitorii de rău, mincinoşii, sodomitenii, jurătorii, preoții curvari!" Şi altele multe.

Zice Sfântul iarăşi lui Theofan: „Urmează mie!" Şi suindu-se în sus, s-au dus la pirg[1] şi iarăşi l-a pus în temniță şi în legături, zicându-i: „Şezi aici, să mă duc la Natanail să te iau în chezăşie, numai să nu mă ruşinezi la proistoşi, după cum te-ai făgăduit, să nu mai vii aici!" Şi ieşind Sfântul afară, după puțin iarăşi a venit. Şi-i zice: „Scoală şi te du!" El i-a zis: „Cum să mă scol legat fiind, nu mă vezi?" Şi scuturând din mâini, s-a dezlegat. Şi şi-a venit întru sine

[1] Turn.

şi a simţit o putoare rea. Mâinile şi picioarele lui au fost ţinute, trei săptămâni n-a putut lucra rucodea, şi putoarea aceea n-a încetat de la nasul lui multă vreme.

CAP 4

Pentru aflarea Sfintelor Moaşte ale Sfântului Nil

Părinţii de la Cavsocalivia şi ai Chiliei Spânilor ştiau din auz că sunt în peşteră moaştele Sfântului, dar nu îndrăzneau să le caute, fiindcă se povestea din auz că s-au dus doi călugări să sape moaştele Sfântului şi, săpând, a căzut o piatră de sus şi a sfărâmat piciorul unuia, iar celălalt a alergat la mănăstire să aducă un mulariu[1] ca să-l ridice. În timpul acela s-a arătat Sfântul fratelui celui rănit, în chipul unui călugăr străin, şi l-a întrebat ce a pătimit. El i-a spus pricina, iar Sfântul, apucând piciorul lui, l-a tămăduit şi i-a zis: „Altădată nici tu, nici altul să nu veniţi să mai săpaţi!" Şi îndată s-a făcut nevăzut. Iar cel tămăduit a alergat cu bucurie şi a întâlnit pe tovarăşul lui la Hair[2], venind cu mulariul de la mănăstire, şi i-a spus toate. Şi de atunci nu mai îndrăznea nimeni să sape moaştele Sfântului.

După vindecarea lui Theofan, din porunca Sfântului ca să deschidă drumul la peşteră, să poată să se ducă cei ce au evlavie pentru sănătatea sufletească şi trupească, unii din fraţi, auzind de minunile Sfântului, au luat voie de la mănăstire şi au început a săpa temelia bisericii ca să o zidească, şi acolo s-au aflat proslăvitele moaşte ale Sfântului Nil, la anul 1815, mai, 7. Şi au dat de ştire la Lavră, şi au venit doi părinţi de au luat sfintele moaşte şi le-au dus la mănăstire. Numai falca Sfântului, fiindcă s-a nevoit acolo, au lăsat-o la chilie, iar lui Theofan i-au dat o bucată mică din glezne.

Şi atunci cu binecuvântată pricină s-a dus şi Theofan împreună cu ceilalţi, ducând sfintele moaşte la Lavră cu tămâieri, cu lumânări aprinse şi cu cântări şi slavoslovii. Şi aşa a călcat porunca Sfântului şi, rămânând în noaptea aceea în mănăstire, a doua zi s-a întors înapoi, însă foarte mult i s-a tulburat inima. Şi fiind mângâiat de un

[1] Catâr, animal de povară folosit în Sfântul Munte.
[2] Zonă din Sfântul Munte, de lângă Schitul Românesc Prodromu, în regiunea Vigla, unde a trăit Sfântul Nil.

frate, a luat bucata de moaşte, s-a dus la coliba părintelui Teofilact şi a pus-o acolo. Şi el a rămas să se odihnească acolo, însă nu putea să doarmă din tulburarea ce o avea. Iar la Utrenie a adormit. Şi vede pe Sfântul în chipul unui călugăr, anume Anania. I se părea lui Theofan ca şi cum venea de la Lavra şi Sfântul l-a întâlnit în drum, şi clătinând din cap de trei ori, i-a zis: „Aceasta este mulţumirea pentru binele ce ţi-am făcut, nerecunoscătorule?" Theofan a zis: „Ce ţi-am făcut?" Zice Sfântul: „Şi ce îmi este mai rău decât aceasta, să mă găsesc în spurcatele haine ale mirenilor?" (fiindcă Theofan, pentru nevoia lui, vânduse puţine părticele la nişte mireni din sfintele moaşte, şi pentru aceea îl mustra).

Theofan a zis: „Mi-au spus că le vor păzi cu cinste." Sfântul zice: „Alţii mă ascund şi tu mă împarţi şi te şi tulburi? Nu te-ai făgăduit că nu vei mai merge la Lavră? Şi să nu te mai mânii?" Theofan, gândindu-se atunci şi socotind că poate pentru moaştele Sfântului se jeluieşte şi este scârbit, şi punând metanie, i-a zis: „Iartă-mă, că am greşit!" Sfântul i-a zis: „Să-ţi fie milă de sufletul tău, ticăloase, şi nu de mine! Să fii iertat! Şi să fie Darul lui Dumnezeu cu părticelele moaştelor mele pe care le-ai luat!" Şi căutând Theofan, a văzut pe Sfântul de-o parte stând gol şi rupt la trup şi împărţind în dreapta şi în stânga, şi zice: „Vino să te adunăm!" Iar Sfântul i-a zis: „Nu sunteţi voi pricina împărţirii mele, ci eu sunt. Deci să mă adunaţi şi, la venirea mea, să mi le daţi" (adică la învierea cea de obşte). Şi atunci Sfântul şi-a întors drumul, iar Theofan a plecat spre schit. Şi deşteptându-se, ieşea bună mireasmă din părticica moaştelor Sfântului. Şi umilindu-se, plângea nemângâiat, şi a încetat tulburarea inimii lui, petrecând opt zile în pace.

Şi fiindcă îl miluiau unii din părinţi pe Theofan, i-au cerut părticele din sfintele moaşte, şi le-a dat. A dat şi unuia din patria lui, şi altora. Iar Sfântul s-a arătat în vis lui Theofan, în chipul Arhimandritului Natanail, şi i-a cerut bucata aceea ce o avea din moaştele Sfântului, şi el i-a dat-o. Sfântul i-a zis: „Unde este cealaltă parte?" A zis Theofan: „Nevoie am avut şi am dat-o." Zice Sfântul: „Pentru ca să le risipeşti ţi le-am dat, nemulţumitorule? Şi ce nevoie ai avut? V-am zis eu să zidiţi biserică? Şi de aţi zidit, unde este? Unde este Liturghia? Voi aţi făcut o neguţătorie, şi nu biserică." Iar Theofan a

zis: „Dacă este Sfântul Nil sfânt, să arate minuni!" Atunci Sfântul i-a zis cu mânie: „Încă minuni ceri, nemulţumitorule? Puţine ai văzut? Până acum te-am răbdat îndelung, ca să nu iei tu pedeapsă, dar trebuie ca prin tine să se înţelepţească şi alţii. Însă păzeşte-te, să ai mintea întreagă!"

Şi îndată după aceea a văzut un balaur mare de-a stânga Sfântului, care s-a pornit asupra lui. Şi el, de frică, a căzut din pat jos şi s-a deşteptat. Şi se gândea la cele ce a văzut şi, ducându-se în biserică, a vrut să vadă sfintele moaşte unde le avea încuiate, că erau puse într-o cutiuţă şi încuiate într-o ladă. Şi deschizând cutia, a găsit bumbacul singur, fără de sfintele moaşte. Şi i-a venit cutremur cinci zile şi nu putea să doarmă de întristare. Şi a chemat preoţii şi i-au făcut Sfântul Maslu, şi i-a încetat cutremurarea şi a adormit puţintel, însă toate mădularele lui slăbeau şi-l apuca o durere nesuferită, şi-l ţinea cam un sfert de oră. Şi într-o dimineaţă, la biserică, i-a venit ameţeală şi a căzut jos. Şi îndată i s-a întors mâna lui cea stângă înapoi, şi gura i s-a încuiat, şi nu putea să mănânce, nici să bea, nici să vorbească. Iar fraţii l-au luat şi l-au dus la casa unde primea străini. Şi zăcea acolo nemişcat, că nu putea să se mişte, dar mintea o avea întreagă.

Şi noaptea i-a venit foame şi sete, dureri cumplite şi gânduri de deznădăjduire atâta încât, văzând acolo un foarfece, l-a luat să se înjunghie cu el şi, fiind în nedumerire, a adormit. Şi în vis i s-a părut că se află legat în pirgul Lavrei şi de multă supărare îşi mânca cărnurile. Atunci i s-a arătat Sfântul în chipul unui călugăr, ţinând în mâini hârtie şi călimări, şi i-a zis: „Puţin credinciosule, de ce faci acestea? Că pe tine te vatămi." El i-a zis: „Ce să fac dacă nu pot să rabd?" Sfântul i-a zis: „Tu eşti vinovat, că nici de cuvânt nu asculţi, nici nu faci răbdare. Eu te-am pus aici, eu te voi şi scoate. Şi nu era să te scot, ci numai pentru facerea de bine a celor trei mijlocesc, adică, că eşti îndrăcit, lumina o faci întuneric şi întunericul lumină. Însă să dai în scris aici, să nu fii îndoit cu cuvântul, altele înăuntru şi altele afară. Şi al doilea: să nu te juri, iar al treilea: să nu zici «Poate!» şi «Fie ce o fi!». Că pentru unele ca acestea s-au pus mulţi în temniţă şi nu s-au mai izbăvit. Cu sfătuire să faci orice vei face, pentru hrană să nu te tulburi, ci să te înfrânezi. Să dezlegi sâmbăta şi duminica, nu şi în alte zile. Câte ţi-am răbdat eu şi tu nu cunoşti! Când

eşti afară, nu mânca multe feluri de bucate. Şi pentru fiecare gând du-te la duhovnicul tău şi te mărturiseşte. Şi plăteşte la şapte preoţi să slujească şapte Liturghii. Şi să dai la părinţi să tragă câte o aţă de rugăciuni pentru tine. Şi să nu gândeşti că te-ai izbăvit de la sine, ci cu mijlocirea mea!" Iar Theofan a întrebat: „Cine eşti tu?" Sfântul a răspuns: „Eu sunt acela care te-am izbăvit din robia diavolului. Iar tu, fiind nemulţumitor, ai risipit mădularele mele, că eu dădusem poruncă către ucenicii mei să nu mă împartă. Şi Ilie, iubitul meu, a scris pe o placă şi a pus-o la capul meu, pentru cei de pe urmă, ca să ştie. Însă tu să dai o bucată la kyriako pentru pomenire, şi celelalte două bucăţi trimite-le la Lavră, şi bucata cea din glezne să o opreşti pentru tine, şi falca să rămână la chilie, că aceste trei sunt iertate[1]." În timpul când îi zicea Sfântul acestea, a venit un frate să ia foc să tămâieze în kyriako. Şi s-a deşteptat Theofan şi mulţumea Sfântului. Şi a împărţit la părinţi pentru aţe de închinăciuni, să facă pentru el după porunca Sfântului. Şi a chemat şapte preoţi şi i-au făcut Sfântul Maslu. Atunci i-a venit un adânc somn şi s-a văzut că era iarăşi în pirgul Lavrei. Şi gura lui era ca de porc, lungă, şi era legat strâns cu lanţuri. Şi capetele lanţurilor erau legate de stâlp şi de zid. Mâna stângă îi era legată tot de stâlp, şi cu dreapta se bătea pe sineşi şi se muncea. Şi era în multă scârbă.

Apoi a venit un călugăr tânăr şi i-a dezlegat lanţurile şi mâna. Şi alt lanţ era legat de gura lui. Şi acel tânăr îl trăgea ca pe un porc, şi l-a scos din pirg. Şi erau turci acolo, care ziceau: „Cum este legat, aşa să-l spânzurăm la podul lui Vigla!" Şi alţii ziceau să-l pună în ţeapă, iar alţii ziceau să-l turcească şi să-l scape, ca să-i dea cinstea pe care o au ei. Iar lui Theofan, de frică, i se pleca[2] gândul. Dar călugărul i-a zis: „Taci, nu te teme!" Şi-l trăgea de lanţ şi l-a dus la Agheasmatar[3], înaintea bisericii, şi acolo au stat. Şi vede Theofan că ieşeau dinlăuntrul bisericii raze din Altar, şi se auzeau glasuri preaslăvite, şi în pridvorul bisericii a văzut că stăteau călugării cu multă cucernicie.

Şi ieşind unul din biserică (acesta era Sfântul Nil), a înălţat mâna către Sfântul Altar şi i-a zis lui Theofan: „Iată mila lui Dumnezeu

[1] Îngăduite.
[2] Era înclinat să accepte.
[3] Clădire vecină cu o biserică, destinată sfinţirii agheasmei.

dinăuntru!" Şi întinzându-şi mâna spre pridvor către părinți, a zis: „Auzi şi mijlocirile cuvioşilor părinți din afară! Iată, şi a mea milostivire mă sileşte, împreună cu sila rugăciunilor părinților, ca să te dezleg din legăturile chinuirii!"

Atunci degrabă s-au dezlegat legăturile lui Theofan şi Sfântul i-a zis: „Vezi bine, că altă dată nu ne mai vedem, şi fă ceea ce ți-am zis, şi păzeşte-te, că eu am grija trupului tău. Tu îngrijeşte-te numai de mântuirea sufletului tău şi găteşte-l să nu se primejduiască în ceasul morții tale." Şi a văzut Theofan că ținea Sfântul acea bucată de moaşte pe care o luase, din care luminau raze şi ieşea bună mireasmă, şi a cerut-o. Dar Sfântul nu i-a dat-o, zicându-i: „Tu erai să te munceşti 40 de zile şi să dai rău sfârşit. Însă au avut putere mijlocirile celor trei mijlocitori, şi te-ai izbăvit. Acum las-o să stea aici, şi după 40 de zile am să ți-o dau înaintea multor oameni, în ziua duminicii."

Atunci Theofan a cerut să intre în biserică şi nu l-a lăsat Sfântul, zicându-i: „Vezi-te pe tine, că eşti plin de întinăciune (că se vedea tot plin de scârnă[1])!" Atunci i s-a părut că s-a întors la schit şi îndată şi-a venit întru sineşi. Şi a văzut pe preoți, şi i s-a deschis gura, şi mâna i-a venit la locul ei, văzându-l şi preoții, şi el le-a spus cele ce a văzut. Şi după Maslu desăvârşit s-a vindecat de rana aceea.

Iar după 40 de zile, într-o duminică fiind în biserică la priveghere în kyriako, la 1816, în luna lui februarie, la cuvântul cel de la a treia peasnă[2], a adormit şi a văzut că a venit unul de la Lavra, cu scrisoare la schit, şi scria părinților să trimită pe Theofan la mănăstire. Şi i se părea că şi părinții i-au zis să se ducă, şi el s-a temut, însă s-a dus. Şi i se părea că stă la Schevofilachion[3], înainte, unde a văzut pe Sfântul Nil în chipul lui Macarie de la Nea Skiti[4]. Şi l-a heretisit[5], iar Sfântul i-a zis: „Cum petreci? Ce fac părinții?" Şi Theofan a răspuns: „Cuvioşia ta ştii, acum nu-ți mai pasă, fiindcă ți-ai cumpărat pâinea şi eşti fără de grijă." Sfântul a zis: „Cum nu-mi pasă? Ca cel ce pe tine, cel robit, te-am răscumpărat, sunt ca în temniță aici." Iar el a zis: „Măcar de-aş fi fost şi eu în astfel de temniță ca Sfinția

[1] Excremente.
[2] Odă, o parte din canonul Utreniei.
[3] Loc special în care se păstrează obiectele de cult.
[4] Noul Schit, aflat în vecinătatea Schitului Cavsocalivia.
[5] Salutat, felicitat.

ta!" Sfântul a zis: „În temniță nu sunt, fără numai întru atâta mulțime mă strâmtorez, aducându-mi aminte de liniştea mea cea mai dinainte. Şi iarăşi, auzind tulburările schitioților, mă fac în pace." Iar el i-a zis: „Dă slavă lui Dumnezeu că te-ai izbăvit, fiindcă acum nu avem petrecere călugărească şi omenie." Sfântul i-a zis: „Toți sunt buni, fără numai tu eşti îndărătnic şi păcătosul lumii." Iar el a zis: „Iartă-mă, că toate relele am făcut!" Sfântul i-a zis: „Dacă cunoşti că le-ai făcut, pentru ce judeci pe alții? Fiindcă părinții sunt buni. Însă cum se află acum?" El a zis: „Bine." Zice iarăşi Sfântul: „Măcar de ar fi fost buni! Însă te înşeli. Că au între dânşii prigoniri şi nu caută de datoria lor cea călugărească, ci numai încearcă mişcarea cerului, învârtirea pământului şi să înțeleagă judecățile lui Dumnezeu. Până nu deschide cineva rodia, nu ştie de este putredă sau sănătoasă. Şi cum o să înțeleagă ei judecățile lui Dumnezeu fără de greşeală? Judecător şi prea drept este Dumnezeu, şi nimeni dintre oameni nu poate să înțeleagă adâncul judecăților Lui."

Acestea zicând Sfântul, s-a sculat de unde şedea şi i-a zis lui Theofan: „Vino la biserică, să-ți dau o bucată de moaşte, să o dai dicheului să o pună la kyriako. Şi l-a întrebat de nume pe Theofan, şi dacă este călugăr sau mirean. Iar el, văzându-se pe sine ca un mirean, tăcea. Îi zice Sfântul: „Nu vorbeşti? Să te porți călugăreşte până la aprilie, şi atunci să primeşti Sfânta Schimă (fiindcă era rasofor). Şi să te numeşti Ehmalot, adică robitul. Şi oricând vei auzi antifonul, adică «Robia Sionului...», să-ți aduci aminte că te-am răscumpărat din cumplita robie a diavolului. Şi ia aminte ca altădată să nu te mai robeşti!" Iar el a zis: „Cine o să mă primească? Că toți mă gonesc." Zice Sfântul: „Şi eu ştiu că popa Gherasim nu te primeşte." Theofan a zis: „El este ucenic şi este nestatornic." Zice Sfântul: „Cel ce are să te ia sub mantie te primeşte după trei luni, în Duminica Floriilor, numai să păzeşti poruncile mele."

Acestea zicând Sfântul, a ajuns la biserică şi a intrat înăuntru, iar pe Theofan nu l-a lăsat să intre. Şi după ce a ieşit dinăuntru, i-a zis clătinând din cap: „Ce să vă fac? Că multe părticele lipsesc. Aceia care au luat, pagubă mare au, iar nu folos. Proistoşii sunt vinovați, că îi lasă să ia." Şi aşa a dat lui Theofan o bucată de moaşte pe care i-o luase şi i-a zis: „Primeşte-o şi să o ai la coliba ta spre pază. Şi ico-

nomisind-o tu, aceasta te va iconomisi pe tine de toate ce îţi trebuie. Şi din altă parte să nu mai nădăjduieşti!"

Pe urmă i-a dat şi altă bucată mai mică, ca să o dea dicheului. Iar Theofan, văzând părticica cea mai mică, a strigat: „Care este a mea?" Sfântul i-a zis: „Ce strigi şi te tulburi?" Iar el i-a zis: „Trimite-o cu altul." Îi zice Sfântul: „Această mai mică bucată dă-o la kyriako, iar cea mai mare să o ai tu." Iar el, bucurându-se, zice: „O păstrez, şi am şi candelă să aprind." Atunci Sfântul l-a întrebat despre pravila lui, cum o face. El a zis: „Cu aţele o împlinesc." Zice Sfântul: „Câte faci?" El a zis: „Nu le număr." Îi zice Sfântul: „77 de aţe de închinăciuni să faci într-o zi şi într-o noapte. Şi să nu laşi să intre în coliba ta băiat fără de barbă." El zice: „Ce să fac? Că vin de cer apă." Îi zice Sfântul: „Pune un urcior cu apă afară, să bea. Şi fereşte-te a vorbi cu oamenii mireni, şi nu-i învăţa aşa. Să te păzeşti de tulburarea părinţilor, că se smintesc de tine. Şi smereşte-te şi păzeşte învăţăturile mele şi nu te teme!" Şi aşa s-a despărţit Theofan, şi venind la poarta Lavrei, acolo iarăşi i s-a arătat Sfântul în chipul lui Anatolie Doftorul, şi heretisindu-se l-a întrebat: „Ce face popa Gherasim?" Iar el a zis: „Bine." A mai întrebat Sfântul: „Cum îi este patima? Să facă cum i-am rânduit şi să nu se teamă. Şi să se păzească de Teodorit, că are râvnă[1] satanicească spre dânsul. Iar popa Gherasim se poartă ca vulpea, altele înlăuntru şi altele afară. Însă de se va prinde în cursă, o să tragă iarăşi Nil. Spune-i să facă câte i-am zis şi să nu ridice voinţa deasupra lui." Şi zicând acestea, s-au despărţit. Iar Theofan, mergând spre schit, s-a deşteptat.

Şi a găsit acele două bucăţi de moaşte în mână, şi i-a venit mare umilinţă, şi plângea nemângâiat, mulţumind Sfântului. Iar părinţii îl vedeau pe Theofan că în vedenia aceea ridica mâinile şi striga, şi alte chipuri făcea, şi încercând să-l deştepte nu puteau. Şi când şi-a venit întru sine, l-au întrebat ce a pătimit. Iar el le-a arătat acele două bucăţi de sfinte moaşte dintru care ieşea o bună mireasmă, încât s-a umplut tot locul. Şi le-a povestit toate câte i-a spus Sfântul, şi au cunoscut toţi că era adevărată arătarea Sfântului. Şi a dat dicheului acea părticică de moaşte, şi el a pus-o în cutie de argint. Iar cealaltă părticică a oprit-o la sine, spre folosul sufletului.

[1] Poftă.

Popa Dionisie de la Chilia Spânilor, fiindcă nu credea câte i-a zis Sfântul prin Theofan, pentru aceea îl alunga. Şi când a luat furtuna barca lor şi s-a prăpădit, ei aveau părere: nu cumva s-a ars Theofan? Şi şi-au făcut altă barcă. Iar Theofan, fiind îndemnat de vrăjmaşul diavol, vroia să le ardă barca aceea cea nouă şi să fugă la Ţarigrad. Şi îndată a plecat să se ducă să săvârşească sfatul cel rău. Însă uitând materiile acelea cu care vroia să dea foc, s-a întors ca să le ia. Dar din slobozirea lui Dumnezeu a căzut de la o înălţime de doi stânjeni[1], şi nici aşa nu s-a pocăit. Ci luând materiile cele pentru foc, a intrat în colibă să caute cheia şi a auzit sunet de la cutia unde avea sfintele moaşte. Şi socotind că este vreun şoarece, a aprins lumânarea, şi iarăşi s-a auzit în altă parte sunet, şi atunci a stins lumânarea. Şi iată că lumina la geamul cutiei ca lustrul cel aurit şi ieşea flacără. Şi pe geam se vedeau slove scrise. El, văzând astfel, a vrut să dea de ştire la schit ca să vină să citească.

Pe urmă a socotit să scrie pe hârtie şi să o ducă în schit, şi după aceea nu a mai văzut flacăra, ci numai slovele singure. Şi aprinzând iarăşi lumânarea ca să le scrie, cum punea lumânarea înainte, se pierdeau slovele. Atunci a socotit să pună lumânarea după uşă, şi el înainte stând umbrea, şi aşa se vedeau slovele. Şi începând a scrie, câte scria el degrabă se pierdeau cele scrise pe sticlă. Şi când a sfârşit de scris, nu s-au mai văzut slovele, ci au lipsit toate de pe sticlă.

Şi era scris aşa: ceea ce vrei să faci, fă-o cum o vei face, pe tainâ, cum te-ai învoit cu vrăjmaşul diavol să o faci. Însă toate tânguirile nu numai că or să te tânguiască, ci se vor aduna şi la întunecatul tău cap, şi nu vei mai avea viaţă la întoarcerea ta. Şi fă precum fără de sfat, în tainâ, te-ai învoit. Către cei ce vin la tine grăieşti cuvinte înfocate, nu cu iubire de frăţie le zici, ci cu vrăjmăşie le grăieşti. Vai de unii ca aceia! Sabie de foc la dânşii! Cine vrăjmăşeşte, vorbeşte neştiind.

Iar tu, de vrei să o faci, fă-o. Însă nu te vei împărtăşi din partea mea. Dacă n-ai făcut, pentru ce te tulburi pentru astfel de lucru? Îndreptează-ţi fărădelegea pe care ai lucrat-o, iar dacă nu ai făcut-o, nu te tulbura. Pentru astfel de lucru mulţumeşte lui Dumnezeu că ţi-a venit astfel de năpastă nedreaptă. Unii o caută şi nu găsesc astfel de slavă. Viu Domnul Dumnezeu!

[1] Aproximativ patru metri.

CAP 5

Pentru o vedenie ce a văzut Theofan la Athon

După ce a scris Theofan toate slovele după geam, se gândea. Şi aude afară ca sunetul vântului, şi şi-a zis întru sine: „Acum este vremea, mă duc să dau foc!" Şi a plecat ţinând şi cele scrise în mână. Şi vede că era multă ceaţă, dar căutând bine, vede că nu era ceaţă, ci ca şi cum ar fi fost o pânză întinsă. Şi a încercat să o prindă şi nu putea. Şi căutând spre schit, îndată i s-a părut că este în Athon[1], sus, între brazi, şi vede Biserica Maicii Domnului, şi deasupra acoperământului era un catarg ca un lemn încrucişat de care se ţinea pânza aceea pe care o vedea. Şi aceea avea două margini: una se ţinea de Iviru, iar alta de Xiropotamu.

Şi împrejurul bisericii erau vii multe, mari şi mici, şi mulţime de monahi purtând camilăfci în cap şi îmbrăcaţi cu mantii, care ziceau căutând asupra viilor: „Ce este aceasta, de au pătimit şi au venit la atâta nerodire, s-au îmbolnăvit şi au scos vlăstare sălbatice? Ori este pământul sălbatic, de au acoperit mărăcinii via?" Aceste ziceau unul altuia: „La aceasta altă doctorie nu este, fără numai să o stremuiască[2] peste tot." Iar alţii ziceau: „Mai bine este să stea aşa. Şi când va răsări lăstar şi va creşte, se va împuternici viţa şi va rodi, că cea nouă ori se prinde, ori nu se prinde. Mai bine să nu stricăm via, fiindcă în vremea de acum cu anevoie se face. Şi mai vârtos că aceste viţe sunt bune. Dacă o vom strematisi[3], la această stare nu mai vine." Iar alţii ziceau: „Când se pârjoleşte o ţarină, şi spicele verzi ard împreună cu cele uscate." Unele ca acestea vorbeau între dânşii acei monahi.

Atunci i s-a părut lui Theofan că era vremea de ploaie, tuna şi fulgera. Şi de strălucirea unui fulger i s-au întunecat ochii. Şi a mai tunat un alt tunet, când toţi părinţii aceia au căzut jos pe feţele lor. Şi din tunet a ieşit glas zicând: „Ridicaţi pânza aceasta, că s-a sălbăticit via aceasta (adică locuitorii Muntelui) şi nu mai este trebuinţă de acest acoperământ!"

[1] Vârful cel mai înalt din Sfântul Munte, 2033 metri.
[2] Procedeu de afânare a pământului din vii şi măslinişuri.
[3] Vezi nota anterioară.

Şi a văzut Theofan că se pogorau nişte oameni degrabă din vârful muntelui, şi au apucat căpătâiul frânghiilor în mâini, şi trăgeau pânza la catarg, şi îndată a venit vânt silnic. Iar părinţii se mirau şi ziceau: „De unde este vântul acesta? Că tulbură viţele." Şi căutând au văzut pânza strângându-se câte puţin, şi pe oamenii care trăgeau de frânghii şi strângeau pânza. Şi îndată au lăsat sapele şi dichelele[1] pe care le aveau pentru lucratul viei. Şi alergând toţi împreună şi apucând pânza, o trăgeau în jos nelăsând să o strângă. Şi au început a striga cu glas mare zicând: „Slăbeşte, Doamne, slăbeşte! Şi nu cu mânia Ta ne mustra pe noi, nici cu urgia Ta ne certa! Slăbeşte, Doamne, slăbeşte! Încetează, Doamne, urgia Ta de asupra viei acesteia! Rugămu-ne, nu-Ţi întoarce faţa Ta de la această vie, nu lua Duhul Tău cel Sfânt de la viţele acestea, auzi glasurile suspinurilor noastre şi încetează urgia Ta, că mult ne-am ostenit la via aceasta!"

Şi iarăşi a fulgerat ca mai întâi şi a ieşit glas ca tunetul, zicând: „Ce strigaţi? Ce Mă chemaţi? Nu vedeţi ori nu cunoaşteţi că via aceasta s-a pornit la vale şi rod nu face? Ce să-i facem acesteia? Am socotit să trimit îngerii satanei ca să dezrădăcineze viţele cele neroditoare ale viei acesteia, fiindcă nu aduc roade cinstite." Părinţii iarăşi se rugau zicând: „Slăbeşte, Doamne, slăbeşte, nu Îţi depărta îndurările Tale de la via aceasta, întoarce pornirile celor răi de la via aceasta!"

Iar pânza câte puţin se urca în sus şi părinţii se apucară de pânză plângând. Şi curgeau lacrimile lor ca pâraiele. Iar Theofan, văzând pe toţi acei părinţi plângând, plângea şi el. Atunci a văzut că ieşea o femeie din biserică, ţinând în braţele sale un Prunc, Care a zis către părinţi: „Încetaţi, cuvioşilor părinţi! Nu vedeţi că via s-a îndărătnicit şi rodul ei l-a întors spre lucrarea pierzării sufletelor?" Iar părinţii tot una strigau către femeia aceea cu tânguire multă şi cu lacrimi fierbinţi, zicând: „Slăbeşte, Împărăteasă a toate, Stăpână! Tu mântuieşte via aceasta precum mântuieşti toate, că prin tine s-a sădit. Slăbeşte, a toate Împărăteasă, Stăpână! Acoperământul lumii, acoperă via aceasta! Slăbeşte, Doamnă! Slăbeşte, Doamnă, slăbeşte şi primeşte rugăciunile noastre, ale nevrednicilor robilor tăi, şi nu da via aceasta spre robie, să nu dezrădăcineze viţele acestea care s-au

[1] Unelte agricole cu doi colţi, folosite pentru săpat pământul.

sădit prin tine, hrănitoarea cu lapte, Maica pocăinței!" Şi îndată a strigat Pruncul, suspinând, şi a zis: „Unde este rodul, ca să se adune din vițe? Pentru cea ce M-a hrănit cu lapte, Maica Mea!" Şi îndată a făcut semn cu mâna să strângă pânza mai degrabă. Iar Maica a apucat mâna Pruncului şi a pus dreapta ei la gura Lui şi nu-L lăsa să facă semn, nici să strige. Acestea văzându-le Theofan, i s-a părut că a căzut un brad peste dânsul şi l-a acoperit acolo unde sta, între peşteri, şi l-ar fi omorât. Şi aşa, de frică, şi-a venit întru sine şi a văzut că sta la uşa colibei lui, având slovele sticlei în mână. Şi înfricoşându-se foarte, a încetat de a mai arde barca.

Acestea pe care le-a văzut Theofan atunci în vedenie, mai înainte, însemnau potopul apelor care s-a făcut în urmă şi venirea turcilor în Sfântul Munte. Că mijlocirile Preasfintei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare, şi ale preacuvioşilor părinți care au strălucit cu pustnicia în Sfântul Munte, au întâmpinat năvălirile barbarilor de către care era să se prăpădească locul acesta. Şi aşa s-a liniştit Theofan.

Iar popa Dionisie de la chilie nu înceta totdeauna a alunga pe Theofan. Atunci el a hotărât să se ducă la Țarigrad şi să izbândească. Iar Sfântul, ca să-l oprească, i s-a arătat astfel: la anul 1817, ianuarie 18, Theofan a întâlnit pe popa Gherasim şi îi zice: „De nu vei goni sinodia[1] pe care ai luat-o, să nu slujeşti, nici epitrahilul să pui, că ai să dai seamă. Că iată, căpăstrul îți este în mână. Cum vrei, faci!"

CAP 6

Arătarea Sfântului Nil în chipul popei Matei

Într-una din zile, Theofan a încărcat lemne în spinare şi se ducea la bastir[2], ca să bată la piuă fesurile şi să le vândă, ca să facă de cheltuială, să se ducă în călătorie spre Țarigrad. Şi mergând pe drum cu lemnele, i s-a arătat Sfântul Nil în chipul duhovnicului popa Matei de la Sfânta Ana[3]. Şi heretisindu-se, îi zice Sfântul: „Unde te duci?" El a zis: „Să bat la piuă." Sfântul i-a zis: „Aş fi vrut să te întâlnesc la

[1] Obştea călugărilor dintr-o mănăstire, schit sau chilie.
[2] Presat.
[3] Cea mai mare aşezare de sihaştri athoniți, situată pe o vale abruptă, în partea de sud-est, sub vârful Athonului.

colibă." „Bine – zice Theofan –, să las lemnele şi să mergem!" Sfântul a zis: „Nu este nevoie. Numai lasă lemnele şi vino încoace." Iar el a zis: „Iartă-mă, părinte, că nu ți-am pus metanie!" Şi vrând să-i sărute mâna, nu i-a dat-o. Şi căutând către locul unde era coliba, s-a întors către Theofan şi îi zice: „O, ticălosule om, pentru ce pui sminteală?" Iar el s-a lepădat. Sfântul îi zice: „Nu ai zis lui popa Gherasim să nu slujească şi să gonească sinodia? Au ți se cade ție să zici unele ca acestea? Nu ştii că el este neputincios? Şi în loc de pace ai pus sminteală. Păcat că ne găsim în prăpăstiile acestea şi întinăm sfântul loc acesta cu faptele noastre!"

Iar el a zis: „Crede-mă că nu le-am zis ca să fac sminteală, ci pentru pace." Sfântul i-a zis: „Ce-ți pasă ție, de te amesteci la Liturghia lui? Nu şezi în coliba ta să zici rugăciunea? Nu-ți cauți de neputința ta? Că patima lui popa Gherasim este din zavistie şi se gândeşte să fugă. Şi cine a fugit vreodată de la metania lui şi nu s-a căit? Şi cine a ieşit afară la lume şi când s-a întors a avut ştiință curată? Că îl săgetează şi îl rănesc cele de afară aduceri aminte.

Popa Gherasim de nu ar fi avut patima lui, nu era să se mai întoarcă în Sfântul Munte şi să locuiască în preajma sfintelor mănăstiri, ci era să fie ca o haină putredă a lumii. Dar să-I mulțumească lui Dumnezeu că nu-i ridică patima, pentru mijlocirile Sfântului Nil. Că i-o ridicase la o vreme, dar pentru schimbarea minții lui iarăşi i-a trimis-o, ca să nu se mândrească."

Iar Theofan, auzind acestea, se gândea de unde îl ştie pe popa Gherasim şi îi ține parte (necunoscând că este chiar Sfântul Nil care vorbeşte cu el). Şi degrabă îi zice Sfântului: „Pentru că îl cercetează Dumnezeu pe popa Gherasim, aceasta este pricina: întâi ca să nu se prăpădească cu totul; al doilea milosteniile părinților lui ce le dau la săraci, precum s-a întâmplat şi cu tâlharul cel binecunoscut pentru primirea de străini a părinților lui, care au primit pe Maica Domnului când fugea la Egipt, l-a făcut de a cunoscut pe Domnul Hristos la Răstignire şi L-a mărturisit pe Cruce Dumnezeu adevărat, şi s-a mântuit degrabă. Şi Lavra, fiindcă te-a lăsat să viețuieşti pe moşia ei, s-a învrednicit să primească moaştele Sfântului Nil.

Asemenea şi Chilia Spânilor, fiindcă te-a primit de câteva ori, s-a învrednicit să dobândească falca Sfântului. Iar cavsocaliviții, unde

le sunt darurile? Pentru nemilostivirea cea către tine şi pentru necredinţa către Sfântul nu li s-au dat din moaştele Sfântului, fiindcă arată necredinţă către arătările Sfântului. Că s-a căit Sfântul şi pentru acea bucată pe care le-a dat-o. Aşa şi Dumnezeu, pentru milosteniile părinţilor miluieşte pe fiii lor. Însă părintele Gherasim înălţarea minţii lui nu şi-o lasă şi voieşte să se arate proistos şi prea învăţat la rucodelia lui. Şi se tulbură mult şi voieşte să se amestece şi la cele de obşte, să slujească şi la kyriako. Şi nu cunoaşte datoria preoţilor. Fiindcă preotul, după Liturghie, trebuie să se liniştească şi să iubească pe Dumnezeu, precum şi Dumnezeu iubeşte pe preot. Să nu vorbească în deşert, pentru că vorbirea în deşert, ca un praf puturos, murdăreşte pe preot şi-i spurcă toate cugetele lui. Precum zice şi Sfântul Apostol Pavel: *Nu vă înşelaţi, căci nici curvarii, nici beţivii, nici sodomitenii, nici iubitorii de avuţii, nici malahii Împărăţia lui Dumnezeu nu o vor moşteni!*

Iată că vă zic şi eu, cel mai mic fiu din punere al lui Dumnezeu (Nil), că grăitorii în deşert, grăitorii de rău, grăitorii pe ascuns şi răpitorii de cuvânt Împărăţia lui Dumnezeu nu o vor moşteni.

Auziţi şi vă învăţaţi şi nu cereţi singurătatea, fiindcă singurătatea îl face pe om ori înger, ori drac; sau îl face locuitor cu sfinţii, sau cu dracii. Iar cei din supunere şi din viaţă de obşte, de vor lucra fără de cârtire, sunt moştenitori ai Mântuitorului şi se cunosc fii ai lui Hristos, pentru ascultarea lor. Singurătatea nu este încredinţată unde o să ajungă, şi tu de vei întreba: «Cum şezi singur?», ascultă: Un prunc care se hrăneşte cu lapte în braţele maicii lui, şi pe urmă se face mare, şi după moartea părinţilor lui se face moştenitor cu adevărat, aşa şi viaţa de obşte. Şi fericit este cel ce se supune în viaţa de obşte, în mănăstire ori în petrecerea cu doi sau cu trei, adică în chinoviile cele mai cu puţini sau mai mulţi fraţi, şi nu îşi face voia lui întru nimic. Iar singurătatea se aseamănă pruncului sărman al unui tată sărac, care nu avea averi să le moştenească, nici mamă nu avea, fără numai de la străine femei a supt lapte, unde le-a găsit tatăl său, şi nu s-a împuternicit.

Acum care din doi sunt mai buni? Cu adevărat acesta care a supt de la maică-sa, adică din ascultarea chinoviei. Fiindcă singurătatea este ca femeile străine care hrănesc pe prunc când rămâne sărman

de maică-sa ascultarea, şi face toate voile lui; atunci cade în multe ispite şi nevoi şi în felurite înşelăciuni, precum au pătimit mulţi schitei[1].

Vezi buna rânduială a chinoviei (a vieţii de obşte) cum o adevereşte şi Domnul: *Unde sunt doi sau trei adunaţi întru numele Meu, acolo sunt şi Eu, în mijlocul lor!* Ascultă şi altă mărturie: albina este o vietate iubitoare de osteneală, adună din multe feluri de flori miere şi ceară, însă de obşte, fiindcă unele adună şi aduc până la uşă şi altele iau de aici şi zidesc, însă cu porunca mamei lor celei mai mari, şi fără să ştie ea şi să vadă, nimic nu zidesc. Şi altă pildă: candela care este atârnată la icoane este închipuirea chinoviei. Căci candela, apa, untdelemnul, candilitra[2], feştila sunt lucrare a chinoviei, şi precum lumina la feştilă, aşa se aprinde Darul Sfântului Duh la fraţii cei din chinovie şi arde toate păcatele lor, ale celor care fără de cârtire vor lucra cu dragoste şi cu frica lui Dumnezeu."

Iar Theofan i-a zis: „Sfinţia ta mă faci să mă duc şi eu la chinovie. Nu cumva pentru aceasta o lauzi? Asemenea o laudă şi popa Sava, fiindcă îţi este patriot, morait[3]." Sfântul îi răspunde: „Ticălosule, tu eşti pentru chinovie? Tu eşti sminteală chinoviei. Pentru aceea te-au şi gonit, că ai împuţit locul, ca un nefolositor. Şezi acolo unde eşti, ca un nevrednic de a vieţui în chinovie, şi fă câte ţi-a zis Sfântul. Fără sfătuire să nu te duci nicăieri şi să nu faci nimic."

O, monahi, ascultaţi cum este petrecerea chinoviei luminată! Vedeţi pietrele de la mare? Cum, de valuri lovindu-se, se fac netede şi frumoase, aşa şi cei din chinovie, se freacă de ascultare şi se înfrumuseţează cu fapte bune. Fiindcă cel ce şade singur ascultare nu are. Nu cunoaşte ce are viaţa monahicească, fiindcă singurătatea naşte fapte rele, precum: urâciune, lăcomie, pipăirea şi gânduri rele, care pricinuiesc înşelăciune, şi cad în adâncul iadului, precum au pătimit mulţi.

Pentru aceasta, o, monahe, fugi de singurătate! Dacă nu poţi şi eşti bătrân, să ai măcar un om cu tine, pentru ca să stingi flacăra singurătăţii, că mulţi pe urmă s-au căit netrăind viaţă de obşte. Dacă

[1] Pustnici.
[2] Dispozitiv în care se aşază fitilul candelei.
[3] Locuitor din Peloponez, sudul Greciei.

te temi să-ţi dai banii şi cele ce ai, să fie de obşte, şi-ţi faci voile tale, să ştii că acestea or să te facă pe urmă să te căieşti şi să arzi ca într-o văpaie într-însele.

Precum Hristos a zis samarinencei: „Dă-Mi apă să beau, şi Eu te voi umple de apă săltătoare, din care bând, niciodată nu vei mai înseta, în veci!", aşa şi cel ce va bea apa singurătăţii va înseta iar. Dar cel ce va bea din sudorile chinoviei şi din nevoinţele ei nu va mai înseta în veci. O, singuraticule, fiu al celui sărac tată, ce o să moşteneşti după moartea lui? Fără numai laptele cel străin pe care l-ai supt. Şi tu, când vei muri, ce vei lăsa moştenire? Arătat este că nimic, fiindcă n-ai dobândit nevoinţă, ci numai cele străine gânduri şi cele străine hrane, ale celor stricăcioase lucruri ale deşertăciunii, sau poftele trupului şi ale inimii tale.

Vipera când naşte, nu naşte alte jivine precum privighetori ori porumbei, ci de cele asemenea cu ea otrăvite jivine. Iar grăirea în deşert şi multa vorbire întină tăcerea fecioriei. Şi aceasta se face oprire de la preoţia ta, o, preote! Fiindcă monahul are trei desluşiri ale fecioriei: 1. sărăcia duhului cu izbăvirea de patimi; 2. neaverea de cele trupeşti lucruri şi a tăcerii feciorie, precum porumbiţa cu tăcere fuge de vânători şi-şi scapă viaţa. Dar privighetoarea, cu viersuirea multei cântări, se răpeşte de vânători. Aşa şi multa cuvântare dă pe om la vânătorii draci, că omul are vânători şi în dreapta, şi în stânga, precum: credinţa şi necredinţa, nădejdea şi deznădejdea. Dacă va avea credinţa bună, naşte pe nădejdea mântuirii lui. Precum tâlharului celui bine cunoscător credinţa i-a născut nădejdea mântuirii şi „Pomeneşte-mă!" până astăzi şi până în sfârşit, „Pomeneşte-mă, Doamne!"

Iar cel de-a stânga tâlhar, din necredinţa lui a născut deznădăjduirea. Şi a hulit şi huleşte până la sfârşitul veacului, fiindcă necredinţa naşte îndrăcire şi desăvârşit deznădăjduire, şi îndoirea, care este a cerca cu de-amănuntul lucrurile şi a zice: Aceasta aşa este sau nu? Adevărat este sau minciună? Cercarea este bună la om numai când este cu întrebare şi cu sfătuire. Iar dacă omul, cercând singur, vrea să îşi îndrepte gândul lui, în zadar se osteneşte crezând numai minţii lui, fără a întreba pe altul, şi cade în hulă, ca şi tâlharul cel hulitor, cu nesfătuirea şi cu neîncrederea, precum şi alţi mulţi se

primejduiesc şi se prăpădesc din îndoirea nesfătuirii şi, din pricina iscodirii, cad în necredinţă.

Această patimă a scos pe Adam din Rai, fiindcă Eva a primit sfatul şarpelui. Şi Adam s-a îndoit de porunca lui Dumnezeu şi a zis: „Oare este aşa precum a zis Dumnezeu?" Şi Eva a vestit lui Adam sfatul şarpelui, şi a rămas Adam fără de glas, ca un peşte, şi a crezut cuvintelor Evei. Şi aşa amândoi s-au dezgolit de Darul lui Dumnezeu şi îndată li s-au închis ochii Darului şi s-au deschis ai vicleşugului, şi vicleşugul dezgoleşte pe om de Darul lui Dumnezeu.

Iar Dumnezeu, ca un cunoscător de inimi, aştepta cu îndelunga Lui răbdare: nu cumva se va pocăi Adam, cunoscând dezgolirea lui, şi să-i dăruiască cea dintâi podoabă? Însă Adam n-a vrut să se pocăiască, ci a rămas întru întuneric, precum şi voi cu sfătuirile voastre aţi iubit necredinţa şi pierzarea, iar nu mântuirea, precum a făcut şi Adam, că s-a zidit de Dumnezeu şi a călcat porunca Lui. Şi voi a doua oară sunteţi zidiţi de Sfântul Duh, şi aţi călcat poruncile Lui. Adam a făcut mincinos pe Dumnezeu şi vinovat, pricinuind pe Eva şi zicând: *Aceasta m-a amăgit!* Şi a primit sfatul şarpelui mai mult decât sfatul lui Dumnezeu. Aşa Dumnezeu a venit la Adam cu sunet spre întâmpinarea pocăinţei lui, dar Adam s-a ascuns, iar Dumnezeu, ştiind unde este, iarăşi l-a strigat: *Adame, unde eşti?* Iar el, nemaiputând să se ascundă, a răspuns: *Aici sunt şi nu pot să mă arăt, fiindcă sunt gol!* Dumnezeu iarăşi l-a întrebat: „Nu cumva ai călcat porunca?", dându-i pricină să se smerească şi să zică: „Am greşit, Doamne, iartă-mă!" Dar el nu s-a smerit, ci a zis: „Eva m-a amăgit!", adică: Tu eşti pricina, că ai făcut-o pe dânsa pentru tovărăşie, şi ea m-a amăgit.

Atunci Dumnezeu, văzând nepocăinţa lui Adam, a venit la Eva tot cu sunet, şi ea s-a ascuns, fiindcă nu avea ce pricină să pună, ca Adam. Dar Dumnezeu şi pe ea a strigat-o şi i-a zis: „Evo, unde eşti?" Ea a răspuns: „Aici sunt, dar sunt goală!" Atunci Dumnezeu a zis: „Pentru ce v-aţi golit?", zicându-le cuvântul de obşte, ca amândoi să se pocăiască. Şi nici Eva n-a zis: „Am greşit!", ci s-a îndreptăţit, ca şi Adam, şi a zis: „Şarpele m-a amăgit!" Atunci pe amândoi i-a blestemat Dumnezeu, asemenea şi pe şarpe, zicându-le: „Ieşiţi de la Mine!" Şi au fost goniţi din Rai, sălăşluindu-se în acest bleste-

mat pământ şi viaţă. Şi aici au născut fiii, pe Cain şi pe Abel. Şi aceştia, aducând daruri lui Dumnezeu, a primit Dumnezeu darurile lui Abel, iar Cain l-a zavistuit, şi zavistia a născut ucidere, fiindcă iscodirea naşte vicleşugul, şi vicleşugul naşte necredinţă, şi necredinţa naşte nemilostivirea, iar nemilostivirea pe moarte.

Că precum vlăstarul întâi frunză face şi pe urmă agurida, şi câte puţin creşte bobul şi se umflă, şi se face struguri, şi strugurii fac vin, iar vinul veseleşte inima omului, aşa şi omul, din vicleşugul iscodirii cu încetul ajunge până să-şi ucidă sufletul întunecându-se de patimi, se face beat, precum vinul îmbată pe om. Aşa şi Cain s-a făcut ucigător de frate. Asemenea şi Antihrist o să facă dreptilor Enoh, Ilie şi Ioan cuvântătorul de Dumnezeu. Sfârşitul răutăţii.

CAP 7

Pentru pilda iederii

După Cain s-a înmulţit vicleşugul şi a întins vitele sale şi a întunecat pe om precum iedera îşi întinde crăcile sale pe copaci, în sus, şi usucă tot copacul. Aşa şi călcarea de poruncă a lui Adam şi-a întins crăcile şi a întunecat mintea omului. Fiindcă iedera nu se înalţă mult, ci se întinde în lături şi stăpâneşte orice copaci va găsi. Şi rodeşte mai mult decât orice alt copac, însă rodul ei netrebnic este la gust şi la vedere este mărunt şi neputincios lemnul ei, însă de a se lăţi şi a se întinde în lături este putincios. Şi înaintea ei orice copac ar găsi, cu mare iscusinţă îl leagă şi împleteşte cele 33 de crăci, cât nu poate cel mai iscusit meşter să le împletească cu uneltele lui, fiindcă orice găseşte, răpeşte şi ţine cu cele trei crăci mai întâi, şi pe urmă îl dă la celelalte 30, şi acelea cu unghiile lor îl leagă cu iscusinţă.

Întâiul Meşter a trimis slugile Sale ca să strice pe cele neputincioase şi nălucioase[1] crăci, însă acele nălucioase crăci ale iederii n-au îngăduit slugile, ci necinstindu-le le-au trimis înapoi. Şi înştiinţându-Se întâiul Meşter, a răbdat îndelung, multă vreme, şi văzând că iedera mai mult se întinde asupra viei, a trimis alte slugi spre paza viei, adică pe proroci, şi pe aceştia i-au omorât (iedera aduce faţa

[1] Înşelătoare.

satanei, şi via dreptii). Când va veni Domnul viei, ce va face lucrătorilor acelora? Au venit în urma Domnului nostru Iisus Hristos şi ne-au dat Sfânta Biserică cu Darurile ei, adică cu Preacuratele Taine, precum a zis: „Luaţi, mâncaţi Trupul Meu şi beţi Sângele Meu!", ca să simţim Dumnezeieştile Daruri, iar nu să rămânem nesimţitori, că cel ce se va abate de la Hristos nu se supune Bisericii şi se răpeşte de trei crăci ale iederii, şi pe urmă se stăpâneşte de 30 de crăci ale iederii cu împletiturile lor. Şi primeşte îndulcirea iederii şi se robeşte cu totul.

Că pe oricine va defăima aceste trei, adică Credinţa, Nădejdea şi Dragostea, degrabă îl răpesc iscodirea minţii, viclenia ochilor şi nesimţirea necredinţei, şi îl stăpânesc boierii luceafărului: cele 33 de crăci ale iederii, adică iscodirea, vicleşugul, necredinţa, călcarea poruncilor, neascultarea şi defăimarea. Aceste şase crăci sunt sfătuirile şarpelui. Iar zavistia, răpirea, nemilostivirea şi uciderea, aceste patru au odrăslit de la Cain, care a zavistuit pe fratele său. Că el cele bune le oprea pentru sine şi pe cele rele le aducea lui Dumnezeu, că nemilostivirea lui a născut uciderea şi minciuna. Şi a mintit lui Dumnezeu că nu ştie pe fratele său, Abel, unde este. Acestea sunt răutăţile lui Cain. Iar cele 24 împletituri ale iederii sunt ale celorlalţi vicleni oameni, fiindcă cele nouă crăci începuturi sunt ale lui Adam şi ale lui Cain.

Şi caută să găsească vreun om spre pierzare, precum pe tine, robit către satana. Şi când îl găsesc, îl lovesc cu ostia[1] cea cu 24 de dinţi ai pierzării, precum sunt cele 24 de slove cu care însemnăm multe pricini. Aşa şi cele 24 de crăci ale răutăţii, izvodesc multe vlăstare ale pierzării. Întâi asemenea patimi, adică a judeca pe aproapele, şi aceasta este o pomenire de rău la om, şi aceasta izvorăşte toate cele 24 de răutăţi ale pierzării.

Mânia şi cu tulburarea, precum se mânie vânturile şi suflă cu toată puterea lor, şi clătesc munţii şi dealurile, copacii şi apele mării. Aşa mânia este alfa şi tulburarea omega, fiindcă începutul mâniei este sfârşitul tulburării. Iscodirea minţii şi vicleşugul omului început au, dar sfârşit nu au. Omega nu este sau nu pune sfârşit slove-

[1] Unealtă de pescuit de forma unei furci cu mai multe braţe ascuţite, care se înfige în corpul peştilor. - Din sl. *ostĭ*.

lor, ci cu dânsele însemnăm toate cărţile lumii, că început au, iar sfârşit nu au. Aşa şi iscodirea cu vicleşugul: izvodesc toate fărădelegile lumii şi sfârşit nu au.

Fiindcă lumea este ca o carte la om şi izvodeşte într-însa cu aceste îndoite slove, care început nu au şi nici sfârşit nu au. Adică omul de la naşterea lui izvodeşte în cartea vieţii aceste îndoite slove, şi după moarte se vor alege fiecăruia cele lucrate, şi să-şi ia fiecare partea lui şi să se ducă în calea lucrării lui. Că Stăpânul Cel ce judecă viii şi morţii are să aleagă faptele fiecăruia, că viii sunt cei buni şi drepţi cu lucrurile lor, iar morţii sunt cei răi şi lucrurile lor.

Şi vicleşugurile cele aflate de oamenii cei răi sunt acestea: preacurvia, curvia, gâdilirea, zădărirea[1], malahia cu tăvălire, malahia minţii cu viclean gând, malahia cu pipăirea mâinii şi malahia cu atingerea de alt trup, stricarea fecioriei, amestecarea de sânge, sodomia şi malahia îndoită, adică unul la altul. Aceste 12 vlăstare sunt faptele trupului, pe acestea le acoperă nefrica de Dumnezeu, ca să nu vadă faţa lui Dumnezeu cei ce lucrează aceste 12 necurăţii, ci să se dea muncii celei veşnice, în iad, împreună cu dracii.

Iar celelalte sunt: deznădăjduirea, înmulţirea răutăţii, mânia, pomenirea de rău, a judeca pe aproapele, vorbirea întru ascuns, defăimarea, răpirea, furtişagul, minciuna, împodobirea şi sfătuirea spre rău. Şi acestea sunt vlăstare ale celor 24 de răutăţi, şi la rădăcina acestora a răsărit o buruiană netrebnică şi se cheamă „licohorton" (buruiana lupului), sau mai bine zis în mijlocul celorlalte răutăţi a odrăslit fărădelegea, adică blestemul. Că blestemă omul pe Făcătorul a toate şi-L învinuieşte, de ce nu i-a pus lege care să-l oprească cu sila să facă fărădelege. Şi aceasta are altă rădăcină, adică pe cel ce învaţă împotriva legii şi a dogmelor credinţei.

Înălţarea şi capul tuturor faptelor bune este Darul lui Dumnezeu, iar al răutăţilor este darul satanei. Şi Darul lui Dumnezeu urăşte pe darul satanei cel urât şi netrebnic; asemenea şi al satanei urăşte pe cel al lui Dumnezeu. Şi Darul lui Dumnezeu este: credinţa, nădejdea, dragostea şi curăţenia de toată fărădelegea. Iar darul satanei este: necredinţa, deznădejdea, vrăjmăşia cu pomenirea de rău şi toate necurăţiile sufleteşti şi trupeşti. Şi de unde le are satana pe

[1] Aţâţare, stârnire.

acestea? Ascultă: precum la discul soarelui razele şi strălucirea sunt daruri ale soarelui şi, dacă va lipsi vreuna din acestea, cum va lumina lumina zilei?

CAP 8

Pentru căderea dracilor

Deci a vrut Luceafărul să ia frumuseţea strălucirii şi înălţimea Dumnezeirii şi cinstea lui Dumnezeu. Şi a vrut să pună scaunul său mai presus de scaunul lui Dumnezeu. Şi cum a gândit aceasta, îndată s-a tulburat cerul şi s-au deschis uşile lui şi s-au surpat Luceafărul cu blestematul lui scaun unde şedea el împreună cu toată molipsita lui ceată şi câţi s-au plecat gândului lui celui împotrivitor lui Dumnezeu.

Tot numărul celor căzuţi cu luceafărul împreună este de 33 milioane de mii şi zece zecimi mii de mii. Şi pe păcătoşi îi ispiteşte tot întreg acest număr de draci. Asemenea şi cu cei drepţi se luptă 33 de milioane de mii.

Îngerii satanei sunt la vedere fără de dar, la îndulcire fără de gust, la statură scurţi, la lăţime laţi, la adâncime cu stăpânire, fiindcă în adâncul iadului au stăpânirea lor şi sunt fără de putere. Pe păcătoşi îi silesc cu neputinţa lor, precum şi pe tine. Şi se nălucesc cum că ar fi puternici, şi aşa se teme omul şi se pleacă lor, şi-l stăpânesc şi-l surpă în căderea lor, meşteşugind deznădăjduirea şi zicându-i: „Nu aşa pentru tine, nu aşa, ci ascultă sfatul meu şi nu te teme, că tu eşti robul meu! Ascultă-mă pe mine numai, şi nu pe altul!"

Iar omul păcătos se pleacă la aceste sfătuiri ale păgânătăţii şi diavolul îi întinde cursă cu deosebite gustări nălucitoare, adică: mândrie, slavă deşartă, a judeca pe aproapele şi altele asemenea, nenumărate. Iar omul cel ce va fi îmbătat de Darul lui Dumnezeu este ca acela ce se îmbată de vin şi nu se teme, nici nu se ruşinează de împărat, nici de tiran, şi oricine, ce i-ar face, nu simte şi nu se teme de cursele diavolului, şi de s-ar lupta toţi dracii cu dânsul, nu pot să-l dezbete din beţia Darului lui Dumnezeu.

Cu aceştia s-au luptat Diocleţian şi Maximian, vasele diavolului, şi mulţi alţi tirani s-au luptat ca să dezbete pe Sfinţii Mucenici de

Cerescul vin, de care cu îndestulare erau îmbătaţi. Precum o muiere când are prunc mic şi acesta tot cere să sugă laptele ce se adună la mama lui în ziua aceea, aşa şi toţi dracii au ieşit în lume ca să lupte pe omul cel afundat în Darul lui Dumnezeu, însă n-au putut. Precum şi Cuvioasa Maria Egipteanca a fost luptată de dracul, şi în zadar s-a ostenit. Asemenea şi dascălul acela de la Constantinopol, în vremea lui Leon luptătorul împotriva icoanelor, s-a ars împreună cu şcoala şi cu ucenicii. Tot asemenea şi Iacov Persul s-a tăiat ca viţa şi nu s-a dezbătat de darul Sfântului Duh, ca să se lepede de Hristos.

Precum Luceafărul, dintru aceste trei slave, adică iscodirea, vicleşugul şi nesupunerea, s-a nălucit cu întocmai Dumnezeirea şi s-a gătit pe sine să se înalţe şi să se suie mai presus de ceruri, şi numai cât a gândit un necurat şi spurcat gând ca acela, numaidecât s-a surpat împreună cu toţi următorii lui. Atunci de nu ar fi stat credincioasă sluga lui Dumnezeu Mihail şi de nu ar fi strigat cu puternic glas gânditoare vorba lui: „Să stăm bine, să stăm cu frica lui Dumnezeu!", ce era să urmeze cu Îngereştile Puteri ale Cerului? Numai Unul Dumnezeu ştia. Cu toate că Dumnezeu a făcut şi face dintru ce nu este ca să fie, şi puternic este să facă cu Cuvântul Lui şi cu Sfântul Lui Duh mulţimi de îngeri şi mii de lumi. Însă îndată cu glasul lui Mihail a stat în surpăturile iadului dimpreună cu ceata lui cea urgisită, adică în veelzevul, care este iadul. Că aceste trei, Luceafărul, veelzevul şi iadul, un gând au şi o numire.

Pentru aceea şi omul trei vrăjmaşi are: necredinţa, necurăţia şi deznădăjduirea. De se va închide uşa necredinţei şi a necurăţiei, atunci se ridică omul din deznădăjduire şi se luminează inima lui din Darul Sfântului Duh şi lucrează poruncile lui Hristos. Dacă tâlharii vor găsi uşa deschisă, ce răutate nu vor face omului acela? Jefuiesc toată casa lui şi-l aduc pe om la pierzarea necredinţei şi a deznădăjduirii, îi iau minţile şi-l lasă fără de minte.

Fiindcă ceata luceafărului a rămas pe pământ până la sfârşitul lumii, se suie şi se pogoară, şi mai vârtos când văd vreun suflet drept se silesc să-l oprească, ca să nu se suie în locul de unde au căzut ei, fiindcă sufletul când se suie odată nu se mai lasă din mâinile dreptilor ca să se pogoare jos. De aceea dracii se nevoiesc cu mândria să-l

amăgească şi să-l tragă jos în pierzare, şi strigă cu mare glas şi zic: „Ne-ai biruit, o, suflete! Şi de acum fugim de la tine!"

Aceasta o fac cu vicleşug, ca să se mândrească sufletul ca şi cum ar fi sfârşit nevoinţa, şi când năluceşte aceasta dă loc mândriei, şi atunci suge laptele lenevirii de la mama ei, trândăvia. Şi se năluceşte zicând: „Că eu m-am nevoit din tinereţile mele, şi acum să mă odihnesc puţin, la bătrâneţile mele!" Şi aşa cade în trândăvire. Atunci dă năvală duhul curviei, pentru primirea gândului mândriei, şi se învoieşte cu gândurile cele pătimaşe şi îşi pipăie trupul. Şi de aici cere multe feluri de bucate şi cade în adâncul necurăţiei.

Şi atunci vine fiul vrăjmăşiei împotrivă luptător, şi cade în necredinţă, şi începe a se lupta cu Biserica, şi zice: „Nu ştiu nici Biserica, nici dogmele, nici canoanele Bisericii!" Şi atunci de tot se prăpădeşte. Fiindcă dracii, dacă vor găsi uşile deschise, intră şi jefuiesc tot şi nu lasă nici scândurile. Că omul zboară ca musca în văzduh, iar dracii ca păianjenii întind cursa, ca să se prindă musca. Dar de se va păzi, nu se va prinde. Că, de se va prinde, se deznădăjduieşte şi zice: „Eu nu mai am aripi să mai zbor, nici trup ca să fug, adică nu am trup curat să slujesc pentru sufletul meu, nici ochi să ridic la cer şi să mă rog pentru sufletul meu, fiindcă de acum m-am robit cu totul. Să nu mă mai chinuiesc, că tot nu scap şi nu mă mai mântuiesc."

O, omule, de ce hotărăşti că nu te mântuieşti? Întoarce-te şi nu te teme! Dumnezeu te aşteaptă la Cruce. Şi pentru ce te temi de cel neputincios şi de meşteşugirile lui? Crucea lui Hristos a zdrobit meşteşugirile lui. Diavolul o laudă are, deşartă şi mincinoasă. Cu aceasta a ispitit pe un cuvios[1], că s-a arătat lui în chip de om şi i-a zis: „Pot, părinte, să mă mântuiesc?" Iar cuviosul i-a zis: „Suie-te la înălţimea aceea şi dezbracă-te de toate răutăţile şi vicleşugurile tale, şi te roagă lui Dumnezeu zicând: «Miluieşte-mă, Dumnezeule, pe mine, începutul răutăţii!» Şi atunci te va milui şi te va pune în partea cea dintâi." Iar diavolul a zis: „Taci, putredule bătrân! Eu să mă închin la o de nimic Împărăţie, când noi avem trei din patru părţi ale lumii? Şi Lui ce I-a rămas, ca să mă închin Lui?" Atunci a cunoscut bătrânul că acesta este dracul hulii, şi şi-a adus aminte de Iisus Hristos că S-a ispitit de acesta în pustie, şi cu nălucire I-a arătat de-

[1] Sf. Antonie cel Mare.

şarta slavă a lumii acesteia, şi iubirea de argint, şi lăcomia pântecelui, precum şi la alţi oameni. De acestea aducându-şi aminte cuviosul, s-a rugat lui Dumnezeu şi l-a gonit.

Pentru că Dumnezeu nu Se îngreţoşează de nimeni, nici de călugăr, nici de mirean; numai de aceste patru patimi Se îngreţoşează şi le urăşte, adică: curvia, necredinţa spre dumnezeieştile Lui porunci, hula şi minciuna, din care este închinarea la idoli. Că pentru aceste patimi a venit Potopul.

CAP 9

Pentru Potop şi pentru Noe

A venit Potopul şi s-a potopit neamul omenesc. Numai pocăinţa lui Noe, care plângea către Dumnezeu şi cerea ca să nu prăpădească neamul omenesc, ci să-i dea vreme de pocăinţă, a auzit-o Dumnezeu şi i-a zis: „Sunt acum 120 de ani de când aştept pocăinţa lor, şi nu vor să se pocăiască. Acum tu găteşte Chivotul mântuirii tale, ca să nu te afli în mijlocul urgiei Mele." Atunci Noe propovăduia oamenilor Potopul, ca să se pocăiască, iar ei râdeau de dânsul şi-l necinsteau, şi răutatea lor o îndoiau. 17 ani a propovăduit şi pe urmă a început a face Chivotul, văzând nepocăinţa lor. A început a bate fierul întâi, ca să facă cuiele, şi îl râdeau ei văzându-l şi auzind ciocăniturile, precum şi astăzi, când se loveşte în toaca bisericii, cei leneşi zic: „Lasă să-şi bată capul, eu o să merg, dar sunt bolnav, mă doare capul." Şi venind stau afară de artica[1] bisericii, şi vorbesc deşertăciuni, şi judecă pe alţii şi se scârbesc, de ce nu citesc mai pe scurt, ca să fugă.

Dumnezeu atunci a făcut semne înfricoşate ca să se pocăiască. Mai întâi, după ce s-a sfârşit Chivotul la care lucrase Noe 100 de ani, a deschis Dumnezeu jgheaburile cerului până la trei zile, dar ei n-au cunoscut, şi se închideau în corturile lor şi-şi împlineau răutăţile lor. S-a făcut cutremur şi a ieşit foc cu tunet înfricoşat, încât se cutremura tot pământul, şi pietrele se topeau, şi soarele se întuneca, şi ei spre mai rău se plecau. Curvia o înmulţeau şi sodomia o

[1] Nartica sau nartex, pronaosul bisericii.

lucrau. Văzând semnele acelea, întunecaţii şi nesimţitorii, în loc să se pocăiască, ei socoteau că Noe cu năluciri prefăcea acelea. Şi s-au sfătuit să-l omoare şi să strice Chivotul. Şi plecând, au năvălit asupra Chivotului, din pizma lor, ca să-l strice.

Iar Dumnezeu, văzând nepocăinţa şi înmulţirea răutăţilor lor, şi că s-au pornit 70 de mii, după numărul celor 70 de mii de necurăţii ale fărădelegilor şi a celor şapte păcate mari de moarte, împotriva dreptului Noe şi a familiei lui ca să-i omoare, atunci a poruncit Dumnezeu şi s-au deschis jgheaburile cerului, ca să se pogoare apa cea mai presus de ceruri, şi pământului ca să izvorască apă săltătoare, şi s-au întâlnit apele cerului şi ale pământului la înălţime mare, şi s-au împărţit în tot pământul până în 40 de zile. Şi a stat al doilea cer la înălţime multă, până în şapte zile, în chipul celor şapte fărădelegi a pedepsirilor.

Iar pe ei, acolo unde mergeau spre Chivot, i-a ajuns pedeapsa şi au pierdut drumul, şi umblau încoace şi încolo prin apă. Precum şi astăzi împărăteasa fărădelegii, cea cu şapte capete ale pierzării, adică cu multa tulburare a vieţii şi a necurăţiei, a pierdut calea petrecerii monahiceşti şi umblă încoace şi încolo, prin mijlocul a multe griji ale vieţii celei tulburate.

Ascultaţi, o, părinţi, şi vă păziţi de acum înainte! Iată, vă propovăduiesc şi eu ca şi Noe şi zic: „Luaţi aminte, să nu vă vină şi vouă fără de veste potop de pământ şi de apă. Să fugiţi de multa grijă a vieţii şi a tulburării, şi de multa cuvântare, şi de a judeca pe aproapele; să aveţi dragoste între voi şi unire, să fugiţi de multele feluri de bucate şi să vă deprindeţi cu viaţa monahicească; ţineţi fecioria cu toată curăţenia, şi să fugiţi de necurăţia curviei şi a sodomiei, fiindcă această patimă a dat năvală în mijlocul vieţii monahiceşti. Bucurie şi veselie celui ce se păzeşte de această patimă! Vai şi amar celui ce lucrează aceasta şi celui ce se învoieşte cu gândurile şi se îndulceşte de această patimă, şi celui ce pipăie trup bărbătesc spre îndulcirea păcatului! Că de aceea se pricinuieşte stricarea părţii bărbăteşti.

Fă-te următor acestor două păsări: porumbelului şi turturelei, iar nu privighetorii. Că porumbelul, păzind tăcerea, scapă de vânători precum Noe a scăpat la Chivot. Iar privighetoarea, ţinându-se de limbuţia cântării ei, se prinde de vânători, ca şi oamenii cei din vre-

mea lui Noe. Însă turtureaua îşi păzeşte fecioria pentru soţul ei cu toată curăţenia, căci când moare soţul ei fuge în pustie şi-l plânge pe dânsul şi nu se mai apropie de altul.

Iar pricina morţii ei este aceasta, ascultă pilda: turtureaua aceasta s-a dus prin pustie cu voia ei, ca să pască, şi s-a prins de vânători şi au pus-o în colivie. Şi după o vreme s-a dus şi soţul ei cel rămas să-şi găsească soţia, şi s-a prins şi acesta. Şi când l-au pus pe dânsul în colivie, a scăpat cea închisă şi a fugit. Atunci vânătorii au omorât pe soţul ei cel prins, iar cea rămasă, de mila lui, îşi smulgea penele. Şi s-a deosebit[1] în munţi şi în păduri, şi şezând pe crăci uscate, îşi plânge nemângâiat pe soţul ei, aducându-şi aminte că îi zicea să nu se ducă, şi n-a ascultat, şi de aceea a fost prins. Aşa şi omul, a vrut să cerce şi să iscodească cele pentru Dumnezeu, şi s-a prins de cel viclean şi s-a robit. Iar Fiul lui Dumnezeu, lăsând cele nouă cete, a venit căutând pe cea rătăcită, fiindcă Înţelepciunea lui Dumnezeu a aşezat scaunul ei pe zece stâlpi. Unul a căzut, iar ceilalţi nouă stau. Şi S-a răstignit cu trupul pentru mântuirea celui rătăcit.

O, preoţilor şi monahilor, fugiţi şi voi ca turtureaua în munţi şi în păduri şi plângeţi pentru Preadulcele Iisus, Mirele vostru cel răstignit pentru voi, şi să ţineţi fecioria şi tăcerea, şi să vă depărtaţi de multa deşartă vorbire, şi să intraţi în loc neştiut şi netulburat, şi să nu cercaţi ce face unul şi ce face altul! Pentru că aţi venit în aceste văi şi în pietrele acestea uscate, ţineţi uscata cracă a Cinstitei Cruci şi vă închinaţi cu metanii pentru dragostea Celui ce pentru noi S-a răstignit, Mântuitorul nostru, Care nu este cracă uscată, ci este verde şi prea mult roditoare.

Cuvântarea cea multă, în deşert, lipseşte pe om de roadele Raiului şi prăpădeşte pe frumoasele roade ale Liturghiei preotului.

Preotul, după Liturghie, se cuvine să tacă măcar trei ceasuri, ca să se îndulcească de Darul Împărtăşirii. Când vorbeşte, trebuie să vorbească cu socoteală, fiindcă cea fără de socoteală vorbă a preotului i se face oprire Liturghiei lui. Precum la croitor când croieşte fără măsură, aşa şi preotul când grăieşte fără socoteală. Pentru aceea să fugim de vorba multă şi de deşarta cuvântare, şi să vorbim cu luare-aminte."

[1] Izolat.

Acestea zicând Sfântul a întrebat pe Theofan: „Te duci la peşteră ca să aprinzi candela Sfântului Nil?" Iar el a zis: „Nu mă duc, fiindcă m-a oprit Sfântul." „Bine, i-a zis, nu te duce până nu te faci călugăr desăvârşit. Şi când te vei călugări, atunci te du, după porunca Sfântului."

CAP 10

Pentru purtarea Schimei

Zice Sfântul Nil lui Theofan: „Schima să nu o scoţi de la tine, însă deasupra Schimei să porţi o scurteică, ca să nu te arăţi ca fariseul şi să te faci sminteală altora. Că dacă vei scoate Schima de la tine, te vor stăpâni gândurile cele spurcate şi te faci putoare a celui viclean. Că ce folos este ostaşului în vreme de război să se afle fără de arme?

După rânduiala monahicească, rasoforii sunt ca ostaşii care se deprind şi se învaţă meşteşugul bătăliei. Stavroforii sunt ca ostaşii care merg la război când se gătesc să se lovească oştile. Iar schimonahii sunt ca ostaşii care au ajuns la locul bătăliei, şi au armele gata, şi hotărârea bătăliei au ajuns. Atunci cel înarmat dă război, iar cel negătit se prăpădeşte. Acestea înseamnă Schima monahicească.

Rasoforii sunt ca ostaşii care sunt înscrişi pentru armată; de vor fugi, se vor face vinovaţi şi potrivnici, măcar că unii zic că rasoforii sunt ca şi fraţii şi au voie să se însoare. O, nepricepuţilor! Cum se poate aceasta? Fiindcă tu, de bună voia ta, te-ai dăruit lui Dumnezeu şi te-ai făcut ostaş împărătesc. Pe urmă să fugi şi să apuci alt meşteşug? Aceasta nu se poate!

Iar stavroforul este ca ostaşul care se găteşte şi pleacă la bătălie. Şi pe la jumătatea drumului, cei fricoşi se căiesc că s-au făcut ostaşi şi caută să se întoarcă înapoi. Şi unde or să fugă? Iar cei râvnitori, văzând pe cei fricoşi temându-se, îi îmbărbătează şi îi îndeamnă să se întrarmeze cu Sfânta şi Marea Schimă, adică să se facă schimnici şi războinici. Şi, după ce se întrarmează, fac sunet şi încep a se război. Însă dacă se întâmplă ca cineva din frică să asude şi să i se ude iarba de puşcă, atunci nu poate să se războiască.

Aşa monahul, din trândăvie şi din neştiinţă, se dă lenevirii şi nu se războieşte, şi îşi întinează vieţuirea cea monahicească; unul ca acesta cum poate să scape de vrăjmaşi? Este ostaşul înarmat şi stă în locul de război, dar ce folos în armele lui, când se teme şi face sminteală celorlalţi ostaşi? Asemenea şi monahul este înarmat cu Schima îngerească şi împodobit cu multă putere a Darului Sfântului Duh, însă ce folos când se leneveşte şi dă rea pricină de sminteală celorlalţi? Însă ostaşul cel bun nu este aşa, ci totdeauna este deştept, aşteptând trâmbiţa războiului, dar din întâmplare de va şi cădea, şi iarba lui de puşcă se va uda, şi se înnegresc armele lui, atunci şi nevrând ia iarba de puşcă şi armele şi se duce unde este soare şi loc liniştit şi usucă iarba şi armele le curăţă de rugină, şi atunci mai cu multă râvnă decât întâi intră în mijlocul vrăjmaşilor lui şi îi biruieşte, şi nu numai pe sine se izbăveşte, ci şi toată ceata lui; că vrăjmaşii văzând îndrăzneala lui se întorc înapoi. Iar ceilalţi ostaşi mai mult se îmbărbătează văzând ajutorul celui înarmat.

Asemenea şi monahul, de va şi cădea ca pustnicul Iacov, adică dacă nevrând şi-a întinat Schima cea îngerească, se duce la un bărbat duhovnicesc şi îşi mărturiseşte gândurile cele întinate şi faptele cele ruginite; după aceea se înarmează cu hotărâte gânduri şi cu râvnă mai multă decât întâi şi, luptându-se cu vrăjmaşii sufletului, îi biruieşte. Şi văzând ceilalţi monahi pe cel ce se îmbărbătează aşa la luptă, iau îndrăzneală şi biruiesc patimile şi pe satana.

Precum cel înarmat cu arme nu se apropie de vreun loc murdar ca să nu îşi întineze podoaba şi armele, aşa şi monahul, văzându-se îmbrăcat pe sine cu armele cele monahiceşti ale Schimei celei îngereşti, se păzeşte de a lucra cele rele, ca să nu îşi întineze îngerescul chip. Că oricât să fie cineva afundat în răutăţi, când vede Schima pe dânsul se sfieşte şi nu se dă să păcătuiască. Pentru aceasta zic: să nu lipsească Schima de pe tine!" Pe urmă i-a zis să meargă la peştera Sfântului Nil şi acolo să primească îngereasca Schimă. Şi iarăşi îi zice: „Când vei primi îngerescul chip, după porunca Sfântului Nil, să nu şezi acolo, fiindcă părinţii chiliei când te văd acolo se tulbură şi blestemă asupra milei lui Dumnezeu care a făcut cu tine, nevrednicul, şi tu te-ai arătat nemulţumitor către făcătorul tău de bine, Sfântul Nil.

Şi popa Dionisie de la Chilia Spânilor nu numai că nu păzeşte poruncile Sfântului, ci şi îl grăieşte de rău şi nu crede minunilor lui, şi încă otrăveşte şi pe alţii ca năpârca, ca să nu creadă. Fiindcă aşteaptă pe năpârca cea simţită ca să-l muşte de picior, şi are să se otrăvească tot trupul lui, şi are să se înmormânteze la loc străin, şi nu la chilia lui. Şi nu numai dânsul, ci şi ceilalţi câţi şed în chilia lui la un loc şi nu cred, şi defaimă rânduiala călugărească, să nu nădăjduiască că vor scăpa de otrăvitul pahar al muşcării de năpârcă, şi în străine locaşuri or să se îngroape. Bucurie şi veselie la cei ce locuiesc la chilia aceasta şi trăiesc cu plăcere de Dumnezeu în rânduiala monahicească! Iar vai celor ce locuiesc acolo şi defaimă rânduiala monahicească!

Ce să fac? Mi-e milă de ei, însă lor nu le este milă de sufletul lor, ci îşi voiesc pierzarea. Lui Dumnezeu Îi e milă de om, iar omului nu-i e milă de sufleul lui. Ce să-ţi facă Dumnezeu dacă tu, de bună voia ta, îţi dai sufletul iadului? Dreptatea lui Dumnezeu este voia omului, că Dumnezeu după voia omului răsplăteşte, zicându-i: «După cum ai lucrat, primeşte!» Bine era omului care se împotriveşte lui Dumnezeu să nu se fi născut. Tu însă te păzeşte să nu te duci la Lavra, fiindcă îţi este mintea îndărătnică şi ochiul tău viclean.

Să ai slobozenia aceasta să ieşi din liniştea ta de trei ori pe an: în ziua Învierii, la Adormirea Maicii Domnului şi în sărbătoarea Sfinţilor Arhangheli. Şi acolo unde eşti să fii deştept, fiindcă vrăjmaşul nu doarme, ci caută să înghită pe oameni, precum şi pe tine. Că precum pescarul cu ostia loveşte peştele fără de veste, aşa şi diavolul pe monah când îl află fără trezvie. Să nu ţii bani asupra ta, nici în chilia ta!" Iar Theofan îi zice: „Părinte! Părinte! Multe ai zis: tu ai stăpânire să legi şi să dezlegi numai brâul tău, iar nu şi pe mine!" Îi zice Sfântul: „Taci, ticălosule, şi nu vorbi în deşert! Ce te învăţ eu, şi tu ce faci?" Iar îi zice Theofan: „Eu câte de acestea am auzit de la Sfântul Nil, de le făceam, era să fiu sfânt, şi tu de le făceai câte zici, era să te sfinţeşti. Însă nici voi nu faceţi câte ziceţi, de aceea voi, cei din Sfânta Ana, v-aţi făcut ocară oamenilor." Iar Sfântul, auzind acestea, a pus mâna la gură şi a tăcut puţin ceas. Pe urmă iar îi zice Theofan: „Vezi că îţi e ruşine acum? Fiindcă ţi-am zis un cuvânt, ca să nu mă îmboldeşti atâta." Atunci Sfântul i-a zis cu blândeţe: „Nu

mă necinsti atâta, ticăloase, că pentru acestea să ştii că o să te necinsteşti şi tu de la creştinii mireni şi de la călugări! Însă eu am răbdat şi nu m-am tulburat la necinstea ce mi-au făcut. Aşa şi tu trebuie să rabzi. Fiindcă şi popa Gherasim m-a necinstit, şi el o să pătimească asemenea ca tine. Şi pentru ce voieşte să îşi lase călugăria? Numai patima zavistiei să o dezrădăcineze, şi câte a pătimit să nu le mai socotească, şi trebuie mai înainte să se gătească, să aleagă din două una: ori să îşi lase jos cugetul cel înalt şi să se smerească, ori, dacă le ține, să nu zică că cele ale lui Dumnezeu greşesc, fiindcă Dumnezeu nu greşeşte niciodată Cine i-a zis să făgăduiască înaintea jertfelnicului făgăduințele cele monahiceşti?

Dumnezeu este la înălțime şi ține funia fiecăruia. Şi oricare va amesteca funia altuia, Dumnezeu Care o ține în mână îl pedepseşte cu dreapta Lui judecată. Iar celui care caută să taie funia altuia, i se va tăia a lui. Şi Dumnezeu nu lasă să se taie, iar şi de se va tăia, are om să-l alcătuiască şi să-l lege iarăşi, şi acest om este viața aceasta şi pocăința, precum s-a întâmplat la Cuvioasa Maria Egipteanca, care s-a pocăit şi s-a mântuit. Însă tăierea funiei este hotărârea lui Dumnezeu, cum s-a întâmplat şi în zilele noastre, de s-a tăiat funia unui preot care a voit să taie funia altuia, adică s-a slobozit a lui din mâna lui Dumnezeu. Îl ştii cine este?" Theofan zice: „Nu-l ştiu!"

CAP 11

Pentru supunere şi sminteală

A zis Sfântul către Theofan: „În schitul nostru Sfânta Ana era un ieromonah ucenic al treilea, adică cu doi bătrâni, supunându-se lor cu mulțumită şi fără cârtire, că pusese metanie înaintea icoanei Sfintei Ana cu făgăduință că se va face ca praful sub picioarele lor până să-i îngroape.

Însă mai pe urmă a uitat ticălosul făgăduințele lui şi a început să urască pe unul dintre bătrâni, adică pe al doilea după stareț, năucindu-se că el este preot şi bun purtător de grijă pentru casă. Şi aşa a pus sminteală, ca să-l gonească şi să rămână el al doilea după stareț, şi n-a arătat la nimeni patima sa ca să se vindece, şi în puțină vreme s-a înrădăcinat patima, cu zavistia şi cu pomenirea de rău, şi

de aici se fățărnicea cu vicleşug că o să fugă. Însă scopul lui era să taie funia fratelui său, adică să-l facă să fugă din casă şi să rămână ei amândoi. Şi slujea Sfânta Liturghie cu pomenire de rău şi cu vrăjmăşie de patimă către fratele său.

Şi într-una din zile cu atâta vrăjmaşă patimă s-a dus să slujească, iar Dumnezeu nemaisuferindu-l, când a ieşit din Liturghie i-a tăiat funia lui şi s-a slobozit din mâinile lui Dumnezeu şi s-a zdrobit cu jalnică privire. Că ducându-se să pună apa la gurne[1], l-a ajuns fărădelegea lui şi s-a surpat de acolo şi a murit cu moarte vrednică de jale (la anul 1804), fiindcă Dumnezeu ține funia omului în mâna Lui de când se botează.

Ascultă încă şi pentru neomenia împăratului aceluia care a avut un frate şi, ca să nu-i ia împărăția, l-a făcut ierodiacon, însă zavistia s-a înrădăcinat mai mult şi peste puțin a poruncit de l-au omorât. Iar Dumnezeu a poruncit fratelui lui să se arate în vis împăratului îmbrăcat ierodiaconeşte, ținând în mâinile lui un pahar plin de sânge, şi îi zicea: «Bea, frate, bea şi te satură de împărăția ta!» Aşa făcând neîncetat, nu-l lăsa să doarmă nicidecum şi să se liniştească. A schimbat cămara lui şi tot aceea i se arăta; a fugit la alte palate, tot aceea vedea. S-a dus în Sichelia, tot aceea a văzut şi acolo. În sfârşit a băut şi el paharul care l-a dres fratelui său în Baia Sicheliei. Că se supără omul de patimi nu este de mirare, ci este rău de a fi biruit de patimă.

Fericit este cel ce se ispiteşte şi biruieşte, şi de trei ori fericit cel ce se biruieşte şi iarăşi se scoală şi biruieşte, precum şi David a făcut, care a căzut în ucidere şi în preacurvie şi pe urmă s-a pocăit. Pentru că a numărat norodul lui Israel s-a rănit de la Dumnezeu şi îndată şi-a cunoscut fărădelegea şi s-a pocăit atâta, încât rănile lui s-au făcut preastrălucite trâmbițe ale Bisericii, adică Psalmii care în toate zilele se cântă.

Asemenea şi Cuvioasa Maria Egipteanca s-a biruit de curvie şi pe urmă a arătat pocăință cât nimeni altul, şi s-a făcut sfeşnic al cereştii lumini, şi a strălucit în pustie ca soarele. Şi de trei ori fericit cel ce va cădea şi se va scula şi va mărturisi pe Hristos înaintea împăraților şi a tiranilor, ca şi cel ce s-ar lepăda de Hristos din vreo întâmplare şi pe urmă să se pocăiască şi să-şi verse sângele, precum

[1] Conducte de apă.

şi tâlharul a mărturisit pe cruce. Şi cum a cunoscut acesta pe Hristos? Ascultă!

CAP 12

Pentru tâlharul care a crezut pe cruce

Acest tâlhar, când era de ţâţă, s-a învrednicit să se hrănească cu lapte din sânul Maicii Domnului, lucru care s-a întâmplat astfel: pe vremea când s-a tulburat Irod şi a ucis pruncii, atunci a fugit Iosif logodnicul cu Maica Domnului, având Dumnezeiescul Prunc în braţe, împreună şi cu Iacov, fratele Domnului, să se ducă în Egipt, şi ajungând în satul Fusan şi fiindcă era seară, au găzduit la o casă.

Iar stăpânul casei i-a primit cu dragoste, fiind iubitor de străini, neştiindu-i cine sunt, şi în vremea când femeia, stăpâna casei, gătea bucatele şi masa, a lăsat pe băiatul ei fiind mic şi plângea (acesta era tâlharul cel binecunoscător). Şi văzând Maica Domnului că pruncul plânge aşa, s-a milostivit şi l-a luat în braţele ei şi îi da ţâţă şi îl îmbuna din preacuratul ei sân cu care hrănea pe Pruncul cel Dumnezeiesc, şi dimineaţa au plecat în calea lor, spre Egipt. Iar când a crescut tânărul şi a ajuns la vârsta de bărbat, răzvrătit fiind de alţii şi din îndemnarea hulitorului tâlhar, s-a făcut şi el tâlhar, şi prinzându-se împreună cu ceilalţi, s-a osândit să se răstignească dimpreună cu Hristos. Şi atunci a strigat: *Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăţia Ta!*

CAP 13

Pentru tâlharul cel rău-credincios

Acesta era din sămânţa Iudei vânzătorului, fiind slugă la un bogat în vremea aceea şapte luni (adică Iuda) acolo, în casa elinului. Iuda preacurvea cu nora lui, fiindcă feciorul lui era dus în străinătate. Şi când a venit tânărul de la taxid[1], a găsit pe muierea lui în-

[1] Călătorie pe care o făceau negustorii în străinătate pentru a vinde sau a cumpăra marfă (din gr. *taxidi*).

greunată şi de atunci el nu i-a mai vorbit nimic, nici s-a mai culcat împreună cu dânsa, după obicei, şi a cunoscut muierea că bărbatul ei i-a priceput preacurvia ce făcuse, a spus Iudei, iar el a întrebat-o dacă nu cumva a mărturisit ea? Iar ea i-a răspuns că nu, ci nici n-a întrebat-o.

Atunci s-a gândit Iuda: ce va face? Şi văzând pe tânărul la un loc înalt, din jos de casă, unde era un stâlp, a socotit să-l omoare, ca să nu se vădească preacurvia lui. A săpat din jos de stâlpul care ţinea acoperişul, şi a legat o funie groasă de stâlp, şi a tras cu toată puterea, şi căzând stâlpul, s-a surpat casa şi a omorât jalnic pe tânărul. Iar muierea, văzând moartea bărbatului ei, a îndemnat pe Iuda ca să o ia de muiere, dar el n-a vrut, fiindcă se temea de două răutăţi pe care le făcuse: de ucidere şi de preacurvie. Deci i-a zis muierea: «De nu mă vei lua de muiere, o să vădesc fărădelegile tale pe care le-ai lucrat!» Şi auzind acestea, Iuda a fugit pe ascuns.

Iar muierea a născut pruncul parte bărbătească, şi viind în vârstă, a urmat răutăţii tatălui său şi s-a făcut tâlhar, ca un sărman ce era. Şi acesta a îndemnat şi pe tâlharul cel binecunoscător de s-a făcut tâlhar, şi au tâlhărit împreună 12 ani. Pe urmă, prinzându-se, s-au răstignit împreună cu Hristos.

Cel de-a dreapta, binecunoscătorul tâlhar, zicea: *Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăţia Ta!* Iar acesta, necunoscătorul şi rău răsad al relei rădăcini, îl hulea. Aceşti doi tâlhari reprezintă pe cei drepţi şi pe cei păcătoşi, judecaţi la Judeţul Stăpânului nostru Hristos."

Când i-a spus Sfântul pentru tâlhari, s-a umilit Theofan din aceste cuvinte, iar Sfântul a zis: „Ceasul a trecut, era să mergem, însă ascultă şi aceasta să-ţi spun: pentru creşterea, uciderea şi a doua preacurvie a Iudei.

CAP 14

Pentru Iuda vânzătorul

Acest vânzător, Iuda, era din satul Iscariot, din neamul jidovilor. Tatăl lui se numea Ravel. Mai înainte de naşterea lui Iuda, a văzut mama lui un vis înfricoşat într-o noapte şi, spăimântându-se, a în-

ceput a striga. Iar Ravel a întrebat-o pentru ce strigă aşa. Iar ea a zis: «Am văzut un vis înfricoşat, că de voi zămisli şi voi naşte parte bărbătească, acest prunc va fi pierzarea jidovilor!» Iar bărbatul ei a dojenit-o că crede visurilor.

Şi luând în pântece femeia în noaptea aceea, la vremea ei a născut prunc parte bărbătească şi a vrut să-l omoare, ca să nu piardă el neamul jidovesc. Şi a făcut în ascuns de bărbatul ei un chivot mic şi a pus pruncul într-însul şi l-a aruncat în mare.

Era în preajma Iscariei un ostrov mic şi locuiau în el oameni hrănitori de dobitoace. A venit acolo chivotul cu pruncul purtat fiind de valuri, şi luându-l aceia, au găsit într-însul copil parte bărbătească, şi-l hrăneau cu laptele dobitoacelor, şi l-au numit Iuda, ca cel ce se trăgea din Iudeea.

Iar după ce s-a înţărcat copilul, l-au adus pe el în Iscaria, zicând: «Cine voieşte să-l ia să-l crească?» Şi a venit Ravel, tatăl lui, şi l-a luat pe el, că era băiatul foarte frumos, neştiind că este fiul lui, iar mama lui îl iubea, aducându-şi aminte de băiatul ei cel aruncat în mare. Pe urmă a născut şi alt băiat, şi îi hrănea pe amândoi. Iar Iuda, viclean fiind, bătea pe fratele său, încât de multe ori mama lui îl dojenea pe el, zicând: «Încetează, fiule, nu-l mai bate pe el, fiindcă este fratele tău, şi câte avem noi împreună cu dânsul o să le împarţi!» Iar vicleanul vlăstar Iuda, pentru iubirea banilor, a zavistuit pe fratele său şi vroia să-l omoare, căutând vreme. Aşa într-o zi s-au dus împreună la un loc şi acolo l-a omorât, lovindu-l cu o piatră în creştet, după aceea a fugit în Ierusalim.

Iar părinţii lui plângeau pentru moartea fiului lor. Şi venind Iuda în Ierusalim, s-a făcut prieten cu Irod împăratul pentru iubirea de argint, că văzându-l pe el împăratul bărbat tare şi frumos, l-a făcut iconom casei lui, adică să cumpere şi să vândă, la toate treburile lui.

Iar după multă vreme făcându-se zăticneală[1] şi tulburare la Iscaria, atunci şi Ravel, tatăl lui, s-a hotărât să fugă de acolo. Luând pe muierea sa şi toate câte avea acolo, a venit şi el în Ierusalim şi, bogat fiind, şi-a cumpărat casă frumoasă aproape de palatul lui Irod, cu grădină şi cu vie. Iar Iuda, din trecerea a multă vreme, nu mai cunoştea pe părinţii lui, nici ei pe dânsul.

[1] Împiedicare.

Într-una din zile s-a uitat împăratul pe fereastră şi a văzut grădina lui Ravel. Şi Iuda, fiind lângă dânsul, îi zice împăratului: «Vrei, stăpâne, să îţi aduc din roadele acelea?» Şi i-a zis: «Adu-mi!» Şi pogorându-se Iuda prin fereastră şi luând din roadele grădinii câte a voit, a vrut să iasă afară şi l-a găsit tatăl său, Ravel, şi i-a zis: «Cum ai îndrăznit, tânărule, de ai intrat aici, în grădina mea, fără să mă întrebi pe mine? Şi ai luat acestea fără voia mea?» Iar Iuda, fiind dârz şi cu năravuri rău, căutând încoace şi încolo şi nevăzând pe nimeni, a ucis cu o piatră pe tatăl său acolo, fără să-l vadă cineva, ca şi pe fratele său.

Şi aducând roadele la împărat, i-a spus lui şi de moartea lui Ravel, şi auzind împăratul s-a întristat şi a tăcut cuvântul şi a îngropat pe Ravel. Şi pe urmă zice împăratul către Iuda: «Eu voiesc ca pe muierea aceasta văduvă să o iei tu de muiere şi să moşteneşti bogăţia ei!» Şi a trimis vestire către muiere, zicându-i: «Voieşti să te măriţi după alt bărbat, sau voi stăpâni eu toate averile tale?» Iar muierea, auzind acestea, s-a învoit să ia alt bărbat, ca să nu îşi piardă avuţia, şi aşa a luat de bărbat pe fiul său, Iuda, necunoscându-l, şi a făcut şi copil cu dânsul, şi au trăit împreună mulţi ani.

Iar într-una din zile, aducându-şi aminte muierea câte a pătimit pentru fiul ei şi pentru bărbat, plângea cu glas jalnic, şi că a luat alt bărbat nevrând ea. Şi venind Iuda fiu bărbatul ei acolo, a întrebat-o pricina plângerii şi a întristării ei. Iar ea, şi nevrând, i-a spus toate întâmplările ei cele rele cu de-amănuntul: că pe fiul ei l-a aruncat în mare, şi cum păstorii l-au scos din mare, şi moartea fiului ei celuilalt, şi a bărbatului ei, Ravel.

Atunci Iuda, auzind acestea, i-a zis: «Eu sunt fiul tău pe care l-ai aruncat în mare şi eu am omorât pe fratele meu, şi pe tatăl meu, Ravel, eu am făcut toate acestea!» Auzind femeia că bărbatul ei fiul ei este, a vrut să se omoare, deznădăjduită fiind şi temându-se de pedeapsa lui Dumnezeu, şi a strigat zicând: «Vai mie, ticăloasa! Unde să mă ascund? Şi unde să fug de groaznica urgie a lui Dumnezeu? De acum să mai fiu cu tine nu voiesc!»

Văzând Iuda relele care i-au pricinuit lui pofta iubirii de argint, s-a căit. Şi auzind că Mântuitorul Hristos, Doctorul sufletelor şi al trupurilor, se află în Ierusalim chemând pe păcătoşi la pocăinţă, s-a

dus să se mărturisească către Dânsul. Şi Hristos, ca un Multmilostiv, l-a făcut ucenic. Şi fiindcă îi cunoştea patima iubirii de argint, i-a dat lui punga cu banii ce erau într-însa pentru cheltuiala hranei Apostolilor, şi o ţinea el, ticălosul, şi fura dintr-însa bani şi trimitea la muierea şi la copilul lui.

Vedeţi că răutatea veche bunătate nouă nu se face! Aţi auzit de prorocia lui David care zice: *Facă-se fiii lui sărmani şi muierea lui văduvă, pomenească-se fărădelegea lui şi păcatul maicii lui să nu se şteargă, şi episcopia lui să o ia altul, că nu şi-a adus aminte a face milă!* Acestea toate s-au împlinit la Iuda, că deocamdată s-a pocăit, s-a făcut Apostol şi făcea şi minuni. Şi iarăşi iubirea de argint l-a făcut vânzător al Mântuitorului, precum zice şi Apostolul, că iubirea de argint este rădăcină a tuturor răutăţilor. Din aceasta se nasc toate celelalte patimi purtătoare de moarte.

Trebuie dar omul, cu toată puterea, să se păzească, rugându-se lui Dumnezeu ca să-l acopere şi să-l păzească de această mare răutate.

CAP 15

Pentru spânzurarea Iudei

Iar ticălosul Iuda, după ce a vândut pe Hristos Domnul, căindu-se şi socotind ce va face, i-a venit gândul deznădăjduirii şi îi zicea: «Hristos are să meargă în iad ca să izbăvească sufletele. Du-te tu mai înainte, ca să te izbăvească şi pe tine împreună cu ceilalţi!» Şi acolo era un copac de salcie. Şi-a scos brâul cel de păr de cămilă, şi l-a făcut laţ, şi l-a pus de gât şi s-a spânzurat de craca sălciei, şi numaidecât s-a plecat craca, şi a întreit amărâtul răutatea, că a scurtat brâul şi iarăşi s-a spânzurat, şi iarăşi craca s-a plecat, fiindcă Dumnezeu căuta pocăinţa lui, că nu voieşte moartea păcătosului, ci să se întoarcă la pocăinţă.

Şi iarăşi a treia oară s-a plecat craca; la urmă s-a spânzurat mai la înălţime, iar Dumnezeu îl aştepta şi îl ţinea viu până în ceasul răstignirii, mijlocindu-i pocăinţa. Însă Iuda nu s-a dus ca să cadă la Hristos Domnul, dezlegând legătura, şi să zică: «Eu Te-am răstignit, iartă-mă, că mintea mea cea rea Te-a suit pe Cruce! Milostiveşte-Te şi mă iartă!» Aceste trei cuvinte de le zicea înaintea Crucii, cu cu-

vântul şi cu lucrul adevăratei pocăinţe, îl primea Mântuitorul Hristos. Trebuia să plângă şi să se tânguiască şi să suspine cu amar, însă n-a făcut aşa.

Ci a stat spânzurat, şi craca tot plecându-se, şi Hristos îi aştepta răspunsul şi pocăinţa lui (precum şi Marele Vasilie pe Iosif Evreul la moartea lui).

Iuda sta cu laţul de gât, iar Hristos Se uita în două părţi ale Crucii şi nu vedea pe Iuda pocăindu-se, pentru care înseta, şi a strigat de pe Cruce cu mare glas: «Mi-e sete!», adică de mântuirea omului. Iar amărâţii jidovi, socotind că cere apă, L-au adăpat cu oţet şi cu fiere, cu necinste. Şi iarăşi a strigat şi a zis: «Săvârşitu-s-a!» Şi atunci, în minutul acela, s-a ridicat craca şi a stat la locul ei cu Iuda, şi atunci şi-a dat Iuda pângăritul său suflet în mâinile dracilor şi l-au pogorât întru adâncurile iadului, şi îl păzesc ca pe o mare vistierie a lor."

Deci l-a întrebat Theofan: „Cu ce cuget s-a dus Iuda la Hristos: din nebunia lui sau pentru mântuire? Dacă s-a dus pentru mântuirea lui, pentru ce nu s-a mântuit ticălosul? Pentru că nu avea credinţă întemeiată, nepriceputul?" Şi atunci Sfântul l-a întrebat şi pe el: „Dar tu cu ce gând ai venit în Sfântul Munte? Pentru mântuirea ta cu adevărat? Dar de ce te-ai abătut atât şi te sfărâmi pentru necredinţa ta şi faci prieten pe ucigaşul şi pe vicleanul, iar pe prietenul cel adevărat îl goneşti? Precum şi Teopent al Sfântului Macarie se pipăia şi se îndulcea cu spurcate gânduri şi nu le gonea, pentru care zicea diavolul că îl are ascultător bun al lui. Aşa şi tu nu le goneşti."

Iar Theofan, auzind acestea, a râs. Şi Sfântul îi zice: „Râzi, ticălosule, şi nu plângi? Suspină pentru stricăciunea ce o să îţi vie. Suspină, ticăloase, că râsetele cele cu sunet or să-ţi aducă multă amărăciune. Suspină, că te-ai făcut urâciune a pustiului. Suspină osânda lepădării. Suspină, pentru înscrisul hulei împotriva Dumnezeieştilor Puteri, ce l-ai dat în mâinile Luceafărului. Suspină, că mâinile tale sunt ucigaşe. Suspină, că te-ai pângărit în chinovie cu spurcăciuni. Suspină, că te-ai scos afară la metoc şi ţi-ai spurcat mintea. Suspină, că ţi-ai întinat fecioria şi te-ai tăvălit ca porcul în necurăţii. Suspină, că te lipseşti de Dumnezeieştile Taine. Suspină, că la sfârşitul vieţii tale o să îţi vie amară moarte. Suspină, că iarăşi te-ai întors la cele dintâi şi n-ai păzit poruncile Sfântului Nil. Suspină, că te-ai

învrednicit a fi în ceata monahilor şi n-ai păzit. Suspină, că şi moaştele Sfântului Nil le-ai împărţit. Suspină pentru înfricoşata moarte pe care ai să o simţi în inimă pentru călcarea legii.

Suspină, ticălosule, că ai făcut malahie în Biserica lui Dumnezeu, şi Dumnezeu te-a răbdat, nu că a uitat, ci aşteptându-ţi pocăinţa, şi tu mergi spre mai rău." Iar Theofan, auzind acestea, a zis Sfântului: „Tu de unde ştii faptele mele?" Şi Sfântul i-a zis: „Am voit să te găsesc la chilia ta şi să-ţi spun şi altele mai multe, însă te întreb: pentru ce Sfântul Ioan, Cuvântătorul de Dumnezeu, nu s-a chemat la cinstita slujbă a apostoliei, după cuviinţa apostoliceştii slujiri, ci i s-a poruncit să slujească la acea cumplită romană, şi a scris robia lui împreună cu Prohor? Aceasta s-a făcut din Dumnezeiasca Pronie, ca să o scoată din mrejele dracilor şi din rătăcirea idolilor, precum s-a şi făcut.

Şi iarăşi te întreb: pentru ce Sfântul Nil nu s-a arătat la alt călugăr din Sfântul Munte, fără numai ţie? Aceasta s-a făcut pentru că altul mai îndărătnic şi mai încurcat în mrejele diavolului ca tine nu se află. Pentru aceea se sileşte ca să te scape, însă mintea ta cea rea s-a împietrit, ca şi a romanei, dar ea s-a pocăit, iar tu la cele mai rele mergi. Fiindcă în vremea furtunii nu te rogi să treci dincolo în pace râul Iordanului, ca Elisei, ci te cufunzi şi te prăpădeşti în adâncul râului mântuirii. Că Elisei, ca un râvnitor, căuta să îndoiască dumnezeieştile lucruri ale dascălului său Ilie şi îi urma lui, fiindcă ura patimile, adică: zavistia, iubirea de argint, minciuna, curvia, preacurvia, necurăţia, necredinţa, hula şi altele asemenea, şi nu vroia nici să le audă, şi se îngreţoşa de dânsele. Şi toate faptele bune le-a săvârşit. Numai o zăticneală avea din prostimea[1] lui, că din nesocoteală se înălţa cu mintea că a săvârşit îndoit faptele cele bune, pentru că, când l-au întrebat fiii prorocilor, a zis: «Ştiu şi eu că o să se înalţe părintele nostru Ilie, numai tăceţi!» Şi s-au dus amândoi în drumul lor. Iar Ilie i-a zis să nu se ducă mai înainte, şi el a răspuns: «Viu Domnul şi viu sufletul tău de te voi lăsa!» Atunci, văzând Prorocul Ilie răbdarea lui Elisei, i-a zis: «Cere de la mine orice dar voieşti să primeşti de la Dumnezeu prin mine, mai înainte de a mă înălţa de la tine!» Iar el i-a zis: «Voiesc să fie darul care este întru ti-

[1] Simplitatea.

ne îndoit întru mine!» Şi a luat cojocul lui Ilie cu îndoit dar, şi a venit la Iordan să-l oprească şi să treacă. Şi atunci n-a zis: «Unde sunt faptele mele?», ci a zis: «Unde este Dumnezeul părintelui meu Ilie?» Şi pentru smerenia lui atunci s-a despărţit apa Iordanului şi a trecut.

Vezi că oricine se va ruga lui Dumnezeu cu smerenie, luând spre ajutor rugăciunile vreunui sfânt, degrabă primeşte ajutor. Şi oricine se va ruga Domnului nostru Iisus Hristos, pentru rugăciunile Maicii lui Dumnezeu, cât ajutor va primi!

Elisei întâi se oprea pentru înalta cugetare a lui, însă cugetarea lui nu era volnică[1] precum a Iudei, ci era din prostia lui. Ca şi a lui Pavel cel prost, ucenicul Sfântului Antonie, care s-a făcut biruitor asupra vrăjmaşilor celor văzuţi şi celor nevăzuţi, atât, încât în 17 zile s-a făcut înger pământesc. Asemenea şi Cuvioasa Maria în pustie, vedea cu mintea patimile şi se lupta, şi aşa le-a biruit, ca şi Israil pe Amalec.

Iar Pavel vedea şi simţitor, şi gânditor[2], şi a biruit îndoit, când s-au cutremurat şi dracii, că pe cei bolnavi şi îndrăciţi îi trimitea Sfântul Antonie la dânsul şi-i vindeca. Iar într-una din zile a venit dracul înaltei cugetări ca să-l ispitească şi să-l oprească, precum a pătimit şi Elisei. Şi aceasta lui i s-a făcut pricină de smerenie, fiindcă socotea şi zicea întru sine: «Oare pentru ce Sfântul Antonie trimite bolnavii la mine ca să-i vindec, şi el nu-i vindecă?» Şi era înălţarea minţii ascunsă întru aceasta, necunoscut[3].

Atunci Sfântul Antonie a trimis un îndrăcit, pe care îl muncea unul din dracii cei boiereşti, către Pavel, şi el a început a se ruga împotriva dracului ca să iasă, iar dracul grăia împotrivă şi nu voia să iasă. Şi mirându-se, Pavel a zis: «Întru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ieşi!» Şi iarăşi împotrivă grăia diavolul. Şi îi zice iar: «Ieşi întru numele Domnului meu Iisus şi pentru rugăciunile părintelui meu Antonie!» Atunci numaidecât a ieşit dracul. Şi pe urmă a întrebat Pavel pe Sfântul pentru pricina dracului, şi Sfântul i-a zis: «Pentru cele două cuvinte pe care le-ai vorbit întru ascuns cu gândul tău, aceea era pricina de nu ieşea. Fiule, vorba singuraticului

[1] După voia sa.
[2] Trupeşte şi duhovniceşte.
[3] Adică înălţarea minţii era ascunsă în acea cugetare întru sine, fără ca Sfântul Pavel să-şi dea seama.

este ca strălucirea cristalului: dacă s-a spart cristalul, s-a prăpădit şi strălucirea lui. Asemenea şi monahul: dacă s-a mândrit, degrabă s-a ridicat Darul lui Dumnezeu.» Atunci Pavel a pus metanie Sfântului, mulţumindu-i că l-a izbăvit de împrilostirea lui.

Vezi că Sfântul Pavel s-a ispitit din prostimea lui. Iar tu, care ai mii şi zeci de mii de pricini, cum o să treci noianul şi să ajungi la locuinţa lui David? Unde eşti acum? Şi unde o să te găseşti? Şi ce drum o să treci? Şi apoi şezi şi gândeşti cele deşarte: cum ţi se cuvine să ai grijă numai pentru cele cinci cuvinte ale rugăciunii, şi tu te grijeşti pentru tâlharii călătoriei tale şi pentru taxidul tău, şi nu este cu putinţă ca să ai împreună cu tine lucruri deşarte, să nu ţi le ia de pe drum tâlharii draci.

Un taxidiot a adunat multe lucruri deşarte, ca şi tine, şi l-au prins tâlharii pe drum, şi l-au dezbrăcat, şi i-au luat tot. Şi la tine de se va întâmpla aşa ce ai să faci? Să fugi deşert nu te înduri; să stai, te ia rob. Însă cel cu minte şi necâştigător ce face? Lasă banii la mănăstire, şi ia adeverinţă de la egumen, şi se duce fără de frică în drumul lui. Aşa şi monahul care primeşte Schima, scrie la aceasta cinci porunci ale înmormântării. Acestea sunt: să nu vadă, să nu audă, să nu vorbească, să nu se mânie şi să nu se tulbure, şi să nu facă după voia lui nimic. Adică să vadă ca şi când nu vede, să audă şi să fie ca cel ce nu aude, să vorbească numai cele de nevoie, să se ispitească el şi să nu ispitească, să ia aminte numai de sine şi la Dreptul Judecător, să lase pe toate şi să zică: «Caută, ticălosule de tine, şi nu lua aminte la faptele altora, ia aminte de tine şi scoate vicleşugul şi gândurile cele rele din inima ta, fiindcă păcatul din vicleşug se face, şi eşti fără de răspuns după faptele tale!»

Însă acum fă după cum Sfântul Nil ţi-a poruncit şi începe pocăinţa!"

CAP 16

Pentru pocăinţa lui Theofan

A zis Sfântul Nil lui Theofan aşa: „După faptele tale, ai 40 de ani ai vieţii tale? Să stai la un loc 40 de zile şi să plângi păcatele tale, să mănânci pâine nedospită şi nesărată, din seară în seară, şi puţină apă, şi să nu te uiţi la cer, ci şezi înăuntru."

Iar Theofan se gândea unde să se ducă ca să nu vadă cerul. Şi îndată s-a făcut sunet, că a căzut o piatră între Sfântul şi între Theofan, şi s-a rostogolit în jos, iar Sfântul zice: „Nu te teme! Aceasta este după cum ai cerut. Şi du-te să vezi unde a stat piatra, şi acolo sunt crăci de măslin. Ridică-le şi intră înăuntru să vezi locul pe care l-ai dorit. Să primeşti precum ţi s-a poruncit de la Sfântul, că cel ce s-a luminat luminează întunericul inimii.

Cu această schimă a stavroforului pe care o porţi, o să petreci cu pace cele 40 de zile şi săptămâni trei. (Iar în ziua cealaltă s-a dus Theofan şi a văzut locul unde a stat piatra şi, ridicând crăcile, a găsit o peşteră adâncă, şi era ca o varniţă, şi de sus din peşteră pica apă.)

După sărbătoarea Sfintei Treimi, în ziua miercurii, noaptea la patru ceasuri şi jumătate, iarăşi o să se împrospăteze patima ta, cu multă frică, şi o să se clătească[1] neîncetat 40 de zile, ca să te pedepseşti aici vremelnic şi să se mântuiască în Ziua Judecăţii sufletul tău, după cuvântul Apostolului, pentru că ai călcat poruncile Sfântului.

Şi dacă o curge sânge din nasul tău după 40 de zile, dă slavă lui Dumnezeu, că a primit pocăinţa ta, şi nu vei muri. Iar de nu va curge sânge, iarăşi dă slavă lui Dumnezeu, că o să te izbăveşti de întunericul lumii acesteia, adică o să mori. Atunci trupul tău să nu se îngroape în cimitirul părinţilor, ca să nu se spurce, că este necurat.

Fiindcă întâia clătinare era spre risipire, din lucrarea diavolească. Iar aceasta care o să-ţi vină este pentru călcarea poruncii neîncetat, că cea dintâi însemna viaţă încă, iar aceasta va însemna cele pentru moarte. Însă nu te va goni din loc în loc şi prin pustietăţi, ca cea dintâi. Să ai încă şi această însemnare: dacă ochii îţi vor scânteia, să stai acolo până când va fi voia lui Dumnezeu. Acestea or să-ţi urmeze atunci, iar acum vezi de rucodelia ta, ca să fie spre plăcerea celor ce o vor cumpăra, şi să o dai cu două parale mai ieftin decât alţii, din preţul ei, ca să nu fii iubitor de argint. Să ai nădejdea la Dumnezeu şi să ai grijă de mântuirea sufletului tău, fiindcă Sfântul are grijă pentru tine. Că multa grijă a rucodelii a părinţilor li se face risipire a lucrării celei duhovniceşti, şi aceasta este îndemnare a vrăjmaşului, ca să-i ameţească şi să uite dumnezeiasca lucrare a vieţii celei monahiceşti.

[1] O să se pună în mişcare.

Şi tu de acum înainte păzeşte-te să nu faci negoț cu străină rucodelie, fiindcă în acest chip nu vei putea să te liniştești. Şi de ce nu te mulțumeşti, ticălosule? Că Sfântul Nil are grijă de tine şi te ajută, după făgăduința lui. Tu te îngrijeşti în zadar pentru trupul tău, şi nimic nu isprăveşti, şi toată osteneala ta este ca un vas de lut cu făină, şi o risipeşti în vânt, şi pe urmă cauți să o aduni, şi aşa în zadar te osteneşti, ticălosule. Caută să dezrădăcinezi de asupra ta trândăvirea, lăcomia, slava deşartă, pomenirea de rău, minciuna, zavistia şi a te bucura întru răutate. Că acestea sunt cele şapte unghii ale vrăjmaşului lumii acesteia. Cu acestea te otrăveşte şi o să te osândeşti în veci în focul cel veşnic, că te stăpâneşti de acestea."

Pe urmă l-a întrebat: „Ce mănânci în chilia ta?" Iar el s-a tulburat. Şi Sfântul îi zice: „Vezi că eşti răzvrătit?" Atunci a răspuns: „Sâmbătă, duminică şi la praznice împărăteşti dezleg la untdelemn, la peşte şi la măsline." Sfântul îi zice: „Iată că dezlegi, pentru aceea să mulțumeşti lui Dumnezeu. Şi încă mai cârteşti asupra Sfântului Nil? Şi nu dezlegi numai când se întâmplă de găseşti, ci te îngrijeşti ca să ai peşte în putină, şi pui în frigare, şi nu-ți ajunge să mănânci icrele cum sunt, ci le pisezi în piuliță cu miresme, ca să-ți împuterniceşti patimile şi să te îngraşi ca jertfa agarenilor[1], şi mâncând cu gust, să îngraşi acest trup stricăcios al tău, şi în vremea morții tale să te găsească fiii Luceafărului gras şi să te răpească cu lesnire spre jertfa iadului, întru plângerea şi întru scrâşnirea dinților."

Iar Theofan, auzind acestea, s-a tulburat şi a vrut să ocărască pe Sfânt, socotind că este popa Matei, şi gândea să-i zică: „Duhovnice! Acestea pe care le zici nu le încape capul meu cel gros!" Iar Sfântul, cunoscând ce gândea, mai înainte a apucat şi i-a zis: „Socoteşte bine, să nu cazi întru o a treia pedeapsă, şi nu te vei putea vindeca. Liniştește-te în chilia ta şi să nu-ți pese ce face unul şi ce face altul.

În ziua de astăzi, lucrarea părinților este aceasta mai mult, ca să se numească «gheronda» (adică stareț sau bătrân povățuitor) şi sufletele ucenicilor să le prăpădească. O, ticăloşilor gheronde! Nu ştiți că o să dați cuvânt lui Dumnezeu pentru sufletele ucenicilor voştri şi pentru reaua învățătură a voastră, şi o să vă osândiți împreună întru întunericul cel mai din afară al iadului? Şi o să zică ucenicul că-

[1] Agarean - păgân, turc sau tătar; mahomedan. Din sl. *agarěaninŭ*.

tre starețul lui: «O, ticălos gheronda! Aceasta este că ai luat sufletul meu asupră-ți, ca să ai grijă să mă mântuieşti? Şi acum cum ne muncim jalnic împreună!» Acestea şi altele asemenea va zice.

Asemenea şi sufletul starețului o să zică către ucenic: «Încă vorbeşti, amărâtule? Căci când te învățam nu mă ascultai. Iată acum că pentru neascultarea ta ne muncim!» Şi ucenicul iarăşi o să zică: «Pentru ce nu mă pedepseai, ca un stareț ce-mi erai şi stăpânire peste mine aveai, ci m-ai lăsat în voile mele?»

Pentru aceasta zic: să nu ia tinerii îndrăzneală dintru început şi să nu facă nimic fără de voia proistoşilor. Iconomii să nu le dea haine noi, că din împodobirea hainelor, şi din vorbele cele cu îndrăzneală, şi din multa cuvântare se naşte patima necurăției, şi să nu se îmbrace cu haine subțiri şi frumoase, ci să poarte rase vechi, că din împodobirea hainelor se nasc multe rele. Să se ferească să nu vadă fața unul altuia şi să râdă. Ci, plecându-şi capul la pământ, aşa să vorbească, şi să nu-şi spele fața, să nu-şi pieptene părul ca femeile, ca să nu sminteasc pe cei neputincioşi, că din pricina părului celui pieptănat cei neputincioşi se smintesc, că văzându-l, se aprind spre patima curviei şi îi târăsc spre tăvălire. Şi, în scurt, toată patima trupească şi păcătuirea din pricina împodobirii trupului se pornesc şi se săvârşesc.

Precum şi pe Avesalom l-a făcut împotrivitor părinteştii supuneri şi l-a spânzurat acest pieptănat şi strălucit păr, şi iarăşi, desparte pe om de Biserica lui Hristos şi face mădulare ale curviei pe mădularele lui Hristos. Că văzând omul aceste frumuseți, cugetă cele necuvioase. Pentru aceea cei tineri să-şi taie părul, ca să nu se sminteasc cei neputincioşi.

Cei tineri să pogoare scufia până la frunte, cât să nu se vadă părul, iar de nu, vor da cuvânt înaintea lui Dumnezeu şi se vor osândi pentru sminteala ce o fac celor neputincioşi. Pentru că astăzi aceasta a rămas ca să se păzească de patimile trupeşti. Pentru că s-au călcat toate poruncile monahiceştii vieți, şi acum s-a început şi această fărădelege să petreacă între monahi, şi le-a prăpădit dulceața petrecerii lor, precum s-a prăpădit puterea evreilor, fiindcă a fugit de la dânşii Darul lui Dumnezeu.

Acestea să le spui lui popa Gherasim şi la gheronda lui. De te va asculta, bine, iar de nu te va asculta, să fugi de la dânşii, ca să nu te

molipseşti mai mult de la tânărul care îl au ei şi pricinuieşte smintealã celor neputincioşi ca şi tine.

Pentru cã de voi ridica mâna mea asupra lui popa Gherasim, atunci o sã urmeze nevoia sã facã multe privegheri şi Liturghii grabnice pentru el, şi o sã se pricească între dânşii, şi o sã vorbească pentru multe pricini care sunt cu totul sataniceşti, şi sfãtuiri trupeşti, şi învoiri spre partea bãrbãteascã. Vai de nişte gheronde ca acestea, care iau asupră-şi astfel de suflete ale tinerilor celor smintitori şi nu îi povãţuiesc dupã cum se cuvine!"

Iar Theofan a vrut sã zicã: „De unde ştii tu cele din coliba lui popa Gherasim? Şi cine s-a dus în iad şi le-a vãzut?" Iar Sfântul, cunoscând ce vrea sã zicã, mai înainte apucând, i-a zis: „Dacã vrei sã te înveţi pentru astfel de gheronda, ascultã ceea ce s-a întâmplat în pustia Iordanului, la cel ce se liniştea, spre învãţãtura altora.

CAP 17

Pentru un liniştitor din pustia Iordanului

„În pustia Iordanului era un liniştitor îmbunãtãţit, care vieţuia cu trei ucenici şi avea râvnã ca sã-i mântuiascã. Iar ei nu vroiau mântuirea lor, şi cârteau asupra gherondei lor cã este aspru, şi-i tiraniseşte, şi îi mustrã pentru faptele lor. În sfârşit a adormit sfântul bãtrân, şi au rãmas cei trei ucenici şi, dupã rânduialã, cel dintâi a rãmas în locul bãtrânului. Şi de aici el fãcea pogorãmânt celorlalţi doi, dupã voia lor, şi i-a fãcut şi cãlugãri ai lui, şi ei, nepricepuţi fiind, mulţumeau lui Dumnezeu cã au gãsit stareţ dupã voia lor.

Şi sãturându-se de bucate totdeauna, au cãzut în patima necurãţiei, şi se tãvãleau amândoi în noroiul patimii precum câinii. Şi ştiind acestea nepriceputul gheronda, nu-i pãsa şi le trecea cu vederea, pentru ca sã-l numeascã milostiv şi blând, iar înãuntru era mândru şi necurat. Şi murind şi acest ticãlos gheronda, l-au îngropat în pãmânt, iar pãmântul nu-l primea, ci de câte ori îl îngropau, îl da afarã. Iar unul din preoţii cei ce erau de faţã se mira şi nu se pricepea ce sã facã. Şi gândindu-se el aşa, s-a arãtat Îngerul Domnului de faţã şi a zis cu mare glas: «Sã luaţi o cãţea şi sã o puneţi împreu-

nã cu cel mort, ca sã-l primeascã pãmântul ca pe o cãţea, şi nu ca pe un cãlugãr, cã avea şi acesta fii ca o cãţea, fiindcã n-a pãzit poruncile stareţului sãu.»

Iar dupã moartea gherondei lor, aceşti ucenici rãzvrãtiţi tot nu s-au pocãit, vãzând cã gheronda lor s-a îngropat cu cãţeaua, ci vieţuiau ca şi întâi, viaţã necuratã, cu ochi curveşti şi vorbe necuvioase şi cu tãvãliri ale neastâmpãrãrii se împreunau, şi cu gânduri spurcate se ardeau ca Sodoma şi Gomora. De aceea pe urmã s-au îndrãcit şi aceştia şi s-au sugrumat de draci, şi au murit rãu, şi i-au îngropat şi pe ei, însã pãmântul nu îi primea, ca şi pe gheronda lor. Şi iarãşi s-a arãtat Îngerul Domnului şi le zice: «Luaţi cãţeii de la cãţea şi-i puneţi în mormântul lor, fiindcã voia lor a fost ca a cãţeilor, şi gheronda a nãscut aceşti doi cãţei.» Şi aşa au fãcut cei ce erau de faţã, şi atunci pãmântul i-a primit ca pe nişte cãţei de câine, iar nu ca pe cãlugãri. Izbãveşte-ne pe noi, Dumnezeule, de acest fel de fãrãdelege şi necurãţie!"

Când Sfântul a spus lui Theofan pentru acestea ce s-au întâmplat cu gheronda, cu ucenicii şi cu câinii, i-a zis şi aceasta: „Şi pe tine, ticãlosule, de nu ar fi apucat milostivirea Sfântului Nil, era sã te sugrume dracii şi sã fii îngropat cu câinii ca şi aceia. Tu aveai fricã mare sã nu te omoare, şi iatã cã te-au omorât în mijlocul târgului şi n-ai simţit, ticãlosule, şi o sã te osândeşti în iad. Pentru aceea mai înainte ţi-a spus Sfântul cã dacã te vor omorî, nevinovat sunt de sângele tãu, cã o sã fiţi fãrã de rãspuns şi tu, şi ucigaşii tãi, şi o sã auziţi înfricoşatul acela glas: *Nu vã ştiu pe voi, duceţi-vã de la Mine în focul veşnic!* Pentru aceea îţi zic ţie: de vei muri în mijlocul urgiei lui Dumnezeu, atunci este depãrtarea şi pãrãsirea lui Dumnezeu, şi sã nu se îngroape trupul tãu în cimitirul pãrinţilor atunci, fiindcã dupã moartea ta o sã iasã putoare nesuferitã din trupul tãu, pentru pãcatele tale. Cã precum moaştele Sfinţilor bine miros, aşa şi trupurile pãcãtoşilor miros rãu. Şi nu ştiu de o sã se topeascã necuratul tãu trup, fiindcã ai cãlcat poruncile Sfântului şi ai fãcut fãrãdelege. Pentru aceea ai sã moşteneşti muncile iadului împreunã cu ucigaşii tãi.

Fiindcã dracii nu încetează îndemnând pe cei leneşi şi zavistici ca sã ucidã necuratul tãu trup, cãci când te vãd înaintea ochilor lor, blestemã înaintea Darului şi puterii Duhului, care grãieşte prin

Sfântul Nil, ca să arate că facerea de bine a lui Dumnezeu ceea ce s-a dat prin Sfântul este înşelăciune şi amăgire diavolească. Pentru că aceşti nemulţumitori către milostivirea lui Dumnezeu caută să te omoare şi să zică că dracul te-a omorât. Pentru aceea nu te apropia cu grăire împotrivă către dânşii, ca să nu-ţi găsească pricină şi să facă ucidere fără de lege.

Iar dacă te vei izbăvi de urgia lui Dumnezeu, du-te slobod unde vei voi, numai păzeşte-te de feţe smintitoare. Carne şi seuri să nu mănânci, vin şi rachiu să nu bei, ca să nu mergi pe calea pierzării. Şi nu te îngriji pentru bucate poftitoare, că eu voi purta grijă pentru cele de nevoie. Numai îngrijeşte-te de mântuirea ta şi păzeşte poruncile Sfântului Nil, şi nu te supăra pe cei ce te scârbesc.

Aceasta să facă şi popa Gherasim, că nici el nu a păzit poruncile Sfântului şi ai amărât dumnezeiasca putere a Darului Duhului. Fiindcă este mai bine să fugă patriarhul Iacov din casa lui decât să-l omoare Isav, asemenea şi Abel. Pentru aceea zic ţie să fugi unde vei voi, împreună cu popa Gherasim. Şi să se păzească şi el de iscodirea minţii, şi să defaime slava oamenilor şi lauda, că acestea strică sufletul şi mântuirea omului, şi cu acestea se prăpădeşte sufletul. Aşa să faci şi tu, ca să împliniţi petrecerea cea aspră pe care v-a rânduit-o Sfântul în vremelnica viaţă.

Ascultă şi pentru aceasta învăţătură:

CAP 18

Pentru un îmbunătăţit liniştitor

Era un liniştitor îmbunătăţit, şi se purta către ucenici cu asprime, şi nu le făcea pogorământ, şi în toate serile cerca gândurile ucenicului, sau bune, sau rele, şi poruncea cu străşnicie ca să nu ascundă ceva; de a greşit în cuvânt, în lucru sau cu gândul, sau că a vorbit cu cineva fără de voia lui, şi de n-a căutat în pământ când a vorbit, sau a judecat, sau a grăit de rău, sau n-a păzit tăcerea, sau în orice fel de greşeală ar fi căzut, îl canonisea astfel: o zi şi o noapte sta la priveghere gheronda şi ucenicul, făcând rugăciuni, şi aşa îl ierta. Şi pe urmă făcea câte puţină rucodelie, ca să se îndeletnicească şi la

rugăciunea minţii. Pentru aceea nu stătea nimeni cu acel bătrân până în sfârşit.

Iar după multă vreme i-a venit un ucenic din Palestina, care era învăţat la toată filosofia şi învăţătura, şi cerceta vieţuirea părinţilor, cum se liniştesc şi ce rucodelie lucrează. Şi venind şi la acest bătrân, şi văzând viaţa lui cea aspră, i-a plăcut foarte mult, aşa că i s-a supus lui şi urma la toate câte îl învăţa bătrânul, şi a răbdat toată aspra vieţuire a bătrânului fără de cârtire, şi s-a sfârşit întru Domnul fericitul, în ascultare, şi s-a îngropat lângă cei îngropaţi cu câinii.

Iar în cealaltă zi s-a dus bătrânul să vadă dacă nu cumva l-a dat pământul afară, ca pe ceilalţi dintâi. Şi vede mormântul umflat şi risipit, şi s-a tulburat bătrânul, gândind: nu cumva l-a dat pământul afară şi l-or fi mâncat fiarele? Şi l-a strigat: «Fiul meu, unde eşti?» Iar el i-a răspuns din mormânt, zicând: «Aici sunt, părintele meu! Fii în pace, nu te teme, pentru că cel ce rabdă până în sfârşit poruncile duhovnicului său părinte, pentru Domnul, fără de cârtire, nu moare, ci trece din moarte la viaţă, şi se odihneşte în mijlocul îngerilor.» Atunci s-a umplut locul de bună mireasmă, că ieşea din risipiturile mormântului acel bun miros.

«Acum rabdă şi tu, părinte, asprimea vieţuirii tale, singur petrecând până la sfârşitul vieţii tale, precum te-am răbdat şi eu pe tine!» Şi acestea zicând, s-a strâns pământul mormântului la loc şi a încetat buna mireasmă. Iar bătrânul s-a întors înapoi la chilia lui, mulţumind lui Dumnezeu. Că zicea acel blagocestiv[1] ucenic că grâul, de nu se va semăna în pământ, nu se înmulţeşte. Şi iarăşi, de nu se va măcina, făină nu se face, şi făina de nu se va frământa şi să se pună în cuptor, pâine nu se face. Aşa şi ucenicul, de nu se va supune duhovnicescului său părinte, nu rodeşte mântuirea lui. De nu va răbda asprimea, nu dobândeşte faptele cele bune. De nu se va necinsti şi nu se va huli de la oameni, desăvârşit nu se va face, ci se aruncă afară ca vita cea neroditoare şi uscată. Vezi cum mântuieşte gheronda pe ucenicii lui, şi ucenicii pe gheronda lor? Cu ascultarea, cu răbdarea şi cu smerenia."

Iar Theofan, auzind acestea, a zis: „Acestea care mi le spui nu sunt scrise în cărţi, că nu le-am mai auzit până acum, şi mă mir de

[1] Cinstitor de cele sfinte.

unde le ştii." Îi zice Sfântul: „De ce te miri? Acestea ce îţi spun eu nu sunt carte însufleţită? Că cel de trei ori blestemat, împăratul Leon Conon, când a ars şcoala şi toată biblioteca cu cărţile în Ţarigrad, oare câte zeci de mii de cărţi au ars? Şi câte cărţi folositoare de suflet erau acolo înăuntru? Însă şi aceasta cu ameninţarea şi slobozirea lui Dumnezeu s-a făcut, pentru ca să nu fie defăimate de oamenii veacului acestuia mai de pe urmă, precum defaimă şi pe celelalte care au rămas. Pentru că putea Dumnezeu să facă ca să nu ardă, precum Evanghelia în Rusia.

Însă eu mă mir: cum oamenii, în ziua de astăzi, au defăimat cărţile bisericeşti cele fără de greşeală? S-au întunecat de nepricepere şi au scurtat dumnezeieştile slujbe. S-au dat numai la iubirea de bani, şi la slujbe se grăbesc, ca să facă rucodelie multă şi să se numească bogaţi. O, ce răutate! O, ce nepricepere!

Că precum lăudăm pe marele Antonie şi pe alţi sfinţi, aşa astăzi laudă pe cei mai bogaţi, că sunt silitori la rucodelie şi au de toate din cele trupeşti, şi sunt îmbelşugaţi, şi bine norociţi îi zic pe cei ce îşi înmulţesc banii cu dobândă, care este fărădelegea fărădelegilor, şi îi fericesc că iau dobândă. Că oricare, călugăr sau ieromonah, ori mirean creştin, de va lua dobândă de la fratele său, unul ca acesta urâciune este înaintea lui Dumnezeu.

Şi oricare ascultător în chinovie sau ucenic la stareţ ţine bani într-ascuns, şi sfătuit fiind nu încetează, unul ca acesta este ca un câine împuţit, necurat înaintea lui Dumnezeu. Că precum câinele îşi mănâncă vărsăturile, aşa şi acesta pe acelea pe care le-a lăsat şi s-a supus la stareţ. Fiindcă viaţa monahicească este înaintea lui Dumnezeu ca sticla oglinzii în care îşi vede faţa şi se împodobeşte. Dacă vor merge aburii omului într-însa, se întunecă sticla şi nu mai arată nimic. Cu cât mai vârtos fărădelegile omului să nu întunece viaţa monahicească? Însă oglinda lesne se curăţă, dar călugărul, când se va întina, cu anevoie se curăţeşte, fiindcă călugărul care păcătuieşte şi numai cu cuvântul voieşte să se pocăiască, este ca şi câinele ce latră către oameni.

Iar cea adevărată căinţă este să se părăsească cu totul de păcat, şi să lucreze faptele cele bune, şi să nu se nălucească cu mintea că este ceva. Fraţilor, dacă într-adevăr voiţi să vă pocăiţi şi să vă curăţiţi

cum se curăţă oglinda sticlei cu basma curată ştergându-se, puneţi mâhniciune în inima voastră şi frecaţi-o cu zdrobirea şi umilinţa şi cu întristarea inimii, ca să scoată lacrimi de pocăinţă spre spălarea fărădelegii şi spre curăţirea păcatelor.

Că altfel nu vă puteţi mântui, fiindcă v-aţi abătut din cărarea cea dreaptă a mântuirii şi aţi apucat drumul pierzării, şi o să vă lipsiţi de cetatea cea cerească a Sfântului Sion. Întoarceţi-vă, fraţii mei, în calea mântuirii voastre, cu duhovnicească întristare a inimii, cu pocăinţă, cu sfărâmare a inimii şi umilinţă şi cu fierbinţi lacrimi! Că eu mult mă mir: cum aţi lăsat calea mântuirii şi Împărăţia Hristosului nostru, şi umblaţi fără de frică în calea pierzării şi în osânda iadului, întru bucuria urâtorului de om diavol?

O, vai, cum s-a pierdut de la oameni înlesnirea şi sloboda cale a petrecerii monahiceşti! Ce fel de înlesnire şi slobozenie! Şi îndemânaţi, că vreme aveţi, întru acest Preasfânt Munte, ca să vă grijiţi de mântuirea voastră. Şi voi slujiţi vrăşmaşului vostru diavol şi nu cunoaşteţi slobozenia care vi s-a dat aici, în Sfântul Munte, numai ca să slujiţi pentru sufletele voastre, iar nu ca să vă ticăloşiţi în osteneli vremelnice mai presus de măsură numai pentru această a viermilor mâncare şi muritor trup al vostru. Că aţi lăsat jugul cel uşor al lui Hristos şi vă îndeletniciţi întru aceste grele şi deşarte osteneli, care păgubesc pe nemuritorul suflet, şi vă lipsiţi de cerească şi veşnica Împărăţie, şi vă osândiţi în munca iadului.

Trebuia, fraţii mei, să slujiţi în via cea tainică a lui Hristos, până când ne aflăm în curţile Domnului. Iar curţile Domnului sunt acestea: credinţa, nădejdea, dragostea, blândeţea, milostivirea şi curăţenia. De acestea trebuie să ne aducem aminte totdeauna.

Că monahii, lăsându-şi datoriile lor de a se griji mai mult decât de toate celelalte de mântuirea sufletelor lor, ei se silesc şi se ostenesc întru cele vremelnice mai mult, adică a muta pietrele şi a sădi pomi, şi în vremea furtunii întind funia corăbiei, dar nu vor să pună grumajii sub jugul Domnului. Însă darul lui Dumnezeu este necăit[1] şi aşteaptă îndelung pe cei ce vor să ridice jugul Lui cel uşor, până la Ziua Judecăţii, şi rabdă îndelung aşteptând pocăinţa lor. Că dacă un deget al mâinii va înceta să mişte, omul este slut. Aşa şi po-

[1] Care e făcut sau dat fără părere de rău.

runcile lui Dumnezeu: trebuie să se unească una cu alta, să fie toate depline.

Dar noi ne arătăm cum că suntem paşnici, şi ne defăimăm, şi ne vindem unul pe altul. Într-acest chip cum vom umbla în curţile Domnului şi cum să se veselească sufletul nostru? Că s-a sălbăticit duhul vostru, şi aţi uitat îndelungă răbdarea lui Dumnezeu, şi v-aţi depărtat de credinciosul jug al lui Hristos. Vă îndeletniciţi la cele stricăcioase şi fără de roadă lucruri. Şi vă grijiţi ca nişte robi osândiţi pentru grijile veacului acestuia, şi aţi uitat desăvârşit datoriile monahiceştii vieţuiri, ca şi cum nu simţiţi că vă aflaţi întru acest Sfânt şi preaslăvit Munte, întru cel gândit Rai al Născătoarei de Dumnezeu, ca să lucraţi în via monahiceştii petreceri, care este curată, nespurcată, uşoară, fără de grijă, fără de osteneală, fără de gâlceavă şi povăţuitoare către Împărăţia cerurilor.

Ci voi lucraţi multă îngrijirea lumii acesteia care răneşte pe om şi-l face lepros, leproşindu-i[1] sufletul şi lipsindu-l de darul lui Dumnezeu cel bogat, şi atunci pofteşte pe împărăteasa pierzării, şi se leapădă de împărăteasa mântuirii, şi aşa se prăpăstuiesc necălugării–călugări, cu multa îngrijire a pierzării.

Precum şi tu te afli în multa îngrijire a pierzării, şi nu te cunoşti că eşti călugăr, şi cum că te afli aici, în curţile Domnului, ca să se veselească duhul tău şi să se lumineze întunecată inima ta, că din pricina tulburărilor nu te cunoşti că eşti om cuvântător, ca nimeni altul.

O, monahe, vei zice: «Ce să facem, că suntem oameni, şi nu dobitoace?» Aşa, eşti om? Dobitoacele nu fac păcate, deşi lucrează, dar nu peste fire, că nu îndrăznesc. Dar voi mai rău decât dobitoacele păcătuiţi totdeauna, ca păcătoşii cei din vremea lui Noe. Că lui Dumnezeu Îi era milă de dobitoacele care se înecau de potop, fiindcă ele n-au greşit lui Dumnezeu. Iar voi, o, monahi, aţi călcat poruncile lui Dumnezeu şi defăimaţi viaţa monahicească. Şi Dumnezeu aşteaptă pocăinţa voastră şi rabdă îndelung, pentru mare mila Sa.

Şi arată multă milostivirea Sa spre voi întru acest de pe urmă veac, iar voi nu vă depărtaţi de la răutăţile voastre, şi vă încurcaţi

[1] Expresie derivată din sensul figurat al leprei – patimă care macină şi descompune chipul moral al omului.

cu multe griji ale vieţii, şi poftiţi pe cea cu şapte capete fărădelege a pierzării, şi amărâţi pe Dumnezeu totdeauna.

Iată, eu vă zic acum, cel mai de pe urmă fiu după dar al lui Dumnezeu, şi vă rog, o, preoţi, ieromonahi şi monahi, să nu îndrăzniţi să primiţi pe împărăteasa pierzării şi pe cea cu şapte capete fărădelege; iar de nu, vă va părăsi împărăteasa mântuirii şi o să rămâneţi pustii de darul monahiceştii lucrări. Fiindcă această împărătească este curată şi nu primeşte asupra ei întinăciune de rugină, precum împărăteasa fărădelegii, care are asupraşi toată necurăţia lumii. Fiindcă împărăteasa mântuirii nu voieşte să fie în grădina ei lucruri ale pierzării. Şi ascultaţi pentru aceasta istorie în pildă.

CAP 19

Pentru pocăinţa ninivitenilor

Erau mai înainte în cetatea Ninivei oameni temători de Dumnezeu. Iar cei după dânşii au uitat pe Dumnezeu şi făceau voile lor cele rele. Şi văzând Dumnezeu pierzarea lor, făcea chipuri[1] ca să-i aducă la pocăinţă. Iar aceia s-au închinat la fiara cea cu şapte capete a fărădelegii şi n-a rămas nici unul temător de Dumnezeu în cetatea Ninivei, ca să o ajute cu rugăciunea lui, să nu se prăpădească. Asemenea şi în ziua de astăzi, aici, în Athon: n-a rămas nici unul să aibă îndrăzneală către Dumnezeu, ca să mijlocească să izbăvească din robia pierzării şi din necurăţia fiarei celei cu şapte capete. Deşi este vreunul cu fapte bune, dar nu desăvârşit, ca să îmblânzească pe Dumnezeu şi să izbăvească, că nu este rugăciunea dreptului ajutând.

Aşa că, văzând Dumnezeu pe niniviteni astfel, a poruncit Prorocului Iona să se ducă şi să propovăduiască către dânşii pocăinţa. Dar Iona nu s-a supus la dumnezeiasca poruncă şi a fugit cu călătoria mării. (Şi acestea s-au făcut cu dumnezeiască iconomie, ca să se îndrepte cu cea de trei zile rămânere în pântecele chitului, de unde s-a aruncat afară întreg şi sănătos. Că de nu se întâmpla aşa, ci se ducea pe uscat, nu credeau ninivitenii propovăduirea lui şi să se pocăiască, ci erau să-l gonească ca pe un înşelător.)

[1] Încercări.

Atunci s-a învârtoşat inima lui Iona socotind milostivirea lui Dumnezeu şi temându-se ca să nu mintă propovăduirea lui şi să se ruşineze, de aceea a fugit pe mare. Iar Dumnezeu a ridicat vânt şi a tulburat marea, şi, căzând sorţii pe Iona, l-au aruncat în mare. Atunci Dumnezeu a poruncit unui chit mare de l-a înghiţit. Iar Iona se ruga în pântecele chitului. Şi l-a auzit Dumnezeu şi după trei zile l-a scos chitul la niniviteni şi acolo a propovăduit trei zile, umblând prin cetate (fiindcă cetatea Ninivei avea mărimea cale de trei zile).

Aşa că mă întreb şi eu cu voi, o, fraţii mei, pentru faptele voastre ce faceţi înaintea lui Dumnezeu, ce veţi răspunde? Că ninivitenii, văzând cu ochii pe Iona când a ieşit nevătămat din pântecele chitului, s-au temut şi s-au pocăit. Şi iarăşi: ce răspuns a dat Dumnezeu lui Iona pentru tigvă[1]?

Vedeţi, fraţilor, cum Dumnezeu aşteaptă pocăinţa voastră? Întoarceţi-vă şi voi către Dumnezeu cu smerită metanie, şi va primi pocăinţa voastră ca şi pe a ninivitenilor. Să păziţi cu scumpătate, fraţilor, vieţuirea monahicească şi curăţenia trupului, împreună şi poruncile lui Dumnezeu nemişcate, ca să nu vă faceţi sminteală creştinilor. Iar de nu, o să Se mânie Dumnezeu şi o să vă cufunde şi pe voi ca pe Sodoma şi Gomora. Şi o să vadă mirenii locul acesta după mare şi după uscat, şi vor zice: «Oare cum s-a potopit locul acesta, care era locuinţă a îmbunătăţiţilor asceţi, care nu se săturau de pâine şi erau curaţi şi smeriţi cugetători?» Că o să se vadă din parte şi o să se cunoască locul spre aducerea aminte şi de pildă celor de pe urmă, precum s-a întâmplat şi la mănăstirea neadormiţilor.

CAP 20

Povestire pentru mănăstirea neadormiţilor

A văzut un om cucernic mănăstirea neadormiţilor cea vestită, pustie şi dărăpănată, şi vedea că pe Sfânta Masă şedea un dobitoc sălbatic, şi cum l-a văzut, a suspinat şi a zis: «Vai de noi în ziua de astăzi, în ce stare a venit mănăstirea aceasta, să locuiască dobitoace sălbatice într-însa, unde locuiau într-o vreme părinţi gânditori de cele cereşti!» Şi a luat o piatră ca să gonească dobitocul, şi numaidecât

[1] Plantă agăţătoare, vrej.

aude un glas înfricoşat zicându-i: «Lasă dobitocul să doarmă acolo, că mă mulţumesc mai bine de acest dobitoc decât de acei ticăloşi monahi care au pustiit viaţa monahicească (precum fac şi astăzi monahii Sfântului Munte acesta)! Că s-au dat toţi cu totul în grija celor vremelnice şi să învistierească aur şi argint, care sunt metale ale pământului, idolii oamenilor, învăţau însemnările lunii şi iscăliturile lui Moamet[1], au căzut în răpire pentru iubirea de îmbogăţire, în minciuni, în pricirea[2] în cuvânt, gingăşime la îmbrăcăminte, masă bogată, deşartă cuvântare a mesei, a batjocori, a judeca şi a osândi în câtă vreme şedeau la masă. Acestea şi altele multe făceau, până a venit mânia lui Dumnezeu peste dânşii şi s-a pustiit locaşul lor.» Acestea auzind de la acel cucernic om, am rămas uimit şi suspinând.

Iată că vă zic şi eu, la toţi monahii Muntelui acestuia, că, de nu vă veţi pocăi, o să pătimiţi şi voi asemenea, fără să vă ajute cineva.

Ascultaţi şi altă pildă!

CAP 21

Pentru boierul Raguil din Ninive

După pocăinţa ninivitenilor, un boier bogat, de loc de acolo, cu numele Raguil, era fără de fii. Acesta a făcut masă în zilele acelea şi a poftit pe oarecare boieri şi prieteni. Şi zicea fiecare cuvântul asupra mesei, pentru propovăduirea lui Iona, că cum este cu putinţă să se pocăiască un oraş ca acesta mare? Lângă multe celelalte, a zis un filosof dintre dânşii acestea: «Ascultaţi-mă, fraţilor! Lucrarea filosofiei mele mi-a arătat mie o înţelepciune cu o înţelegere spre pilda propovăduirii lui Iona, şi aceasta este: să se pună la un loc înalt un magnet de 50 de litre[3], care poate să tragă fier de 500 de litre.» Iar ei au zis: «Aceasta este cu neputinţă!» El iar zice: «La om este cu neputinţă, dar la propovăduirea lui Iona este cu putinţă.» Ei iarăşi au zis din zavistia lor că aceasta nu se potriveşte la propovăduirea lui Iona.

[1] Scrierile lui Mahomed, întemeietorul Islamului.

[2] Împotrivire, vrajbă în cuvinte.

[3] Aproximativ 16 kilograme; litra era o unitate de măsură folosită în trecut, egală cu cca 320 de grame.

În cele de pe urmă s-au ales 40 de bărbaţi împreună cu filosoful, ca să aducă în lucrare cele zise cu meşteşug: au urcat magnetul la un loc înalt al muntelui, ca să lovească din toate părţile vânturile, ca să împiedice pe magnet să nu tragă la sine pe fier, şi aşa să arate pe propovăduirea lui Iona că este înşelătoare.

Au isprăvit lucrul şi au pus fierul înaintea magnetului, şi numaidecât l-a răpit, şi toată suflarea vânturilor n-a putut să-l dezlipească de la magnet. Iar după o vreme a lăsat magnetul pe fier şi a căzut, nu din sila vânturilor, ci numai că s-a ruginit fierul.

Atunci filosoful s-a apucat şi a dezruginit fierul şi iarăşi l-a pus înaintea magnetului, şi îndată iarăşi l-a luat. Filosoful atunci a zis ninivitenilor: «O, bărbaţi, cunoaşteţi! Cunoaşteţi pricina, cum iarăşi a primit magnetul pe fier. Învăţaţi-vă că magnetul are putere să tragă nu 500 de litre de fier, ci 500.000, dacă fierul nu are asupră-şi rugină. Iar dacă va avea mânjitură de rugină pe dânsul, numaidecât îl lasă.

Aceasta însemnează propovăduirea lui Iona cu adevărat, că fierul însemnează firea oamenilor care locuiesc în Ninive, iar magnetul, iubirea de oameni a lui Dumnezeu, care opreşte şi ţine pe oameni când se curăţesc de păcate, precum scrie: *Fiţi sfinţi, că Eu sunt Sfânt!* Însă pe niniviteni, fiindcă se întinaseră cu păcate, Dumnezeu i-a lăsat să se pedepsească. Şi precum eu am ajuns şi am curăţit fierul de rugină şi l-a primit iarăşi magnetul, aşa a ajuns şi Iona cu propovăduirea pocăinţei. Şi fiindcă noi ne-am pocăit de fărădelegile noastre, pocăinţa noastră a stat înaintea lui Dumnezeu şi milostivirea Lui ne-a primit ca şi întâi.»

Atunci, văzând ceilalţi filosofi preaînţeleapta pildă a acelui filosof, s-au mirat şi i-au mulţumit. Însă unii dintr-înşii l-au zavistuit în cugetele lor şi, cu un chip îndemânatic, l-au omorât pe acel blagocestiv filosof.

Ascultaţi, o, părinţi! Iată că v-am spus propovăduirea lui Iona spre pildă. Cel ce are urechi de auzit, să audă şi să nu se întoarcă la altele spre vătămarea sufletului său. Că precum acel filosof mai înainte a zis desluşit pentru propovăduirea lui Iona, aşa şi eu către voi. Şi precum magnetul pe fier nu l-a lăsat, măcar deşi la înălţime era, şi de către patru vânturi lovindu-se, dar pe urmă, din pricina ruginii,

l-a lăsat, şi iarăşi, după ce s-a curăţit de rugină, l-a primit magnetul şi l-a ridicat, aşa şi Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea a ţinut şi ţine Muntele acesta precum ţine magnetul pe fier.

Dacă magnetul, lucru neînsufleţit fiind, atâta putere trăgătoare are, dar Doamna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, cum să nu ţină Muntele acesta cu atotţiitoarea ei putere, precum singuri vedeţi? Şi precum suflau vânturile şi clătinau magnetul, ca să lase pe fier, şi n-au putut, aşa se ridică şi neamurile asupra acestui Munte şi în tot chipul umblă să-l răpească din mâinile Maicii Domnului, cu feluri de eresuri, dar n-au putut până acum. Însă mai pe urmă, prin slobozirea lui Dumnezeu, se va lăsa din mâinile Maicii Domnului, nu din slăbiciunea ei, nici din puterea neamurilor, ci numai pentru păcatele celor ce locuiesc într-însul, care sunt ca o rugină înaintea Maicii Domnului, şi lângă rugina păcatelor şi a necurăţiilor trupeşti, monahii Muntelui acestuia au adăugat şi altă fărădelege a pierzării, adică aceasta: a avea între dânşii vrajbă. Că se învrăjbeşte o mănăstire cu alta, un schit cu alt schit, o chilie cu altă chilie şi sinodiile[1] între dânşii.

S-a prăpădit dragostea dintre monahi, pentru aceea or să se lepede din Împărăţia cerurilor, că unde nu este dragoste, nici Darul lui Dumnezeu. Dar ziceţi: că noi slujba noastră o citim, şi canonul nu-l lăsăm, şi mâncarea la ceasul rânduit păzim. Eu zic vouă că slujba cu grăbire nu plăteşte nimic, că nu este primită, precum scândura cea putredă tâmplarului. Şi Liturghia cea cu grăbire nu foloseşte pe preot, precum şi acul cel rupt croitorului. Şi cât folos are fierul de la rugină, atât folos are de la post cel ce are pomenire de rău asupra altuia. Că dacă veţi subţia grumazul vostru cu postul ca pânza, şi să uscaţi trupul vostru ca ţârul, şi între voi nu veţi avea dragoste şi unire cu curăţia trupului, nici un rod al dreptăţii nu aveţi. Precum aţi auzit cele pentru Nichifor cu Saprichie.

Vai monahilor veacului de acum! Că Dumnezeu, pentru dragostea monahicească, i-a izbăvit din robia lumii şi i-a adus la loc liniştit şi paşnic, să viеţuiască fără de osteneală şi grija trupului. Iar aceşti nemonahi s-au făcut nemulţumitori către Dumnezeu, au lăsat slobozenia mântuirii şi au defăimat buna petrecere, s-au dat la griji de-

[1] Obştile de călugări.

şarte şi se ostenesc peste măsură la cele trupeşti. Că cheltuiesc toată petrecerea lor pentru hrană şi mângâiere a stricăciosului trup.

Şi doresc cu tot sufletul petrecerea cea pierzătoare, şi cu nesimţită pricinuire zic: în vremea de acum, trebuie cineva şi să se chivernisească, că cu greu este a trăi, dacă omul nu se va griji de cele pământeşti. Şi aşa, cu această rea socoteală, se leapădă de fericita neagoniseală şi doresc şi se silesc mai presus de cele de nevoie: să facă case mari, frumoase şi răsfăţate mai mult decât mirenii, se nevoiesc să aibă multe feluri de mâncăruri şi băuturi îndulcitoare, şi alte lucruri pământeşti care întunecă mintea şi, din această pricină, vin întru nesimţire şi, deznădăjduindu-se, defaimă mântuirea lor.

Precum Dumnezeu a izbăvit pe evrei din robia lui Faraon şi i-a adus la pământul făgăduinţei, şi ei s-au arătat nemulţumitori, aşa şi monahii Muntelui acestuia, s-au arătat nemulţumitori către Dumnezeu, Cel ce i-a izbăvit din robia lumii şi îi acoperă de multe primejdii în Muntele acesta.

Precum evreii aceia au răstignit pe Domnul şi s-au lipsit de bunătăţile cele veşnice, aşa şi monahii, au scos pe Împărăteasa mântuirii şi au primit pe pierzătoarea, adică grija cea tulburată pentru cele pământeşti, prin care îşi vatămă sufletele lor.

Însă vă zic, fraţilor, că de aţi fi luat aminte la pomenirea morţii şi la ieşirea sufletului din trup şi ducerea din viaţa aceasta, nu era să vă grijiţi atât pentru cele pământeşti şi trupeşti, fără numai că v-a întunecat nesimţirea voastră şi v-a băgat întru întuneric şi în umbra morţii şi a pierzării, că vă grijiţi numai de cele deşarte şi nu puteţi vedea strălucirea adevărului. Adică nu vedeţi cimitirul morţilor în toate zilele înaintea voastră? Nu vedeţi pe cei morţi îngropându-se în pământ? Şi după puţină vreme scoaterea din mormânt, numai nişte oase goale şi deznodate, care nu dau glas nicidecum, şi le aruncaţi unde voiţi, ca pe nişte sfărâmături de pietre?

Acum socotiţi bine: dacă sfârşitul omului este astfel, ce vă grijiţi şi vă întunecaţi în deşert, privind numai la această deşartă viaţă? Sculaţi-vă, fraţilor, şi apucaţi calea cea dreaptă a adevărului, că cel ce umblă în întuneric nu ştie unde merge, ci tot întru întuneric rămâne, iar cel ce umblă întru lumină găseşte Raiul şi se sălăşluieşte într-însul!

O, preacinstiţi părinţi, cum v-a stăpânit întunericul păcatului şi nesimţitori v-a făcut? Şi umblaţi pe drumul pierzării şi ziceţi: «De

nu ne vom griji de multe şi nu ne vom osteni pentru trebuinţele trupului, nu putem trăi la acest loc.» Eu vă întreb, o, părinţilor: pentru ce aţi venit la acest sfânt loc? Să muriţi după trup sau să trăiţi după trup şi să muriţi cu sufletul? Fiindcă aşa este neînţelegerea voastră, umblaţi întru întuneric şi în umbra morţii.

CAP 22

Pentru săracul străin din Sfânta Ana

Iată, fraţilor, că Dumnezeu v-a trimis adevărată strălucire de adevăr, care luminează foarte strălucit şi vă arată pildă vie a negreşitei vieţi, precum şi astăzi vedem că este un sărac străin vieţuind la Sfânta Ana, locuind într-o peşteră cu rea pătimire, neagonisitor şi singuratic desăvârşit, trăind cu milostenie (însă deşert de cele duhovniceşti), în toate zilele îl vedeţi cum trăieşte cu astfel de neagoniseală. Dar să nu cercetaţi celelalte fapte ale lui, ci să urmaţi numai negrijirea lui. Că are acum 30 de ani în această vieţuire aspră, unde nu are nici materie de a aprinde foc, nici argint, nici aur, nici aşternut, nici bucătărie, nici ceva să vândă sau să cumpere. Şi cum a trăit atâţia ani?

Şi dacă veţi zice: că noi l-am miluit pe el, iată că şi Dumnezeu vă miluieşte pe voi cu milostivirea Sa, din milosteniile creştinilor. Pentru ce, dar, nu ţineţi şi voi neagoniseala, ci întărâtaţi pe Dumnezeu cu multa îngrijire a voastră? Şi precum un om, când împleteşte găitan[1] cu trei fire: un fir alb, altul roşu şi cel de-al treilea negru, şi îl lucrează strâns, şi se face atunci vărgat, asemenea se arată şi la creştineasca petrecere. Cea albă este adamiceasca fire, fiindcă pe Adam l-a zidit Dumnezeu curat de păcat, ca zăpada albă; pe urmă s-a mândrit omul şi a pierit albiciunea, şi, de nu va veni ajutor de sus, singur nu poate să se înălbească.

Iar cel roşu este ajutorul cel dintru înălţime, Fiul lui Dumnezeu, Care S-a întrupat şi Şi-a vărsat Sângele pe cruce pentru mântuirea oamenilor.

[1] Şiret (împletit ori răsucit) de lână, mătase etc., cusut ca ornament la unele obiecte de îmbrăcăminte.

Iar cel negru este vieţuirea cea monahicească, că monahul trebuie să fie totdeauna mâhnicios şi ticăloşit şi gătit totdeauna spre a omorî războaiele, şi când va auzi trâmbiţa gata, să dea năvală şi să biruiască pe vrăjmaşii lui, şi cu mare luare-aminte, ca să nu-l biruiască şi să-l omoare vrăjmaşii pe el.

Dar monahii cei de astăzi s-au întunecat şi s-au dat cu totul la multa grijă a vieţii, au lepădat preafrumoasa floare a vieţii monahiceşti cea liniştită şi fără de grijă, şi au defăimat mântuirea lor, şi au ales pierzarea. Laudă şi fericesc minciuna, şi se întorc de la adevăr, şi de purtarea de grijă a sufletului se lenevesc, silindu-se la răpire şi la a judeca pe aproapele.

CAP 23

Pentru puturoasa lepră a grăirii de rău

Puturoasa lepră a grăirii de rău şi a osândirii stăpâneşte şi-i odihneşte pe monahi, această osândire înleproşează pe om mai mult decât toate celelalte greşale şi patimi, şi aceasta este o necinste peste fire la oameni. Că părerea şi mândria s-au împreunat amândouă şi au născut pe osândire, care este întru toate netrebnică. Pentru aceea nu o a primit pe ea nimeni spre nuntă, pentru urâciunea ei, şi a născut de la muma ei vânzarea, şi aceasta fiindcă era prea urâtă, tatăl ei o a primit moaşă lui, şi a născut pe vrăjmaşul vieţii, şi acesta s-a împreunat cu fiica nălucirii, şi a născut pe pipăire, care s-a numit nebăgare în seamă, şi nebăgarea în seamă a născut fii, parte bărbătească şi muierească.

Cel dintâi fiu s-a numit pomenire de rău, iar cealaltă soră zavistia, şi acela a luat de soţie pe sora sa, şi a născut cu aceasta fiu, pe netrebnicie, şi s-a numit ucidere, care ucide sufletul omului, adică patima uciderii are multă netemere de Dumnezeu. Şi acum cine este strămoş al preaînrăutăţiţilor acestora? Este osândirea, fiindcă slujitorii Luceafărului prind pe om în cursele poftirii, părerii şi nălucirii. Că omul, nălucindu-se, cade în cursa mândriei şi se stăpâneşte şi se trage înăuntru, în mistuitorul osândirii. Precum şi Luceafărul s-a nălucit şi s-a mândrit şi a căzut în mistuitorul iadului, şi se arde în flacăra adâncului, şi se năluceşte că este în roua slavei lui, şi

se nevoieşte să arunce şi pe om întru adâncul osândirii. Pentru că omul, oricât ar judeca şi ar osândi pe aproapele, nu se satură, şi cât judecă şi osândeşte, toate la dânsul se lucrează şi la capul lui se întorc. Şi nu cunoaşte, ticălosul, şi se numeşte pe sine curat, cu adevărat fiind necurat.

Că cel ce judecă pe altul are pe puturoasa buruiană a vânzării Iudei, pentru că, când judecă şi osândeşte, zice cuvântul vânzării, adică că cutare a făcut aceasta şi aceasta. Porunceşte mincinoasei mărturii şi mărturiseşte că este aşa cu adeverire, şi pe de altă parte se umflă zavistia şi zice: «De ce să fie aşa?» Şi pe urmă îl primeşte ambiţia şi nebăgarea în seamă ajută zavistiei şi zice: «Eu nu catadicsesc să fie aşa!» Şi înlăuntrul acestora intră pomenirea de rău, care mijloceşte pieirea şi lucrarea pierzării, prin care vine moartea. Şi fiindcă oamenii sunt pătimaşi, se robesc de poftă a nouă patimi, şi această poftire este nălucitorul scaun al Luceafărului, care se năluceşte că are cele nouă cete ale puterilor, şi se socoteşte neputinciosul că este tare, şi aşa a intrat în şarpe şi a îndemnat cu neputinţa lui pe strămoşi şi le zicea: «Gustaţi şi vedeţi, că nu cu moarte veţi muri, ci veţi trăi şi veţi fi ca nişte dumnezei!» Şi amăgindu-se, au mâncat şi s-au dezgolit de dumnezeiescul Dar. Şi acum cine poate să zică: «Eu sunt îmbrăcat şi tu eşti gol!»? Iată că amândoi sunteţi goi şi nu vă vedeţi, adică nu vă cunoaşteţi, şi pe altul îl judecaţi că este gol.

Pentru aceasta, a judeca şi a osândi, mai mult decât toate patimile, leproşează pe om şi îl face vinovat înaintea lui Dumnezeu. Iar cel ce nu judecă, nu greşeşte la Dumnezeu, precum scrie: *Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi; nu osândiţi, ca să nu fiţi osândiţi!* Fiindcă toţi oamenii deopotrivă sunt pătimaşi şi vinovaţi gustării. Că precum nu este cu putinţă să se nască pruncul fără întinăciune de sânge, aşa nu este cu putinţă şi omului să fie fără de greşeală.

CAP 24

Pentru baie şi pentru uşa cea cu încuietoare

Nu se cade nouă să ne judecăm unii pe alţii, fiindcă atunci când ne-am botezat ne-a curăţit Dumnezeu de păcatul cel strămoşesc şi ne-a dat şi o baie cu uşă şi încuietoare, să se închidă şi să se deschi-

dă. A făcut şi un moştenitor al lui şi i-a dat cheile, şi i-a dat şi stăpânire, ca atunci când va deschide să fie deschis, şi când va închide să fie închis.

Iar cei de astăzi moştenitori au pierdut cheile şi nu au cu ce să deschidă uşa băii, şi oamenii se întină cu murdăriile lumii şi rămân nespălaţi, şi nu ştiu că sunt întinaţi şi necuraţi.

Şi viind Mirele sufletelor şi văzându-i întinaţi, îi întreabă: «Cum aţi venit aici nespălaţi şi necurăţiţi?» Şi ei, neştiind ce să răspundă, tăceau. Atunci întreabă şi pe moştenitori (duhovnicii): «Cum au venit aceştia aici necuraţi fiind? Nu cumva nu au venit la baie să se spele?» Iar moştenitorii răspund că n-au venit. Atunci Mirele cere cheile, şi ei răspund că nu le au. Şi îi întreabă Mirele: «Ce s-au făcut cheile curăţeniei Darului, a lega şi a dezlega?» Răspund că le-au pierdut întru multele griji cele deşarte. Auzind Mirele acestea, S-a mâniat asupra lor şi a poruncit slujitorilor să le lege mâinile şi picioarele şi să-i arunce întru întunericul cel mai din afară şi în focul cel veşnic. Că bine era unora ca aceştia să nu se fi mai născut. O, vai de voi, ticăloşi duhovnici! Că vin la voi săracii păcătoşi de se mărturisesc şi, în loc să-i îndreptaţi, voi mai rău îi răzvrătiţi şi le cereţi răsplătire de bani, de trei ori ticăloşilor! Aţi lărgit gura iadului şi l-aţi umplut de suflete omeneşti, şi aţi pricinuit mare lipsă Raiului, şi v-aţi întovărăşit cu dracii, şi aduceţi spre jertfă satanei sufletele săracilor creştini, că aţi amăgit şi aţi înşelat la mărturisire pe fiii voştri cei duhovniceşti cu prea lăsarea, precum voiţi voi, dar nu precum scrie în canoane, din pricină că voi, duhovnicii, nu aveţi unire între voi, ca să păziţi rânduiala canoanelor, ci aveţi şi ţineţi a voastră deosebită lege.

CAP 25

O povestire înfricoşată cu un duhovnic

Într-o chinovie era un tânăr frumos, şi era nestăpânit, şi vieţuia după voia lui, şi avea bani ascunşi. Şi venea la duhovnicul chinoviei de îşi mărturisea gândurile în toate zilele. Iar duhovnicul, pătimaş fiind, văzând frumuseţile tânărului, s-a rănit spre dânsul şi îi făcea pogorământ la orice vroia. Iar tânărul, văzând pogorământul

duhovnicului şi că nu-l mustra pentru nici o greşeală, a luat îndrăzneală, şi orice îi zicea gândul făcea. Şi trăia numai spre pierzarea sufletului. În sfârşit, a murit tânărul, moarte trupească şi sufletească, şi l-au înmormântat în pământ.

Iar la 40 de zile după moartea lui, i-au făcut pomenire şi trapeză bogată, şi după sfârşitul trapezei a făcut cuvânt duhovnicul, şi-l lăuda că a fost fiu al ascultării (şi când zicea acestea, s-a arătat cel mort în trapeză, înaintea tuturor, şi asculta cuvintele ce le zicea duhovnicul): că era curat, şi altul asemenea ca el nu era în chinovie, smerit, neiubitor de argint, nevoitor şi postitor; pe urmă a lăudat şi moartea lui, zicând că a dat sfârşit cuvios.

Atunci a răspuns tânărul cel mort şi a zis: «Cât sfârşit cuvios am dat eu, să dai şi tu acum, care te-ai făcut pierzător sufletului meu!» Şi întorcându-se spre ceilalţi care erau de faţă, a zis: «Ascultaţi voi cuvântul meu, că acest înşelător şi mincinos duhovnic, câte laude a zis pentru mine, toate sunt minciuni, fiindcă el avea rea gândire şi voire a sodomiei asupra mea, şi pentru aceea mă laudă atâta.» Atunci a răspuns duhovnicul şi a zis: «Tu, fiul meu, ai murit, şi cum acum te-ai aflat aici?» Iar cel mort a zis: «O, înşelătorule, ai gură încă şi vorbeşti? Nu ajunge că m-ai făcut să ard în gheenă? Ce mă mai lauzi la acele bunătăţi pe care eu n-am făcut? Că făcând voile mele cele spurcate, îţi spuneam gândurile mele cele rele şi tu nu mă îndreptai, ci m-ai făcut de m-am pierdut, şi acum cu laudele tale mă arzi mai mult în mijlocul flăcării sodomitenilor.» Şi aceasta zicând cel ce s-a arătat, a năvălit asupra duhovnicului şi l-a apucat de grumaz, zicându-i: «Vino şi tu, înşelătorule şi amăgitorule, să mergem amândoi acolo unde mi-ai gătit tu mie loc de odihnă, ca să cunoşti cu lucrul în câte ticăloşii mă aflu eu!»

Şi l-a ridicat pe duhovnic pe umerii lui, şi au ieşit afară prin poarta cea mare a trapezei, şi îndată s-a desfăcut pământul şi i-a înghiţit pe amândoi, şi s-au pogorât în adâncimea pierzării şi în pipăitul întuneric, unde este focul cel veşnic gătit sodomitenilor.

CAP 26

Pentru alţi doi duhovnici

Ascultă alta asemenea:

În părţile Critului[1] erau multe mănăstiri, între care era şi un schit cu părinţi schitei, şi avea doi duhovnici, care împotrivă se purtau unul cu altul. Că unul învăţa pe fiii lui cei duhovniceşti că postul nu foloseşte atât pe om, ci patimile dacă îl luptă îl vatămă. Iar celălalt duhovnic învăţa pe fiii săi cei duhovniceşti să postească, şi împotriva celuilalt grăia şi zicea că multa mâncare este ceea ce aduce patimile şi le întărâtă. Celălalt iarăşi zicea că din mintea omului se pornesc patimile, iar nu din mâncare. Iar cel de-al doilea zicea că rodul din pom se face, şi când pomul se adapă, se împuterniceşte mai mult. Aşa este şi la om, că mâncând şi bând, se întăresc patimile şi se pornesc asupra omului.

Şi aşa pricindu-se amândoi, nu se pleca unul altuia. Iarăşi cel dintâi şi celălalt se numeau unul pe altul plăcător[2] de oameni. Şi zicea cel dintâi şi acestea, că Dumnezeu a lăsat postul numai în zilele cele rânduite ale posturilor, şi miercurea, vinerea şi lunea, iar în celelalte zile să dezlegăm, că cine posteşte sâmbăta şi duminica este neiertat şi blestemat.

Şi auzind acestea fiii lui cei duhovniceşti, au crezut aşa, şi mâncau bucate orice găseau neopriţi, şi beau vin până la saţiu. Şi aşa crescând patimile, au odrăslit necurăţia întru izvodirea lor, şi s-a întunecat înţelegerea lor, şi nu mai înţelegeau ce este petrecerea monahicească. Şi având gânduri spurcate între dânşii, se împărtăşeau cu Sfintele Taine fără mustrare de conştiinţă. Şi murind duhovnicul lor acela care dezlega posturile, l-au îngropat în biserică, ca pe un sfânt, de-a curmeziş lângă strana împărătească de-a stânga.

Într-o noapte a intrat eclesiarhul să gătească candelele şi vede că stăpânescul jeţ ardea, şi degrabă s-a dus la egumen şi i-a spus. Şi auzind egumenul, s-a pogorât şi, venind în biserică, vede că cu adevărat ardea cu nematerialnic foc, fără să se mistuiască, şi căutând în Sfântul Altar, a văzut un bărbat îmbrăcat cu podoabă arhierească şi

[1] Insula Creta.

[2] Dornic de a face pe placul lumii, pe potriva duhului lumesc.

doi îngeri îmbrăcaţi cu haine albe lângă dânsul, şi atunci a cunoscut egumenul că este dumnezeiască vedenie, şi a încuiat uşa bisericii. Şi vede că au ieşit din Sfântul Altar doi îngeri îmbrăcaţi în haine albe, şi au venit la mormântul duhovnicului, şi au scos trupul afară, şi l-au ridicat cu multă cinste şi evlavie, şi l-au pus înaintea Sfântului Altar. Şi a ieşit şi arhiereul din Altar, ţinând în mâini Sfântul Disc, şi l-a pus la gura celui mort, şi-l lovea pe spate, şi de câte ori îl lovea, atâtea părticele de Stăpânescul Trup cu care se împărtăşise ieşeau în Sfântul Disc. Şi întorcându-se arhiereul cu Sfântul Disc, l-a pus pe Sfânta Masă.

Pe urmă a luat şi Sfântul Potir şi l-a pus la gura mortului, şi iarăşi îl lovea la spate, şi aşa a ieşit şi Sfântul Sânge, cu care cu nevrednicie s-a împărtăşit (că precum preotul curvar se opreşte de Liturghie, asemenea şi cel ce mărturiseşte şi face pogorământ, şi nu canoniseşte după canoane, şi nu păzeşte Taina Mărturisirii, şi tot asemenea şi tot cel ce-şi ia bani de la cei ce se mărturisesc, ca plată pentru mărturisire, se opreşte de Liturghie). Şi după ce a luat arhiereul Trupul şi Sângele cel Stăpânesc de la cel mort, a zis către dânsul: «Du-te de la Mine în focul cel veşnic al osândirii, unde ţi-ai gătit ţie loc şi ucenicilor tăi!»

Şi numaidecât îngerii cei îmbrăcaţi în haine albe au răpit fără de cinste trupul mortului şi l-au aruncat în mormânt şi, bătându-l cu pietre, l-au îngropat, acoperindu-l cu pietre, şi l-au lăsat, şi îndată l-a împresurat flacăra focului.

După aceea s-au dus degrabă şi au ieşit pe a doua uşă a bisericii acei doi îngeri, de au adus şi pe alţi morţi, pe fiii lui cei duhovniceşti, care muriseră de curând, şi i-au pus cu evlavie înaintea Altarului, unul câte unul pentru Sfintele Taine cu care se împărtăşiseră cu nevrednicie. Şi tot asemenea a venit arhiereul şi a luat de la toţi Sfântul Trup şi Sfântul Sânge, în Sfântul Disc şi în Sfântul Potir, precum şi de la duhovnicul lor. Şi pe urmă le-a zis: «Duceţi-vă de la Mine, cu duhovnicescul vostru părinte, la veşnicele munci ale iadului!» Şi atunci cei îmbrăcaţi cu haine albe îi târau cu necinste şi i-au aruncat în mormintele lor, aruncând cu pietre într-înşii până i-au îngropat, tot bătându-i cu pietrele.

Şi văzând egumenul acestea, împreună cu aprinzătorul de candele, s-a înfricoşat şi s-a cutremurat, şi zice: «Ce este aceasta ce s-a

făcut?» Şi îndată a tocat şi s-au adunat toţi fraţii schitului, şi le-a spus egumenul toate câte a văzut cu de-amănuntul, şi a poruncit să se deschidă mormintele, şi de acolo a ieşit putoare nesuferită, dar trupurile nu le-au găsit, şi a ţinut putoarea aceea şapte zile, după numărul celor şapte păcate de moarte. Vai de unii ca aceşti duhovnici! Că le vine pieirea, ca la o ţarină coaptă când vine ardere de foc, şi câtă materie află într-însa, o arde toată.

Tot aşa este şi multa cuvântare la om: cât deschide vorbele, atât se aprinde a judeca şi a osândi pe oameni, fiindcă se întunecă mintea din multa cuvântare a judecăţii şi vine omului sfârşire la inimă şi socoteşte că-l doare, şi de aici se grijeşte de multe bucate şi aprinde văpaia patimilor, şi se îndulceşte totdeauna de ele şi zice, pentru că este mult încărnoşat[1], de acea se face aprinderea. Însă este şi aprinderea, dar de nu va fi materia, nu se aprind patimile. Precum un cazan de rachiu, când nu are înăuntru prăştină[2] cu apă, nu este cu putinţă să scoată rachiu. Şi iarăşi, de va avea prăştină, scoate rachiu când se înfierbântă cazanul, şi câtă prăştină pune cineva, atâta rachiu scoate.

Aşa şi omul: pântecele lui este ca un cazan, şi câte bucate pune într-însul, atât se înfierbântă patima şi scoate sămânţa, şi cu cât înmulţeşte bucatele, cu atât se împuternicează patimile, şi cât se înfrâneză de bucate, atât se împuţinează şi patimile. Că din greşelile omului se înmulţeşte şi scurgerea trupului, adică: din buna petrecere a trupului, din multa cuvântare, din defăimare, din a judeca şi a osândi, din multe feluri de bucate, din multa mâncare, din desfătare, din grăirea de rău la masă, din a mângâia pântecele cu acestea şi din aducerea aminte a pricinilor patimilor. Că precum este la materiile rachiului, dacă cazanul capac nu are, cum poate să curgă spirtul? Şi iar, dacă are capac şi prăştină nu are, nu izvorăşte rachiu, aşa este şi trupeasca aprindere.

Adică: dacă va lipsi grija pântecelui, trupul nu face aprindere; şi dacă mâncărurile le va avea, iar pricinile patimilor nu vor fi de faţă, adică obraji frumoşi nu are, nu vine la poftirea împreunării. Şi dacă întâlnire are cu feţe smintitoare, şi vorbire nu face, nu se tulbură mintea.

[1] Dedat cugetării trupeşti.
[2] Borhot.

Asemenea şi cel ce are întâlnire cu oamenii şi nu se sloboade de la multa vorbire, nu se robeşte de grăirea în deşert şi nu judecă pe aproapele, nu vine la învrăjbire şi să osândească la masă, precum fac oamenii cei de astăzi împrejurul mesei, că mănâncă, beau, grăiesc de rău şi defaimă pe cine voiesc.

O, ticăloşilor, nu vă ajunge că întinaţi drumul mântuirii voastre? Ci voiţi să întinaţi şi împrejurarea mesei şi a pâinii cea de toate zilele, cu cuvântarea în deşert şi cu a defăima, a judeca şi a osândi.

CAP 27

Pentru strămoşul Adam

Strămoşul nostru Adam, când a ieşit din Rai, a găsit sămânţă de buruiană ce a răsărit din pământ, care s-a sădit de Ziditorul a toate, şi o a numit roadă a pământului, adică grâu. Şi mâncând, s-a întărit inima lui cu acea hrană, precum zicem astăzi. Şi udând grâul cu lacrimile lui, îl mânca aşa, nemăcinat şi fără de foc, până ce a născut pe Cain, pe fiul neascultării, fiindcă Cain s-a născut mai înainte de a se pocăi Adam lui Dumnezeu, când a cunoscut pe Eva fără de sfatul lui Dumnezeu.

Atunci a început a pisa grâul şi a-l sfărâma ca bulgurul (ca păsatul) şi îl uda cu lacrimile ce le vărsa din ochi, aducându-şi aminte de desfătarea Raiului, şi aşa îl mânca. Că privind bunătăţile Raiului, plângea cu amar. Şi vânturând bulgurul, alegea făina cea măruntă, o frământa ca pământul şi mânca cu suspine, până când a născut pe fiul ascultării, pe Abel, şi atunci, pentru ascultarea lui Abel cea către părinţii lui şi către Dumnezeu, şi pentru buna lui voinţă, a zis Dumnezeu lui Abel de a făcut foc şi s-au făcut cărbuni, şi a pus Abel frământătură înlăuntrul focului, jertfă bine primită lui Dumnezeu, până ce s-a mistuit jăraticul, şi s-a copt, şi s-a făcut pâine. Şi a arătat bună voinţă Abel, ascultând cuvintele lui Dumnezeu, şi a lăsat jertfa şi s-a mistuit pentru Dumnezeu, şi s-a făcut cenuşă, şi pe urmă a făcut altă frământătură, şi a copt-o şi a mâncat cu tatăl său.

Iar Cain, din zavistia lui, n-a vrut să mănânce, gândind: de ce a vorbit Dumnezeu cu Abel, şi cu dânsul n-a vorbit? Fiindcă Cain s-a născut mai înainte de pocăinţa lui Adam, iar Abel după pocăinţă. Şi

a călcat Cain cuvintele cele ce s-au grăit către Abel, pentru aceea s-a făcut jertfa lui Cain urâciune înaintea lui Dumnezeu. Iar Abel nu a călcat cuvintele cele ce s-au grăit către dânsul, fiindcă pocăinţa face pe om să se întoarcă către făcătorul său de bine, iar neascultarea pricinuieşte nemulţumirea.

Şi mâncând Adam pâinea cea coaptă, s-a mulţumit, şi s-a numit pâine, şi aceasta are două numiri: arton, adică frământătură, şi este îndestulătoare pentru hrana omului. Iar cealaltă: frământătură coaptă în spuză, şi se împarte în două părţi: pâine cerească şi pâine pământească. Cea cerească hrăneşte sufletul omului spre a vieţui, de se va mânca cu vrednicie, adică Trupul lui Hristos, iar de se va mânca cu nevrednicie, se dă morţii.

Iar pâinea cea trupească hrăneşte trupul, şi cel ce o mănâncă şi pe aceasta cu cârtire îşi pierde mântuirea lui. Şi întinăciunea celui ce mănâncă cu nevrednicie pâinea cea cerească este aceasta: patima trupească, urâciunea, nedragostea, zavistia, împătimirea, râvna spre cele rele şi iubirea de argint, rădăcina tuturor patimilor.

Cel ce are unele ca acestea şi mănâncă pâinea vieţii, moare cu îndoită moarte: sufletească şi trupească. Şi cel ce îşi dă banii cu dobândă la vecinul care are nevoie, dacă nu se va pocăi, nu este vrednic.

CAP 28

Pentru tăcere

Pâinea cea simţitoare hrăneşte trupul când o mănâncă cineva cu tăcere şi cu mulţumire, atunci îl hrăneşte Dumnezeu. Iar nemulţumirea este când cineva nu are tăcere la masă, grăind deşertăciuni şi osândind, cu care îşi omoară sufletul nesimţind.

Această neorânduială în ziua de astăzi se află mai vârtos la idioritmiţi. Că deşarta cuvântare a mesei vă este moarte a sufletului şi a trupului, şi nu o simţiţi, că cum îndrăzniţi a judeca pe aproapele vostru pentru greşelile pe care le faceţi şi voi? Şi sunteţi întru aceeaşi osândă toţi, după cum scrie: *întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea.*

Că la Sfântul Botez te-ai curăţit, şi l-ai spurcat cu întinăciunea lumii, şi iarăşi te-ai botezat cu Sfânta Schimă, ci şi pe aceasta o ai întinat cu multa mâncare, cu lăcomia pântecelui, cu a judeca şi a osândi şi cu învoirea gândurilor celor spurcate, poate şi cu lucrul.

Aşa că fiind tu astfel nesimţitor, socoteşti că toţi sunt molipsiţi ca tine. Că tu, şezând la masă, spurci auzurile oamenilor celor ce şed cu tine cu osânda judecăţii tale. Căci când judeci în auzul oamenilor, iei de şapte ori osânda, iar cei ce ascultă, înşeptit. Pentru aceea zicem înaintea mesei *Tatăl nostru*. Şi trece Dumnezeu cu vederea greşelile noastre, şi ne dă pâinea cea din toate zilele. Însă voia lui Dumnezeu nu se face, fiindcă nu se păzeşte tăcerea mesei.

Dumnezeu o binecuvântează şi ne lasă[1] nouă greşelile noastre, iar ţie ţi se cade să mănânci cu luare-aminte la ce se va întâmpla la masă, să nu judeci, nici să osândeşti, ca să nu mergi în iad tu şi cei ce te ascultă din pricina ta. Nu care cumva te-a îmbrăcat pe tine Dumnezeu în haina mântuirii? Iată că amândoi purtaţi haina omorâciunii[2]. Să tăceţi la masă, fiindcă tăcerea învie sufletul, tăcerea este lumină a sufletului, care îl povăţuieşte spre mântuire, săturare a sufletului şi a trupului. Că dacă taci, mănânci cu îndestulare şi te scoli sătul de la masă.

Iar cel limbut se scoală neîndestulat de la masă şi pe urmă, flămânzind, cade întru lăcomie. Tăcerea mesei face pe om să mulţumească lui Dumnezeu şi caută pace ca să se izbăvească de sminteli: *Şi ne izbăveşte de cel rău*. Că Dumnezeu a trimis înger ca să păzească trapeza de multa cuvântare a judecăţii şi a osândirii. Iar oamenii scârbesc pe Dumnezeu cu limbuţia şi cu osândirea. Şi petrec pe sfântul înger nu cu mulţumită, ci cu necinste.

Această limbuţie a judecăţii a găsit materie între călugări şi se molipsesc monahii la şederea mesei, şi mai vârtos la masa schiteilor şi a chilioţilor începe, şi prăpădeşte sufletele lor. Şi ca un leu se află la rucodelia schiteilor şi în porţile mănăstirilor au înaintat, că proistoşii cu haine lucioase, cu blăni şi cu metanii scumpe în mâini, ies în poarta mănăstirii şi se preumblă cu o căutătură ighemonească[3], vorbesc cu limbuţie, judecând şi osândind că cutare a făcut aşa şi cutare a făcut cutare lucru, şi pentru ce să facă aşa? Şi încep o judecată

[1] Iartă.

[2] Starea omului vechi, a lui Adam cel căzut, în care omul se face ucigaş de semeni, prin vorbe şi fapte.

[3] Înfăţişare şi mină de stăpânitor.

nesfârşită, din care pricină de multe ori rămân flămânzi, neputând mânca din scârba limbuției lor, şi nu o simt, ticăloşii.

Asemenea şi schiteii: şeḑ la loc răcoros, ținând rucodelia în mâini şi limbuția în gură în loc de rugăciune, şi judecă şi osândesc orice văd şi orice aud, şi nesfârşindu-le toate, se risipesc la casele lor ca să mănânce, şi la masă încep şi le spun toate câte au vorbit cu vecinii, şi cu limbuția lor uită gustul mâncării şi fac mulțumirea mesei, însă aceasta se aduce înaintea lui Dumnezeu ca o urâciune în loc de mulțumită, din pricină că judecă şi osândesc, şi se suie înaintea lui Dumnezeu ca un fum de pucioasă.

Pentru aceasta ascultă ce s-a întâmplat: un cuvios se ruga lui Dumnezeu să ierte pe cei ce judecă şi osândesc în vremea mesei, şi pe cei limbuți, ce grăiesc deşertăciuni, şi silea pe Dumnezeu de multe ori aşa. Iar Dumnezeu, ca să-l încredințeze, a trimis pe îngerul Său şi a adunat într-un disc toate necurățiile ale judecății şi ale osândirii, şi le ținea în dreapta, şi se făcea că trece pe dinaintea cuviosului. Iar cuviosul, văzând necurăția cea din disc, s-a îngrețoşat şi şi-a întors fața îndărăt. Atunci îi zice îngerul: «Pentru ce, ava, ți-ai întors fața îndărăt?» Iar cuviosul a răspuns: «Nu pot să văd necurăția aceasta şi să sufăr putoarea!» Şi îi zice îngerul iarăşi: «Dacă tu nu poți să vezi şi să rabzi putoarea şi necurăția judecății şi a osândirii numai o dată, cum Dumnezeu să o sufere în toate zilele, văzând-o înaintea Lui? Şi cu îndelunga răbdare, din multa milostivire, o rabdă în toate zilele!» Şi s-a făcut nevăzut.

Tăcerea cu înțelegere face pe om de multă cinste vrednic, iar cel limbut este îngrețoşat tuturor. Tăcerea aduce la om rugăciunea, iar cel ce nu tace nu are rugăciune. Din limbuție şi din clevetire, din a judeca şi a osândi cade omul în mii de răutăți, din care toate patimile cele sufleteşti şi trupeşti îl stăpânesc.

Multa grijă şi iubirea de a aduna bani întunecă pe om şi nu poate să dobândească rugăciunea, ci o lasă, ca să nu se păgubească de rucodelie. Taie rugăciunea, nădejdea mântuirii, şi îşi înmulțeşte lucrarea pierzării, şi din grija cea multă a învistierii[1] şi a îmbogățirii îşi părăseşte şi canonul.

[1] Înavuțirii, adunării în vistierie.

CAP 29

Pentru părinții cei vechi, cum ziceau rugăciunea

Părinții cei mai dinainte ziceau rugăciunea întreagă şi desăvârşit aşa: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiule şi Cuvântul lui Dumnezeu, pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!»

Iar cei după dânşii au lăsat pe «Născătoarea de Dumnezeu» şi zic numai: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiule şi Cuvântul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!»

Iar cei de la mijloc au lăsat şi pe «Cuvântul lui Dumnezeu» şi zic numai: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!»

Iar cei după dânşii au lăsat pe «Fiul lui Dumnezeu» şi zic numai: «Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă!»

Iar cei după urma lor, adică monahii vremii cei mai de pe urmă, o să lase şi «Doamne», fiindcă se nevoiesc pentru aur, şi or să zică: «Iisuse, miluieşte-mă!»

Dar cei după urma lor cum vor mai zice? Că or să lase şi pe «Iisus» şi or să zică numai: «Miluieşte-mă!», neştiind cum să se mai poarte, nici să cunoască cine să îi mai miluiască sau să îi mântuiască, dacă au lăsat şi pe Iisus, numele cel mântuitor[1].

[1] *O mică explicație, spre ştiință celor mai de pe urmă: În anul 1812 s-a ivit aici, în Sfântul Munte Athos, între monahii ruşi din Mănăstirea Rusicon şi Schitul Sarai, un eres care tăgăduia mântuitorul nume Iisus, pentru care s-au izgonit în Rusia peste 1000 de monahi, cu preoți şi diaconi, şi au rămas acolo.*

Este vorba de o referință la controversa despre *Imiaslavie*, învățătura că *Numele lui Iisus Hristos este Dumnezeu.* Aceasta a fost primită în chip diferit de felurite comunități ortodoxe, unde această mărturisire a născut onomatodocşi şi onomatoclaşti: *Imyaslavtsy* şi *Imyabortsy*. După doar câțiva ani de la enunțarea acestei învățături în cartea *Munții Caucazului* (1907), de starețul Ilarion, disputa între închinătorii Numelui si oponenți a căpătat accente dramatice. În 1912, cartea a fost interzisă de Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse şi socotită o rătăcire; Patriarhia Constantinopolului a asemănat aşa-zisa rătăcire cu panteismul. Deja răspândită între monahii ruşi athoniți din Mănăstirea Sf. Pantelimon (numită Rusicon de copist) şi Schitul Sf. Andrei (numit în nota Sarai: aici chiar starețul era dintre *imiaslavtsy)*, credința în numele lui Iisus a fost risipită brutal de soldații ruşi sosiți în Sfântul Munte cu o navă de război. După ce episcopii trimişi de sinodul rus au triat călugării, sub amenințarea baionetelor, tunurilor de apă şi a două mitraliere, închinătorii Numelui, aproape 1000 de suflete, au fost excluşi din treapta monahală şi exilați în diferitele gubernii ale Rusiei. Mai puțin de o duzină s-au intors în Athos. Copistul, care a notat din greşeală 1812 în loc de 1912, ne oferă însă o

Pentru aceasta zic: când vor trece de patru ori câte 25 de ani, adică 100 de ani, de la 1775 până la 1875, oare până atunci în ce stare o să ajungă viaţa monahicească? Şi după aceasta, când vor mai trece de trei ori câte 25, adică de la 1875 până la 1950, care este în mijlocul veacului al optulea de la zidirea lumii (7500), ce va mai fi? Şi oare câtă tulburare are să se facă în timp de 100 de ani, adică de la 7400 până la 7500 de la zidirea lumii? Ce răpiri or să se facă? Ce amestecare de sânge, stricare de copii, sodomie, curvie, preacurvie şi toate alte fărădelegi pierzătoare, şi pricire neîncetată, încât nu o să se găsească nici începutul, nici sfârşitul între toate neamurile?

CAP 30

Pentru al optulea Sobor

Şi pe urma celor mai de sus o să se facă al optulea Sobor. Acesta o să aleagă binele din rău şi pravoslavia din eresuri, precum la arie se alege grâul din pleavă şi din paie: grâul pentru oameni şi paiele pentru foc. Şi o să se facă pace la puţină vreme şi pe urmă iarăşi o să se întoarcă la vicleşuguri şi la tot felul de răutate care duce spre pieire. Că nu o să mai socotească ce este frate sau soră, tată sau maică. Că fiul se va împreuna cu maica lui şi tatăl va strica pe fiica sa, şi nu vor cunoaşte de cununie religioasă, numai vor avea o singură învoire spre curvie, ca la Sodoma şi Gomora.

Şi încă şi spre mai rău, că fratele va avea pe soră în loc de muiere şi fiul asemenea pe mama lui. Şi va omorî fiul pe tatăl lui, ca să curvească cu slobozenie cu mama lui, şi alte mii de răutăţi se vor face. Şi pe cât vor spori răutăţile, atâta şi nerodire va fi pe pământ. Că iubirea de avuţii povăţuieşte spre pierzare, iar neagonisirea spre mântuire. Pentru că mântuirea omului se primejduieşte să se prăpădească din pricina iubirii de averi, că aceasta aduce sărăcia în lume şi prăpădeşte îmbelşugarea, şi aceasta pricinuieşte dihoniile[1] în

interesantă perspectivă istorică. El transmite posterităţii că eresul era tăgăduirea Numelui, *onomatoclasmul*, ceea ce e diametral opus percepţiei contemporane, care îi socoteşte eretici pe exilaţii *onomatodocşi*. Există azi în Athos doar câţiva zeloţi închinători ai Numelui, numiţi de restul monahilor *onomatolatri*.

[1] Dezbinările, vrăjmăşiile, discordiile.

lume, care au încăput şi între monahi astăzi, între aschitei şi la pustnici, şi mai vârtos în toată lumea.

Iubirea de argint este scaun al lui Antihrist, că precum prorocii au prorocit venirea lui Hristos, aşa şi aceasta (iubirea de argint) a adus minciuna în lume, pe multa îngrijire a pierzării şi a fărădelegii, şi momindu-se cu minciuna, oamenii fac fărădelegi, nedreptăţesc, răpesc, fiindcă adevărul l-au pierdut, iar minciuna împărăţeşte. Adevărul este Întruparea Mântuitorului Hristos şi propovăduirea Evangheliei. Iar minciuna este arătare a lui Antihrist şi împărăţia lui, care o să aducă lipsa în lume şi pierzarea.

Fiindcă multa îngrijire întunecă pe om, şi se face nesimţitor, face gătire spre pierzare şi povăţuieşte spre Antihrist. Mântuirea se atârnă la aceia care nu se supun lucrurilor lui Antihrist. Iar lucrarea acestuia este multa grijă a celor deşarte lucruri ale lumii şi câştigarea metalelor pământului; acestea sunt capul răutăţilor, povăţuire a pierzării şi stricare a mântuirii, fiindcă se prăpădeşte mântuirea când stăpâneşte pierzarea, că oamenii s-au abătut numai la lucrurile pierzării şi s-au împrumutat datorie grea a mântuirii lor. Că Antihrist este simţitor şi gânditor. Simţitor o să vie la vremea rânduită, ca să săvârşească necredinţa şi fărădelegile lui. Precum şi Domnul nostru Iisus a plinit toată dreptatea şi a ridicat păcatul lumii.

Gânditor Antihrist se află şi astăzi în lume, şi dintru început, de când a căzut din starea lui cea bună, tot lucrează răutatea lui în toată lumea şi amăgeşte pe oameni cu multa grijă a celor deşarte, şi îi face nesimţitori, precum şi în vremea lui Noe: că curveau, preacurveau, săvârşeau păcatul sodomiei şi se dăduseră la toate necurăţiile trupeşti, mâncând şi bând până la săturare, şi aşa s-au întunecat la mintea lor şi au uitat pe Dumnezeu. Şi Dumnezeu S-a arătat milostiv lor cu facerea Chivotului, ca văzând să se pocăiască. Iar ei mai mult s-au dat spre cele trupeşti, şi aşa nesimţirea lor a adus potopul.

Aşa şi oamenii cei de astăzi s-au dat la faptele cele rele: la multa câştigare şi grija vieţii, la îndulciri, la răpiri, la vânzări unul pe altul, la minciuni, la curvii, la sodomii, la lăcomii, la mândrii, la nedreptăţi, la pomeniri de rău, la vrajbe, la iubirea de averi, la iubirea de argint. Că lenevindu-se de a lucra faptele cele bune, li s-a învârtoşat inima şi au ajuns la deznădăjduire. Că precum cel iubitor de ar-

gint şi de avuţie învistiereşte în răpitorul său vas, aşa şi la venirea lui Antihrist va fi, fiindcă mai înainte o să întunece simţirile oamenilor cu întunericul nesimţirii şi or să se umple de patimi, precum zice Sfântul Apostol Pavel: că n-au primit adevărul Evangheliei, şi prin înţelepciunea mândriei lor au cinstit mai mult patimile, pentru aceea i-a dat Dumnezeu pe dânşii duhului înşelăciunii, ca să se plinească întru dânşii toată fărădelegea.

CAP 31

Pentru înmulţirea fărădelegii, pentru venirea lui Antihrist şi pentru sfârşitul lumii

Când se va înmulţi fărădelegea, or să se adune toate prihănirile şi fărădelegile lumii, şi or să se învistierească într-o necurată fiică a curviei, care o să fie locaş al preacurviei. Că precum Doamna noastră Născătoarea de Dumnezeu a fost preacurată mai înainte de naştere, în naştere şi după naştere, Preasfântă Fecioară, şi a născut pe Emanuel, care nu ştie de nici un păcat, aşa şi necurata aceea fiică va fi mamă a tuturor fărădelegilor, mai înainte de naştere, în naştere şi după naşterea spurcatului Antihrist, o să fie curvă necurată şi preacurvă în toată viaţa ei. La această necurată or să se adune toate fărădelegile şi o să nască pe fiul pierzării, din pricina lipsirii Darului Preasfântului Duh de la oameni, pentru păcatele şi fărădelegile lor.

Atunci or să se adune şi or să învieze în pântecele ei toate fărădelegile oamenilor. Şi, după naşterea fiului păcatului, o să vină toată lipsa la oameni. Întâi or să se lipsească de dragoste, de unire şi de curăţenie. Al doilea, tot locul şi oraşul de Dumnezeu temătoare se vor lipsi şi de păstori, şi de povăţuitori credincioşi. Al treilea, Bisericile lui Dumnezeu se vor lipsi de arhierei, de duhovnici şi de preoţi cuvioşi, precum de acum au început a se lipsi.

Pe urmă o să se arate şi necuratul acesta, după creşterea vârstei lui. Şi o să se umple de satanicească putere, ca să facă semne şi minuni înaintea ochilor oamenilor celor pătimaşi, precum a făcut Chinops[1]: învriere mincinoasă şi altele, toate cu nălucire, fiindcă înaintea

[1] Numele vrăjitorului care s-a împotrivit prin multe minuni mincinoase Sf. Apostol Ioan, Cuvântătorul de Dumnezeu, şi a sfârşit înecat în mare.

celor sfinţi nu are lucrare înşelăciunea, ci numai la cei întunecaţi şi pătimaşi (precum Sfântul Marele Macarie vedea pe muiere în firea ei, iar oamenii o vedeau pe ea ca pe o iapă). Atunci necuratul acesta o să se făţărnicească cu blândeţe, pentru ca să plece pe noroade la înşelăciunea lui, până să se facă monarh, adică singur stăpânitor. Şi de aici tot cu pace şi cu smerenie se va purta făţărnicindu-se, ca să se supună şi să se închine lui toţi. Hrana acestui nelegiuit va fi tulburarea oamenilor, căci când se vor tulbura oamenii, atunci el se va bucura; aceasta va pricinui uitarea credinţei şi a fricii lui Dumnezeu.

Odihna acestuia va fi curvia, preacurvia, sodomia, iubirea de avuţie, iubirea de argint, pomenirea de rău, zavistia, osândirea, mândria, clevetirea şi celelalte răutăţi. Cu acestea o să stăpânească toate cetăţile şi toată lumea. Fiindcă nu o să se găsească altul nimeni, de asemenea, vrednic ca să stăpânească, ci o să-l aibă pe acesta atotstăpânitor.

Atunci când vor păcătui, vor socoti că şi lucrează mântuirea, că atunci vor lepăda scripturile cele cu cuvinte învăţătoare spre mântuire şi folositoare de suflet, or să defaime chiar şi Sfânta Evanghelie şi bisericile lui Dumnezeu şi o să fie multă lipsă în lume nu numai de cele trupeşti, ci şi de învăţături duhovniceşti. Vor fi semne şi arătări de la Dumnezeu în mijlocul acelei lipsiri, va fi foamete îndoită: simţită şi gândită. Foametea simţită o să fie că o să se închidă cerul, ca în zilele lui Ilie, şi nu o să plouă, pentru fărădelegile lor. Şi or să flămânzească oamenii şi de cuvântul lui Dumnezeu, că nu o să se găsească în vremea aceea vreun drept cu fapte bune, ca să îi înveţe cuvântul mântuirii. Şi o să se ridice binecuvântarea lui Dumnezeu de la mâncăruri şi băuturi, că cât vor mânca, atât vor flămânzi. Atunci cei bogaţi îşi vor deschide avuţiile lor şi le vor lepăda, atunci aurul şi argintul or să se defaime şi or să se calce ca pietrele cele de pe drumuri.

Atunci o să se zămislească răutatea luceafărului în inimile oamenilor şi atunci o să viеţuiască păgânătatea cu pecetea lui Antihrist, şi se va ridica Darul lui Dumnezeu de la oameni, precum zice Scriptura: *Nu va locui Duhul Meu în oamenii aceştia, fiindcă sunt ei trupuri.* Or să se împuţineze oamenii şi or să slăbească şi or să moară ca păsările pe drumuri.

Şi cei pecetluiţi de Antihrist or să mănânce cărnuri de oameni morţi, neputând suferi foamea şi leşinarea, şi mâncând trupuri moarte, vor muri şi ei de foame. Iar înţelesul peceţii lui Antihrist este acesta: «Al meu eşti, al tău sunt, de bunăvoie vii, nu de silă.» Vai şi amar celor pecetluiţi! Că o să se facă tulburare mare în lume. Şi auzind oamenii că în altă parte este pace, or să se mute acolo, unde or să găsească mai mare lipsă şi or să audă de la locuitorii locului: «O, cum aţi venit la acest blestemat loc, unde n-a mai rămas la noi înţelegere omenească?»

Atunci, văzând Dumnezeu atâta tulburare a oamenilor, o să poruncească mării să-şi ia cea dintâi stare, şi focului celui de sub pământ să se suie şi să înfierbânte apele izvoarelor şi ale mării, şi or să fiarbă ca apele cele de la metale, şi atunci or să înceteze oamenii a se muta din loc în loc. Şi din fierberea apelor o să se desfiinţeze pământul şi o să se usuce ca fierul, şi nu va mai răsări iarbă, şi copacii se vor usca, şi nu vor mai odrăsli vlăstare, şi izvoarele apelor se vor usca de tot. Dobitoacele şi păsările vor muri din aburii mărilor şi ai pucioasei.

Şi iată, vremea se apropie şi voi nu înţelegeţi, fiindcă vicleşugurile voastre s-au înmulţit, şi stihiile s-au făcut grabnice ca să se apropie sfârşitul, unde l-a rânduit Dumnezeu, în mijlocul acestui al optulea veac.

Atunci Dumnezeu, purtând grijă de mântuirea oamenilor celor cu bunăvoinţă, o să le trimită pe trei învăţători: pe Enoh, pe Ilie şi pe Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, să propovăduiască şi să-i întărească la mărturisire pe acei puţini care or să se mântuiască. Şi să înveţe că câţi nu se vor pecetlui se vor mântui întru Împărăţia cerurilor. Şi să se însemneze cu semnul crucii, fiindcă însemnarea cinstitei cruci izbăveşte pe om de osânda iadului, iar pecetea lui Antihrist îl dă osândei iadului.

De flămânziţi, răbdaţi, că Domnul va trimite ajutor dintru înălţime, iar oamenii le vor zice: «Iată că câţi s-au pecetluit s-au mulţumit!» Şi sfinţii iarăşi le vor zice că nu s-au mulţumit cei care s-au însemnat cu pecetea pierzării, ci înşelăciunea i-a întunecat şi i-a făcut nesimţitori, şi nu pot să-şi cunoască mântuirea lor. Oamenii materialnici s-au făcut draci, fiindcă s-au făcut întru o unire cu dânşii,

pentru aceea nu simt foamea şi setea. Însă flămânzesc şi însetează mai mult decât voi, de şapte ori câte şapte.

Aşadar răbdaţi puţin, şi o să vedeţi pe cei pecetluiţi murind sufleteşte şi trupeşte. Iar cei ce vor răbda dintre voi, o să trăiţi viaţă veşnică.

Atunci Antihrist, văzând pe cei trei proroci propovăduind adevărul şi vădind înşelăciunea lui, o să se mânie şi o să poruncească să-i aducă înaintea lui, şi întâi o să încerce să-i momească, zicându-le: «Pentru ce voi nu vă pecetluiţi cu pecetea împărătească?» Atunci ei or să-l dojenească de faţă pentru înşelăciunea lui, zicându-i: «O, înşelătorule şi amăgitorule Antihrist! Nu-ţi ajunge că ai pierdut atâtea suflete, ci ne sileşti şi pe noi să te ascultăm? Blestemată este pecetea ta şi slava ta, şi cu pierzarea ta a venit şi sfârşitul lumii!» Iar spurcatul, auzind dojana şi blestemele pe care i le-au făcut sfinţii, singur va lua sabia şi îi va omorî.

Iar după moartea lor o să poruncească la ai săi să fie mai cumplite răutăţi, adică curvii, preacurvii, sodomii, ucideri, răpiri, înşelăciuni, furtişaguri, tiranii, vânzări de oameni şi cumpărări de copii, parte bărbătească şi femeiască, spre pofta lor, şi or să curvească pe drumuri, de faţă, ca câinii, fără de nici o ruşine. Iar oamenii, având slobozenie de la cel spurcat, or să stingă firea omenească cu multele chipuri ale răutăţilor, silindu-se simţitor şi gânditor, şi din multă răutatea lor or să piardă cuviinţa omenească şi or să-şi iasă din minţile lor, din multa neastâmpărare, şi or să se facă scurţi şi schimonosiţi la trupuri, ca dracii.

CAP 32

Pentru firea şi statura dracilor

Firea sau statura dracilor este scurtă şi rotundă. Şi firea oamenilor o să se unească cu firea dracilor şi o să se formăluiască[1] şi la scurtimea statului, până la cinci palme[2] lungime, şi or să se facă mai vicleni decât dracii, fiindcă dracii nu au trup ca să curvească şi să

[1] O să se transforme.

[2] Aproximativ 1,25-1,40 metri; palma era o veche unitate de măsură pentru lungime, de aprox. 25-28 cm.

ucidă, numai că îndeamnă gânditor pe oameni ca să facă răutăți, şi ei îi ascultă.

Astfel Luceafărul, văzând însemnată pecetea lui şi pe oameni că s-au făcut mai răi decât dracii la vicleşuguri, o să se bucure mult că s-a împlinit scopul lui cel rău şi dorința cea fără de lege. Şi acolo unde se va veseli o să vină sabie cu două ascuțişuri de sus şi o să-l sfarme. Şi o să arunce spurcatul lui trup ca să se zdrobească, împreună şi cu duhul lui cel necurat. Şi o să moară întru răsplătirea morții lui, şi moartea lui o să se facă sfârşit morților, precum şi a lui Abel, pe care l-a omorât fratele lui, Cain, a fost începutul morților, iar al lui Antihrist sfârşitul. Şi aşa o să se sfârşească lumea toată, în ce fel, numai Dumnezeu singur ştie şi cunoaşte.

Aceasta nu mai ştim, că după faptele lucrate de fiecare om, sau bune, sau rele, o să se facă judecată şi răsplătire. Şi cei cu fapte bune, ca oile cele fără de răutate, or să împărățească cu Hristos întru Împărăția cerului. Iar cei răi şi păcătoşi or să se osândească precum caprele, în veşnica muncă a iadului, ca să se muncească cu dracii şi cu Antihrist.

Asemenea şi voi în ziua de astăzi faceți, că v-ați întunecat cu împătimirile la cele vremelnice şi a îmbogățirii, şi nu cunoaşteți care este calea mântuirii, şi socotiți că umblați pe calea cea dreaptă a mântuirii voastre, şi că iubiți pe Dumnezeu şi slava Lui. Dar când cântați slujba voastră, mintea voastră este la cele deşarte, şi în Biserică nu numai că grăiți deşertăciuni în loc să ascultați la cele ce se citesc, ci şi judecați, osândiți şi grăiți de rău, şi mai înainte de a face otpustul ieşiți afară din biserică.

Aşadar vă rog, fraților, fiți cu luare-aminte şi nevoiți-vă să țineți mintea la rugăciune şi să păziți curățenia trupului, înfrânarea, blândețea şi smerenia, şi celelalte de asemenea fapte bune. Că prea puțini sunt şi prea rari au fost care să păzească acestea. Nu vă amăgiți că le păziți, ci siliți-vă a vă îndrepta. Că de vor lipsi şi acestea, vai de Muntele acesta! Că mare nemulțumire arătați voi astăzi, şi cei mai de pe urmă or să arate mai mare nemulțumire către Doamna noastră Născătoarea de Dumnezeu.

CAP 33

Pentru cât a vieţuit Sfântul Nil în Muntele acesta

Fiindcă mă aflu şi eu şi m-am aflat în Muntele acesta, zice Sfântul Nil, întru această Grădină a Maicii Domnului, am trăit aici înăuntru 80 de ani. Şi am acum două sute şi mai bine de ani şi văd starea Muntelui, cum erau cei mai dinainte părinți şi cum sunt cei de astăzi oameni. Mă mir cum acum petrec spre osânda sufletelor lor şi nu se îngrijesc pentru mântuirea lor. Şi puțină vreme este de când s-au schimbat oamenii întru vicleşie.

De 25 de ani încoace s-a întors sfera spre mai rău, s-a pierdut frumoasa petrecere monahicească şi a rămas pustie de darurile ei. Adică de la anul 1775 încoace a stăpânit pierzarea şi cu totul s-a trândăvit călugăria. Dar oare, când vor trece 25 de ani, la care ticăloasă stare o să ajungă? Dar când vor mai trece încă de trei ori câte 25 de ani, adică pe la 1900[1], atunci la care ticăloasă stare o să înainteze petrecerea monahicească? Şi după aceasta, până la sfârşitul lui 7500 de la zidirea lumii, or să urmeze toate relele lui Antihrist.

Ah, cuvioşilor părinți, cum ați lăsat astfel de petrecere a mântuirii voastre şi ați apucat pierzarea sufletelor voastre! Ah, cum s-au dezgolit peşterile liniştitorilor şi Muntele acesta de darurile petrecerii celei monahiceşti! Ah, plângeți acum şi vă tânguiți, munți şi peşteri, că ați pierdut mângâierea liniştii şi dulceața ei!

Părinților, acum este vremea mântuirii voastre, acum este pacea la cine voieşte să o aibă. Astăzi este vremea bine primită, astăzi este ziua mântuirii. Că mâine vine iarnă grea, a răzmeriților şi a tulburărilor, şi o să pierdeți liniştea pe care o aveți acum, şi mult o să o doriți şi o să o căutați, şi nu o să o mai găsiți. Siliți-vă în câtă vreme aveți slobozenie şi lucrați mântuirea voastră prin îndreptarea vieții monahiceşti, ca să vă învredniciți Împărăției cerurilor!

Vremea de acum se aseamănă cu luna lui august, care este spre toamnă, la sfârşitul verii, când se trec roadele pământului, şi dacă va veni iarna cea grea, cum vi se pare, când cei ce veți avea adunate cele de nevoie la locuința voastră veți petrece bucurându-vă, iar

[1] De la 1775 încoace, de 5 ori câte 25 de ani face 125, şi cu 1775 face 1900.

cei ce s-au lenevit şi nu au adunat cele de nevoie se vor căi mult, însă ce folos de căinţa lor? Căci căinţa lor nu va folosi la nimic dacă a trecut vremea. Că vor rămâne pustii de toată fapta cea bună. Pentru aceea, cât încă aveţi vreme, lesnire şi stăpânire, nevoie este să vă siliţi să lucraţi învierea călugăreştii vieţuiri, ca să culegeţi roadele cele bune ale dragostei, ale ascultării, ale postului, ale privegherii, ale rugăciunii, ale smeritei cugetări, ale răbdării şi ale îndelungii răbdări, întristare spre pocăinţă şi suspinuri pentru faptele voastre cele rele. Şi să adunaţi milă dintru acestea cât puteţi, fiindcă iarna vine şi acum vă aflaţi în toamna gândită.

Precum pomii, aşa şi darurile monahiceştii lucrări, şi cum roadele se strică şi cad şi frunzele din pomi de iuţimea iernii, aşa şi roadele monahiceştii vieţuiri se strică de defăimări şi cad ca frunzele pomilor. Luaţi aminte să nu fiţi voi pricina stricăciunii călugăriei! Vai de aceia care se fac pricină la stricăciunea aceasta şi se fac începători ai lucrurilor celor rele! Luaţi aminte, fraţilor, să nu fiţi voi unii ca aceştia, că la moartea voastră nu veţi vedea venind înger spre ajutorul vostru, când se va lua sufletul vostru ca să se odihnească în lăcaşurile vieţii!

Ci dracii o să-l primească cu nemilostivire, ca să se osândească în adâncurile iadului, că nu numai pe voi v-aţi pierdut, ci şi altora v-aţi făcut pricină de pierzare sufletelor şi povăţuitori răi.

Toamna iernatică vine, fiindcă a auzit împărăteasa pierzării că călugăreasca vieţuire a rămas pustie de darurile Sfântului Duh. Monahii s-au dat la cele vremelnice, şi a sporit întru dânşii arătată stricăciune, şi au poftit fărădelegea cea cu şapte capete, care împărăteasă a încălecat pe fiară, şi în loc de căpăstru a ţinut nesupunerea, iar în mână ţine paharul mândriei, pofta nesupunerii şi a pierzării, şi aleargă înăuntru în cugetele monahilor, ca să-i cinstească şi să bea nesimţitorii darului Sfântului Botez. Şi împodobirea darului monahiceştii vieţuiri fiind ei, şi fiind adăpaţi din paharul nesimţirii, nu simt podoaba lor, ci se poartă mai mândri decât mirenii lumii. S-au dat la multe griji şi întâlniri şi fug de liniştea vieţii celei monahiceşti.

Şi aceasta li se întâmplă din pricină că, atunci când primesc Sfânta Schimă, nu leapădă îndărătnica minte, şi pentru aceea nu primesc asupră-şi darurile şi buna slujire a monahiceştii chemări, care sunt:

credinţa, dragostea, veselia, supunerea, ascultarea, cucernicia, rugăciunea, postul, înfrânarea, tăcerea multei cuvântări şi ferirea de a judeca şi a osândi. Şi toată pricina este să fugă cineva de multa grijă a vieţii acesteia şi de tulburarea ei, şi să nu învistierească mai mult decât îi trebuie. Însă răzvrătita minte nu primeşte, ci îşi cere pierzarea ei. Şi aceasta este pierzarea, adică: necredinţa, nesupunerea, neascultarea, mândria, curvia, malahia şi sodomia. Pe acestea cere să le lucreze şi să zică şi să audă că numirea acesteia, adică a împărătesei pierzării, este multa grijă a vieţii, iar a fiarei multa învistierire.

Că multa îngrijire cea peste măsură este multa tulburare a fărădelegii. Şi fărădelegea îi este cea mai multă hrană a vieţii celei din toate zilele. Şi dragostea pe care o are către aur şi către argint, şi grija tulburării, acestea două, adică tulburarea şi grija, nasc fii, şi unul se numeşte vrăjmaş al dreptăţii, iar celălalt urâtor al bunătăţii, şi împreunându-se fraţii aceştia, nasc alţi fii, care se hrănesc cu multa grijă a oamenilor, şi se înmulţesc cu grija îmbogăţirii, şi se fac oştire a împărătesei pierzării, şi ridică război către monahiceasca vieţuire, ca să o biruiască şi să o necinstească, precum s-a şi făcut, cum arată pilda următoare.

CAP 34

Pilda unui împărat ce a făcut nuntă fiului său

Un Împărat a făcut nuntă Fiului Său şi, fiindcă Tatăl a slăvit pe Fiul Său, asemenea şi Fiul pe Tatăl Său. Şi a vrut să slăvească şi pe Maica Sa, şi aşa a pus-o să şadă de-a dreapta Părintelui Său. Şi Maica asemenea, a vrut să slăvească pe slugile ei şi să le aşeze întru slava învierii, şi a cerut o grădină de la Fiul ei. Iar El i-a dat-o şi i-a zis: «Fă cum voieşti, Maica Mea, şi pune în lucrare mântuirea oamenilor!» Şi i-a dat şi slujitori la sădirea grădinii.

Aşa că a găsit Maica Lui un loc şi a poruncit să se facă acolo grădina şi să sape locul, ca să dezrădăcineze spinii şi mărăcinii pământului (adică neamurile cele străine care mai înainte vieţuiau în acel loc) şi să zidească 24 de turnuri împrejur. Şi a rămas faţa locului în mijlocul turnurilor celor 24. Şi starea locului s-a făcut grădină a

Maicii Domnului şi a poruncit de s-a făcut lucrarea faptelor bune şapte, ca să sfarme cele şapte capete ale împărătesei pierzării. Şi fiecare din lucrarea faptelor bune are numele ei, adică credinţă, dragoste, pace, unire, neagoniseală, frica lui Dumnezeu şi curăţenia cu înfrânarea. Şi dacă va lipsi vreuna dintre acestea, celelalte rămân netrebnice şi nu folosesc la nimic, ba nici stau, nici înaintează, şi trebuinţă este să fie dimpreună toate.

Pentru aceea a poruncit şi au scos pe lumeni[1], ca să lipsească cele şapte capete ale fărădelegii. Şi a sădit cele şapte fapte bune, ca să răsară aceste şapte flori ale mântuirii la om. Şi a trimis pe slujitorii ei la marginile lumii, ca să găsească lucrători să lucreze grădina ei, spre rodirea celor şapte flori ale mântuirii. Să găsească adică slugi: neputincioşi, ciungi, şchiopi, orbi, slăbănogi şi leproşi, din cei vrednici de milă şi goi, dar nu cu bogăţie şi tari, ca să se vindece de neputinţele lor şi să lucreze în grădină cele şapte fapte bune, din care răsar florile mântuirii.

S-au dus slujitorii şi au adunat asemenea lucrători din toată lumea, plini de toată boala şi neputinţa, şi i-au pus la lucrarea faptelor bune, ca să se vindece şi să se pocăiască. Iar slugile lucrau grădina cu voinţă bună, şi s-au vindecat. Şi Împărăteasa, văzând voinţa lor, le-a făgăduit să lucreze până la sfârşitul vieţii lor, şi atunci să intre nesupăraţi întru Împărăţia Fiului ei şi întru slava palatelor ei, şi să se slăvească împreună cu dânsa.

Şi a poruncit slujitorilor ei, Sfinţilor Îngeri, să se ducă la marginile lumii şi să întoarcă râurile pământului, să vină în grădina ei şi să se adape faptele cele bune, ca să rodească mântuirea. A poruncit şi celor patru vânturi să sufle în cruciş în grădina ei, adică: cel de la răsărit, de la apus, de la miazăzi şi de la miazănoapte. Asemenea şi râurile să curgă în patru părţi. Şi astfel s-au adăpat faptele cele bune cu multa milostenie a creştinilor de atunci până în ziua de astăzi.

Iar cele mai de pe urmă slugi au defăimat pe Împărăteasa mântuirii, că au deschis o prăpastie neobişnuită şi o amară Mare, şi au întors râurile milosteniilor acolo, să curgă în prăpastie, ca să îndulcească Marea şi să învistierească milostenia acolo. Fiindcă mănăstirile cer agoniseala chinoviceştii vieţuiri şi a celor de afară liniştitori, supunerea şi agoniseala, ca să-şi sature iubirea de argint, însă şi aceasta ajunge tot în prăpastia vistieriei agarenilor, din pricina dihoniilor pentru iubirea de averi a monahilor. Agarenii, cu reaua lor necredinţă, nu au putut să năvălească în grădină şi să înşele prin intrare pe nesimţitorii monahi, precum au făcut ei cu dihoniile lor.

[1] Mireni, oameni lumeşti.

Dar slugile cele viclene (adică dracii) au năvălit între dânşii, şi au stăpânit faptele cele bune, şi au pornit între dânşii război, şi au pustiit turnurile cele de apărare, şi s-a făcut obicei nou. De aici lăsând adăparea faptelor celor bune, se prigonesc între ei: cine să umple prăpastia cu râurile milosteniilor şi să biruiască? Şi au luat pirgul lor spre îndreptare şi apoi se nevoiesc cine mai întâi să umple nesăţioasa gură a pierzării cu milostenia creştinilor, pe care o primesc şi nu se satură, fiindcă se trimite în vistieriile turcului, precum se vede.

Iar slugile cele nesimţitoare, văzând nesăturarea prăpastiei celei nesăţioase, şi ca să se facă voinţa lor cea rea, răpesc fiecare câte un răsad al grădinii şi îl scurg cu sila, ca să scoată puţină apă cu care să umple prăpastia. Şi apoi cum este cu putinţă ca Marea să se îndulcească cu râurile ce curg într-însa? Şi cum poate să se lumineze întunericul prăpastiei şi adâncul pierzării? Nu se poate!

Însă Preamilostiva Împărăteasă a mântuirii trece cu vederea nesimţirea nemulţumitoarelor slugi ale ei, care au părăsit lucrarea faptelor bune şi lucrează la prăpastia pierzării, şi îngroapă râurile milosteniei creştinilor la voile lor cele rele, şi le aşteaptă pocăinţa.

Ci o, ticăloşilor, cum nu vă milostiviţi spre cele şapte fapte bune ale mântuirii voastre? Iată că râurile curg ca să le adăpaţi, şi voi adăpaţi prăpastia pierzării voastre (adică aţi lăsat nevoinţa şi v-aţi dat cu totul la cele pământeşti)! Sadurile lucrării faptelor bune s-au uscat şi s-au pustiit. Săracii creştini, se primejduiesc afară de tirania turcilor şi se silesc să aducă milostenie la voi, ca să vă rugaţi pentru sufleteasca lor mântuire, şi voi o aruncaţi în a turcului vistierie din pricina dihoniilor voastre.

Săracii, însetoşează şi ard cele dinlăuntrul lor, şi voi aruncaţi milosteniile lor în pântecele pierzătorilor turci, şi aţi pustiit palatele vieţuirii monahiceşti, şi aţi scos afară pe Împărăteasa mântuirii voastre. Iar împărăteasa pierzării, văzând pustiirea monahiceştii vieţuiri şi primirea fiarei celei cu şapte capete a pierzării, a adunat

pe preaînrăutăţiţii săi fii şi a gătit război, s-a umflat părul fiarei şi au deschis cele şapte capete gurile lor, şi au ridicat asupră-şi pe împărăteasa fărădelegilor, care ţine paharul urâciunii şi al necurăţiei în mâinile sale, care au dat năvală în grădină şi au descălecat într-una din locuinţe, unde o a primit cu faţa veselă. Atunci a scos cea necurată paharul fărădelegii şi lingură aurită, şi a trimis pe fiii ei în ţinutul acela să propovăduiască, ca să vină la dânsa toţi, să guste cu lingura din băutura nesimţirii, ca să nu simtă nicidecum că se află în monahiceasca vieţuire, ci să socotească pierzarea lor ca mântuirea.

Şi aleargă toţi la locuinţa fărădelegii şi se tăvălesc în pierzare. Că s-au dat la grijile cele deşarte, au început să strice locuinţele cele mici monahiceşti şi fac zidiri mari, înalte, largi şi frumoase, sus şi jos, şi se întind cu trupurile lor în odihnă şi lărgime, şi se tăvălesc ca porcii în slujirea pântecelui, mâncând şi bând cu îndestulare, se îngreuiază cu pofta cea rea şi nasc pe nepoţii fărădelegilor, prin stricare a părţilor bărbăteşti, şi se afundă în prăpastia pântecelui atomâncătoarei fiare a iadului.

Părinţii cei mai de demult nu aveau vase scumpe, ci se slujeau cu vase de lemn şi de lut, iar cei după dânşii au uneltit urcioare de pământ cu care aduceau băuturile cele de nevoie, alţii pe urma lor au lăsat urcioarele cele de pământ şi au făcut chiupuri[1] mari şi încăpătoare, iar cei mai de pe urmă au făcut butoaie şi buţi şi patitiruri[2], şi tot felul de vase de sticlă şi de porţelan. Şi se nevoiesc în multe chipuri, cu feluri de dulceţi şi cu amăgiri, să facă spre plăcerea oamenilor, pentru aceea învistieresc şi adună în vasele lor multă provizie, că le umplu cu vin şi cu untdelemn, cu peşte, cu brânză şi cu măsline, şi hambarele cu grâu şi cu celelalte ale mâncării de tot felul.

Şi ei, văzându-le pe acestea adunate, se veseleşte inima lor şi zic întru sine: «Acestea sunt dumnezeul nostru, întru acesta vom nădăjdui şi-l vom slăvi pe el!» Şi acestea sunt slujire şi închinăciune a împărătesei fărădelegii.

S-au abătut monahii cei de astăzi de la datoriile lor şi s-au dat la acestea cu tot sufletul, şi au uitat lucrarea monahiceştii vieţuiri, şi au rămas datori la Împărăteasa mântuirii. S-au dat cu totul la gri-

[1] Vase de lut ars, de mare capacitate, în formă de amforă, întrebuinţate pentru păstrarea măslinelor, untdelemnului, a murăturilor, unturii, mierii etc.

[2] Butoaie conice întrebuinţate pentru zdrobirea strugurilor.

ji trupeşti mai mult decât cele de nevoie. Lucrează la hambare, vii, grădini şi livezi de aluniş, şi numai la acestea slujesc în toate zilele, ca la dumnezeul lor.

Părinţii cei de demult nu aveau bani, ci erau neagonisitori, şi se slujeau cu ulcele de pământ, şi acelea puţine, iar cei de acum se slujesc cu arămuri, cu tingiri, cu tigăi, cu cazane şi altele de tot felul, ca mirenii.

Cei de demult părinţi găteau un fel de bucate, şi acela cu înfrânare, şi îi stricau gustul, ca să nu se îndulcească gâtlejul lor de ele, iar cei de acum gătesc masa cu trei şi patru feluri de bucate, gătite cu multă iscusinţă de mirosuri, osebit şi alte feluri de prăjituri poftitoare, care deşteaptă şi aprind patimile, şi ridică gânduri îndulcitoare şi pătimaşe, şi fac adeseori scurgeri.

Cei de demult nu aveau întâlniri unul cu altul şi nu făceau plimbări, nu aveau grădini împodobite, nici florării, nu vii, nu cioflicuri[1] cu pomi, nu stupi, nu alunişuri, nici altele asemenea, care aduc turbare şi grijă, ci aveau numai un loc la cimitir, loc uscat, în care răsăreau buruieni sălbatice, iar nu să aibă flori, viţă şi poame, precum la mireni.

Şi apa o aduceau de departe, şi aceasta o făceau ca să nu se lipsească de apa vieţii, a rugăciunii şi a lacrimilor, dintru care bând, nu mai însetoşau în veci. Ei se lipseau şi de verdeţuri, şi de roadele pomilor, ca să nu se lipsească de frumoasele saduri ale Raiului şi de dulceaţa curăţeniei şi a fecioriei. Iar cei de astăzi nu cunosc de acestea nimic, că sunt veşnice flori, ci se îngrijesc de cele vremelnice trecătoare şi caută numai raiul cel pământesc, şi întru acesta se îndeletnicesc şi-şi pun toate ostenelile lor, şi au uitat Raiul cel veşnic, desfătarea drepţilor şi cele preaslăvite livezi şi priviri ale Edenului. Şi răsădesc aici feluri de pomi roditori, adică rodii, lămâi, portocali, piersici, gutui şi altele multe. Şi având mare împătimire la unele ca acestea, au defăimat împătimirea către cele veşnice bunătăţi, se ostenesc umblând încoace şi încolo prin prăpăstii să adune gunoi să pună la pomi şi să-i lucreze cu împătimire, şi se lipsesc de canonul lor şi de slujba pravilei. Se nevoiesc să sădească multe feluri de verdeţuri de prisosit, şi nu se încred în dumnezeiasca Pronie care chiverniseşte toate.

[1] Mici proprietăţi particulare – din tc. *çiflik*.

O, nesimţirea voastră! Că Domnul, văzând înfrânarea celor vechi părinţi, binecuvânta chiliile cele din Kerasia[1] (fiind acestea între două schituri: Cavsocalivi şi Sfânta Ana) şi umplea vasele lor de toate bunătăţile, din osteneala mâinilor lor, şi dau la săraci cu bunăvoinţă.

Iar părinţii din aceste două schituri aveau duhovnicească lucrare a liniştii, şi veneau cu tigvele[2] lor la aceste chilii, şi luau orice voiau pentru cele două zile ale săptămânii, sâmbăta şi duminica (că în celelalte zile ale săptămânii se înfrânau). Luau untdelemn, vin şi ceapă şi altele ce le mai trebuiau pentru nevoia lor, cu care se slujeau până în cealaltă săptămână, şi grija lor era numai pentru mântuirea sufletului.

Iar cei mai de pe urmă părinţi au început a se îngriji mai mult decât cei mai dinainte, au făcut sterne, patitiruri, teascuri, varele[3], chiupuri şi stamne[4], şi au adunat mila lui Dumnezeu acolo, şi lăsând înfrânarea şi adunând bogăţie, au început a cumpăra de la caicuri[5] cele de nevoie. Şi aflând mirenii, au început a căra la schitei hrană şi toate cele de nevoie, şi le vindeau cu preţ. Şi înştiinţându-se turcii de aceasta, au pus vamă şi păzitori până în ziua de astăzi. Şi nu le ajunge numai ce învistierează de la caice, ci şi pietrele le mută din locul lor, ca să facă grădini, să răsădească viţe, pomi roditori şi verdeţuri de multe feluri.

Iar Dumnezeu, văzând stricăciunea lor, a ridicat binecuvântarea din Kerasia, pentru că şi aceştia se mănâncă între dânşii, că pentru binecuvântarea schiteilor le da Dumnezeu toate bunătăţile, ca să dea şi ei la schitei. După ce s-a pierdut binecuvântarea acelora, pământul lor nu mai rodeşte nici a patra parte, din pricina iubirii de agoniseală a aschiteilor.

Părinţii cei vechi nu aveau biserici osebite la colibele lor, ci numai kyriako (biserica cea sobornicească) aveau pentru sărbători, unde se împărtăşeau cu Sfintele Taine. Făceau şi privegheri fără de plată, nu cum fac acum, silind pe mireni să plătească privegherile dintru

[1] Zonă la poalele Muntelui Athon, unde se nevoiesc chilioţi.
[2] Vase făcute din fructul uscat şi scobit de tigvă, plantă agăţătoare.
[3] Butoaie – din gr. *vareli*.
[4] Urcioare, căni mari.
[5] Caic – luntre (pescărească) uşoară, lungă şi îngustă, încovoiată la capete, folosită în Orient pentru transportat mărfuri şi persoane.

ale lor răpiri şi nedreptăţi, şi, ca să şteargă păcate străine, înrădăcinează pe ale lor, spre pierzarea sufletelor lor, fiindcă şi privegherea pe care o primesc de la mireni nu o fac cu inimă zdrobită, ci se adună la kyriako numai din obicei, vorbesc cele deşarte afară, pe lângă biserică, şi când fac parastas răpesc lumânarea şi fug, ca să o păstreze nearsă până la moartea lor.

CAP 35

Vedere înfricoşată pentru luarea lumânărilor de la parastase

Oarecare om cucernic a lăsat lumea şi s-a făcut călugăr în schitul Raithului, şi s-a rânduit slujitor bisericii celei sobornicești, kyriako, şi îngrijea cu mare evlavie biserica. Într-una din zile s-a pristăvit[1] unul din monahii de acolo, şi când îi citea slujba îngropării şi împărţea după obicei lumânări la cei ce se adunaseră, slujitorul acela, ca un îmbunătăţit şi înainte-văzător ce era, vede deasupra trupului celui mort că era un lemn în patru muchii, şi a ieşit un tânăr din Sfântul Altar ţinând lumânări în mâinile lui, a ridicat pe cel mort de pe pat şi l-a pus drept pe lemnul cel cu patru muchii, şi aprindea lumânările una câte una, şi le-a lipit de lemn, şi s-a aprins flacără mare, care ardea trupul mortului.

Şi văzând blagocestivul eclesiarh jalnica aceasta vedere, a întrebat pe tânărul acela pentru ce a făcut aceasta. Iar el i-a zis: «Iată pentru ce o fac: fiindcă acesta, când a murit, mi-a lăsat multe lumânări străine. Şi ce să le fac?» Îi zice fratele: «Şi tu cine eşti?» Îi răspunde tânărul: «Eu sunt păzitorul sufletului acestui mort care se arde acum. Că acesta, când trăia, venea la biserică la privegheri şi nu sta înăuntru, în biserică, să asculte slujba, după cum este datoria călugărilor, ci ieşea afară cu cei asemenea cu dânsul, şi vorbea deşertăciuni toată noaptea, şi vorbirea lui era numai a judeca şi a osândi pe alţii. Iar în vremea când începea slujba parastasului, intra înăuntru în biserică şi lua lumânarea care se dă şi fugea. Şi acele lumânări le păstra pentru moartea lui, şi acum, la înmormântarea lui, cei ce s-au

[1] A murit – din sl. *prěstaviti sen*.

adunat au luat în mâini acele lumânări adunate de la parastase străine, şi, aprinzându-le, cântă slujba înmormântării lui, şi acesta este ca o urâciune înaintea lui Dumnezeu. Şi m-a trimis Dumnezeu ca să le ard pe toate pe trupul lui, punându-l pe lemn, precum şi sufletul lui arde în mijlocul văpăii celei nestinse a osândirii muncii lui.»

Acestea zicând îngerul, a intrat în Sfântul Altar şi îndată a auzit şi pe cel mort zicând: «Vai, vai şi amar mie, că moartea şi îngroparea mea s-au făcut ca o urâciune înaintea lui Dumnezeu, pentru vorbirea deşertăciunii şi pentru a judeca şi a osândi pe alţii în vremea privegherii! Şi acum arde trupul meu aici jalnic, iar în veacul viitor va arde sufletul meu în focul cel veşnic.»

Acestea auzind eclesiarhul, s-a spăimântat, şi cuvintele mortului le-au auzit şi cei de faţă, şi le-a spus şi eclesiarhul cu de-amănuntul cele ce a văzut şi a auzit de la înger.

Atunci cei mai mari ai schitului au zis: «Vai de noi, că ne-am robit de cursa: a judeca şi a defăima pe aproapele şi a răpi lumânările parastasului! Luăm şi parastase şi nu le lucrăm după Dumnezeu, ci cu răpire, şi cu minciuni, şi cu plăcerea oamenilor ne făţărnicim, şi luăm asupră-ne păcate străine, ca să le spălăm cu lacrimile rugăciunilor noastre, şi lăsăm pe ale noastre păcate de se înmulţesc, şi, stăpâniţi fiind de patimi, ne îndreptăm cum că le-am lucrat cu privegheri de toată noaptea. Şi noi fugim din biserică şi stăm pe afară, şi grăim deşertăciuni, şi judecăm, şi defăimăm, şi nu le lăsăm ca să mergem să auzim slujba parastasului morţilor, după datoria milosteniei pe care o primim, precum făcea şi acest mort, şi acum se arde şi sufleteşte, şi trupeşte, cum mărturiseşte singur, ca să ne venim noi în simţire şi să cunoaştem ticăloasa noastră stare. Şi Dumnezeu să ne păzească să nu mai facem acest fel de fărădelegi!»

Dicheul ţine rânduiala bisericii în toate duminicile, toacă la kyriako şi se adună schiteii, dar slujba se cântă numai de cei rânduiţi slujitori ai bisericii, iar ceilalţi ies din biserică grupuri-grupuri, şi afară stau câte doi, şi vorbesc deşertăciuni şi defăimări, până la cele mai necuviincioase vorbe. Şi când iese cineva din biserică, îl întreabă de este parastas, ca să ştie să răpească lumânarea şi să fugă cu ea neaprinsă, şi să o ducă la coliba lor, să o păstreze pentru moartea lor. Şi rămân datori, ca mortul cel mai sus zis.

O, vai de voi! Nu este aceasta neînţelepciune şi cu adevărat mare nebunie, să pierdeţi voi somnul şi să vă osteniţi privegheind? Şi, în loc să vă folosiţi, mai adăugaţi la păcatele voastre, fiindcă nu răbdaţi să şedeţi în biserică în vremea slujbei şi să ascultaţi cu luare-aminte, ci împodobiţi pomul cu frunză numai, fără de roadă, şi căutaţi roadă de la pomul uscat. Adică cereţi milostenie de la oameni păcătoşi ca să-i mântuiţi, şi voi îi băgaţi în iad şi-i afundaţi de la picioare până la cap.

Când vine vreun suflet la călugărie, fiind umilit din citirea vieţilor sfinţilor şi vrând să fugă din lume şi nu poate, spune la duhovnic şi el îi zice: «Domnul nostru Iisus Hristos pentru cei păcătoşi şi săraci a venit în lume şi S-a răstignit. Precum păstorul se suie în copac şi cheamă oile cele risipite, ca să nu le mănânce lupii, şi pogorându-se din copac, le dă de mâncare, ca să nu se teamă de lupi, aşa şi Domnul nostru S-a înălţat pe sfânta şi de viaţă făcătoarea cruce, şi ne-a chemat, şi ne-a adunat de la marginile lumii, pe unde am fost risipiţi. Şi totdeauna ne cheamă Cel Preaînalt şi ne adună. Însă patimile noastre s-au făcut ca un perete de aramă înaintea Sfintei Cruci a Domnului, şi nu poate să ne vadă, nici noi nu putem să-L vedem, dar ne strigă cu mare glas: *Veniţi către Mine, toţi cei osteniţi de sarcina păcatelor, şi Eu vă voi odihni pe voi!*»

Acestea auzind fratele de la duhovnic, zice: «Toate cele ale lumii le-am urât şi am hotărât să mă fac călugăr!» Însă unde să se ducă nu ştie. Şi auzind de vestea Sfântului Munte, a venit într-însul şi, fiindcă era sărac şi neputincios, nimeni nu-l primea, aşa că unul i-a zis: «Dacă eşti vrednic de preoţie, te primesc!» Iar fratele îi zice: «Nu sunt vrednic de darul preoţiei, ci voi lucra şi eu cât voi putea, şi voi face ascultare la orice mi se va porunci, pentru mântuirea sufletului meu!» Iar cel ce vrea să-l primească îi zice: «Neputinţa ta se vede, fiule, din picioarele tale ca trestia.»

Fratele auzind, s-a mirat de iscodirea monahilor şi zice: «Ce să fac, dacă sunt neputincios?» Şi iarăşi îi zice acela: «De erai pentru preoţie, te primeam!» Iar fratele, văzându-se strâmtorat, şi vede că preoţia are trecere, îşi calcă ştiinţa şi zice că este vrednic de preot. Atunci ticălosul acela gheronda îl primeşte. Şi de aici începe a se lăuda că a dobândit preot pe limba lui, ca să răpească milostenia lumii, cu păcatele celor ce miluiesc, cu pricină că are preot.

Acum cum socotiţi? Unul ca acesta nu a băgat sufletul uceniculuí în fundul iadului? Pe al preotului celui nevrednic care şi-a călcat ştiinţa, şi mai mult pe al său suflet l-a băgat în iad, pentru iubirea câştigului. Şi pentru această pricină mulţi se amăgesc şi îşi calcă ştiinţa, şi nevrednici fiind de preoţie se declară vrednici, pentru iubirea de cinste, şi se hirotonesc preoţi, şi se defaimă dumnezeieştile canoane.

Aşa voi, monahii vremii de acum, vă îngrijiţi numai pentru rucodelie şi pentru bani. Cei vechi monahi aveau numai biserica cea sobornicească a schitului, iar nu deosebite biserici pe la colibe, şi preot fiecare, şi se îngrijeau de mântuirea lor. Iar cei de acum la aceasta numai se îndeletnicesc şi se silesc, ca fiecare să facă biserică şi preot. Şi ceilalţi noi începători, văzând pe cel ce s-a hirotonit nevrednic, se îndeamnă şi ei şi, găsind locuri unde au nevoie de preot, se hirotonesc nevrednici.

Şi precum au luat cu nevrednicie preoţia, de vor lua şi dregătoria duhovnicească, cum au să povăţuiască pe oameni la mântuire? Călcându-şi ştiinţa şi mântuirea lor, se împărtăşesc cu nevrednicie cu Preacuratele Taine şi se fac vinovaţi Trupului şi Sângelui lui Hristos. Şi mor sufleteşte şi trupeşte, după Apostolul: *şi dorm mulţi.* Cu cât mai vârtos care calcă pe Fiul lui Dumnezeu, ocărând Duhul Domnului. Şi luând cu nevrednicie dregătoria apostolească a celor 70 prin hirotesie, şi oprind darul despre cei credincioşi, din pricina de a lucra cele sfinte cu nevrednicie. Cu adevărat unii ca aceştia or să povăţuiască pe cei spovediţi la dânşii spre pierzare, precum şi singuri sunt pierduţi. Pierzare or să pricinuiască şi fiilor lor cei duhovniceşti, amăgindu-i prin sfătuirea lor cea vicleană, zicând acestea către dânşii, adică: postul nu e nimic, că de se va mângâia trupul se mângâie şi sufletul, că Dumnezeu ne-a dat toate bunătăţile ca să le mâncăm, nu ca să ne înfrânăm, că înfrânarea nu este nimic.

Şi acestea auzind fiii lor cei duhovniceşti, vieţuiesc cu slobozenie mâncând şi bând, li se aprind patimile şi îi stăpânesc cu silnicie, şi ducându-se la duhovnici neiscusiţi, se mărturisesc. Şi în loc să se folosească, mai rău se vatămă, că aceştia, cu prea lăsarea lor, le deschid uşa patimilor şi se omoară jalnic de dânsele. Aşa fiind ei, nu ca să mântuiască suflete, ci ca să le prăpădească de tot.

Părinţii cei vechi nu făceau praznice şi privegheri pe la colibele lor cu mâncăruri şi cu băuturi, ci dacă era vreun paraclis la vreo colibă, ori cu toţii privegheau, sau nicidecum nu făceau privegheri, pentru sminteală, precum s-au întâmplat în schitul Sfintei Ana nişte pricini ca acestea (ca despre faţa duhovnicului, zice Sfântul Nil).

CAP 36

Pentru priveghere la două colibe

În Schitul Sfânta Ana, într-o zi a fost priveghere la două colibe şi, cu ieşirea lor de la praznice, am ieşit şi eu de la kyriako şi am întâlnit pe unul venind de la praznic şi l-am întrebat cum a petrecut. Şi el, neîmpăcat fiind pentru mâncăruri, că nu i-au plăcut, pentru care numai s-a şi dus, iar nu pentru evlavia privegherii, mi-a spus tulburat zicând: «Dumnezeu să-i miluiască şi pe ei, şi praznicul lor. Mai bine era să nu mă fi mai dus, fiindcă bucatele lor se îngreţoşa cineva numai să le fi văzut. Peştele mirosea şi era şi prea sărat. Vinul tăiat şi amestecat cu apă, şi am rămas flămând. Nu mă mai întreba!»

Eu pentru folos sufletesc l-am întrebat, şi el pentru aceasta nu mi-a spus nimic, fără numai că s-a dus scârbit la coliba lui. Iar eu, când mă duceam la coliba mea, m-am întâlnit cu altul, de la un alt praznic, şi l-am întrebat şi pe el. Şi acesta mi-a spus vesel pentru stăpânul pântece: «Slavă lui Dumnezeu, zice, bine m-am mulţumit! Răvitul fiert bine, morun bun, orez cu unt, pâine albă, vin ales. Şi întru toate m-am mulţumit.» Însă pentru hrană şi veselie duhovnicească nimic nu mi-a spus, ca să mă folosesc şi eu. Şi intrând în coliba mea, mi-au spus ucenicii că a venit unul şi m-a căutat, şi aici îndată a venit şi acela ce mă căutase, şi îmi zice: «Sunt scârbit de gânduri, părinte duhovnic, de la un frate, fiindcă eu, câte praznice am făcut, la toate l-am poftit întâiul şi l-am ospătat cum se cade, şi el acum, la praznicul lui, nu m-a poftit, şi eu tot am aşteptat aseară ca să mă poftească, şi am rămas flămând, şi de multe gânduri nu am putut să dorm. Bune sunt acestea, duhovnice?»

Eu, auzind acestea, am încercat să-l mângâi şi n-am putut, şi a rămas tot scârbit, şi s-a dus la coliba lui, şi după puţine zile a murit ticălosul cu neiertată pomenire de rău, iar celălalt a rămas nesimţitor.

În altă zi a veni şi fratele care a avut praznicul, şi l-am întrebat cum a petrecut cu tulburarea praznicului. Şi a răspuns: «Rău, părinte duhovnic, fiindcă, după obiceiul praznicelor ce se fac pe la colibe, aveam de gând să chem cinci sau şase fraţi, ca cu puţină cheltuială să fac privegherea şi o mică trapeză. Şi s-au adunat 25 de fraţi, şi mi-am cheltuit toată campania[1] de peste an, şi m-am împrumutat şi de la alţii, silit fiind ca să nu dau de ruşine, şi acum cârtesc şi îmi pare rău, şi de aceea îmi zice gândul să stric biserica.» Iar eu l-am sfătuit ca altă dată să nu mai facă praznic, ci numai să-şi citească pravila cât va putea, şi să cheme un preot să slujească Sfânta Liturghie, şi biserica să nu o strice, şi l-am dăruit cu ce m-a luminat Dumnezeu.

Pentru aceea zic vouă: acest fel de praznic urâciune este înaintea lui Dumnezeu. Aşa că, în ziua de astăzi, şi praznicul kyriakoului cu anevoie se săvârşeşte, fiindcă s-au dat părinţii la desfătare trupească şi fac cheltuieli de prisos, bucate de multe feluri cu mirosuri, prăjeli de peşte, cinstiri îndulcitoare, băuturi de vinovăţii, cafele şi altele de asemenea, care nu se cuvin monahilor. Care, de altfel, nici mirenii nu le cheltuiesc. Şi mai multă cheltuială fac cu mesele cele deosebite ale prietenilor celor deosebit poftiţi, şi slujitorilor, cu multe feluri de bucate împodobite, care, mâncând şi bând, se dau la multe vorbiri deşarte, şi la râsuri neobişnuite, şi apoi şi la a judeca şi a osândi, încât se prihăneşte şi praznicul de obşte al kyriakoului din pricinile acestea.

Părinţii cei mai dinainte făceau praznic de obşte cu un fel de bucate la toţi, şi dau câte un pahar de vin, şi îl aveau de mare mângâiere, şi cei mai mulţi nu beau de fel, precum fratele acela care a cerut sare ca să nu mănânce bucate bune.

Monahii cei de astăzi s-au dat la multe mâncăruri, şi la multe băuturi, şi la cuvinte deşarte, toată noaptea afară de biserică stând, în vremea privegherii şi pe urmă întâlnindu-se pe drumuri, judecă şi defaimă pe cei ce au făcut praznicul, cum că n-au făcut bucate bune, şi vinul a fost oţeţit şi cu apă, şi alte vorbe defăimătoare.

Precum face ariciul, care adună din viţă bobiţe de struguri în ghimpii lui şi se duce încărcat la puii lui, nu pentru ca să-l descarce de greutate, ci ca să mănânce, şi el rămâne cu furtişagul şi cu răutatea lui, cu care a stricat rodul viţei. Aşa şi monahii de astăzi, se duc la privegheri, şi aruncă cuvintele rugăciunii, şi se încarcă cu multa cuvântare, a judeca şi a osândi. Şi se ostenesc la privegheri fără de nici un folos din dumnezeieştile cuvinte, şi rămân fără de rod toată noaptea.

[1] Raţie săptămânală dată asceţilor din jurul mănăstirii, compusă din pâine, prescuri şi anumite alimente.

Şi ziua, la Liturghie, nu intră în biserică, ci vorbesc deşertăciuni pe afară, până se ia anafură şi se merge la trapeză, unde, intrând, mănâncă, beau şi se hrănesc trupeşte, şi se duc la locuinţele lor încărcaţi cu rodul pierzării sufletului, adică al grăirii de rău şi al osândirii, şi câte vorbe deşarte şi necuvioase au auzit, şi socotesc, nebunii, că ţin cuvintele mântuirii. Şi fiind încărcaţi cu aceste răutăţi, ca să le descarce singuri nu pot, ci cheamă pe pipăirea vicleniei şi a lenevirii. Că lenevirea îi ţine, iar vicleşugul şi pipăirea îi descarcă, ca să mănânce, şi ei rămân goi de darurile cele monahiceşti. Şi pe mireni îi dezbracă de darul Sfântului Botez, şi aşa unul câte unul se duc şi se închină împărătesei pierzării, şi mănâncă din buruiana nesimţirii, şi se îndulcesc, şi zic că este bună, şi auzind ceilalţi, vin şi se împărtăşesc cu ei.

Fiindcă pierzarea este spre vale, şi când se duce la vale unul, urmează şi alţii după dânsul. Cei ce se pogoară spre pierzare fericesc pe cei ce se urcă spre faptele cele bune ale mântuirii. Iar cei ce se află în urcarea mântuirii îi norocesc pe cei ce se pogoară în pierzare. Şi aceasta înseamnă arvuna peceţii lui Antihrist, şi acesta este gânditul Antihrist.

Au venit între 25 de ani ai pierzătoarei împărătese, şi s-au adunat oştirile, şi au războit gânditor, ca să domnească simţirea monahiceştii vieţuiri. Şi au domnit din parte simţirile monahilor cu grija vieţii celor vremelnice. Şi, văzând cea fără de lege că s-au plecat monahii la semnul nesimţirii şi s-au întunecat cu multa tulburare a grijilor celor vremelnice şi se povârnesc spre valea pierzării, numaidecât a înarmat pe preaînrăutăţita ei oştire şi a trimis-o să domnească toate simţirile monahilor, ca să nu mai simtă abaterile de la datoriile monahiceştii vieţuiri. Şi când va stăpâni simţirile monahilor, întâi aceia în muntele acesta, care este sarea pământului, puterea dreptei slăviri şi întărirea sufletelor credincioşilor creştini, atunci o să se întindă şi în toată lumea, pe faţa pământului, şi o să înşele pe toţi, precum vedem vestirile. În curgerea acestor 25 de ani a războit grădina

Maicii Domnului, iar monahii, fiind luptaţi şi răniţi gânditor între dânşii şi biruiţi de cei potrivnici, gândesc că biruiesc.

Au dat război cu patima fiind întru multă tulburare a vieţuirii celei vremelnice şi daţi cu totul la pământeştile îndulciri ale trupului, şi au uitat mântuitoarea nevoinţă, fiindcă s-au pironit la cele pământeşti.

Şi când vor birui oştile vicleniei, atunci toţi vor aluneca spre valea pierzării şi se vor da neîndumnezeitelor oştiri. Şi armele oştirii împărătesei pierzării sunt acestea: viclenia pipăirii, părerea năluciri, mândria cea fără de Dumnezeu, nebăgarea de seamă, plăcerea oamenilor, gândul cel viclean, mânia, vrăjmăşia, a se bucura de paguba aproapelui, bucuria pentru răutăţi, pomenirea de rău, întunecarea, netemerea de Dumnezeu, neastâmpărarea, necredinţa, hula, minciuna, a judeca şi a osândi, a defăima, vorbirea cea întru ascuns şi răsplătirea. Şi peste răsplătire or să se arate oştirile satanei asupra celor 24 de pârguri ale slobozeniei vieţii monahiceşti, precum a prorocit Sfântul Moise Arapul, zicând că acolo unde s-a ars satana are să ardă şi el, adică acolo unde s-a biruit are să biruiască şi el pe monahii cei leneşi. Şi unde s-a înmulţit dreptatea o să se preaînmulţească păcatul, fiindcă o să se răcească dragostea multora.

Cei din chinovii or să se plece spre urâciune, zavistie, despărţire, neunire, împotrivă grăire, vrajbă şi până la ucidere, pentru lenevirea spre duhovnicească nevoinţă şi lăsarea pravilei şi a canonului. Fiindcă or să se aleagă păstori neiscusiţi în cele duhovniceşti, leneşi întru nevoinţele monahiceşti, nefolositori şi necunoscători, răpind întâiciunile[1] cu daruri şi intrând în egumenie nevrednici de a se face chip de faptă bună. Pentru aceea or să se piardă nu numai cei leneşi, ci şi cei iscusiţi şi înfrânaţi or să se abată.

Atunci or să găsească duhurile vicleniei înlesnire şi or să răsplătească asupra oştirii Împărătesei mântuirii şi să bată cele 24 de pârguri ale monahiceştii lucrări, fiindcă monahii cei de astăzi au scos pe Împărăteasa mântuirii şi au primit pe pierzătoarea împărătească, şi aceasta, găsind îndemânare, o să răsplătească monahilor.

Şi a dat preaînrăutăţita instrumente oştirilor sale, ca să dezrădăcineze cele mai înainte zise lucrări de fapte bune ale monahiceştii vieţuiri. Şi acestea s-au pornit precum câinii cei turbaţi ca să le dez-

[1] Rangurile înalte, dregătoriile de frunte.

rădăcineze, şi luptă neputincioşii cu armele vicleşugului, silind pe monahi să se abată la cele şapte saduri ale neastâmpărării şi la încincita răutate a fărădelegii, adică a preacurviei, a curviei, a sodomiei, a amestecării de sânge, a stricării, a tăvălirii şi a stricării minţii cu învoiri necuvioase, şi cu aceste gătiri să biruiască.

Şi fiindcă astăzi s-au dat monahii la multa tulburare a întunecării şi la grija celor vremelnice, au întins preaviclenii cursele lor în acest întuneric şi acolo prind şi biruiesc pe cei trândavi monahi şi neiscusiţi. Şi fiecare cursă are şi îndemânatice poftiri, care sunt: slava deşartă, gâlceava, împuţinarea de suflet, împietrirea inimii, deznădăjduirea şi uciderea. Şi în toate dimineţile vin preaînrăutăţiţii de încearcă cursele lor şi le găsesc pline de monahi prinşi, şi văzând vânatul norocit, au îndoit cursele dimpreună cu cele poftite lor, adică cu răpirea, nedreptatea, jurămintele, măgulirile, iubirea de argint, nemilostivirea şi vorba deşartă. Şi găsind cursele iarăşi pline de monahi şi de ieromonahi, întreiesc cursele lor bucurându-se şi mai adaugă poftirile celor 12 tulburări.

Acestea sunt: malahia care este pofta trupului, multa felurime a îmbrăcămintei, împodobirea trupului, pofta mândriei, pofta îmbogăţirii, multa îngrijire a bucatelor spre pofta pântecelui, multa felurime a mesei care este poftirea nesăturării, împodobirea bucatelor care este pofta lăcomiei, felurimea vinaţiilor[1] care este pofta curviei, multa felurime a poamelor care este poftirea călcării de poruncă a lui Dumnezeu, învistieria şi iubirea de argint care este rădăcina tuturor răutăţilor, şi nepaza blagosloveniei din care călcarea de poruncă a lui Adam s-a făcut.

Acestea le împodobesc cu mare sârguinţă, ca să se vadă rodul lor frumos la vedere şi bun la mâncare, şi dracul îndulcirii gâtlejului stă deasupra lor şi aduce poftă monahilor ca, privind frumuseţea pomilor, să gândească că se găsesc în raiul pământului şi, biruindu-se, gustă din rod (fără de vreme şi fără blagoslovenie) şi, mâncând, se lipsesc de bunătăţile Raiului, că împodobirea pomilor înseamnă călcarea poruncii lui Dumnezeu.

Cu de acestea întind dracii cursele lor şi le găsesc pline de monahii care umblă în voile lor şi nu voiesc să se supună, şi de cei din idioritmie, şi proistoşi.

[1] Soiuri de vin.

Iar din monahii cei supuşi şi care păzesc blagoslovenia nu găsesc şi oricât poftesc ca să-i prindă nu pot.

Că precum pescarul prinde multe feluri de peşte, iar smirnă nu poate prinde, cel mai ales peşte, ci numai cu mare osteneală şi cu mare meşteşug încearcă să prindă vreunul, pun înadins poftirea, îl scoate afară cu multă luare-aminte şi se teme să nu fugă, aşa şi preaînrăutăţiţii draci, pun deosebite îndulciri în cursă, ca să prindă pe ce supuşi, adică împotrivă grăirea, neascultarea, împotrivirea la orice lucru, pricirea în cuvinte, lăcomia pântecelui, minciuna, împodobirea trupului, curvia, nălucirea şi încrederea minţii, mândria, îndreptarea de sine, nerăbdarea la un loc, nesupunerea, pricinuirea, nedreptatea, trândăvirea, obrăznicia, neomenia, iuţimea, îndârjirea şi iubirea de argint, rădăcina tuturor răutăţilor.

Aceste curse le pun dracii înaintea celor de sub supunere, ca nişte mâncăruri alese, pe care văzându-le ticălosul monah, se duce în mijlocul curselor şi încearcă gustul îndulcirilor lor, a fiecăreia, cu care se împacă şi stă deasupra curselor mângâindu-se, şi căzând cursa, se prinde ticălosul aflându-l mâncând.

Şi văzând alt ucenic că se mângâie el acolo mâncând, vine şi acela şi, făcând asemenea, se prinde şi el în cursă fără să priceapă, şi gândesc că bine fac, şi se odihnesc. Asemenea mai vin şi alţii, şi se prind şi aceia, şi aşa se fac vânat diavolului, ca şi şoarecii cei orbi.

Şi văzând dracii pe cei de sub supunere lesne prinşi, se nevoiesc cu toată puterea şi cu multă luare-aminte ca să nu le scape din mână, adică să nu se pocăiască şi să-i muşte cu dinţii, că dinţii celor supuşi sunt otrăviţi asupra dracilor, precum ai smirnei. Şi precum şarpele se teme de unghiile pisicii, aşa şi dracii de gura ucenicului celui supus, nu cumva va chema rugăciunile stareţului său întru ajutor, fiindcă chemarea rugăciunii stareţului de către ucenicul cel adevărat este mai tare decât alte rugăciuni ale altor oameni. Însă nu a celor vicleni ucenici, că aceia sunt ca nişte păsări fără de aripi şi lesne se prind în cursele dracilor.

Pentru aceea se silesc preaspurcaţii draci să stăpânească simţirile ucenicilor, ca să nu simtă ce este supunerea şi ascultarea, că obiceiul dracilor este: când voiesc să-l amăgească pe ucenic şi să-l smulgă de sub ascultare, întâi îl fac să nu aibă credinţă la povăţuitorul său, să nu aibă evlavie la cele duhovniceşti şi să-şi creadă minţii lui.

Precum fac cei de astăzi, care nu se pleacă la binecuvântata ascultare, au făcut dracii început ca cu vicleşug să-i domnească, îi adapă cu lingura aurită a nesimţirii şi beau amarul ca dulcele, băutura neascultării, ca să nu simtă folosul ascultării şi al supunerii. Fiindcă, când se şterge simţirea drumului ascultării (precum astăzi s-a şters), atunci lesne domnesc dracii peste simţirile monahilor. Că atunci nu simt ucenicii mântuirea lor.

Astfel de nesimţitori ucenici mai pe urmă or să devină şi stareţi şi or să povăţuiască şi ei pe alţi ucenici. Şi cei ce nu vor găsi povăţuitori adevăraţi mântuirii lor vor umbla pe drumul pierzării. Asemenea şi cei ce nu s-au supus întru adevăr la cei iscusiţi povăţuitori, ci la cei neiscusiţi stareţi, care nu au deprins ascultarea, nici supunerea, ca să aibă să dea şi altora. Că vă întreb: cei ce se fac stareţi din ucenici nevrednici, nesupuşi şi neiscusiţi, unii ca aceştia, când vor lua şi ei ucenici, în care faptă bună or să-i povăţuiască? Negreşit că pe drumul pierzării! Precum au prorocit părinţii cei vechi, căci când se va face capul picioare şi picioarele cap, atunci este aproape sfârşitul vieţii monahiceşti. Atunci se vor arăta toţi ştiutori întru sine şi nu se vor mai supune, nici nu vor mai asculta pe altul.

CAP 37

Jurământul celor vechi Părinţi

Părinţii cei mai dinainte nu se jurau, nici nu spuneau minciuni, fără numai când vroiau să încredinţeze unul pe altul, acest cuvânt ziceau: «De am făcut acest lucru, să fie partea mea cu cei de pe urmă călugări, cei din al optulea veac!» Iar cei ce auzeau, ziceau: «Nu ţi-e milă de sufletul tău, de zici aşa cuvânt înfricoşat?» Vedeţi că cei vechi cunoşteau pe cea de astăzi ticăloasă stare a nesimţitorilor monahi şi ajungerea lor până în sfârşit la nesimţirea pierzării? Şi fiindcă este începutul răzvrătirii, şi nu sfârşitul călugăriei, precum întâi toamnă şi pe urmă iarnă, aşa acum a început a se veşteji viaţa monahicească, şi mai pe urmă o să se piardă de tot. Şi după aceea o să fie judecată şi răsplătire faptelor monahiceştii vieţuiri, şi Înfricoşata Judecată a lui Hristos, la a Doua Venire a Lui.

Iar celor ce defaimă drumul vieţii monahiceşti o să se facă lor drum în iezerul cel de foc. Dar celor ce păzesc cu scumpete rânduielile monahiceştii vieţuiri se va face lor drum întru Împărăţia cerului, cu toţi sfinţii.

Ascultaţi, o, monahilor, şi înţelegeţi că aţi răzvrătit în ziua de astăzi rânduiala călugărească, aţi rătăcit în căile voastre, aţi pierdut mântuirea voastră şi aţi îmbrăţişat pe pierzătoarea cea fără de lege!

CAP 38

Pilda cu două mirese îngrecate[1]

Într-un oraş, de un gând de asemenea, erau două mirese şi amândouă s-au îngrecat. Cea dintâi s-a păzit de întâmplări şi de a ridica greutăţi, şi a născut prunc nevătămat şi s-a chemat numele lui Mântuit.

Iar cea de-a doua nu s-a păzit de greutăţi şi de ridicături, şi a lepădat pruncul cu multe tulburări ale treburilor, şi iarăşi s-a îngrecat a doua oară, şi a treia oară, şi din obiceiul cel rău al tulburărilor nu s-a păzit, ci s-a făcut sminteală şi a lepădat pruncii, şi a rămas tot fără de rod. Şi amândouă aveau dorinţă ca să aibă copii şi să fie mame, dar numai una s-a învrednicit de s-a făcut maică cu copil, iar cealaltă nu, că avea două înţelegeri şi gânduri, că vrea să se numească şi maică, şi doamnă. Şi fiindcă a grijit cele pentru casă s-a numit doamnă, iar maică nu s-a învrednicit să se numească, fiindcă cu ostenelile şi-a omorât pruncii. Dar cealaltă nu s-a îngrijit pentru tulburările casei, ci numai pentru pruncul ei a purtat grijă, şi l-a păzit cu tot dinadinsul, şi l-a avut în braţele ei.

Dezlegarea pildei

Această pildă arată pe părinţii cei vechi şi pe cei de acum. Cetatea cea de un gând este muntele acesta, Athonul, fiindcă este la un gând cu cei vechi pentru mântuirea sufletelor. Iar două mirese sunt mântuirea oamenilor. Cea dintâi este mântuitoarea pocăinţă pe care au apucat-o cei vechi părinţi. Iar cea de-a doua este cea de acum

[1] Însărcinate.

călugărie, a ticăloşilor părinţi cei de astăzi. Şi amândouă au zămislit mântuirea: şi cei vechi, şi cei noi, şi au binevoit la mântuirea lor, lepădându-se de lume ca să se mântuiască. Cei vechi însă nu aveau grija vieţii şi tulburări, ci se nevoiau numai pentru mântuirea lor, pe care au şi păzit-o nevătămată.

Iar cei de acum au îngrecat mântuirea lor, însă nu au păzit buna rânduială, ci s-au dat la griji şi la tulburări pământeşti, adică la gusturile mâncărurilor şi ale băuturilor, la poruncile doamnei pântecelui, şi cu multa tulburare şi-au pierdut mântuirea sufletelor lor şi s-au făcut ucigaşi mântuirii lor. Au scos pe Împărăteasa mântuirii lor şi lucrează la poruncile împărătesei pierzării, care sunt: pofte trupeşti, odihne şi bune petreceri.

Şi aşa, plinindu-şi poftele lor, cad în necurăţii şi în neastâmpărări, grijindu-se de multe feluri de bucate ale mesei, şi de feluri de vinaţii, multe feluri de pometuri şi învistieriri de bani. Acestea sunt împărătesei pierzării făcătoare de bucurie, iar Împărătesei mântuirii întristare.

Şi aşa cei de acum monahi împlinesc porunca pierzătoarei împărătese şi gonesc pe Împărăteasa mântuirii.

CAP 39

Altă pildă cu un împărat

Un împărat a zidit o cetate tare şi înfricoşată vrăjmaşilor, şi o a îngrădit împrejur, şi o a întărit cu zid, şi a pus pe maica lui să împărătească acolo. Şi s-a făcut maica lui împărătească şi a şezut pe scaun. Şi i s-au închinat ei boierii şi norodul cetăţii, şi s-au veselit toţi întru stăpânirea ei. Fiindcă n-a stătut altă împărătească mai bună decât dânsa, nici o să mai stea alta asemenea în veacul veacului. Şi, pentru multă bunătatea şi milostivirea ei, o au iubit tot norodul şi boierii.

Auzind împăratul şi văzând cu ochii plecarea norodului către preaiubita maică a lui, a trimis dintru înălţime ajutor şi a dat hrisov celor ce se supun ei, ca să fie slobozi de toate angaralele[1] cele împărăteşti şi dajdii cât se va afla maica lui acolo.

[1] Nume generic dat obligaţiilor în muncă impuse în Evul Mediu.

Şi au petrecut cu pace ani mulţi, supunându-se împărătesei. Iar cei de pe urmă au început a se abate la îndărătnicii, şi câte puţin s-au împotrivit, şi s-au învoit cu toţii, şi au scos din cetate pe împărăteasa cea bună în astfel de chip: au auzit că este o muiere rea şi grabnică spre pierzare, şi întru răutate după mintea şi voia lor. Au trimis pe ascuns scrisori către dânsa şi au poftit-o să le fie împărăteasă. Iar maica împăratului, văzându-i, îi oprea de la relele voiri, dar ei nu ascultau, ci o au scos din stăpânire, şi au adus de au aşezat pe scaun pe curva, pe cea neastâmpărată şi necurată muiere.

Şi au rămas puţini cu maica împăratului. Iar ea, văzând că au scos-o din stăpânire, nu s-a mâniat, ci îndelung a răbdat, pentru cei ce o iubesc şi o voiesc pe dânsa, şi aşteaptă şi pocăinţa celorlalţi. Dar ei nu se pocăiesc.

Şi împărătesei îi este milă de cetatea ei, şi nu voieşte să o lase şi să se ducă, ca să nu se pustiască. Că dacă într-o cetate vor fi doi împăraţi şi se vor împotrivi unul altuia, negreşit că o să fugă unul dintre dânşii. Mai vârtos când unul este poftit de norodul cetăţii şi celălalt gonit, desigur că acela o să fugă.

Acum vă întreb, părinţilor sfetagoreţi[1]: când se va despărţi împărăteasa de locul acesta, şi la fiul ei, împăratul, se va duce, şi va spune cele ce s-au făcut, şi necinstea şi gonirea ei din muntele acesta, o, ticăloşilor părinţi, ce pustiire o să facă împăratul în locul acesta, şi ce urgie va trimite, şi ce sunet se va auzi în tot pământul la pustiirea lui? Atunci o să înceteze pâraiele cele ce acum curg ale milosteniilor, cele ce curgeau pentru lucrarea mântuirii voastre.

Vai, acum s-a călcat cinstitul şi Sfântul Munte de împotrivitoarea ţigancă, fiica satanei şi povăţuitoarea pierzării! Vai, cu care meşteşugire a domnit amărâta şi preaînrăutăţita, şi v-aţi închinat ei spre pierzarea sufletelor şi trupurilor voastre! Vai, cum v-a amăgit amărâta şi v-aţi înşelat de dânsa, şi aţi scos pe preacurata împărătească a mântuirii voastre, şi aţi pricinuit atâtea ticăloşii muntelui acestuia! Oh şi amar, o, ticăloşi sfetagoreţi! O, întâmplare cumplită ce vi s-a întâmplat, de v-aţi rănit de astfel de săgeată otrăvită!

Aţi leproşat sufletele voastre cu grija celor pământeşti şi aţi defăimat mântuirea voastră pe care v-au deschis-o cei mai dinainte cuvioşi părinţi.

[1] Din Sfântul Munte.

Sculaţi-vă, cuvioşi părinţi, luminători a toată lumea, care aţi strălucit în monahiceasca vieţuire, cei ce v-aţi luptat şi aţi biruit pe gânditorul Amalec, şi cu atâtea dureri şi osteneli aţi deschis drumul mântuirii şi v-aţi nevoit până la moarte ca să-l aduceţi până la această stare!

Sculaţi-vă acum şi vedeţi în care ticăloasă stare se află, şi să plângeţi! Sculaţi-vă, cuvioşilor schitei, părinţi dumnezeieşti, cei ce în pustietăţi şi în peşteri v-aţi liniştit, şi în chinovii v-aţi nevoit, şi aţi săvârşit nevoinţa cea bună, şi aţi păzit buna înfrânare, şi pe cea după chip nevătămată, şi ajungând la cea după asemănare! Şi zdrobind capul şi măselele fiarei celei gândite şi cumplitului drac, şi l-aţi omorât.

Sculaţi-vă acum şi vedeţi pe fiara cea cu şapte capete a fărădelegii, pe balaurul cel omorât de voi! Iar acum, cum l-au împuternicit şi l-au sculat asupra lor scăpătaţii fii ai voştri, acela care s-a surpat de voi cu curăţenia, cu neagoniseala şi cu nevoinţa voastră, pe acela acum l-au înviat nepoţii voştri cu multa tulburare a agonisirii şi a altor fărădelegi!

Sculaţi-vă să vedeţi grădina aceasta cea împodobită de voi cu atâta nevoinţă a smereniei, a înfrânării, a curăţeniei şi a neagoniselii, şi păzind-o nevătămată cu postirile şi cu priveghelile şi rugăciunile voastre de acei cumpliţi tâlhari, acum să o vedeţi preapustiită de toată buna rodire, nenorocită, neadăpată şi zidurile ei surpate, fiindcă nepoţii voştri o au părăsit şi s-au dat la grija îmbogăţirii, la răpiri, la lăcomia pântecelui, la multa purtare de grijă de cele deşarte pentru zidirea caselor, lucrarea viilor, a grădinilor şi sădirea pomilor, şi cu totul au schimbat fiii voştri a voastră petrecere care le-o aţi dat!

Scoală-te, Cuvioase Petre, cel ce ai pustnicit în pustia muntelui acestuia, să vezi pe cei de acum pustnici, pe chilioţi şi schitei, cum trăiesc în ziua de astăzi, să le vezi vieţuirea de acum, cum nu le-a rămas nici urmă de linişte sau vieţuire pustnicească, ci multă osteneală pentru agoniseală, slujire a pântecelui, aprindere a beţiei, aprindere a patimilor necurăţiei şi a fărădelegilor! Şi numai cu rasele se deosebesc de mireni, iar la altele au ajuns mai rău decât dânşii. Să vezi mulţime de tineri fără de barbă adunaţi spre sminteala celor mai neputincioşi. Şi vai de gherondele care au asemenea tineri şi nu

poartă de grijă pentru îndreptarea şi pentru mântuirea lor, ci îi lasă în voile lor, şi se aprind spre nestinsul foc al muncilor sodomitenilor, al iadului celui veşnic, în vecii vecilor nestins!

CAP 40

Pentru păcatul sodomiei, cât de greu este

Păcatul cel înfricoşat al spurcatei sodomii atât de greu este, că şi dracii se cutremură. Că dracii, când supără firea oamenilor şi îi îndeamnă spre lucrul cel păgânesc şi preaspurcat al sodomiei, stăruiesc şi se nevoiesc până când aduc pe ticăloşii oameni spre lucrarea urâtei şi preaspurcatei acestei sodomii, însă să stea înaintea lor în vremea lucrării păcatului nu cutează. Că seamănă întâi gândurile cele spurcate şi aprind spre poftă, şi când se face învoire şi vin spre lucrare, atunci dracii fug numaidecât dinaintea celor ce lucrează spurcata sodomie.

Că mai bine o au, ca să se prăpădească de pe faţa pământului şi să se mistuiască în muncile iadului decât să se afle înaintea lor când se lucrează sodomia. Şi de altă pedeapsă nu se tem atât, cât se tem de cumplitul foc şi înfricoşata muncă a sodomitenilor. Şi pentru ce? Fiindcă nici un om nu poate să cunoască greutatea acelei cumplite munci şi flacără a sodomitenilor, fără numai dracii o văd şi se înfricoşează, că este mai cumplită decât toată altă muncă şi foc al iadului.

Pentru aceea se deosebesc şi fug de lângă cei ce lucrează păcatul sodomiei, temându-se ca nu cumva îi va urgisi Dumnezeu ca pe cei ce sunt voitori şi îndemnători ai fărădelegii acestei lucrări, şi să se osândească mai înainte de vremea cea hotărâtă, acolo, în locul osândirii sodomitenilor, care este mai cumplită decât toate muncile iadului.

Că de trei lucruri se tem dracii: întâi, de puturoasa faptă a sodomiei, bărbat cu bărbat; al doilea, de cea peste fire sodomie cu femei; al treilea, de îndoita malahie, când se tăvălesc bărbat cu bărbat. De aceste trei peste fire fărădelegi se tem dracii, fiindcă pentru aceia care fac aceste fărădelegi s-a zidit acea flacără deosebit mai cumplită decât toate celelalte.

Fiindcă aceste trei fărădelegi pe care le săvârşesc ticăloşii oameni îndemnaţi de draci sunt peste fire şi foarte urâte lui Dumnezeu, pentru aceasta fug dracii departe, ca să nu vadă când păcătuiesc oamenii şi să se osândească întru acea cumplită muncă şi mai înfricoşată decât toate muncile iadului, care este gătită numai celor ce peste fire păcătuiesc.

O, cucernicilor părinţi ai Athonului, locuitorii acestui sfânt loc, vedeţi că dracii se înfricoşează şi se cutremură de această patimă pentru frica focului aceluia, şi pământul tremură de lucrarea cea peste fire a sodomiei! Şi cum nu se tem cei ce îndrăznesc să lucreze această fărădelege, întunecându-se de nesimţirea lor, nesocotind ce au să pătimească cei ce o lucrează şi strică curăţenia lor? Că şi dracii, temându-se, se păzesc de focul acela, cu toate că or să se osândească acolo în ziua Înfricoşatei Judecăţi.

O, părinţilor, acum este vremea să vă păziţi şi să nu vă amăgiţi să ascultaţi pe dracii cei înşelători, cei ce vă îndeamnă să lucraţi această spurcată fărădelege, pe care ei nu suferă să o vadă nici măcar lucrându-se! Voi însă puteţi să vă izbăviţi dacă vă veţi păzi cu toată luarea-aminte, având spre ajutor frica lui Dumnezeu.

Ci voi, în ziua de astăzi, cei ce nu vă temeţi de Dumnezeu şi nu vă este milă de pierderea sufletelor voastre, şi nici gândiţi că aveţi să daţi seamă şi înfricoşat răspuns înaintea Dreptului Judecător, când şuieră dracul după obiceiul lui, voi alergaţi la şuierătura lui cu căldură şi vă învoiţi a bea otrava poftirii curviei cu care vă adapă, şi vă porneşte spre lucrarea spurcatei fărădelegi: a malahiei şi a sodomiei şi a celorlalte patimi de moarte, şi le iubiţi pe unele ca acestea. Şi vă împătimiţi la frumuseţi stricăcioase a celor pământeşti, la învistierirea celor trupeşti şi multa tulburare a întunecărilor. Fiindcă patima trupească a acelei poftiri la om este ca o mâncătură cu care se mănâncă singur cel pătimaş, şi se strică cu voinţa poftei lui, şi se sileşte cum să unelteasscă şi să lucreze materie de patimi a stricăcioasei şi mult turburoasei[1] îndulciri. Se întunecă la minte şi în multe chipuri se nevoieşte să zidească locuinţe şi palate frumoase, ca într-însele să se tăvălească ca porcii întru necurăţia lor.

Pentru aceea, părinţii cei mai dinainte, cunoscând cu darul lui Dumnezeu şi mai înainte văzând acea cumplită flacără a focului

[1] Tulburei.

muncii sodomitenilor, fugeau de astfel de fărădelege şi locuiau prin munţi şi în peşteri, ca să nu se întâlnească cu cei tineri şi fără de barbă şi să se amestece cu focul sodomitenilor.

Ascultaţi, o, părinţilor şi toţi creştinii cei iubitori de Dumnezeu: această blestemată sodomie a depărtat pe oameni de la frica lui Dumnezeu. Această neîndumnezeită patimă a despărţit pe oameni de darul lui Dumnezeu. Această spurcată şi peste fire fărădelege, stricarea de copii şi cea pe dinapoi afară de fire a femeilor stricare au depărtat pe creştini de la darurile Sfântului Botez. Această blestemată îndrăgire a sodomiei, tăvălirea cu cei tineri şi cu obraze zădărâtoare[1], şi cu malahia părţii bărbăteşti au despărţit pe creştini de prealuminatele daruri ale Sfântului Duh şi mai ales pe ticăloşii monahi i-au lipsit de cinstea fecioriei şi de dăruirea Sfântului Duh şi au stricat mila curăţeniei, au stins făclia curatei rugăciuni şi încuie uşa pocăinţei cu deznădăjduirea, prin lucrarea fărădelegii, şi îi aşază în cumplitul foc al veşnicii flăcări, şi se vor munci acolo fără de folos, şi nimeni nu va auzi, nici îi va milui acolo vreodată, în veacul veacului.

O, cuvioşilor părinţi ai Athonului, ai locaşului pocăinţei, pentru ce nu privegheaţi şi vă rugaţi? Că nu ştiţi ziua şi ceasul sfârşitului vieţii voastre. Privegheaţi, ca să nu adormiţi în moartea păcatului, şi vă veţi da la veşnica a doua moarte, şi vă veţi încuia afară de Împărăţia cerului. Luaţi aminte şi vă piliţi inima cu zdrobirea şi cu umilinţa, ca să fiţi primiţi în cămara pocăinţei cu mare mila lui Dumnezeu, a Celui ce îndelung v-a răbdat pe voi până acum; că mult L-aţi amărât şi aţi pornit mânia Lui asupra voastră, şi Îl siliţi să facă izbândă fărădelegilor voastre, însă El Se milostiveşte şi rabdă. Iar voi Îl siliţi spre răsplătirea faptelor voastre, şi iată că vă veţi pedepsi după dreptate!

Şi dacă veţi zice: «Ce fapte rele lucrăm şi scârbim pe Dumnezeu?», veţi auzi: Amin zic vouă, să ştiţi bine că nu aveţi nicidecum ochiul dreptăţii, chip smerit, buna voinţă a postirii, obrazul dragostei şi blândeţe, buna cuviinţă a neagoniselii, negrija şi milostenia, cea mai aleasă faptă bună, şi dragostea cea între voi.

Ci în locul acestora aţi dobândit toate cele împotriva faptelor bune: faceţi toate cele rele, v-aţi unit cu nedragostea şi cu răpirea, v-aţi

[1] Chipuri aţâţătoare.

împreunat cu necurăţia minţii voastre spre pofta tăvălirii cu partea bărbătească şi spre malahie, şi vă aprindeţi spre mânie şi tulburare, v-aţi unit cu gândurile mândriei, ale vrăjmăşiei, ale iubirii de argint, nedreptatea, iubirea de averi, a judeca, a defăima şi a grăi de rău. Şi v-aţi împătimit spre cele pământeşti şi v-aţi răcit de cele sufleteşti.

Precum când iedera se uneşte şi leagă pomul, atunci pomul îşi pierde fiinţa sa şi îl usucă puterea iederii, asemenea şi voi astăzi aţi amestecat gustul vieţii monahiceşti cu materia celor pământeşti. Vă amestecaţi cu întâlnirile mirenilor şi cu lucrările v-aţi unit cu dânşii spre facerea de palate mari, şi le împodobiţi cu aşternuturi moi şi cu acoperământuri îndemnătoare spre odihna trupurilor şi lepra sufletelor voastre. Şi ţineţi cugete înalte, şi vă purtaţi cu îmbrăcăminte de oaie şi cu inimă de lup, pierzând sufletele celor ce vin către voi, că cu totul v-aţi sălbăticit de către viaţa monahicească. Vă nevoiţi să biruiţi, ca să supuneţi unul pe altul: cel mai mic pe cel mai mare să-l supună după voia lui, asemenea cel mai mare pe cel mai mic şi mai slab, şi cel sănătos pe cel neputincios.

Acum s-au împlinit cuvintele sfinţilor bătrâni că o să vină vremea să se învrăjbească oamenii unul cu altul şi să nu se mai poată desluşi şi deosebi capul de picioare. Aşa voi acum aţi pierdut viaţa monahicească şi nu mai înţelegeţi ce este pocăinţa, din pricina împietririi inimii voastre.

Vai, că din stricăcioasa curgere a vieţii acesteia au pierdut monahii mântuirea! Poartă deasupra lor numele mântuirii şi s-au îmbrăcat cu numele pierzării. Fiindcă mai înainte erau îmbrăcaţi cu mântuirea şi se chemau schitei (pustnici), pentru lucrarea schiteiască. Iar acum se numesc aschitei (nepustnici) sau grădinari şi livezari, pentru că s-au dat să împodobească livezi şi grădini cu feluri de pometuri, spre îndulcirea pântecelui. Şi fac case mari şi frumoase, şi pe urmă le vând cu mare preţ, pentru iubirea de înavuţire, nesimţind ticăloşii că îşi vând locuinţa metaniei lor unde s-au tuns, şi s-au făgăduit să sfârşească acolo, ca într-o mănăstire.

Auzind şi alţii de faptele acestora, îşi măresc casele lor şi defaimă casa unul altuia, zicând că el are o casă mai bună, mai mare şi mai bogată, cu biserică frumoasă, cu arhondarice mari, cu sternă, livadă, sădiri frumoase, pometuri roditoare, grădină şi apă cu îndestu-

lare. Şi unii vând casele lor pentru câştig şi se gonesc de la metanie. Şi pe urmă o privesc de departe, precum Adam Raiul.

Aşa fac în ziua de astăzi cei mai mulţi dintre liniştitori, s-au făcut grădinari şi se ostenesc fără de lenevire, adună gunoaie ca să hrănească pomii, iar sufletul rămâne pustiu de fapte bune. Şi adunând rodul pomilor şi al grădinii, îl duc pe la mănăstiri şi pe la chilii, şi îi îndeamnă să le primească darul, şi îi îndatorează, ca să le dea îndoit. Şi aleargă duminicile şi sărbătorile cele stăpâneşti (călcând porunca) încărcaţi cu multe feluri de roade ale grădinii. De dimineaţa vin la mănăstiri şi pe la chilii, dăruind prieteneşte, pentru ca să li se răsplătească. Iar cei ce le primesc, siliţi fiind, răsplătesc îndoit. Şi aşa din nedreptate se îmbogăţesc săracii liniştitori, se fac răpitori şi asupritori. Iar de vor primi mai puţin răsplată, se scârbesc asupra acelora, fiindcă aşteptau să ia îndoit. Pentru aceea se numesc nedrepţi dăruitori şi înconjură cu făţărnicia slavei deşarte. Se prefac întru mâhniciune şi se nălucesc că locuiesc în schituri, şi nu simt că şi-au pierdut mântuirea lor, şi şi-au găsit pierzarea cu nedreaptă răpire, cerând milostenie încoace şi încolo, şi nedreptăţesc pe fraţii lor creştini, răpind cele de nimic, fără ca să împlinească datoria milosteniei pe care o au primit.

Iar duhovnicii, pe creştinii cei ce se mărturisesc la ei îi sfătuiesc să dea milostenie, cu scop ca să primească şi ei. O, ticăloşilor duhovnici, nu vedeţi ce a făcut Zaheu? Nu a dat milostenie dintâi ca să primească şi Hristos dintr-însa, ci mai întâi a întors înapoi nedreptăţile împătrit, celor ce i-a nedreptăţit, ca să se ierte întâi nedreptăţile şi răpirile lui. Şi atunci a dat jumătate din avuţiile lui milostenie săracilor. Fiindcă milosteniile nu folosesc nimic celor ce le dau, de nu mai întâi se vor da înapoi răpirile şi nedreptăţile. Cum voi, o, ticăloşilor duhovnici, îndrăzniţi de iertaţi şi binecuvântaţi nedreptatea şi porunciţi să împartă milostenie pe la mănăstiri şi schituri cei ce se mărturisesc la voi, nedrepţi şi răpitori, şi primiţi şi voi din nedreptăţile lor?

Să se ştie că oricare se va mărturisi la duhovnicii cei ce cer milostenie şi învaţă că păcatele răpirii şi nedreptăţile i se iartă, unul ca acesta cu astfel de chip nu se îndreptează, ci zice: să răpesc şi să nedreptăţesc iarăşi, şi din cele multe răpite dau puţine duhovnicului şi puţină milostenie, şi mă iartă duhovnicul.

O, vai de nebunia voastră! Vai şi de astfel de duhovnici care nu îndatorează pe cei ce se mărturisesc la dânşii ca să întoarcă înapoi nedreptăţile, măcar întocmai, iar nu ca Zaheu, împătrit! Ci prăpădiţi sufletele oamenilor care nu erau să se prăpădească, şi îi osândiţi în iad, fiindcă nu au asupra lor cucernicie, şi voi nu ţineţi taina celor ce se mărturisesc, ci vă învoiţi la răpirea nedreptăţii şi a îmbogăţirii, şi vă întovărăşiţi cu furii, primind milostenie de la dânşii din răpire! Pentru aceea nu adunaţi spre pocăinţă sufletele celor ce se mărturisesc, ci le risipiţi spre iad, că v-aţi făcut tovarăşi cu lupul şi vă uniţi cu dânsul spre risipirea turmei oilor.

CAP 41

Pentru staulul oilor pildă

Auziţi pildă: un om, stăpân al casei, a făcut staul şi a cumpărat oi cu banii lui, şi a pus un câine păzitor înaintea staulului, care păzea oile cu dinadinsul. Şi păstorul oilor se îngrijea pentru hrana câinelui. Şi când venea lupul şi se repezea să răpească oaia, atunci câinele îl muşca şi cu lătrătura îl gonea.

Şi s-a întemeiat[1] câinele la staul şi cu vremea a născut căţei. Şi avea şi lupul şapte pui (care sunt cele şapte păcate de moarte). Şi au făcut găuri puii de lup şi intrau înăuntru în staul (adică gândurile cele viclene în cugetul omului). Şi sugrumau oile pe ascuns şi le beau sângele. Iar păstorul, văzând sugrumarea oilor, a pus câinele în mijlocul turmei ca să păzească şi să ia seama la intrarea lupilor.

Tălmăcirea

Lupul se înţelege boierul întunericului, şi puii de lup dracii. Câinele este arhiereul şi căţeii de câine sunt duhovnicii. Şi după o vreme au început căţeii să se unească cu puii de lup, înlăuntru, în staul. Vă întreb: dacă păzitorul câinele se va întovărăşi cu lupul, şi căţeii cu puii de lup, oare câtă stricăciune or să facă oilor? Cu adevărat, de tot or să le mănânce! Iar când va veni păstorul şi va găsi turma

[1] Aşezat, stabilit.

mâncată, ce răsplătire va face câinelui şi cățeilor, adică arhiereilor şi duhovnicilor? Că astfel de arhierei şi duhovnici au pierdut şi pierd atâtea suflete ale creştinilor.

Şi pentru ce aseamănă câinele cu arhiereii şi cu duhovnicii, fiindcă câinele este mai necurat decât toate dobitoacele, şi cel ce se atinge de dânsul rămâne trei zile necurat? Ascultă: câinele este necurat, iar plecarea lui este curată, şi se tâlcuieşte „păzitor". Fiindcă Adam, când a numit dobitoacele, cu cuviință a numit şi pe câine „păzitor", că păzeşte pe om şi staulul şi se pune pe sine la moarte pentru stăpânul său.

Iar numirea lui are două însemnări: viclean şi bun. Viclean, ca unul ce este necurat şi băutor de sânge, iar bun, fiindcă este păzitor, precum a zis dumnezeiescul Amfilohie împăratului Teodosie când l-a izbăvit de fiara cea gândită a eresului. Că precum câinele latră la lup, aşa şi arhiereul către gânditorul lup, liniştind turma lui Hristos. Iar împăratul s-a pocăit şi a căzut la picioarele Sfântului Amfilohie şi i-a mulțumit că l-a izbăvit din gura lupului, diavolul, şi aşa a gonit pe eretici.

Ați auzit că numele câinelui înseamnă „păzitor", iar necurățiile câinelui sunt urâcioase, că este răpitor, băutor de sânge şi urâtor de oameni ca o fiară, precum şi oamenii în ziua de astăzi, nu primesc numirea câinelui ca unul ce este necurat, iar năravul îl primesc şi răutatea lui o lucrează de-a pururea, adică răpirea pentru îmbogățire, necurăția trupească, poftire de a mânca cărnuri, uneltirea lătrării, a cuvântării în deşert, a clevetirii, a judeca şi a osândi.

Arhiereii răpesc şi nedreptățesc eparhia lor de aur şi de argint, pentru slavă, laudă şi bogăție. Iar necurăția poftirii trupeşti a câinelui se aseamănă cu lucrarea preoților şi a ieromonahilor, care au pricini de oprirea Liturghiei, şi ei slujesc. Însă Dumnezeu îi rabdă îndelung ca să se pocăiască, precum şi stăpânul câinelui, ca să se îndrepte câinele. Iar dacă nu se vor îndrepta, atunci se vor arunca în arcul cel viclean al morții, precum zice Psalmistul: *Moartea păcătosului este cumplită*. Şi or să moară cu vicleşugurile lor. Iar mâncarea de cărnuri a câinilor înseamnă lucrarea duhovnicilor. Fiindcă oricare duhovnic, când mărturiseşte, de va cere măcar cât de puțin plată pentru mărturisire şi arată altora păcatele celor ce se mărturisesc, se

aseamănă cu mâncarea de cărnuri a câinelui. Şi iarăşi, lătrătura câinelui se aseamănă cu grăitorii în deşert, bârfitorii şi cu cei ce judecă păcate străine. Aceştia întrec la necurăție şi pe câini când stau la mese veselitoare şi beau vin, vorbesc deşertăciuni şi judecă şi defaimă unul pe altul, şi se împrietenesc între dânşii ca şi câinii la măcelărie, şi mănâncă sângele fraților lor.

Iar duhovnicul cel ce arată cele mărturisite ale altora ce s-au mărturisit la el, acela este ca şi câinele cel turbat: unde găseşte trupuri moarte, se bagă în pântecele lor şi mănâncă acolo, precum face duhovnicul care judecă greşelile celor ce s-au mărturisit la el.

CAP 42

Pentru cel ce se pocăieşte

În ziua de astăzi, oamenii s-au răzvrătit şi s-au abătut spre lucrarea fărădelegilor şi se primejduiesc. Atunci aleargă la mărturisire, cad la duhovnici, îşi arată rănile şi cer vindecare. Iar duhovnicii îi mângâie în față şi îi slobozesc iarăşi răniți, şi pe urmă povestesc altora că cutare a făcut aceasta şi aceea. Şi acolo unde duhovnicul judecă pe unii ca aceştia, vine urgia lui Dumnezeu peste dânsul şi-l omoară împreună cu fărădelegea lui.

Iar cei ce se mărturisesc se duc la duhovnic nu ca să se mărturisească, ci vai!, ca să se îndreptățească, şi unii ca să judece şi să osândească pe alții. Starețul judecă pe ucenic că nu se supune şi nu face ascultare, iar ucenicul vorbeşte de rău pe stareț sau pe egumen; asemenea şi mirenii: bărbatul pârăşte pe femeie şi femeia pe bărbat.

Dacă vine vreun tânăr sau începător, se dă de obşte în vreo mănăstire a Muntelui acestuia, iar cei din mănăstire, văzând pe cel tânăr, nu-l învață smerenia, ci îi dau îndrăzneală. Şi el, luând îndrăzneală, nu mai bagă în seamă pe nimeni întru nimic, ci se face ca un stăpân tuturor.

Luați aminte, părinților, să nu vă arătați nemulțumitori către făcătorul de bine Domnul nostru Iisus Hristos, că ați întinat Sfântul Botez! Ați venit în Muntele acesta şi ați luat al doilea botez, al pocăinței, şi în loc să vă curățiți de cea dintâi, ați întinat şi pe cea de-a doua.

Precum un cal când se pune într-o semănătură verde mănâncă fără de grijă, şi numai o grijă are, să se adape, şi avea acolo toată lărgimea, dar el, în loc să pască iarbă în linişte, a călcat semănătura. Iar stăpânul, văzând, l-a scos de acolo şi l-a dus la loc răcoros, ci el nu s-a împăcat, ci făcea şi acolo neorânduieli. Atunci stăpânul l-a osândit să care var, cărămidă şi piatră. Aşa şi Dumnezeu, văzând păcatele lumii şi că se strică oamenii şi Îl amărăsc cu faptele lor cele rele, îndelung rabdă cu nemărginita Sa milă şi îl aduce pe om la pocăința vieții monahiceşti, ca să nu se îngrijească de altceva, fără numai de mântuirea lui.

Dar în ziua de astăzi unii dintre monahi se silesc cu multa grijă a celor vremelnice şi trecătoare, se nevoiesc mai mult pentru cele trupeşti, să odihnească trupul şi să-l mângâie cu feluri de bucate, şi îl feresc de osteneală ca să nu slăbească, cârtind şi judecând în inima lor şi defăimând şi râzând de frații lor. Iar creştinii lumeni trăiesc păgâneşte, şi Dumnezeu nu-i părăseşte, ci le trimite propovăduitori şi dascăli, şi cărțile Bisericii strigă, şi Sfânta Evanghelie le vesteşte, însă oamenii se fac nesimțitori şi nu se pocăiesc, şi se silesc să-şi piardă sufletele lor în muncile iadului. Mai bine or să-şi dea sufletul spre pierzare la cea cu şapte capete fiară a fărădelegii şi să rămână orbi, numai să aibă multa grijire a vieții, şi nu negrijirea şi nădejdea spre Dumnezeu, Cel ce toate le chiverniseşte.

Asemenea şi monahii, nu voiesc negrijirea şi pacea liniştii, ci mai bine voiesc să lucreze, precum evreii la facerea cărămizilor în Egipt, şi se sârguiesc mai mult de ar fi cu putință să stremuiască tot Muntele Athonului pentru grădini şi livezi decât să se ostenească puțin pentru sufletul lor. Dar Dumnezeu îndelung rabdă până în seara vieții acesteia, aşteaptă mântuirea oamenilor, Se milostiveşte spre copii, miluieşte pe cei tineri din dimineața vârstei până la bărbat desăvârşit şi până în seara bătrâneților îi rabdă şi păcătuind, aşteptând pocăința cea de bună voie a lor.

Dar în ziua de astăzi băieții şi cei mai tineri de mici se deprind a lucra şi a săvârşi toate spurcăciunile şi necurățiile şi nu cunosc, şi în toată tinerețea lor se silesc să învistierească ca să se îmbogățească, şi lucrează cele necuvioase şi nenorocite fapte ale nedreptății şi ale necurăției şi nu cunosc, iar să se pocăiască nici nu voiesc să audă.

Iar cei bătrâni, din tinerețile lor până la bătrânețe, au trăit în păcate, în necurății, în nedreptăți, şi cu vicleşuguri spre aproapele lor. Şi Dumnezeu tot aşteaptă pocăința lor, măcar la al unsprezecelea ceas al bătrâneților şi până la al doisprezecelea ceas al morții lor. Însă ei nu cunosc mila lui Dumnezeu, ci numai cele dintâi fapte rele ale lor le aduc aminte şi le înnoiesc, şi se strică într-însele dis de dimineață până seara, şi mor în păcatele lor jalnic, după cuvântul Domnului: *Şi s-au mânecat şi s-au aflat întru întuneric şi în muncile iadului.*

Fiindcă oamenii pe acestea pământeşti le au de credință şi întru acestea se înfrumusețează şi le încămărează din bunătățile pământului cele ce se strică, şi se bucură zicând: «Acesta este Dumnezeul meu, să mă odihnesc mâncând şi bând!» O, nebunule! *În noaptea aceasta vor să ceară sufletul tău, iar cele adunate de tine, comorile şi jitnițele, ale cui vor fi?* Că tu o să te deştepți în munca iadului şi pentru acestea o să se muncească sufletul tău mai mult decât de alte fapte ale tale, fiindcă cele stricăcioase ai adunat în jitnițele tale şi le-ai gătit negreşit pentru muncile iadului.

Şi atunci, muncindu-te în mijlocul focului celui nestins, o să ceri milă de la cei ce nu au adunat nimic şi o să auzi mustrare zicându-ți: cât ai avut vreme, nu te-ai grijit, nepriceputule, pentru mântuirea sufletului tău şi să te fi izbăvit din muncile iadului. Acum ceri o picătură de apă (precum bogatul cel din Evanghelie). Şi ce răcorire o să-ți dea o picătură de apă? Că toate pâraiele lumii, de ar fi fost cu putință să curgă înăuntru în gheenă, şi toate mările de pe fața pământului de ar fi curs, nu era cu putință să simtă limba ta răcorire. Mi se pare că zavistuieşti pe săracul acela care nu s-a grijit de cele pământeşti, şi acum îi ceri să-ți răcorească limba ta. Dar scopul tău este ca să vină şi el în gheenă şi să se ardă împreună cu tine. Şi dacă în iad ai acest fel de vicleşug, oare în viața ta câtă viclenie vei fi avut?

O, oamenilor, acum este vremea răcoririi limbii voastre din aprinderea fărădelegilor ce ați săvârşit, cu sfărâmarea şi zdrobirea inimii voastre, cu suspinuri şi lacrimi, spre arătarea pocăinței voastre, plângând osebit singur la singurătate, iar nu ca fariseul înaintea oamenilor!

Ascultați: dacă voiți să stingeți focul gheenei cel veşnic, pentru călcarea aşezământului vostru, de mă veți asculta (zice sfântul) fa-

ceţi următoarele: unu, să aveţi între voi dragoste; al doilea, să ţineţi curăţenia întregii înţelepciuni, cu înfrânarea, cu smerenia, cu umilinţa inimii şi cu mărturisirea faptelor voastre.

Şi vă rog, o, părinţilor, luaţi aminte să vă lăsaţi de a judeca şi a osândi, de clevetire şi de vorba deşartă, ca să vă izbăviţi de râul cel de foc care o să tragă pe oameni după faptele lor şi să-i arunce întru întunericul cel mai din afară, unde este plângerea şi scrâşnirea dinţilor.

Că blestemata grăire de rău aşază pe om în partea cea de-a stânga. Şi blestemata vorbă deşartă a grăirii de rău îl duce pe om în moarte cumplită. Blestemata clevetire mistuieşte pe om în pântecele iadului. Şi multa vorbire îl aruncă în noroiul necurăţiei şi îl porneşte spre vrajbă. Iar vrajba este sământă a fărădelegii mult roditoare. Şi se seamănă întru cele dinăuntru ale omului şi răsare pe pomenirea de rău, şi se face urâciune, şi îl înconjură, şi nu voiesc să se vadă unul cu altul, şi cu răutatea întrec şi pe draci.

De acestea fac în ziua de astăzi oamenii şi cu de acestea s-a întors mintea lor spre diavolească deprindere, şi se supără singuri de patimile lor şi nu simt, ci numai pricinuiesc pe diavolul şi pe oameni că îi supără.

Asemenea şi pe voi, o, părinţilor, nici oamenii, nici diavolul nu vă supără, ci numai voi sunteţi vinovaţi, că aţi dat loc diavolului cu patima zavistiei, cu mânia, cu vrăjmăşia şi cu celelalte patimi vă batjocoriţi singuri, şi nu oamenii.

Dacă voi sunteţi iubitori de argint, ce este vinovat egumenul? Dacă voi sunteţi îndărătnici şi vă împotriviţi, ce este vinovat iconomul? Dacă voi ascundeţi gândurile şi le hrăniţi ca pe şerpi, ce este vinovat duhovnicul? Dacă voi sunteţi nemulţumitori şi cârtitori, ce este vinovat gheronda? Dacă voi aveţi pomenire de rău, ce sunt vinovaţi fraţii? Dacă voi aveţi vrajbă şi vrăjmăşie, ce este vinovat aproapele?

Vai, o, părinţilor! Când omul ar fi voit să-şi cunoască patimile lui cele ce îl supără, nu ar fi smintit pe nimeni din fraţi, fiindcă omul este pretutindeni pe dinăuntru de patimi înconjurat, precum copacul de iederă. Şi dacă gustul copacului se uneşte şi primeşte să urce iedera şi-l stăpâneşte, iar de nu primeşte, nu poate să se urce într-însul. Că de ar fi avut putere iedera să se urce în toţi copacii, nu era să rămână nici un copac curat.

Aşa şi diavolul, de ar fi avut stăpânire să se urce pe ştiinţa fiecărui om şi să-l întunece, nu s-ar fi găsit nici un om ca să fie în lumina faptelor bune, ci toţi ar fi întru întunericul păcatului. Că diavolul întunecă pe cel ce îl primeşte pe el şi-l răneşte cu săgeţile lui. Fiindcă necuratul are obiceiul să ia oştile lui, pe draci, şi să iasă la vânat, ţinând arc cu multe feluri de săgeţi, şi dă şi ostaşilor lui câte un arc cu câte 24 de săgeţi, şi îi trimite să vâneze sufletele oamenilor şi să le aducă ca un dar la preapângăritul, şi să se slăvească de la dânsul. Şi atâta războiesc, încât, de ar fi cu putinţă, ar ameţi şi sufletele dreptilor cu multe neînţelese ispite cu care alţii se biruiesc şi se vânează, iar alţii biruiesc şi se întemeiază[1]. Aceia se osândesc şi ceilalţi se încununează.

Arcul lor este păcatul cel de obşte, iar cele 24 de săgeţi sunt păcatele cele de multe feluri: 1. grăirea de rău; 2. clevetirea; 3. sfătuirea ascunsă spre rău; 4. mândria; 5. slava deşartă; 6. trufia; 7. împietrirea inimii; 8. nesupunerea; 9. iuţimea; 10. neascultarea; 11. nemulţumirea; 12. zavistia; 13. mânia; 14. vrăjmăşia; 15. urâciunea; 16. pomenirea de rău; 17. viclenia; 18. mărturia mincinoasă; 19. împuţinarea de suflet; 20. iubirea de argint; 21. curvia; 22. preacurvia; 23. malahia; 24. sodomia. Cu aceste 24 de săgeţi ale păcatelor, în toate zilele, nopţile, ceasurile şi minutele războiesc dracii şi ameţesc sufletele dreptilor. Şi cum voi nu o să vă supăraţi?

Dar voi, în ziua de astăzi, aţi încetat a vă mai lupta şi nu vă trebuie arme şi pavăze, că patimile voastre biruiesc şi vă stăpânesc, şi vrăjmaşii cu acestea v-au biruit, şi aţi pierdut mântuirea voastră fără să vă lupte dracii, ci numai singure patimile voastre. Oh, părinţilor, cum v-aţi omorât aşa şi nu simţiţi?

Dar veţi zice că lucraţi bine şi voiţi să vă îndreptaţi, însă nu cunoaşteţi calea, fiindcă nu aveţi povăţuitor, şi aşa în deşert vă osteniţi. Povăţuitor aţi avut din cei rămaşi din părinţi, şi voi l-aţi lepădat şi urmaţi după voile voastre. Precum un preot fără Sfintele Vase nu poate să slujească, aşa şi voi, fără de povăţuitor, cum căutaţi mântuirea voastră? De nu vă veţi nevoi să găsiţi povăţuitor, nu nădăjduiţi că vă veţi mântui! Ci să lepădaţi nesupunerea şi să vă supuneţi povăţuitorului vostru cel după Dumnezeu, care vă este duhovnicescul

[1] Se zidesc, se fortifică.

vostru părinte. Acela este învăţat în lucru şi în cuvânt şi deprins în duhovniceasca povăţuire. Şi să urmaţi aceluia prin lucrările faptelor bune, adică acestea: smerenia, întreaga înţelepciune, supunerea, ascultarea, credinţa, blândeţea, unirea, pacea, neagoniseala şi înfrânarea gândurilor, întru vedere, întru auzire, în limbă, în umblet, în bani şi întru nădejde, care este legătura acestora toate.

Însă voi, în ziua de astăzi, nu faceţi lucrurile mântuirii şi nu aveţi neagoniseală, ci îndoiţi banii şi îi prea înmulţiţi cu cea fără de lege dobândă, împreună înmulţiţi şi celelalte răutăţi şi fărădelegi.

Iar împotriva mântuirii voastre aveţi aceste răutăţi: mândria, lauda şi slava deşartă, care este podoaba acestor răutăţi, şi nu se cunoaşte că este potrivnică mântuirii. Şi tot într-o unire cu aceste răutăţi: într-o parte este defăimarea, iar în cealaltă grăirea de rău. Între acestea două se învistieresc toate cele împotriva mântuirii, adică: vrăjmăşia, răutatea, zavistia, a voi rău asupra fratelui şi unirea la faptele rele. Acestea cinci se însoţesc şi nasc alte răutăţi, precum: învistierirea banilor, care este capul fărădelegii, învârtoşarea inimii, micimea de suflet, iuţimea, nesupunerea şi neascultarea.

Că dacă sunteţi plini de zavistie, cum să vă plecaţi mântuirii voastre? Şi dacă aveţi în voi urâciune şi vrăjmăşie, cum să o cunoaşteţi şi să vă învăţaţi? Şi dacă aveţi mânie, cum să vă împăciuiţi[1]? Dacă aveţi pomenirea de rău, cum o să vă uniţi întru cea de sus paşnică mântuire? Dacă aveţi grăirea de rău, cum o să vă îndreptaţi în Împărăţia cerului? Căci cu grăirea de rău aţi stins lumina cunoştinţei dumnezeieştii dăruiri. Fiindcă omul are grăirea lui ca o suflare de vânt, şi când îşi trage duhul, suflă asupra fratelui său urâciune şi clevetire.

De aceea s-a stins făclia darului, că zavistia şi mânia prăpădesc lucrarea simţirii faptelor bune. Vrăjmăşia şi pomenirea de rău prăpădesc darul lui Dumnezeu de la om, nemulţumirea şi urâciunea îl duc întru pierzare, iar cârtirea şi osândirea îl duc în prăpastia acestor răutăţi, care sunt: zavistia, urâciunea, mânia, vrăjmăşia, pomenirea de rău, nemulţumirea şi grăirea de rău, care s-au zis mai sus. Şi astăzi oamenii s-au unit cu răutatea, spre răpire, pentru iubirea de argint şi îmbogăţire.

[1] Împăcaţi.

Asemenea şi călugării cei de acum, fac neguţătorie ca şi lumenii şi se ticăloşesc în deşert în valurile deşertăciunilor lumeşti, şi nu înţeleg, ticăloşii, că ei s-au despărţit de unirea lumii şi s-au unit cu viaţa monahicească, ca să îşi mântuiască ticălosul lor suflet. Vai, că au defăimat făgăduinţele lor şi se prăpădesc jalnic din pricină că au uitat scopul lor pentru care au venit la viaţa monahicească! Că s-au despărţit de lume nu cu hotărâre, ca să pătimească rău şi să sufere tot felul de necazuri până la moarte, precum se şi făgăduiesc când vin, ci, cu gând pentru odihna trupului şi în loc să îşi şteargă păcatele, ei le mai înmulţesc cu ameţeala celor lumeşti, şi nu se mai liniştesc, ci voiesc numai să învistierească aur şi argint de prisosit.

Precum evreii, fugind de facerea cărămizilor, au căzut în poftirea pântecelui şi cereau usturoi şi ceapă, şi îşi aduceau aminte de peştele şi cărnurile Egiptului, şi nu se mulţumeau cu Cerească Mană, cea ce hrănea şi trupul, şi sufletul (ce închipuieşte stăpânescul Trup) şi pentru cârtirea lor le-au rămas oasele în pustie şi nu s-au învrednicit să vadă pământul făgăduinţei.

Aşa şi amărâţii monahi în ziua de astăzi au lăsat lumea şi au venit în pustia muntelui acestuia, şi nu se supun la jugul cel uşor al vieţii celei monahiceşti, ci caută desfătări şi odihna trupului; precum şi jidovii nu s-au supus lui Moise, aşa şi monahii de astăzi nu se supun povăţuitorilor lor cei ce îi îndreaptă la calea mântuirii (şi în locul lui Moise au pe cei ce au strălucit întru pustnicie în muntele acesta, cuvioşi părinţi şi cei ce au fost egumeni prin mănăstiri şi schituri). Moise, pentru grăirea împotrivă a apei, nu s-a învrednicit să vadă pământul făgăduinţei. Aşa şi voi, învrăjbindu-vă unul cu altul şi împotrivă grăind şi defăimând, cum o să vă învredniciţi Împărăţiei cerurilor, de nu din adâncul inimii vă veţi pocăi până când sunteţi în viaţa aceasta?

Vai de voi, monahilor, că Dumnezeu vă aşteaptă pocăinţa voastră până la bătrâneţe, dar cel ce a îmbătrânit în răutăţi şi în păcate din tinereţe şi nu s-a pocăit cum o să se pocăiască acum, la bătrâneţe? Însă Dumnezeu tot aşteaptă până atunci şi, văzând nepocăinţa lui, îl scoate din merindea darului, adică din împărtăşirea darului Lui.

Însă Moise, având purtare de grijă de atâta norod, din tulburare şi ameţeală a greşit şi din neluarea aminte a lui, şi, cu toate că avea

atâtea îndreptări, s-a canonisit de la Dumnezeu împreună cu fratele său, Aaron, şi au murit amândoi în muntele nemerniciei.

Cu cât mai vârtos voi, cei ce v-aţi abătut din canoanele vieţii monahiceşti şi aţi tăgăduit ceea ce de bunăvoie aţi făgăduit să păziţi, şi le călcaţi? Cum să nu vă pedepsiţi împătrit? La aceasta mă mir de multa milostivire şi îndelunga răbdare a lui Dumnezeu spre voi. Că atunci era «Dumnezeul izbândirilor Domnul», iar acum este «Dumnezeul milostivirii şi al iubirii de oameni», şi miluieşte pe cei ce se pocăiesc. Că şi îngerii în ceruri se bucură de mântuirea şi de întoarcerea oamenilor celor ce se pocăiesc fierbinte şi nu se tem de osteneli şi sudori pentru mântuirea lor, şi nu se înfricoşează nici de însăşi moartea. De aceea şi drepţii se bucură şi se veselesc, iar Dumnezeu îndelung rabdă pentru unii ca aceştia şi uită toate păcatele lor, precum fiului celui curvar şi altora de asemenea.

Fiindcă pocăinţa cea adevărată rupe, deschide şi dezrădăcinează legăturile păcatelor. Că păcatul la om se aseamănă cu un mărăcine ce se află în mijlocul grădinii şi înăbuşă sadurile dinspre razele soarelui şi le strică. Iar dacă se va dezrădăcina mărăcinele şi se va scoate din mijloc şi se va arde în foc, atunci lucrează grădinarul locul şi pune semănături bune, şi rodesc fără de vătămare, şi atunci grădinarul uită vătămarea cea dintâi a mărăcinelui. Aşa şi Dumnezeu uită păcatul cel dintâi al păcătosului, când omul singur îl va dezrădăcina de la sine. Dar câtă vreme omul va lucra păcatul, nici Dumnezeu nu-l uită, precum nici grădinarul mărăcinele care este în semănături.

Că cel ce se pocăieşte se roagă, posteşte, priveghează, se nevoieşte, şi aşa dezrădăcinează pomul păcatului şi rodul fărădelegii din sufletul lui, şi de aici nu mai simte în cugetul lui necurăţia păcatului, ci curăţenie şi frumuseţe a sufletului, şi uită şi ostenelile lui cele mai dinainte, însă semnul rănilor nu se uită.

Pentru că, precum acela care s-a lovit cu cuţitul şi-a făcut rană, şi dacă nu se îngrijeşte să pună doctorie ca să se vindece, ci o lasă de putrezeşte până la inimă, atunci moare. Iar dacă se va căuta, atunci se vindecă şi nu-l mai doare rana încă. Dar cel ce părăseşte păcatul şi se pocăieşte, oare câte dureri are şi câtă nevoinţă face când taie ramurile păcatului şi gândurile cele spurcate, gânditor şi simţitor? Şi

aceasta să o înţelegi din pilda Sfântului Mucenic Iacov Persul, care s-a tăiat bucăţi din toate încheieturile.

Iar dacă veţi zice că acela s-a lepădat de lege şi pentru aceea s-a nevoit atâta, să ştiţi că cel ce păcătuieşte de bună voie, şi acesta se leapădă de Dumnezeu, fiindcă păcatul, când se lucrează, ca o jertfă se aduce satanei, ducând către dânsul rodul trupului său, dator fiind să se nevoiască până la moarte împotriva păcatului, precum şi Sfântul Iacov s-a nevoit la mucenicie.

Bine să socotiţi că aplecarea voastră spre bani şi nevoinţa voastră pentru iubirea de argint este ca o jertfă ce se aduce idolilor, fiindcă v-aţi dat cu totul la cele pământeşti şi deşarte şi spre a învistieri multe feluri de metale şi materii, cu minciuni şi răpiri. Şi aţi mutat rugăciunea voastră spre a dobândi metalul pământului, ca închinătorii la idoli.

Iar de veţi zice că noi nu ne închinăm idolilor, ci numai lui Dumnezeu, aşa, în adevăr, cum ziceţi, însă când vă rugaţi şi ziceţi rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase», unde se află mintea voastră? Cu trupul staţi la rugăciune, iar cu mintea umblaţi la cele deşarte şi mincinoase, la facerea caselor mari şi largi, la împodobirea grădinilor peste trebuinţă, la sumele banilor şi înmulţirea dobânzii şi la alte lucruri trecătoare şi stricăcioase. Şi faceţi judecăţi în vremea pravilei şi a rugăciunii voastre, şi altele nenumărate. Altă dată lăsaţi rugăciunea şi vă sfădiţi între voi şi cu vecinii pentru apă şi pentru hotarele chiliilor voastre, ca lumenii, încă şi mai rău decât dânşii, şi de aici alergaţi cu daruri la mănăstire ca să vă îndreptaţi.

O, nebunilor! Precum vă înnăduşiţi pe drumuri pentru cele deşarte, de ce nu asudaţi şi la rugăciune până să vă schimbaţi cămaşa udă de năduşeală, precum şi Domnul a asudat în grădină, unde din nevoinţa rugăciunii curgeau din sfântul Lui trup picături de sânge în loc de năduşeală? Iar voi nici asudaţi la rugăciune, nici vă schimbaţi cămaşa.

Şi rugăciune zic nu cea de obşte, cu glas şi cu citirea gurii la psalmi, ci cea de gând şi fără de glas, care se face singur, cu Dumnezeu, în taină, întru suspinuri şi lacrimi şi sfărâmarea inimii. Şi să curgă sudoarea din obrazul vostru pe pământ precum la Sfântul Pahomie, unde s-a făcut noroi sub picioarele lui din sudoarea nevoinţei şi a rugăciunii.

Iar voi, în ziua de astăzi, aţi uitat cu desăvârşire astfel de nevoinţă şi v-aţi dat la ostenelile cele deşarte ale multticălosului trup, şi aţi rămas fără de roadă de duhovnicească nevoinţă. Asudaţi şi vă osteniţi numai la cele deşarte osteneli, nu la cea sufletească nevoinţă a mântuirii. Vă nevoiţi cum să împodobiţi daruri, să le împărţiţi la proistoşii mănăstirii, ca să vă ajute să supuneţi pe aproapele, şi v-aţi făcut obicei rău a da daruri multe, ca un bir. Pentru că vă tulburaţi pentru lucrul mic şi de nimic, şi nu răbdaţi, din pricina urâciunii şi a pomenirii de rău, şi căutaţi izbândă, şi iubiţi nedreptatea. Şi aşa s-a înmulţit răutatea schiteilor, şi s-au deprins cei din mănăstiri a primi daruri, şi nedreptăţesc schiturile, şi învistieresc întru a lor nedreaptă casă nedreptăţile lor.

Dar voi, o, neînţelegători şi grei la inimă proistoşi ai mănăstirilor, pentru ce primiţi daruri şi nedreptăţiţi la judecată, şi din pricina voastră se prăpădeşte starea schiteilor, fiindcă vă amăgiţi cu daruri şi daţi voie schiteilor să strice casele lor nefiind nevoie, şi să zideasscă palate înalte, ca boierii lumii, şi să câştige venituri peste trebuinţă, pe care nici mirenii nu le au? Pentru ce primiţi de la schitei şi întinaţi faţa mănăstirii?

Fiindcă şi acele daruri pe care le primiţi sunt întinate pentru pogorământul pe care îl fac la datoriile monahiceşti, ca să facă multă rucodelie, să câştige bogăţie şi să dea banii cu dobândă, precum şi voi faceţi, călcând aşezământul şi poruncile cuvioşilor părinţi şi ctitori ai voştri Atanasie, Pavel şi a celorlalţi sfinţi. Fiindcă mare urâciune este înaintea lui Dumnezeu ca aschiteii să ia dobândă. Şi voi, văzând oarecare dăruiri ale aschiteilor, vă plecaţi lor, ca şi când nu aveţi pâine în mănăstirea voastră, ca să mâncaţi şi să vă săturaţi. Şi pentru darurile pe care le primiţi, judecaţi pe cei săraci cu nedreptate, fiindcă nu au şi ei ce să vă aducă, că schiteii au ajuns acum ca satele cele robite ale mirenilor, şi mănăstirile ca judecătoriile păgânilor, şi nu simţiţi că cu nedreptele primiri de daruri întinaţi casa mănăstirii.

Şi veniturile mănăstirii le învistieriţi cu nedreptate în asupritoarele lăzi ale voastre, şi le stăpâniţi ca şi când le-aţi fi adus de la părinţii voştri, şi aşa aţi prăpădit mănăstirile. De aceea, cu slobozirea lui Dumnezeu, ajung în lăzile turcilor, fiindcă acele venituri nu sunt

din ostenelile şi sudorile voastre, ci asupriţi pe săraci, şi vă ticăloşiţi, şi ca nişte asupritori vă faceţi vinovaţi osândei iadului, cum scrie că *nedrepţii Împărăţia cerurilor nu o vor moşteni*. Înfrumuseţaţi chiliile voastre şi le împodobiţi cu lucrurile mănăstirii, şi vă faceţi haine de mătase şi blănuri scumpe. Şi primiţi băieţi tineri, fără de bărbi, şi îi împodobiţi cu haine frumoase, ca pe nişte tinerele, spre sminteala şi pierzarea sufletelor celor mai neputincioşi fraţi, şi se face întinăciune muntelui şi sfintelor locaşuri celor din curţile Domnului şi sălăşluiri ale Preaînaltului Dumnezeu, *pentru care vine urgia lui Dumnezeu peste fiii neascultării*. Şi fiindcă aţi dobândit lăzi cu mulţime de bani cu nedreptate, vă împotriviţi unul altuia numai ca să-l scârbiţi. Mănăstirea cea bogată nedreptăţeşte pe cea mai săracă, spre ocara lui Hristos şi spre sminteala neamurilor, numai ca să adunaţi bogăţii şi alte lucruri cu îmbelşugare, ca şi cum aţi fi fără de moarte.

Vai vouă! Dacă în noaptea aceasta vor cere de la voi sufletele voastre, cele ce aţi adunat şi aţi sădit pentru mulţi ani ale cui vor fi? Vă bucuraţi la moartea fratelui vostru, ca să răpiţi cele ale lui, şi le împărţiţi între voi, precum şi pe ale voastre alţii mai pe urmă, iar casa mănăstirii nu ia nimic. Şi aşa voi numai învistieriţi pierzare sufletelor voastre în ziua urgiei la dreapta Judecată a lui Dumnezeu. Voi vă îndreptaţi ca fariseii, cei ce cugetaţi cele deşarte şi mincinoase, dar Dumnezeu cunoaşte gândurile voastre că sunt deşarte.

Iată că vă zic: dacă nu vă veţi pocăi de aceste răutăţi şi de vicleşugurile şi nedreptăţile voastre, o să vă osândiţi ca nişte nepocăiţi la Judecata lui Dumnezeu, în veşnicul foc al iadului, fiindcă v-aţi făcut ca fiarele cele sălbatice şi v-aţi împodobit cu toate faptele cele potrivnice petrecerii celei monahiceşti, adică mândri, iuţi, mânioşi, învrăjbitori, nemilostivi, răpitori nedrepţi şi iubitori de îmbogăţire, iubitori de slava deşartă şi iubitori de argint, tari la cerbice şi mici la suflet, ucigători ai sufletelor voastre şi ale aproapelui, şi călcători poruncilor şi învăţăturilor celor ce mai înainte au pustnicit, cuvioşilor părinţi şi ctitori.

Şi pentru faptele voastre cele necuvioase aţi ieşit din canonul şi din rânduiala Sfântului Athanasie şi a celorlalţi ctitori şi învăţători şi puitori[1] de sfinte aşezăminte, ai sfântului acestuia loc, şi v-aţi făcut

[1] Întemeietori, făuritori.

de poveste lumii şi de sminteală credincioşilor şi necredincioşilor, ca şi când nu aţi fi monahi şi strănepoţi ai acestor cuvioşi părinţi.

Pentru aceea zic (zice Sfântul Nil): Scoală-te, părinte Athanasie, să vezi pe fiii tăi la ce ticăloasă stare şi pierzare se află în ziua de astăzi! Şi acestea zic nu numai pentru Lavra, ci pentru toate mănăstirile din muntele acesta, pentru care vă rog pe toţi să vă îndreptaţi, să vă pocăiţi, mai înainte de a veni peste voi urgia lui Dumnezeu, şi atunci să vă pocăiţi fără de folos.

Că ce poate să vă folosească pe voi Sfânta Schimă, când voi o întinaţi cu dezmierdările şi vă mângâiaţi cu vederea tinerilor? Că precum arama când se spoieşte, de nu se va păzi de fum, se înnegreşte iarăşi, aşa şi voi, când aveţi a face cu cei tineri cu patimă, cu neputinţă este să nu vă mânjiţi ori gânditor, ori simţitor, pipăindu-vă. Atunci se depărtează darul lui Dumnezeu de la voi şi se apropie şi locuieşte dracul spurcăciunilor şi al fărădelegilor, şi de aici faceţi cum voieşte el, orice ar fi, că de nu ai fi vorbit cu cel tânăr cu îndulcire, nu te robeai spre învoire spurcată. Pentru aceea fericiţi cei care nu văd tineri, şi de trei ori fericiţi care nu vorbesc cu dânşii! Că petrecerea împreună cu cel tânăr este foc arzător al muncii iadului, că se pleacă cu îndulcirea învoirii către dânsul, şi se amăgeşte, şi îşi pierde îndulcirea sufletului, şi rămâne netrebnic înaintea lui Dumnezeu.

Şi nu că este vinovat cel tânăr şi spurcat, ci ochii voştri sunt vicleni şi întinaţi, şi voi sunteţi neiscusiţi în ziua de astăzi, că având a face cu cel tânăr, numaidecât vă smintiţi, din reaua voastră voire, pentru că îl momiţi şi îl împodobiţi pe cel tânăr ca să vă împătimiţi spre dânsul, şi-l deprindeţi la reaua voastră obişnuinţă, şi de aici nu vă mai cunoaşteţi mântuirea voastră. Şi nu numai pe tine te mânjeşti şi te întinezi cu mintea, cel ce îl ai pe el împreună cu tine viețuind, ci şi cei ce îl văd pe dânsul se smintesc şi îşi mânjesc simţirile.

Iar dacă veţi zice că vă asupresc la aceasta, că ce vatămă, zici, de va avea cineva vreun tânăr spre slujba lui, şi dacă este aceasta fărădelege, de ce nu ne pedepseşte Dumnezeu? Vă zic şi eu că iată, urgia lui Dumnezeu deasupra capului vostru este şi nu o simţiţi, fiindcă Dumnezeu îndelung rabdă, cu nespusa Lui bunătate, şi vă pedepseşte cu milă pentru mântuirea voastră, iar voi Îl scârbiţi, ca mai mult să vă muncească, după faptele voastre.

CAP 43

Puţini sunt care se mântuiesc în muntele acesta

Învăţaţi-vă aceasta bine, că sunt puţini cei ce se mântuiesc în muntele acesta, că numai cei ce se nevoiesc în fapte bune, aceştia opresc urgia şi izbânda lui Dumnezeu şi taie pedeapsa voastră. Însă să ştiţi că de vor lipsi unii ca aceştia cu fapte bune din Sfântul Munte, atunci vai şi amar muntelui acestuia, şi mai vârtos asupra voastră, călcătorilor aşezământului schimei voastre!

Că mare stricăciune o să vină muntelui acestuia pentru răutăţile voastre, şi mare zdruncinătură, precum oarecând la Sinai şi la Raith, schitei cuvioşi având viaţă plăcută lui Dumnezeu, şi pentru oarecare mică pricină a păcatului le-a venit urgia asupră-le, ca să se aleagă cei iscusiţi din cei neiscusiţi.

Iar la voi, când va veni urgia, ce o să vă faceţi? Că din întristare în întristare şi din chinuri în chinuri o să cădeţi. Pentru aceea vă rog să vă pocăiţi de bunăvoie, mai înainte de a lipsi nişte drepţi ca aceia de aici, că a venit ceasul şi veţi cădea în urgia lui Dumnezeu. (Acestea le-a zis Sfântul pentru zavera care s-a făcut la anul 1821.)

Vai vouă, cugetătorilor de cele deşarte! Cum nu vă este milă vouă unul de altul şi îi alungaţi, aşa o să vă chinuiţi de cei fără de Dumnezeu şi păgâni tâlhari. Că v-aţi lepădat de lume şi aţi venit aici pentru mântuirea voastră, să vă luptaţi cu diavolul şi cu patimile voastre şi să biruiţi. Iar voi, în loc să le biruiţi, v-aţi biruit de dânsele din deşertăciunea voastră şi v-aţi cufundat în luciul grijilor celor pământeşti şi deşarte, pe care le-aţi lăsat în lume, şi acum aici iarăşi le urmaţi. V-aţi dedat la desfătări, la mâncăruri şi la băuturi şi v-aţi prăpădit. Pentru aceea strigaţi şi voi ca Petru, cu mare glas: «Doamne, miluieşte-ne pe noi, că ne-am prăpădit!» Strigaţi mai înainte de a vă potopi în înecarea trupului şi a sufletului, că precum Petru, umblând pe ape ca să vină la Iisus, s-a făcut mare tulburare pe mare de la diavolul, spre ispitirea lui, şi înfricoşându-se s-a îndoit şi a început a se afunda, şi Iisus, apucându-l, i-a zis: «Pentru ce te-ai îndoit?», aşa şi oamenii astăzi, văzând petrecerea monahicească fericită şi netulburată de ale lumii, se pornesc din râvnă şi vin să se facă călugări. Iar Dumnezeu, văzând buna voinţă a lor, îi cheamă cu dra-

goste şi zice către dânşii: *Veniţi la Mine, toţi cei osteniţi şi însărcinaţi, şi Eu vă voi odihni pe voi!*

Şi venind, intră în viaţa monahicească, şi umblând prin noianul acesta, urmează tulburarea gândurilor, şi atunci se tem şi nu strigă ca Petru: «Doamne, miluieşte-ne, că pierim!» Ci se cufundă ticăloşii în adâncul pierzării, deznădăjduindu-se din neluare-aminte şi din deşarta cugetare.

Şi precum evreii nu s-au sârguit să ajungă la pământul făgăduinţei ca să se odihnească, ci s-au abătut cu robirea pântecelui în Egipt, aşa şi monahii cei de astăzi, nu se sârguiesc să intre în Împărăţia cerurilor ca să se odihnească acolo veşnic, ci se întorc din deşarta lor minte la cele stricăcioase ale lumii, pe care de bunăvoie le-au lăsat, dar Dumnezeu priveşte schimbarea minţii lor.

Evreilor le-a dat atunci mană, ca să zăbovească în pustie pentru nemulţumirea lor. Ci ei nu s-au îndestulat să mănânce pe cea din toată ziua, spre ţinerea vieţii, ci vroiau să mai şi învistierească, din iubirea de avuţie lăcomindu-se ca să vândă prisosul, cugetătorii de cele deşarte. Dar prisosul din ziua aceea care se oprea se umplea de viermi, şi aşa a rămas deşartă sfătuirea minţii lor. Aşa şi monahii neamului zilei de astăzi, pentru nesârguinţa lor nu or să intre în Împărăţia cerurilor, ca cei vechi părinţi.

Trimite Dumnezeu mila Sa pentru milostivirea Lui, adică milosteniile, precum atunci mana, ca să se hrănească şi să zăbovească în această viaţă. Iar voi vă arătaţi nemulţumitori, că învistieriţi milostenia creştinilor în silnica voastră casă şi se umple de viermi acolo. Şi cum? Gândurile voastre se umplu de viermi când voiţi să învistieriţi şi să risipiţi mila lui Dumnezeu, şi să o cheltuiţi la reaua voastră voinţă, şi v-o răpesc alţii, şi voi rămâneţi cu greutatea iubirii de îmbogăţire. Însă evreii, cum au văzut că se umple de viermi mana, au părăsit sfatul lor, iar voi v-aţi făcut mai împietriţi la inimă şi mai orbi decât dânşii despre mila lui Dumnezeu. Şi de aceea, cu slobozirea lui Dumnezeu, vă vin grele dajdii şi cheltuieli, şi siliţi fiind, risipiţi milosteniile credincioşilor, şi ajung în punga păgânilor, şi nu simţiţi, ca să încetaţi de iubirea de îmbogăţire şi de a învistieri.

Pentru aceea şi Dumnezeu vă trimite scumpete, ca să cheltuiţi, să nu învistieriţi, şi acestea sunt viermii care mănâncă milostenia cea

adunată a creştinilor. Că cu a strânge şi a învistieri aţi ridicat împotrivire către viaţa monahicească, precum şi fiii lui Core, şi Dathan cu Aviron către Moise, încât s-a deschis pământul şi i-a înghiţit de vii. Aşa şi voi aţi deschis prăpastia pierzării şi potopiţi milostenia creştinilor, şi dimpreună vă potopiţi şi voi întru adâncimea iubirii de argint, spre pierzarea voastră. Şi pentru vrajba şi sfada hotarelor, a pietrelor şi a pământului, aţi umplut nesăţioasa vistierie a turcilor şi vă afundaţi întru adâncul iadului.

Fiii lui Core adunau mai mult decât le trebuia, şi se umplea de viermi, şi o lepădau, de o mâncau păsările. Aşa şi schiteii adună milostenie mai mult decât le trebuie, şi fac certuri între dânşii, şi se mănâncă unii cu alţii. Şi văzându-i mănăstirile că nu se unesc între dânşii, îi cheamă şi îi judecă şi îi canonisesc să plătească giurumele[1], şi le răpesc acea adunată milostenie şi o mănâncă, precum viermii mana. Şi mănâncă pe toate cele rău adunate, pentru fărădelegea lor, şi mănâncă şi capetele, şi aşa se cheltuiesc şi se prăpădesc cele peste trebuinţă rău adunate. Că pentru neînvoirea lor le aruncă întru întâmpinarea vrăjbilor lor: cine să biruiască şi să facă voia lor cea rea. Şi aşa, cu aceste arme de război, adică cu darurile care adună gazofilachia[2], n-au putut să biruiască, ci l-au întâmpinat păsările şi l-au mâncat, adică turcii. Că văzându-vă că vă mâncaţi între voi, s-au făcut şi ei părtaşi mâncători de milostenii, că le răpesc şi aşa le mănâncă, ca păsările, precum şi voi vă mâncaţi între voi ca păsările, cu vicleşugurile voastre.

Pentru aceasta, spre mântuirea voastră zic: o, nebunilor! *Acestea care aţi gătit, cui o să le lăsaţi?* Aţi descoperit milosteniile creştinilor în ochii turcilor, şi vi le-au mâncat ca păsările prisosul de mană ce se umplea de viermi. Că ele, unde vor găsi mortăciune, se duc şi mănâncă. Aşa şi turcii, se hrănesc cu nedreptăţile voastre. Pentru nesupunerea şi neunirea voastră, vă mănâncă turcii mila cea trimisă de la Dumnezeu, pe care o aţi descoperit înaintea lor. Şi vă asemănaţi cu stârvurile dobitoacelor, fiindcă v-aţi făcut ca morţii şi aţi pierdut mântuirea voastră, lipsindu-vă de dumnezeiescul dar, care este viaţa sufletului.

[1] Taxe.
[2] Cutia milei.

Aveţi patru râuri ca de la Eden, care curg din patru părţi ale lumii milostivenia spre voi, însă pentru defăimarea vieţii monahiceşti o soarbe turcul, că precum voi aţi defăimat pe Dumnezeu, aşa şi Dumnezeu vă defaimă pe voi şi prăpădesc necredincioşii milostenia voastră. Se lipsesc săracii lucrători ai vieţii monahiceşti şi însetează de o picătură de apă a milosteniei, şi nu au, că toată apa milosteniei o bea prăpastia turcului pe care voi aţi deschis-o. Şi v-aţi făcut voi, cei mănăstireşti, tovarăşi cu turcii la mila lui Dumnezeu, şi aschiteii s-au încontrat[1] cu mănăstirile, şi adună de la ucenicii lor ostenelile şi de la închinători milostenia. Şi le ia mănăstirea, şi de la mănăstire le iau turcii, adunate şi de la alţii, şi le câştigă pe toate atotmâncătorul iad.

CAP 44

Pentru cei ce aduc daruri la proistoşii mănăstirii

Ascultaţi voi, o, nebuni şi nepricepuţi aschitei! Cum nu vă împăciuiţi între voi singuri, ci vă duceţi cu daruri la mănăstire, pentru îndreptarea voastră, şi îi mânjiţi şi pe dânşii? Şi ce or să vă facă şi ei când vă învrăjbiţi între voi? O, rele capete şi voi, proestoşii mănăstirilor, pentru ce vă plecaţi la darurile aschiteilor şi aţi făcut schiturile nestatornice spre viaţa monahicească? Că s-au dat la grija câştigului şi se lenevesc de nevoinţa cea duhovnicească, ca să vă aducă daruri şi să îşi facă voile lor cele rele.

Ascultaţi şi pildă: un tânăr avea muiere şi o iubea mult, şi niciodată nu a întristat-o, şi ea a luat îndrăzneală către bărbatul ei şi, netemându-se de dânsul, a căzut în preacurvie şi s-a ruşinat cununia. Şi se înfrunta[2] de toţi ca o preacurvă. Acum cine este vinovat? Cu adevărat bărbatul ei, fiindcă i-a dat îndrăzneală. Aşa şi voi, proistoşilor, fiindcă vă plecaţi de luaţi daruri de la aschitei, au căzut la iubirea de avuţie şi la multa grijă de a învistieri. Şi se mănâncă între dânşii, şi s-au făcut de ocară lumii, şi se îngreţoşează să-i vadă. Iar învinovăţirea este a mănăstirii, că nu-i pune la cale. Iar de veţi zice: cum să-i punem la cale? – ascultaţi altă pildă:

[1] S-au luat la harţă, s-au împotrivit.
[2] Era dojenită, ocărâtă, mustrată.

Oarecare om avea un loc nelucrat, şi a venit altul şi l-a curăţit, şi a făcut vie, şi a rodit. După aceea a murit acel bun lucrător de vie, şi au rămas fiii lui, şi ei nu au pus silinţă ca să lucreze via, şi a rămas neroditoare, fiindcă tatăl lor lăsa puţine oichiuri[1] şi de aceea rodea, iar ei lăsau multe oichiuri, ca să facă mulţi struguri, să ajungă ca să dea plocoane, şi de aceea s-au îmbolnăvit viţele. Iar cei de pe urmă au lăsat-o netăiată şi s-a prăpădit via. Aşa faceţi şi voi astăzi.

Părinţii cei vechi, în muntele acesta erau pustnici şi schitei, şi chiliile de astăzi erau pentru postnici şi liniştitori. Iar pentru lenevirea vieţii celei pustniceşti chilioţii s-au făcut livezari şi au devenit ca o vie părăginită, fiindcă s-au lenevit de mântuirea lor, nelucrători şi neroditori au rămas. Se silesc să adune, ca să vă sature pe voi, cei mănăstireşti. Şi aşa că voi v-aţi făcut răpitori şi furi de cele sfinte, că răpiţi cele afierosite lui Dumnezeu de la schitei şi de la chilioţi. Şi i-aţi silit de au lăsat lucrarea cea duhovnicească şi s-au dat la cele pământeşti, că în loc să îi ajutaţi voi cu cele de nevoie, le răpiţi şi ostenelile lor, şi v-aţi făcut mai răi decât turcii, fiindcă aceştia deosebesc dajdiile în trei stări: în Alam, Evsat şi Etnat, şi după puterea oamenilor le aruncă. Iar voi nedrept judecaţi silnicind, că luaţi întocmai şi de la cel bogat, şi de la cel sărac. Şi cu aceasta aţi întinat locul acesta, fiindcă aruncaţi cheltuielile locale întocmai peste toţi deopotrivă, şi cereţi tot atât de la arhimandriţi, proegumeni, gheronde, chilioţi şi schitei. Şi cum se poate să fie întocmai aurul cu argintul, arama cu cositorul şi fierul cu lutul? Aşa că după deosebirea acestora şi oamenii se deosebesc în starea lor, iar voi îi numărаţi întocmai.

Nu cunoaşteţi că cel care nu are păr nicidecum este cap pleşuv, adică neagonisitor? Alţii au cuprinsuri[2] şi ceva venit, dar au şi datorie multă, şi fiecare se deosebeşte după puterea sa. Faraon, când tiranisea pe evrei ca să nu fugă din cumplita robie, îi îngreuia ca singuri să aducă şi paiele, şi să frământe şi noroiul. Aşa şi voi, munciţi pe cei neagonisitori şi neputincioşi din pizmă, ca să nu sporească, să înainteze şi să poată să lucreze mântuirea sufletelor lor, ci să lucreze şi să plătească după mintea voastră cea răzvrătită.

[1] Mugurii de la viţa de vie.
[2] Proprietăţi.

CAP 45

Pentru trimiterea Sfântului Nil în Sfântul Munte

Iar Dumnezeu, văzând chinuirea grelelor dajdii şi asprimea, m-a trimis pe mine, cel mai mic fiu după dar al lui Dumnezeu (zice Sfântul Nil), aici, în Sfântul Munte, ca pe Moise la evrei, pentru mântuirea oamenilor celor robiţi spre pierzare din pricina voastră, ca să-i izbăvesc din multa grijă şi învistierire a fărădelegilor.

Iată că eu sunt trimis de la Dumnezeu în mijlocul vostru ca Moise, şi spun vouă cuvintele pe care le-a grăit Dumnezeu către mine. Şi să nu vi se pară că eu adaug la cuvintele lui Dumnezeu vreo iotă sau vreo cirtă, ci arăt şi zic vouă numai câte mi-a poruncit mie Dumnezeu, precum s-a trimis Prorocul Natan către David şi i-a zis: *Iată, eu sunt trimis de la Dumnezeu către tine, pentru păcatul pe care l-ai făcut, al preacurviei şi al uciderii, şi numărarea norodului lui Dumnezeu, care s-au făcut trei răni asupra capului tău. Şi acum alege una dintre cele trei.*

Iată, şi eu ca Natan zic vouă cele ce am auzit din gura lui Dumnezeu, fiindcă aţi căzut în iubirea de avuţii, precum şi David în preacurvie. Că iubirea de avuţii a monahului se află înaintea lui Dumnezeu ca o preacurvie, şi spurcă simţirea vieţii monahiceşti, şi în loc să vă îndreptaţi, precum şi David, voi aţi omorât şi omorâţi mântuirea voastră cu învistierirea şi multa grijă a vieţii, şi număraţi înmulţirea bogăţiei şi hotarele cuprinderilor voastre, şi alungaţi unul pe altul din lăcomie, fiindcă iubirea de înavuţire şi multa grijă sunt pricinile fărădelegilor voastre. Şi vă împodobiţi cu haine moi, ca să vă înverşunaţi la patimile trupeşti. Şi lucraţi şi aceste două răutăţi, adică învrăjbirea între voi, care ca o cangrenă vă mănâncă, şi din aceasta urmează trupeasca necurăţie, că vă întinaţi mintea văzând tineri fără de barbă.

Voi înşivă vă mâncaţi între voi şi, văzându-vă tinerii voştri într-o asemenea stare de ticăloşie, vin la deznădăjduire şi urmează şi ei asemenea, şi mai rău, că se amestecă între ei şi se tăvălesc în necurăţii, şi de aceea s-a depărtat darul Sfântului Duh de la voi. Şi cum să rămână întru voi, care vă aflaţi întru această necurăţie şi întru iubirea de avuţii? Şi acestea vi s-au făcut mâncătură[1] şi întreită rană, păcatul vostru în inimă şi în pântecele vostru, şi vă primejduiţi spre moarte.

[1] Nume dat unor boli precum sifilisul, cancerul, vărsatul.

Pentru aceea vă zic, ca şi Natan către David, să alegeţi una dintre aceste trei, oricare veţi vrea. Cea dintâi: dacă mă veţi asculta, să arătaţi adevărată pocăinţă la Dumnezeu şi să vă apucaţi de cea veche pocăinţă a vieţuirii părinţilor celor de demult, fiindcă vieţuirea voastră cea de acum urâciune este înaintea lui Dumnezeu. Al doilea: de nu mă veţi asculta, o să vină îngerul satanei şi o să vă pedepsească cu risipire a trupului, cu jefuire a averilor de la barbari, o să vă ucidă ca în Sinai şi în Raith, şi o să vă risipiţi într-o parte şi în alta jalnic. Iar al treilea: o să vă cufundaţi întru adâncul mării şi o să vă potopiţi cu trupul, cu avuţiile şi cu locuinţele voastre. Fiindcă aţi uitat scopul cu care aţi venit aici, în Sfântul Munte, şi lucraţi slobozenia, şi nu mântuirea voastră. V-aţi îmbrăcat în sfânta schimă ca să vă nevoiţi, ca să vă mântuiţi, şi voi, din nebăgare de seamă, v-aţi cufundat în pierzare.

Pentru aceasta Dumnezeu este scârbit asupra voastră pentru răpirea îmbogăţirii şi reaua poftire a trupeştii necurăţii, şi pentru vicleşugul zavistiei şi patima învrăjbirii şi a clevetirii. Cu acestea şi altele multe siliţi pe Preaînaltul Dumnezeu ca să Se scârbească asupra voastră. Mă minunez de îndelunga răbdare a lui Dumnezeu! Cum vă rabdă? Şi prea mă minunez de nesimţirea şi împietrirea voastră. Şi nu ştiţi pe urmă ce o să fie, fiindcă nu vă simţiţi deloc, nici vă judecaţi.

Iată că a trecut vremea lucrării şi a ajuns seara dreptei răsplătiri a lui Dumnezeu asupra voastră, iar voi nu simţiţi. Şi mă mir cum aţi apucat această îngreţoşată petrecere, lăsând pe cea curată monahicească vieţuire a mântuirii şi tocmelile cinstitei schime. V-aţi stăpânit de cele deşarte şi mincinoase, v-aţi leproşat de la cap până la picioare. Şi din multa putoare a vieţii voastre celei răzvrătite Se îngreţoşează Dumnezeu. Şi eu mă mir. Ce să mai zic? Socotiţi voi singuri petrecerea voastră cea neplăcută lui Dumnezeu, iar de nu, eu o să v-o spun, dar cuvintele nu sunt ale mele, ci ale Celui ce m-a trimis.

Ascultaţi, o, părinţilor, toţi dimpreună pocăiţi-vă şi nu vă mai împotriviţi între voi! Luaţi armele monahiceştii vieţi şi vă gătiţi spre primirea pocăinţei, ca să vă găsească urgia lui Dumnezeu întru pocăinţă şi să nu vă osândiţi în munca iadului! Că de va veni urgia, două lucruri or să se facă între voi şi una din două o să fie: de vă va găsi urgia întru pocăinţă, o să vă aşeze Dumnezeu în ceata Muce-

nicilor, măcar de sunteţi şi păcătoşi. Dumnezeu cu braţele deschise vă primeşte, numai să vă aflaţi în pocăinţă. Mie mi-e milă de voi, părinţilor, dar ce să vă facă cineva? Sunteţi de milă şi de plâns. Nu cumva să vă găsească urgia nepocăiţi! Şi vă veţi prăpădi îndoit, şi veţi pierde cununa mărturisirii şi a pocăinţei, şi vă veţi lipsi de viaţa aceasta vremelnică şi de cea veşnică.

Pentru aceasta vă rog, părinţilor, grăbiţi-vă de luaţi armele pocăinţei măcar cu lucrurile, dacă nu aveţi şi lacrimi, şi apucaţi armele luminii, a monahiceştii vieţi, care sunt acestea: să nu vă grijiţi de cele de nevoie ale trupului, ci numai de cele de nevoie pentru mântuirea sufletului, care este aceasta: cel neînţeles noian al dragostei şi bunătatea, iar cele împlinitoare acestora sunt: credinţa, blândeţele, dragostea, curăţenia, smerenia şi rugăciunea. De vei numi pe Dumnezeu adevăr şi smerenie nu ai, cum să te apropii de El, care este singur Preabun? Dacă ai blândeţe, iar dragoste nu ai, cum o să locuiască întru tine darul lui Dumnezeu? Şi iarăşi, dacă dragoste ai şi curăţenie nu ai, cum o să mănânci Preacuratul Lui Trup şi să bei Preasfântul Lui Sânge, care este mai luminat decât soarele acesta simţit? Şi dacă curăţenie ai şi smerenie nu ai, cum o să te rogi fără de prihană şi să-ţi aduci rugăciunea ta ca tămâia bine primită înaintea lui Dumnezeu? Că El S-a smerit până la moarte înaintea ta.

Pentru aceea şi voi, o, părinţilor, smeriţi-vă întru inimile voastre, ca să vă faceţi locaşuri curate ale Preasfântului Duh. Fiindcă *celor mândri le stă Dumnezeu împotrivă*. Că voi vă făţărniciţi către oameni că sunteţi îngeri pământeşti, şi vă arătaţi drepţi, ca să răpiţi slava de la oameni, bucurie făcând creştinilor celor ce pentru porunca lui Dumnezeu vă miluiesc pe voi, ca să afle milă sufletelor lor. Iar vouă, vai, celor ce călcaţi poruncile lui Dumnezeu cu nedreapta judecată a nesimţirii minţii voastre, care nu drept judecaţi pentru milostenia creştinilor, că pentru al cui hram dau milostenia? Că nu pentru voi o dau, ci pentru sfântul al căruia este hramul. Iar voi o cheltuiţi la împodobirea întinatului vostru trup cu haine scumpe şi nu vă simţiţi că aţi depărtat mântuirea şi v-aţi îmbrăcat cu pierzarea voastră.

Dar ştiu că voi vă îndreptaţi zicând că cel ce slujeşte Altarului din Altar se hrăneşte. Aşa este, dar slujiţi vreodată cu credinţă şi cu dreptate în altarul monahiceştii vieţuiri? Ci l-aţi lăsat de s-a pără-

ginit, ci luaţi milostenie ca cum să o lucraţi, şi voi o cheltuiţi pentru pântecele şi îmbrăcămintile voastre şi la cele deşarte scorniri ale voastre, şi nu vă aduceţi aminte că v-aţi făcut călugări. Însă ca mâine o să simţiţi, când vă veţi munci în veşnicul iad, dar ce folos? Aşa că creştinii cei iubitori de Hristos vă miluiesc. Ei împlinesc porunca lui Dumnezeu şi voi o călcaţi, risipind şi învistierind milosteniile.

Până acum aveaţi pază cu luare-aminte despre necurăţia trupului. Precum şi şarpele păzeşte capul, aşa şi voi curăţenia trupului vostru o păzeaţi până acum. Iar acum şi această bunătate o aţi călcat, şi aţi amestecat cugetele voastre cu tinerii cei fără de barbă şi v-aţi întinat mintea cu dânşii Şi această călcare a acestei porunci mai mult decât altele este nesuferită lui Dumnezeu şi nu o trece, ci o să facă izbândă.

Pentru aceasta a venit Dumnezeu să vă trimită urgia Sa, îngerul satanei, ca să lipsească una ca aceasta necurăţie a voastră. Şi întru această urgie or să pătimească şi cei drepţi împreună cu cei păcătoşi. Şi pe drepţi o să îi încununeze, iar pe cei păcătoşi, dacă se vor pocăi şi vor suspina, îi va milui. Că însemnează prorocia aşa: *Pe săracii sfintei cetăţi a Ierusalimului îi va milui* şi celelalte, pe aceasta o însemnează. Că dacă creştinii cei iubitori de Hristos satură de pâine pe cei săraci, cu cât mai vârtos Dumnezeu! O să lase pe cei drepţi să moară? Nu, ci o să îi încununeze prin această urgie. Dacă iubitorii de Hristos îmbracă preoţii, cu cât mai vârtos Dumnezeu nu o să lase pe cei îmbunătăţiţi să-şi piardă ostenelile, ci o să îi îndrepteze şi o să îi mântuiască. Dacă iubitorii de Hristos bucură pe monahi cu mulţimea milosteniilor ca să-şi lucreze mântuirea lor, cu cât mai vârtos Dumnezeu nu o să lase pe cei ce vin în muntele acesta să nu îi bucure cu mântuirea. Că au lăsat patria lor, cuprinsul, rudeniile şi casele şi au venit la călugărie cu scop ca să se mântuiască. Dar, din neluare-aminte, au întinat viaţa monahicească. Pe aceştia nu o să îi lase Dumnezeu întru nebăgare de seamă a rămâne întru întinata viaţă, ci o să îi curăţească şi o să îi spele cu chipul urgiei Sale, şi să îi ducă întru curată Împărăţia cerului, cum zice şi Evanghelia: *Veniţi către Mine, toţi cei însărcinaţi şi osteniţi, şi Eu vă voi odihni!*

Şi fiindcă de la poruncile lui Dumnezeu v-aţi depărtat şi de bunăvoia voastră nu vă pocăiţi, pentru aceea Dumnezeu, cu urgia Sa,

vă va face, şi nevrând să vă pocăiţi. Că acolo unde se calcă legea vine toiag. Dar o, părinţilor, acolo unde o să luaţi toiagul urgiei, nu este mai bine să părăsiţi răutatea voastră şi să vă pocăiţi de bunăvoie, din toată inima? Şi cu lacrimi să strigaţi către îndouratul Dumnezeu, zicând: *Doamne, nu cu urgia Ta să ne mustri pe noi, nici cu iuţimea Ta să ne cerţi! Miluieşte-ne pe noi, că neputincioşi suntem!* Şi neîncetat să vă rugaţi, ca să nu intraţi în ispita acestei urgii. Şi dacă veţi arăta adevărată pocăinţă cu zdrobirea inimii, poate va întoarce Dumnezeu urgia mâniei Sale de la voi, precum la niniviteni.

O, preacinstiţi părinţi, pocăiţi-vă de acum şi nu vă mai judecaţi unul pe altul: cei mănăstireşti pe chilioţi, chilioţii pe schitei şi schiteii unii pe alţii! Că aceasta, a judeca şi a osândi, v-a adus la această ticăloasă stare în care vă aflaţi astăzi, fiindcă judecata şi osândirea este ca iarba de puşcă, strică tot rodul faptelor bune. Şi pe urmă acest ticălos care a pierdut faptele bune pune în locul lor multa cuvântare. Şi vin osândirea şi grăirea de rău şi risipesc toată fapta bună, şi rodul stăruirii faptelor bune. Ca acela care zideşte casă să locuiască într-însa şi când o isprăveşte pune iarbă de puşcă, şi toată o risipeşte şi o arde, aşa şi cel ce judecă şi osândeşte, arde toate faptele bune şi ostenelile cele sufleteşti. Că cel ce judecă pe aproapele pierde mântuirea sa.

O, chilioţilor, voi judecaţi pe cei din mănăstiri, precum şi au multe de judecat, dar nu sunteţi puşi peste mănăstire ca să cercetaţi şi să judecaţi, ci lor li s-a dat să vă judece pe voi! O, chilioţilor, voi judecaţi mănăstirile că au tineri, ci şi voi asemenea răutate faceţi, că mâncaţi carne şi voi ca şi ei! La câte voi pe dânşii îi defăimaţi, asemenea încă şi mai rele faceţi voi: iată că toţi sunteţi călcători de poruncile lui Dumnezeu.

Voi, chilioţilor, nu vă simţiţi căderile voastre, că v-aţi dat la grija celor pământeşti, ci vă întreceţi cine mai mult să înmulţească veniturile averilor cu aluni, cu măslini şi cu alţi pomi roditori, cu stupi şi cu mulari[1]. Au nu cunoaşteţi că pornirea stupilor este prea mult opritoare spre mântuirea voastră, făcând umblețele[2] cu bărcile şi cu mularii, ca şi mirenii cei ce au muieri?

[1] Catâri.
[2] Călătorii.

Trebuia să vă îngrijiţi numai pentru cele pentru suflet, şi cele trecătoare să le lăsaţi. Că ce vă trebuie atâtea cuprinsuri? Voi aţi lăsat cele pământeşti şi aţi venit să slujiţi vieţii celei monahiceşti, ca să vă luminaţi sufletele voastre, şi voi aţi căzut toţi cu totul la cele pământeşti şi la materiile lumii şi aşa aţi prăpădit dulceaţa vieţii monahiceşti. Că cei vechi chilioţi se numeau liniştitori şi schiteii se numeau postnici. Iar în ziua de astăzi toţi s-au împătimit la cele pământeşti, s-au făcut vânzători de chilii şi amăgitori, vânzând şi cumpărând chilii şi colibe, şi nu cunosc în câtă prăpastie de pierzare au ajuns.

CAP 46

Cei vechi se numeau în şapte rânduieli

La monahii cei vechi se aflau şapte rânduieli în muntele acesta. Şi acestea şapte aveau o unire în călugărie, numai numirea schimbându-şi, adică: chinoviaţii, postnicii, schiteii, liniştitorii, peşteranii şi care sunt la catismă şi se linişteau împrejurul mănăstirii şi idioritmiţii.

Cei din chinovii sunt aceştia care sunt într-o mănăstire adunaţi şi le au toate de obşte: trapeza una, la slujbă cu toţii, având un stareţ peste toţi, supunându-se întru toate şi făcând ascultare.

Cei de-al doilea sunt schiteii, care aveau viaţă mai înaltă decât chinoviaţii, se linişteau deosebi prin locuri liniştite, două sau trei stadii[1] departe unul de altul, şi se nevoia fiecare deosebi după puterea sa. Dar în ziua de astăzi au pierdut viaţa schiteiască şi se numesc chilioţi în loc de schitei. Iar liniştitorii erau care se uneau cu cei de sus schitei, şi aceştia erau adunaţi, şi ţineau de obşte viaţă, precum ruşii astăzi la Schitul Prorocul Ilie, la Pantocrator, numai coliba lor o aveau deosebit, la locuri liniştite, precum şi cei de astăzi schitei. Hrana şi rucodelia le erau de obşte şi o biserică sobornicească întru care se adunau la privegheri şi la Liturghii.

Iar în ziua de astăzi şi liniştitorii şi-au pierdut liniştea şi s-au apucat de deşarta cugetare a vieţii, şi s-au făcut şi aceştia chilioţi mincinoşi, vânzând şi cumpărând colibele, şi primesc şi milostenie din

[1] Stadiu – veche unitate de măsură pentru lungime la greci, care varia între 147 şi 192 de metri; din lat. *stadium*.

care se şi fericesc. Iar chilioţii adevăraţi sunt cei care cu ostenelile lor trăiesc, şi nu voiesc să primească milosteie, şi se nevoiesc cât pot, şi păzesc canoanele vieţii monahiceşti.

Vai de schiteii cei de acum, care primesc milostenie şi nu o lucrează, şi apoi o cheltuiesc la cele pământeşti şi deşarte, şi prisosul îl învistieresc! Unii ca aceştia nu sunt schitei, ci listei[1], adică unii care răpesc sânge străin şi socotesc că fac cele plăcute lui Dumnezeu, şi se îndreptează că acesta este meşteşugul lor. Aşa cei de astăzi schitei fac şi zic că slujesc lui Dumnezeu, şi că sunt plăcute faptele lor. Însă eu zic: să ştie că nu slujesc lui Dumnezeu, după cum ei socotesc, ci slujesc lui mamona, pentru aceea zic că s-au făcut tâlhari.

O, părinţilor, către toţi zic: lăsaţi reaua voastră obişnuinţă şi puneţi început măcar acum, şi petreceţi după chipul vostru cel monahicesc şi după făgăduinţa schimei! Socotiţi, o, părinţilor, cum împărăţiile lumii acesteia atâta chivernisesc pe cei stăpâniţi şi priveghează de se face ceva între dânşii, încât oamenii să doarmă fără de frică şi fără de grijă, lăsând casele lor deschise, şi să nu le fure lucrurile lor. Între care până în ziua de astăzi asemenea este Sfântul Munte acesta, prin cercetarea Preasfintei Stăpânei noastre. Că vă păzeşte darul ei şi nu vă temeţi de vrăjmaşii voştri.

Însă pentru nemulţumirea voastră şi defăimarea schimei monahiceşti, iubirea de avuţii şi dihoniile dintre voi, o să vă vie urgie a risipirii şi o să lăsaţi casele deschise şi o să fugiţi, şi o să vă temeţi de cea dintre voi răpire mai mult decât de cea de la vrăjmaşi şi tâlhari, şi nu o să vă mai încredeţi unul pe altul din tâlhăreasca voastră răpire, şi o să încuiaţi casele unul de frica altuia, şi mare grijă o să aveţi şi pentru averile adunate. Şi frica aceasta nu va lipsi de la voi, şi o să vă tremure inima ziua şi noaptea ca să nu prăpădiţi lucrurile voastre. Şi în toate zilele o să aveţi frică să nu vă omoare cineva, fiindcă aţi pierdut fericita neagoniseală, care nu are frică nici de vrăjmaşii cei văzuţi, nici de cei nevăzuţi.

Al treilea – cei din catisme, împrejurul mănăstirii, precum în ziua de astăzi stau vierii şi cei ce îşi cumpără pâinea, iar în vechime erau cei ce nu puteau să rabde tulburarea chinoviei. Îi trimiteau la catisme ca să se liniştească, cei care se nevoiau după puterea lor şi se înfrâ-

[1] Tâlhari – din gr. *listis* (tâlhar).

nau. Dar în ziua de astăzi şi aceştia, văzând pe cei defăimători, şi-au pierdut buna rânduială a lor şi înfrânarea şi s-au abătut la altele.

Al patrulea – cei din peşteri, care trăiau ca cei fără de trupuri şi se nevoiau peste fire, aveau desăvârşit neagoniseală şi negrija de cele pământeşti, şi trăiau cu puţină pâine uscată, cu apă, şi acestea cu înfrânare. Iar în ziua de astăzi şi această vieţuire s-a prăpădit din Sfântul Munte.

Al cincilea – postnicii, care în ziua de astăzi sunt schiteii. Şi precum cei mai dinainte schitei au pierdut petrecerea schiteiască şi s-au făcut chilioţi, aşa şi postnicii au pierdut postniceasca vieţuire şi în loc de postnici s-au numit aschitei. Iar în ziua de astăzi au pierdut şi aceştia schiteiasca vieţuire şi au căzut în slobozenie. Însă numirea este bună la dânşii şi acum, dar petrecerea vicleană, că şi aceştia s-au făcut chilioţi.

Al şaselea – idioritmiţii, adică cei ce petrec în voile lor. Aceasta era petrecerea idioritmiţilor celor din mănăstiri pe care o aveau în vremurile vechi, vieţuire plăcută lui Dumnezeu, petreceau ca cei liniştitori, împodobiţi cu faptele bune. Iar în ziua de astăzi au pierdut de tot viaţa monahicească şi vieţuiesc ca mirenii cei din lume. Că până acum, de se şi leneveau la cele călugăreşti, dar păzeau curăţenia, şi aceasta îi despărţea de lumeni. Iar în ziua de astăzi au pierdut şi această curăţenie, că o întinează privind cu împătimire la tinerii cei fără de barbă pe care îi au prin mănăstiri. Şi s-au stricat cu acestea şi şi-au pierdut mântuirea.

Al şaptelea – liniştitorii, care se linişteau în multe locuri ale muntelui. Iar în ziua de astăzi şi aceştia s-au făcut cerşetori şi s-a stricat desăvârşit vieţuirea lor, dimpreună cu celelalte vieţuiri. Numai chinoviile se mai ţin până în ziua de astăzi, însă nu ca cele vechi, fiindcă li s-a stricat gustul şi lor, adică ascultarea, unirea frăţească, neagoniseala şi curăţenia întregii înţelepciuni. Că urmează cele potrivnice, adică nesupunerea, urâciunea, învrăjbirea între dânşii, grăirea împotrivă, silnica învistierire, nepaza blagoslovniei şi întinăciunea fecioriei, din împreună-petrecerea cu cei tineri pe care îi primesc şi vieţuiesc împreună cu dânşii.

Însă şi liniştitori, şi schitei, şi postnici se află, dar şi-au pierdut dulceaţa petrecerii şi cugetă cele deşarte, cum să trăiască trupeşte,

iar cei din peşteri s-au prăpădit de tot. Şi idioritmiţi se află, dar şi-au pierdut desăvârşit puterea călugăriei cu tinerii cei fără de barbă, cu răpiri, cu nedreptăţi, cu învistierire fără de lege şi cu dobânzi. Schitei sau chilioţi se află şi ei, dar s-au împătimit la lucrarea pământului, cu care au pierdut gustul vieţii monahiceşti şi nu se mai simt că sunt monahi. Au schima pe dânşii, dar vieţuiesc mireneşte, ca lumenii. Şi cei din catisme se află, însă şi aceştia, văzând pe alţii, s-au dedat la slobozenie. Şi postnici se află, însă peste dânşii nu se mai află desăvârşit viaţă monahicească, ci trăiesc cu multă împătimire la cele pământeşti, cu deşarte griji înconjuraţi. Şi toţi dimpreună se nevoiesc, cum să adune şi să învistierească metalele pământului. Au dobândit nefrica lui Dumnezeu şi se nălucesc că fac ceva, însă lucrarea lor toată priveşte spre agoniseli şi e pornită cu totul din nefrica lui Dumnezeu, spre toate faptele cele rele, care sunt: zavistia, mânia, iuţimea, pomenirea de rău, nemilostivirea, iubirea de argint şi de averi, necurăţia, nesimţirea şi a cugeta la cele deşarte.

Şi aşa aflându-se împătimiţi la cele pământeşti, îşi pierd în zadar ostenelile cele duhovniceşti. Se silesc lucrând grădini, vii şi pomi de tot felul, şi cu acestea şi-au zdrobit mântuirea lor, ca vasele olarului pentru bani.

Dacă întrebaţi, o, postnicilor şi aschitei, din ce s-a zdrobit mântuirea voastră (eu, cel din punere fiu al lui Dumnezeu Nil), vă răspund: că aţi făcut în viaţa monahicească multe feluri de fapte rele împotriva schimei şi a vieţuirii voastre. Că cei vechi se schimbau din schiteiască în postnicească vieţuire, iar voi lăsaţi schiteiasca vieţuire şi vă schimbaţi întru cea deşartă şi mincinoasă petrecere, unelţind pe a judeca şi a osândi unul pe altul. Aceasta se unelteşte mai mult împrejurul mesei voastre, a idioritmiţilor şi a schiteilor, unde mâncând şi bând mai mult grăiţi de rău, judecând şi defăimând pe toţi. Şi întrebuinţaţi bucate îndulcitoare şi poftitoare. Nu urmaţi măcar pe necredincioşii agareni, care stau la masă cu adâncă tăcere şi nu vorbesc unul cu altul.

Această multă cuvântare a mesei se cheamă mâncare de cărnuri, fiindcă cu judecata mănâncă carne de om. Aţi căzut întru aceste patimi din pricină că aţi pierdut gustul vieţii monahiceşti deasupra voastră. Pentru aceea zic iarăşi: Scoală, Cuvioase părinte Petre al

Athonului! Scoală-te să vezi pe cei împreună schitei cum vieţuiesc astăzi, că nu au asupra lor nici umbră de vieţuire schiteiască, ci vieţuiesc ca lumenii cei bogaţi şi se rătăcesc ca iezii în văi şi în prăpăstii! S-au dat la multa grijă pentru avuţii şi a sluji pântecelui. Umblă încoace şi încolo după cele deşarte, cugetând ce să agonisească şi să învistierească, ca să se îmbogăţească. S-a pustiit vieţuirea schiteiască, au lăsat petrecerea cu care au început şi vieţuiesc spre pierzare. S-au întors cu cugetul lor la vieţuirea cea lumească întru care au petrecut mai înainte în lume.

Lumenii, deşi au tulburări pentru cele de nevoie, dar au frica lui Dumnezeu. Iar aceşti monahi ai vremii de acum nu au nici frica lui Dumnezeu şi au defăimat şi poruncile monahiceştii vieţuiri, din pricina tulburărilor şi grijilor celor multe. Dumnezeu să-i miluiască, căci s-au făcut prea ticăloşi!

Ah, părinţilor, din două una are să se aleagă: ori cu adevărat pocăiţi-vă, ori o să vină urgia risipirii de la barbari, ca să facă dreaptă răsplătire. Dar ce folos pentru astfel de alegere? Este mult mai bine ca singuri să alegeţi pe cea mai bună, adică să alergaţi cu pocăinţă fierbinte către Dumnezeu şi să faceţi părăsire de răutăţi, să urâţi tulburările şi deşertăciunile vieţii acesteia cele deşarte şi nefolositoare şi de suflet pierzătoare, şi să vă grijiţi numai pentru mântuirea sufletelor voastre.

CAP 47

Mustrare pentru preoţi şi duhovnici

Preoţii nu au lucrarea preoţiei păzită, nici călugării ştiinţă şi inimă curată. Şi duhovnicii nu au uneltire curată pentru îndreptarea celor ce se mărturisesc, ci mai vârtos le pricinuiesc sminteală. Preoţii s-au făcut răpitori. Nălucindu-se că sunt curaţi, cer milostenie ca să curăţească pe alţii, ei fiind răniţi. Curăţă-te întâi pe tine, sărace, şi pe urmă pe alţii! Oare eşti curat ca Mirele pe Care Îl jertfeşti? Cum poate ţiganul să se însoţească cu fiica împăratului? Ascultă o pildă:

Un împărat avea în palatele lui tot felul de fecioare, slujnice şi roabe, iar printre dânsele se afla şi o fată a unui ţigan, însă frumoa-

să la faţă. Şi necunoscând împăratul că era fată de ţigan, a făcut-o fiică a ighemonului împăratului. Şi auzindu-se vestea frumuseţii ei, a voit împăratul să o ia de soţie fiului său. Iar ighemonul, bucurându-se de buna voinţă a împăratului, a pus şi mijlocitori ca să se facă cuscru împăratului, şi primind împăratul, s-a făcut nunta. Şi a intrat ţiganca în cămara împărătească. Frumuseţea ei a făcut-o împărăteasă, dar faptele şi purtările ei cele ţigăneşti o au vădit de ţigancă şi s-a gonit cu ruşine din cele împărăteşti.

Iar când a înţeles împăratul că ighemonul acela a întinat împărătescul sânge cu acea ţigancă, oare câtă muncă şi pedeapsă i-o fi făcut pe urmă?

Asemenea fac şi preoţii vremii de acum, care pun înainte întinata lor ştiinţă în loc de curată, şi pun mijlocitor pe simţire, ca să nu simtă întinăciunea ştiinţei, adică îşi calcă ştiinţa. Şi se făţărnicesc să nu se cunoască nevrednicia lor, şi intră în Sfântul Jertfelnic cu gând necurat, socotindu-se ca cei curaţi şi nevinovaţi, însă faptele lucrării lor îi vădesc arătat că sunt nevrednici de preoţie, ca şi ţiganca de împărăţie.

Fiindcă preoţii trebuie să fie curaţi ca heruvimii cei cu ochi mulţi şi să ia aminte. Şi iarăşi, având ochi trupeşti, să nu vadă; urechi, să nu audă; gură, să nu grăiască; mâini, să nu lucreze cele necuvioase; picioare, să nu umble fără de rânduială; trup şi să fie ca cei fără de trup. Acestea arătat fac pe cei vrednici şi pe cei nevrednici de preoţie.

Preotul trebuie să fie smerit din tot sufletul şi inima. Pentru aceea părinţii cei mai dinainte nu vroiau să primească dregătoria cea preoţească, pentru smerenia lor, ci se socoteau nevrednici, fiind ei preavrednici. Că în vremurile cele vechi erau multe mănăstiri în muntele acesta şi mulţime de monahi, şi nu aveau preoţi ca să le slujească, ci aduceau preot străin ca să slujească şi să-i împărtăşească. Iar în ziua de astăzi preoţia o au dat oamenii în public, toţi o voiesc şi toţi o caută, şi vrednici, şi nevrednici, toţi voiesc să se numească preoţi şi duhovnici, toţi aceasta o nălucesc, pun şi mijlocitori ca să primească dregătoria duhovnicească, căci care se numesc preoţi voiesc să se numească şi duhovnici.

Şi primind duhovnicia, încep a face pogorământ la Sfintele Canoane şi legături ale părinţilor, ca să aibă mulţi fii la Mărturisire. Şi

precum ţiganca s-a cunoscut din lucrurile ei, aşa şi unii ca aceşti duhovnici se mustră din fărădelegile lor, şi se dă în priveliştе nevrednicia lor, şi îşi pierd oamenii evlavia de la dânşii.

Iarăşi zic către voi, o, părinţilor cei ce locuiţi în locul acesta sfânt: păziţi-vă de a judeca şi a osândi la rucodelia voastră, şi mai mult schiteii, care îşi iau rucodelia lor în mâini şi se adună la un loc şi nu încetează gura lor de a judeca şi a osândi. Şi în loc să zică rugăciunea gânditor, lucrează cele ale diavolului vorbind numai deşertăciuni. O, vai, părinţilor, păziţi-vă de a judeca, lucraţi rucodelia şi ţineţi rugăciunea, ca să se blagoslovească şi rucodelia voastră! Şi de va veni cineva în vremea rucodeliei, daţi răspunsul pentru ce a venit numai, şi să se ducă, ca să nu cădeţi în osânda de a judeca, că din multa cuvântare nu veţi scăpa de păcat.

Rucodelia se cuvine să fie simţitor cu mâinile şi gânditor cu rugăciunea, adică îndoită. Şi nu numai călugării se cuvine să ţină rugăciunea neîncetat, ci şi mirenii creştini se cuvine să lucreze simţitor şi gânditor. Simţitor să fie lucrarea lor întru dreptatea curăţeniei trupului, iar gânditor întru curăţenia minţii. Iar dreptatea întru acestea două este: ca să stea fiecare, monahul şi mireanul creştin, întru rucodelia dreptăţii lui, şi să se socotească pe sine mai nevrednic decât toţi, şi aşa rămâne netulburat şi liniştit. Iar curăţenia întregii înţelepciuni este ca să nu primească gânduri spurcate făcând rucodelie, asemenea nici ale clevetirii şi judecăţii. Că precum chitara care cântă cere cuvintele cântării, aşa şi multa cuvântare pe clevetire. Precum cântăreţul cere chitara, aşa vorbele cele deşarte minciuna. Precum chimvalul jocul, aşa şi multa cuvântare pe a judeca şi pricinuiri de pomeniri de rău. Şi iarăşi, precum chimvalele cer laudele, aşa şi cei ce se află la desfătări şi grăiesc deşertăciuni cer îngânări, batjocuri, râsete, glumiri, lăudări şi huliri, şi strigări fără de rânduială.

Acestea cinci sunt vârtejele lumii şi s-au unit înăuntru în Tâmbană[1], şi când loveşte cel cu Tâmbana se pleacă lumea la glasul ei şi îşi lasă rucodeliile şi prăvăliile şi se duc la jocuri. Şi precum se îndulcesc cu auzul, aşa şi cu căutătura, şi jucând bat vântul în zadar,

[1] Tâmpină, dairea – instrument muzical de percuţie, oriental, asemănător cu tamburina, constând dintr-o tobă portativă de dimensiuni mici, cu pielea întinsă pe o singură parte, prevăzut de jur împrejur cu plăci de metal sau cu zurgălăi, folosit pentru marcarea ritmului.

iar rod nu dobândesc nimic, şi după încetarea jocului se întorc fără ispravă. Aşa şi monahii veacului acestuia trec ziua de lucru în zadar, îndeletnicindu-se în deşertăciuni şi petreceri nefolositoare, ca lumenii. Şi vine seara bătrâneților şi îi apucă fără de folos sufletesc, şi atunci când pot să mai câştige hrana vieții, adică pocăința?

O, bătrânilor, care ați petrecut viața voastră întru deşertăciuni până ați îmbătrânit, deşteptați-vă măcar acum, în seara vieții voastre, şi arătați fierbinte pocăință către Dumnezeu mai înainte de a veni moartea şi a închide uşa pocăinței!

Însă în ziua de astăzi monahii, ca şi mirenii, nu au plecare la glasul pocăinței, ci la al pierzării. Şi nu cunosc că se cheltuiesc zilele lor întru deşertăciuni şi ticăloşii, iar pentru cele viitoare nu le pasă.

O, ticăloşilor monahi, să fi avut ochiul sufletului curat, ca să puteți vedea valurile care vin asupra voastră şi vă pun înaintea judecății lui Dumnezeu şi în osânda întunericului! Cu adevărat nu ați fi grijit atât pentru viața aceasta vremelnică de acum, ci v-ați fi hrănit numai cu ghindă şi cu verdețuri sălbatice. Dar voi v-ați robit mintea, şi ochii voştri s-au întunecat, şi nu simțiți osânda întunericului.

Vă grijiți de hrană afară de trebuință, spre înverşunarea şi pofta trupului, mai mult decât lumenii cei ce au familii şi lucrează ziua şi noaptea, săracii, şi nu se satură nici de pâine neagră, de secară şi de orz. De ați fi avut ochiul sufletului curat, era să vedeți pe creştini ticăloşindu-se şi primejduindu-se întru valurile cumplitei robii a agarenilor, şi în cele din urmă ticăloşii şi tiranii. Că se chinuiesc ca evreii, făcând tină şi cărând şi paie singuri, din sila lui Faraon, şi nu era să grijiți pentru trup, măcar de ar fi fost şi de viermi mâncat, atâtea multe hrane.

O, părinților, de nu vă este milă de voi, fie-vă milă de creştinii care se nedreptățesc de turci. Cum auziți şi vedeți, vă zac înainte trei scârbe din care să țineți pe una dintr-aceste trei, pe care veți voi.

Întâi: să vă fie milă de sufletele voastre, fiindcă vă aflați acum în mare primejdie, care este pornită asupra voastră pe dreptate. Ori să vă fie milă de creştinii care în cele mai de pe urmă se vor primejdui de la turci, fiindcă or să se robească, alții or să se gonească, iar alții or să se dea la moarte de sabie. Şi de nu vă este milă nici de aceştia, fie-vă milă măcar de viața voastră, că ați atras singuri asupră-vă stricăciunea osândirii cea de la turci prin reaua voastră voință.

Şi când va veni spre voi urgia risipirii, să cunoaşteți că atunci se împlineşte cea scrisă: *De nu veți vrea şi de nu Mă veți asculta, sabia pe voi vă va mânca.* Însă ce folos atunci spre voi? Că dacă toate bunătățile pământului le veți câştiga, după cea lumească a voastră cugetare, şi cu urgia risipirii să vă pierdeți viața voastră, ce folos? Unde atunci slava şi trufia trupului vostru, împodobirea hainelor şi sârguința la deşertăciuni, învrăjbirea între voi, urâciunea, a judeca şi a osândi, multa grijă de cele pământeşti numai pentru odihna stricăciosului trup, blestemata slavă deşartă, nălucirea şi fățărnicia lăudării voastre? Acestea atunci nu or să vă ajute la acea urgie. Ci s-au făcut şi or să vi se mai facă porniri de oştiri asupra voastră cu urgie barbară, şi tâlharii or să vie asupra capului vostru, spre pierzarea trupului vostru, precum s-a făcut în schitul lui Servie.

CAP 48

Viața şi petrecerea Preacuviosului Servie, arătată de Sfântul Nil din Athon, Izvorâtorul de mir

Acest cuvios părinte Servie era din Țara Sârbească, necredincios, cu meşteşugul grădinar, care, viindu-şi în simțire, a cunoscut pe Dumnezeu şi dorea să se boteze spre mântuire. Şi se ruga gânditor lui Dumnezeu ca să-l lumineze şi să-i ajute să fugă din țara lui, pentru necredința care se afla acolo, şi să-l povățuiască la mântuire şi la un loc unde ar putea să se boteze. Iar Dumnezeu, văzând dorința lui, i-a împlinit cererea astfel:

A trimis pe îngerul Său în chip de argat, şi a venit către dânsul cerând să-i lucreze, iar el l-a întrebat cum îl cheamă. Îngerul i-a răspuns: «Mihail mă numesc.» Şi i-a zis: «De ce neam eşti?» A zis îngerul: «De neamul creştinilor.» El i-a zis: «Nu este vreun chip ca să mă faci şi pe mine creştin? Sau să mă duc la acela ce te-a botezat pe tine, să mă boteze şi pe mine?» Îi zice îngerul: «Locul este foarte departe» (aceasta i-a zis ca să-l încerce). «Cât de departe să fie, eu merg cu tine!» a zis Servie.

Atunci Mihail i-a zis: «Dacă din tot sufletul doreşti mântuitorul Botez al creştinilor, să mergem împreună, că este şi un caic gata.»

Răspunde Servie: «Gata sunt, să mergem!» Şi au plecat împreună amândoi. Au mers la vad, în vremea de amiază-zi, şi a întrebat Mihail: «Unde este luntrea cutăruia?» Iar cei acolo au zis: «Dincolo la grădină este.» Şi fiindcă grădina era departe ca la patru mile, pentru aceea s-au dus cu luntrea ca să încarce verdeţuri. Iar Mihail, cerând barca ce era acolo, i-au dat-o şi aşa au intrat amândoi. Şi, apucând lopeţile, Arhanghelul Mihail trăgea ca să meargă la grădini. Şi o, minunile Tale, Hristoase Împărate! Că în loc de a merge la grădinile Serbiei pe Dunăre, s-au aflat pe ţărmurile mării, la grădinile Critului. Iar Servie, văzând că pământul acela nu seamănă cu locul grădinilor Serbiei, zice către Mihail: «Greşeală am făcut, domnule Mihaile! Nu sunt acestea grădinile Serbiei!» Iar el a zis: «Acum, fiindcă am venit aici, să mergem până la arhiereul locului, şi pe urmă mergem unde vom voi!»

Şi venind la arhiereu, l-au găsit la biserică. Cânta Vecernia, că era prăznuirea Schimbării la Faţă, şi făcea Sfânta Intrare cu toţi preoţii. Iar Mihail a arătat lui Servie pe arhiereul, zicând: «Acesta este cel care m-a botezat pe mine!» I-a zis Servie: «Cu adevărat om bun ai ales ca să te facă creştin!» Iar după sfârşitul Vecerniei a înştiinţat Mihail pe arhiereul, prin altul, spunându-i că un ierodiacon voieşte să îl întâlnească. Şi arhiereul a zis să vie. Şi intrând Mihail cu Servie la arhiereu în mitropolie, l-a întrebat arhiereul: «De unde eşti şi de unde vii?» Iar el i-a răspuns: «Din Ierusalim vin şi sunt diacon al preafericitului şi preasfinţitului patriarh (însemnând Ierusalimul cel de Sus şi pe Marele Arhiereu, pe Domnul nostru Iisus Hristos). Fiindcă acest om voieşte să se boteze, a înştiinţat pe Arhiereul meu şi m-a trimis ca pe o slugă credincioasă să slujesc la această Taină.» Şi auzind arhiereul vorbele lui Mihail, s-a spăimântat şi l-a întrebat de slujeşte Sfânta Liturghie, iar el i-a spus că slujea cu Marele Arhiereu al Sfintei Cetăţi Ierusalim. Arhiereul îi zice: «Dimineaţă o să slujesc. Să te găteşti să slujeşti împreună cu mine!» Iar Mihail i-a răspuns: «Fie voia ta!» Şi s-a bucurat arhiereul şi a poruncit să puie masa, să mănânce împreună. Iar Mihail i-a zis: «Mănâncă după obiceiul tău. Mie să nu-mi zici să mănânc, pentru că de voi mânca, cu neputinţă este ca să slujesc mâine!»

Arhiereul i-a zis: «Linişteşte-te, domnule Mihaile, arhidiacone al preasfinţitului patriarh! Numai să nu te opreşti a sluji în sfânta săr-

bătoare cea de mâine. Iar fratele să stea să mănânce, şi tu odihneşte-te aici.» Şi zice Mihail lui Servie: «Dacă îţi e foame, mănâncă, iar de nu, du-te şi te roagă, ca să te găteşti pentru Botez!» El i-a răspuns: «Nu mi-e foame!» Deci a zis Mihail de l-au pus într-o cameră şi l-a învăţat cum să se roage către răsărit, făcând sfânta cruce precum fac creştinii, şi să zică rugăciunea. Pe urmă a şezut cu arhiereul vorbind. Şi slujitorii au adormit, pentru întârzierea nopţii, şi masa a rămas fără bucate pe dânsa, fiindcă slujitorii aşteptau porunca arhiereului. Iar Mihail, lungind vorba, a suit-o la Ierusalimul cel de Sus. Şi arhiereul, auzind, s-a uimit şi s-a spăimântat de dulceaţa cereştii aceleia vorbiri, a rămas luând aminte până s-a făcut ziuă şi a venit preotul cel de rând ca să ia blagoslovenie să cânte Utrenia. Şi găsind masa la mijloc pusă, s-a mirat. Iar arhiereul i-a zis să nu spună nimănui de aceasta, ci să deştepte pe slujitori să ridice trapeza.

Atunci Mihail a zis să gătească cele pentru Botez, să se boteze Servie mai înainte de Liturghie, după canonicească rânduială, şi la Liturghie să se împărtăşească cu Sfintele Taine. Iar arhiereul a trimis pe preotul cel de rând să cânte Utrenia mai rar; a poruncit şi altui preot să boteze pe Servie. Şi s-a sfârşit cântarea Utreniei, împreună şi slujirea Sfântului Botez.

Şi au venit preoţii după obicei şi l-au luat pe arhiereu la biserică, şi cântăreţii cântau Laudele mai rar. Iar arhiereul, luând vreme, a stat în mijlocul bisericii, sub policandru, să se îmbrace cu arhiereasca podoabă, şi Mihail ţinea cădelniţa după rânduială, şi a deschis în faţa oamenilor îngereasca şi nematerialnica gură şi a cântat cu cântare umilitoare stihul «Bucura-se-va sufletul meu…» Şi celălalt stih l-a cântat celălalt diacon. Iar cei ce auzeau se minunau de aşa cântare cu dulceaţă, care niciodată asemenea cântare n-au auzit. O, minune! Marele Arhistrateg al Cereştilor Puteri slujeşte omului, celui ce poartă chipul Cerescului Împărat Iisus Hristos!

Şi când zicea: «Bine este cuvântat Dumnezeu, Care varsă darul Său…» şi celelalte, s-au spăimântat toţi pentru acel preafrumos glas, şi ziceau unii către alţii: «Cine este acesta? Înger ceresc, şi nu om! Şi de unde s-a arătat acest preafrumos bărbat?» Alţii ziceau că este diacon al patriarhului Ierusalimului. Şi strălucea faţa lui cu frumuseţe fără sminteală, mai mult decât fiii oamenilor, cu bucuria şi umilinţa inimii şi a sufletului.

Iar la începutul Liturghiei a zis Mihail Ectenia Mare cu atâta dulce glas, că s-au preamirat toţi, asemenea şi arhiereul s-a spăimântat auzind. Şi toţi ziceau: «Acesta nu este om, ci înger!» Şi la Vohodul cel Mare a luat Mihail Sfântul Disc pe capul lui cel nematerialnic, şi a strălucit faţa lui ca soarele, şi când au glăsuit aceia: «Pre voi pe toţi să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăţia Sa!», au rămas toţi ca morţi de spaimă. Iar arhiereul vedea pe Mihail că nu călca deloc pe pământ, ci venea pe sus, prin văzduh, şi a dat arhiereului Sfântul Disc cu frică şi cu spaimă mare. Şi când s-a împărtăşit, a luat cu cutremur Sfântul Trup şi cu multă evlavie.

Iar după sfârşitul Liturghiei a stat norodul la drum ca să vadă pe Mihail când va ieşi, dar el n-a arătat atunci nicidecum slava sa cea îngerească, numai faţa preaîncuviinţată, şi prea se minunau cei ce-l vedeau pe el. Şi cum s-au suit în Mitropolie, a zis Mihail arhiereului: «Te rog să nu ne supere cineva, că sunt prea mult ostenit, şi voiesc să mă liniştesc şi să vorbim numai amândoi.» Arhiereul i-a spus că altul nimeni nu vine aici, fără numai trei boieri cucernici şi îmbunătăţiţi ai oraşului, ca să se veselească la masă cu toţii. Şi aceasta a făcut-o arhiereul ca să mijlocească să-l plece pe Mihail, ca să rămână cu arhiereul aici. Şi intrând acei trei boieri, au încuiat uşile ca să nu mai intre nimeni altul.

Aceşti trei boieri se numeau Ioan, Andrei şi Pavel. Deci a zis Pavel lui Mihail: «Astăzi ne-ai veselit prea mult, o, arhidiacone Mihaile! Aşadar te rugăm să rămâi aici cu arhiereul nostru!» Iar el i-a zis lui: «Dacă dumneata vei trimite sluga cu vreo trebuinţă, şi să rămână la alt stăpân, o suferi? Că scris este: 'Ceea ce ţie nu-ţi place, altuia nu face!'» Şi aşa a rămas Pavel fără de cuvânt. A zis şi Andrei: «De va fi cu voia patriarhului, nu rămâi?» Iar Mihail i-a răspuns: «Întâi învoieşte-te cu stăpânul; dacă primeşte acela, atunci nici sluga nu se împotriveşte. Dar fără să ştie stăpânul, cum îndrăzneşti să te tocmeşti cu sluga?» Aşa şi acela a rămas fără cuvânt.

Atunci a început şi Ioan, zicând: «Iată, te sfătuim, domnule Mihaile, fiindcă mult te iubim!» Iar el i-a răspuns: «Bine ai zis. Ci mai întâi trimite către arhiereul meu, de se învoieşte el la aceasta. Şi atunci sfătuieşte-te cu mine, fiindcă scris este: 'De te va lovi şi nu te vei sminti, atunci loveşte şi tu pe altul.'» Şi aşa a rămas şi Ioan fără de răspuns.

Atunci a zis şi arhiereul: «Multiubite domnule Mihail, să rămâi puţină vreme cu noi, ca să ne arăţi orânduielile şi obiceiurile Ierusalimului, fiindcă mult mi-a plăcut slujirea ta!» A răspuns Mihail: «Voiesc şi eu să vă arăt, însă mă tem şi tremur de Arhiereul meu.» Îi zice arhiereul: «Pentru ce te temi atâta? Te vedeam la Liturghie că tremurai când ţineai Sfântul Disc, şi m-am mirat de tine.» Îi zice Mihail: «Cum să nu tremur, dacă am primit pe Cel mai presus de ceruri, Care este Atotţiitorul cel Preaînalt?» Îi zice arhiereul: «Fie aceasta aşa, ca în vremea Liturghiei să te temi. Dar de Arhiereul tău de ce atâta să te temi?» Iar el i-a zis: «Dacă de arhiereul pe care îl vedem în toate zilele nu ne vom teme, cum să ne temem de Dumnezeu cel nevăzut? Aceasta o arată zicerea lui Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, care zice: *Dacă pe fratele tău, pe care îl vezi, nu-l iubeşti, pe Dumnezeu, pe Care nu-L vezi, cum o să-L iubeşti?* Aşa eu, dacă de arhiereul pe care în toate zilele îl văd nu mă tem, cum o să mă tem de Dumnezeu, pe Care nu-L văd?» A mai zis şi aceasta, ca şi cum s-ar descoperi pe sine: «Tu, arhiereule, eşti slugă înaintea Arhiereului meu celui mare.»

Iar arhiereul, auzind aceasta, s-a schimbat la faţă socotind că-l defaimă. Îi zice lui Arhanghelul: «Nu te mâhni, că nu ţi-am vorbit spre necinste, ci adevărul ţi-am grăit. Că Arhiereul meu este Marele Arhiereu al Ierusalimului celui de Sus. Acesta este Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, Cel ce S-a întrupat şi S-a născut din Sfânta Fecioară Născătoarea de Dumnezeu Maria, Domnul Împăratul ceresc, Domnul Atotţiitorul, Dumnezeu Savaot, Acesta este, Iisus Hristos, Cel ce este deofiinţă cu Tatăl şi cu Duhul şi de un Scaun. Că este pretutindeni puterea Lui şi stăpânirea, şi vă închinaţi Lui, că Sfânt este.» Şi îndată cu cuvântul s-a înălţat şi a venit glas zicând: «Omul acesta pe care l-ai botezat să ai grijă pentru mântuirea lui, că de la tine cer şi sufletul, şi trupul lui, că ţi l-am dat în mâinile tale!»

Şi după auzirea cuvintelor acestora, au rămas toţi ca morţi: arhiereul, cei trei boieri şi slujitorii mesei. Iar cei de afară aşteptau să isprăvească vorba lor şi să le poruncească să aducă bucate la masă. Şi aşteptând până la amiază, atunci a venit un slujitor să vadă ce e, şi i-a găsit amorţiţi, fără de glas. S-a atins de arhiereu şi şi-a venit întru sine, şi mult ceas nu a putut să grăiască, şi pe urmă a deşteptat şi pe boieri, şi se mirau toţi de cele întâmplate.

Deci au chemat şi pe Servie ca să-l întrebe pentru Mihail, şi l-au găsit rugându-se, şi viind la arhiereu, l-a întrebat ce fel de om era diaconul care l-a adus. Iar el le-a spus toate dintru început, şi cum au venit cu o barcă luată din vadul Dunării, de la Serbia. Şi l-au întrebat unde au lăsat barca. El le-a spus că au lăsat-o la vadul grădinilor, şi lui i-au pus să mănânce. Iar ei au trimis slujitorii la vad, ca să găsească barca şi să o păzească. Şi ducându-se slujitorii, nu au găsit barca la vad. Şi întrebând pe cei ce stăteau acolo, ei au zis: «Un călugăr a venit şi a aruncat-o pe mare, şi, intrând într-însa, a fugit. Noi am zis: Cu atâta furtună, unde te duci? El nu ne-a grăit nimic, numai l-am văzut că înota în mijlocul noianului, şi lăsând lopeţile, a ieşit din barcă pe mare şi trăgea barca cu mâinile, şi s-a făcut nevăzut împreună cu barca. Şi nu ştim dacă om a fost, ori drac sau înger.» Atunci slujitorii au dus pe oamenii aceştia la arhiereu, să-i spună, ca să se încredinţeze mai bine. Şi s-au mirat toţi auzind de la dânşii această povestire.

Atunci Andrei, unul din cei trei boieri, a zis: «Eu din ziua de astăzi nu mai voiesc nici muiere, nici copii, nici bogăţii, ci las toate lucrurile mele la cei trei feciori ai mei, ca să le iconomisească şi să aibă grijă şi de muma lor, şi eu mă duc la mănăstire, să port grijă de mântuirea mea!»

Iar Servie a rămas cu arhiereul, şi el îi purta grijă de cele sufleteşti şi trupeşti ale lui.

Iar după 17 ani Servie a cerut voie de la arhiereu să se liniştească la un loc liniştit, şi arhiereul i-a zis: «Fiul meu, fă cum voieşti şi cum te va lumina Dumnezeu!» Şi acestea zicând arhiereul, a rămas trei zile fără de glas, şi după aceea i s-a arătat Arhanghelul în vis şi i-a zis: «Să nu laşi pe Servie în voile lui, fiindcă gândul lui este de la cel viclean, că se sileşte satana să-l aducă la starea cea dintâi. Se cuvine ca până la trei ani să-l ispiteşti aspru, şi de va răbda toate scârbele câte i le vei face, atunci să facă precum voieşte şi să se liniştească în partea Austrului a ostrovului acestuia, în munţii cinstitei mănăstiri a Adormirii Maicii Domnului, şi acolo este un loc ce se numeşte Vatmon. Însă nu singur, ca să nu se amăgească, ci cu alţi fraţi dimpreună.»

Iar arhiereul i-a zis: «Dar de va fugi când îl voi strâmtora, ce să-i fac?» Arhanghelui i-a zis: «Tu fă-i cercare precum ţi-am zis, aspru,

şi pentru fuga lui să nu-ţi pese. Fără numai asprimea să fie spre mântuirea sufletului.» Şi deşteptându-se arhiereul, degrabă a chemat pe Servie, şi, venind, l-a întrebat cum petrece. El a răspuns: «Bine, cu rugăciunile tale!» Arhiereul îi zice: «Să primeşti slujba bucătăriei pe toată viaţa ta şi să te păzeşti să fii curat!»

CAP 49

Ispitele şi nevoinţele Sfântului Servie

Sfântul Servie, primind slujba bucătăriei, a pus metanie şi a venit la bucătărie fără nici o împotrivire că nu ştie, numai se gândea cum să slujească, neînvăţat fiind. Atunci a venit cel întâi al bucătăriei şi l-a învăţat cum să bucătărească. Şi se grijea cu multă luare-aminte pentru bucătărie. Iar arhiereul îl certa că nu bucătăreşte bine, că bucatele pe care le face el nu sunt ca să le mănânce oamenii, ci numai porcii, şi mai vârtos pentru un arhiereu! Iar Servie i-a răspuns cu răstire zicând: «Nu ţi-am spus că nu am ştiinţa bucătăriei? Ce te tulburi? Orânduieşte alt bucătar!»

Atunci arhiereul, cu o prefăcută sălbăticie, îi zice: «Eu voi rândui alt bucătar, dar tu du-te în grădină să scoţi apă din fântână!» Iar el i-a răspuns: «Sunt sub stăpânirea ta, fă ce voieşti!» Îi zice arhiereul: «Du-te la cutare şi ia o găină să o bucătăreşti.» Şi ducându-se Servie, a întâlnit la drum o muiere, din lucrarea satanei, şi a întrebat-o ca să-i arate unde şade acela la care era trimis, şi muierea i-a arătat drumul. Şi el, luând găina, a venit şi a gătit-o fără să mai ia voie de la arhiereu, având poruncă să nu facă nimic fără de voia lui. El a bucătătit-o şi a gătit masa.

Atunci arhiereul l-a întrebat ce a făcut cu găina. El a spus că a gătit-o şi sunt gata bucatele, şi că a vorbit şi cu o muiere, fiindcă avea poruncă ca cu muiere să nu vorbească. Arhiereul, auzind, s-a tulburat şi, apucând strachina cu bucate, a aruncat-o afară zicându-i: «O, necuratule, fără de voia mea ai gătit găina, şi ai vorbit şi cu muiere!» Şi l-a canonisit ca trei zile să tragă apă la grădină, unde era puţul adânc de 40 de coţi. Iar el, ducându-se la puţ şi întorcând roata, se gândea pentru moartea lui, şi cum o să se îngroape în pământ, şi

or să se topească cărnurile lui, şi că o să se facă pământ. Şi îşi zicea luişi: «O, ticălosule, cum o să rabzi veşnica muncă? Că fără blagoslovenie ai vorbit cu muiere. Rabdă acum asprimea arhiereului, ca să nu te osândeşti veşnic după moarte!»

Şi după trei zile l-a chemat arhiereul şi îi zice: «Cum mai petreci la slujba ta?» El a răspuns: «Bine, cu rugăciunile tale, stăpâne!» Şi arhiereul iar îi zice: «Socoteşte bine, că de vei ieşi iarăşi, din cale afară ai să te canoniseşti, nu trei zile, ci 40!» Şi aşa l-a trimis iar la bucătărie.

Într-una din zile au venit iarăşi nişte oameni de neam mare, pe care avea să-i ospăteze, şi au zis lui Servie să facă bucate bune şi să frigă şi caracatiță, şi el a făcut aşa, dar fără să întrebe câtă să pună pe foc. Iar arhiereul împotrivă i-a poruncit să facă altă treabă, şi a ars caracatița pe foc. Pe urmă i-a poruncit să scoată apă 40 de zile să adape grădina, ori să stea trei zile priveghind şi nedormind şi fără să şadă jos nicidecum, sau să atârne arama de gât plină de apă şi să stea înaintea mesei până or mânca oamenii. Şi el a judecat să primească cea de pe urmă, şi a luat arama cu apă la gât şi a stat înaintea mesei, cu mâinile la piept. Iar arhiereul, după ce a mai vorbit cu boierii, zice către Servie: «Ce ai venit aici, înşelatule? Ca să îți arăți nebunia ta? Fugi de aici, nebunule!» Iar el, necunoscând socoteala arhiereului, nu s-a dat în lături, ci sta acolo. Atunci arhiereul, luând toiagul cu mânie, l-a lovit pe spate de şapte ori, în chipul fiarei celei cu şapte capete a trufiei. Pe urmă i-a scos arama cu apa de la gât şi l-a gonit afară ca pe un făcător de rele. Şi a şezut tulburat şi a zis către boieri: «A venit îndărătnicul vas să ne arate îndrăcita lui închipuire!» Iar boierii au zis: «Noi am socotit că Preasfinția Ta ai poruncit să stea aşa aici, şi am gândit împotriva Preasfinției Tale!» Şi l-au rugat să nu se mânie aşa în zadar. Dar el avea scopul lui.

Altădată iarăşi i-a poruncit să coacă şapte ouă, dar el a copt opt. Atunci arhiereul, văzând ouăle în bucătărie că sunt opt şi pentru ca să-l ispitească, i-a zis să le mai lase pe foc, şi s-au ars ouăle. Şi el le-a dus aşa, arse, la arhiereu, şi el l-a întrebat: «Cum ai ars ouăle?» A răspuns: «Fiindcă mi-ai zis să le mai las la foc, de aceea s-au ars.» L-a întrebat arhiereul: «Câte ouă ai copt?» A răspuns: «Opt.» Zice arhiereul: «Numai şapte ți-am zis să coci, şi tu, din neascultarea ta, ticălosule, ai lăsat de s-au ars ouăle!» Şi îndată a apucat strachina

cu ouăle şi i le-a aruncat în obraz. Şi a lovit cu cenacul[1] în poartă şi s-a spart.

Iar Servie, văzând aceasta, s-a temut, aşa că arhiereul a poruncit să-l lege de un stâlp, să stea drept, şi piciorul drept să i-l lege în sus, şi numai într-un picior să stea aşa, legat, trei zile, ca să nu mai vorbească împotrivă şi să facă neascultare. Au făcut slujitorii aşa cum le-a poruncit.

Iar după trei zile a venit şi, punând metanie, a cerut iertare, fiindcă aşa îi poruncise, ca după facerea canonului să vie şi să ceară iertare.

Altă dată i-a poruncit să pună masa. Aşa el, venind cu masa de la bucătărie, s-a împiedicat şi a căzut cu ea înaintea arhiereului. Şi el, căutându-i pricină să-l încununeze, a poruncit să-i lege mâinile şi picioarele şi să-l pună în şanțul apei, să-l înece până la buric. Şi era atunci iarnă, în ajunul Botezului, şi crivățul sufla rece. Şi făcând slujitorii aşa, a stat toată noaptea, spre pedeapsa mădularelor celor de sub pântece. Iar dimineața a poruncit de l-au scos şi, aducându-l, l-a întrebat cum a petrecut. Iar el a zis: «Când gândeam la cumplitul ger al tartarului celui veşnic al iadului, nu aveam întru nimic acest vremelnic frig, iar când nu gândeam aceea, prea mult pătimeam de frig.» Iar arhiereul, trimițând, îl pândea ascuns să audă ce zice fiind băgat în apă. Şi-l auzea pe el zicând acestea: «Rabdă, Servie, cumplitul acesta frig, ca să nu ispiteşti frigul cel nemângâiat şi veşnic în tartar!»

Altă dată iarăşi l-a trimis la târg, să cumpere cele de nevoie pentru bucătărie. Şi mergând pe drum, a întâlnit pe un tânăr fără de barbă, şi acela l-a întrebat: «Oare mă primeşte arhiereul să vin la dânsul?» Iar Servie, nepricepând viclenia tânărului, i-a zis: «Nu vei putea răbda asprimea arhiereului!» Îi zice tânărul cel vicelan: «Eu pot să trăiesc cu dânsul, fiindcă sunt tânăr şi frumos şi grabnic la slujba mea, dar pe tine nu te vrea, fiindcă eşti urât.» Atunci au început să-l tulbure gândurile pe Servie şi, după întâmplare, a trecut arhiereul pe acolo şi l-a văzut, fiindcă mergea la îngroparea unui mort. Iar Servie, văzând că l-a găsit arhiereul vorbind cu acel tânăr, s-a temut şi degrabă s-a întors în Mitropolie. După aceea, întorcân-

[1] Strachină mare de lut ars și smălțuit sau de lemn – din tc. *çanak*.

du-se şi arhiereul, îndată a chemat pe Servie, iar el, având şi bucatele gătite, şi venind, îi zice arhiereul: «O, necuratule, pentru ce vorbeai cu acel tânăr? Şi cum ai îndrăznit, necurat fiind, să bucătăreşti? Ori gândeşti tu că o să mănânc din bucatele pe care le-au gătit mâinile tale cele spurcate? Nu! Însă voiesc să-mi spui ce ai vorbit cu acel tânăr. Dar eu le cunosc toate cu de-amănuntul şi voiesc ca singur tu să le mărturiseşti!» Iar Servie a mărturisit cu de-amănuntul toate câte a vorbit cu tânărul acela, şi ce a zis acela către dânsul, şi cum s-a smintit cu gândul pentru arhiereul. El iarăşi i-a zis: «Alt gând spurcat nu te-a supărat în acea vorbire cu tânărul?» «M-am smintit cu învoirea patimii şi mult m-am tulburat!»

Atunci îi zice arhiereul: «O, răule cap, pentru ce ai vorbit cu acel tânăr fiind pătimaş şi neputincios? Şi fiindcă m-ai asemănat şi pe mine cu a ta necurăţie şi spurcăciune, şi tu te-ai rănit şi te-ai omorât sufleteşte din vorbirea cu acel tânăr, din nepaza ta, voiesc ca să se omoare şi necuratul tău trup!» Şi degrabă a poruncit să sape groapă şi să-l îngroape într-însa în picioare până la piept, şi să arunce înaintea lui şi necuratele bucate pe care le-a gătit, şi să arunce şi şapte cofe de apă, ca să se împută locul, precum s-a împuţit şi el cu sodomiceasca vorbire. Iar trupul cel rămas afară să-l ungă cu balegă de bou şi obrazul lui să-l spoiască cu balegă de om, pentru îndulcirea sodomiceştilor gânduri. Şi mâinile să i le lege înapoi, şi să spună la biserică, să vină toţi oamenii ca să-l scuipe şi nimeni să nu îndrăznească să-i vorbească ceva, ca unui necurat ce este el.

Şi slugile făcând şi împlinind toate cele poruncite, a rămas Servie până dimineaţa aşa îngropat şi legat. Şi zicea toată noaptea către sine: «Străin eşti, Servie, şi cu străin chip ţi se cade să mori, că pentru vorbirea cu cel tânăr te-ai osândit aici, te-ai sădit ca o salcie în pământ. De acum nu mai nădăjdui să trăieşti mai mult. Rabdă, smeritule, ca să scapi de munca cea veşnică şi de întunericul cel mai din afară, şi de legăturile cele veşnice şi nedezlegate, şi înalţă mulţumită lui Dumnezeu!» Şi aşa se ruga toată noaptea aceea. Iar arhiereul trimise om întru ascuns ca să vadă ce face şi să asculte ce zice. Şi acela, auzindu-l cum mulţumea şi slăvea pe Dumnezeu fără de nici o cârtire, s-a dus la arhiereu şi i-a spus toate ce auzise, zicându-i: «Cu nedreptate, stăpâne, ai osândit pe nevinovatul acesta om!»

Dar fiindcă arhiereul avea încredinţare de la Arhanghel că cu acest fel de ispite pricinuieşte cununi lui Servie şi-l curăţeşte de trupeasca cugetare a părerii, degrabă a gonit pe acel slujitor zicând: «O, ce necurat vas este acesta!» Şi rămânând arhiereul singur, mulţumea lui Dumnezeu că a împuternicit pe Servie să rabde toate ispitele acelea şi nu l-a lăsat să cârtească către dânsul întru nimic. Şi se ruga lui Dumnezeu ca să-i dea răbdare până în sfârşit, să se mântuiască în ziua Judecăţii.

Atunci a trimis să cheme pe oarecare epitrop, anume Matei. Şi venind acela, îi zice: «Am un slujitor îndărătnic, şi cu necurăţiile lui o să mă facă de râs lumii. Pentru aceea l-am osândit, ca să se înţelepţească. Du-te în grădină şi acolo îl vei găsi, şi să-i zici dacă îşi lasă urâtele lui fapte, şi să nu vorbească niciodată cu muiere sau cu tânăr fără de barbă, şi de se va făgădui să te pui chezaş pentru dânsul şi să-l scoatem. Iar de nu, să-l laşi să moară acolo rău.» Şi ducându-se Matei în grădină, îl căuta unde este. Şi a auzit suspinurile lui şi, cum l-a văzut, s-a spăimântat pentru acea grea pedeapsă. Şi cuprinzându-l frica, a fugit şi s-a dus către arhiereul înspăimântat. Şi spunându-i, iarăşi l-a trimis înapoi. Şi, venind către Servie, i-a grăit cuvintele arhiereului. El a răspuns: «Dacă vor veni către mine şi vor vorbi fără de veste acele feţe, ce am să fac?» Îi zice Matei: «Să nu le răspunzi deloc, nici să le vorbeşti. Dacă aşa te făgăduieşti, eu mă pun chezaş pentru tine la arhiereul, ca să te scoată.» El a zis: «De va voi arhiereul, eu mă făgăduiesc să păzesc acestea. Iar de nu va voi, atunci să mă lase aici.»

Atunci Matei a venit la arhiereul şi i-a spus cum s-a făgăduit Servie, iar el a poruncit de l-au scos şi, spălându-l, l-au îmbrăcat cu hainele lui şi l-au adus înaintea lui, şi a pus metanie de l-a iertat. Pe urmă îi zice arhiereul: «Cum ţi s-a părut groapa? Mai ai a face cu muiere şi cu tânăr?» Iar el i-a zis: «De acum mă voi păzi de aceste feţe!» Şi a zis arhiereul: «De vei călca porunca, voi porunci să te spânzure întru o privată din ale târgului, şi acolo să mori, ca să scap şi eu de tine!» Şi aşa trei ani l-a ispitit, după porunca Arhanghelului, ocărându-l şi necinstindu-l în toate zilele.

Odată iarăşi l-a trimis la târg, să cumpere cele de nevoie pentru bucătărie, şi din ispita diavolului a întâlnit pe un tânăr eretic, şi îşi

bătea joc de el, şi alunecând acel tânăr, a căzut în noroi, şi îndată sculându-se, s-a dus la arhiereu şi zice către dânsul: «Astfel de slujitor ai? Iată ce mi-a făcut: m-a sărutat şi a voit să mă spurce, nerușinatul, şi eu, îngrețoşându-mă de dânsul, el mi-a dat brânci şi am căzut în noroi şi m-am mânjit precum mă vezi bine. Bune sunt acestea, preasfinte stăpâne?»

Iar arhiereul, văzând şi auzind acestea, zice tânărului: «Du-te cu pace, căci când va veni, vei vedea ce o să-i fac eu lui!» Şi aşa s-a dus acel tânăr viclean. Iar Servie, mergând spre târg, din slobozirea lui Dumnezeu l-a întâmpinat altă ispită, mai mare, fiindcă a întâlnit o fată tânără care, din îndemnarea diavolului, văzând pe Servie, l-a îndrăgit. Şi îi zice: «Blagosloveşte-mă, părinte, ca să mă însărcinez de la tine!» Iar el nu i-a răspuns nici un cuvânt, după poruncă. Dar ea, nevăzând împrejur pe nimeni, a dat brânci lui Servie de a căzut jos, şi ea a căzut peste dânsul, şi a început a striga că o sileşte. Şi auzind cei din împrejurimi şi călătorii strigările ei, au alergat mulți cu toiege, şi atâta l-au bătut, până i-au zdrobit tot trupul. Şi târându-l cu mânie, l-au dus la arhiereul.

Iar arhiereul, văzând pornirea norodului, s-a speriat şi le-a zis: «Nu ştiți că este nebun? Lăsați-l, că eu îl voi pedepsi! Dar cum să-l mai pedepsesc eu, dacă voi l-ați lăsat jumătate mort?» Şi aşa i-a izgonit, şi pe Servie l-a lăsat în pace o vreme, ca să se mai îndrepteze din acea bătaie. Iar mai pe urmă, după ce şi-a venit Servie întru sineşi, l-a chemat arhiereul şi l-a întrebat ce erau acelea întru care îl asupreau acei oameni. Atunci slujitorul care chemase pe Servie, apucând înainte, a zis: «Dacă nu vor fi minciuni acestea, stăpâne, ci vor fi adevărate cele spuse, să fiu eu osândit să scot apă 40 de zile şi să ud grădina, iar Servie să se pedepsească după cum ați poruncit!» Atunci arhiereul întrebă pe Servie de sunt adevărate cele pentru băiat şi pentru fată. Iar el nu s-a îndreptat cu cuvântul, ca să se dezvinovățească înaintea arhiereului, ci a zis: «Aşa, adevărate sunt, amândouă am făcut, precum ai auzit.» Atunci arhiereul zice slujitorului: «Auzi că sunt adevărate? Du-te acum şi adapă grădina 40 de zile!»

După aceea a poruncit celorlalți slujitori de au dezbrăcat pe Servie şi l-au băgat într-o privată, şi l-au înecat până la gât în necurăție, şi a rânduit un slujitor ca să-l păzească. Şi dacă ar fi voit Servie să se

împotrivească câtuşi de puțin, să-l lovească cu o piatră mare pe care o ținea în mâini. Dar pe tainâ a poruncit acelui slujitor ca numai pentru ca să-l sperie să țină acea piatră în mâini, iar nu ca să-l lovească, ci să-l pândească dacă cârteşte, şi să ia aminte ce va zice, până când Dumnezeu Îşi va face milă cu dânsul nevăzut, dintru înălțime, ca ori să-l îndrepteze cu judecățile pe care le ştie, ori să moară acolo rău, după vina lui cea necurată. Iar slujitorul îl păzea neîncetat, priveghind şi luând aminte ce va zice. Şi îl auzea zicând: «Rabdă, o, Servie, însă nu te tulbura, nici te clăti, că iată, piatra spânzură deasupra capului tău!» Şi se ruga lui Dumnezeu ca să-i ajute întru acea cumplită osândă ce i-a venit din pricina clevetirii. Şi zicea multe rugăciuni pe care le auzea şi slujitorul, şi a rămas acolo aşa, răbdând, şapte zile, şi nu a murit, întărindu-se de dumnezeiescul dar.

Iar din ceasul acela de când a intrat Servie întru acea putoare, s-au îndrăcit băiatul acela şi fata care l-au clevetit. Şi strigau cumplit în acele şapte zile, şi nimeni nu ştia pricina pentru care s-au îndrăcit ei, şi casele lor erau departe una de alta. Iar după şapte zile a strigat dracul din băiat zicând: «De nu mă veți duce la arhiereul creştinilor, nu ies, ci o să-l omor pe acest clevetitor!» Iar părinții lui, siliți fiind, l-au dus legat la arhiereul, care l-a şi cunoscut, către care striga băiatul: «Scoate pe Servie din umblătoare, că în zadar l-am clevetit, că el nici a vorbit, nici s-a atins de mine!» Şi acestea zicând, îndată l-a scuturat dracul şi se tăvălea pe pământ făcând spume.

După aceea iar s-a auzit strigare afară, şi iată că aduceau pe fata care l-a clevetit, legată cu lanțuri, care striga: «Răule stăpâne, ieşi afară să-ți spun: lui Servie să ştii că eu i-am dat brânci, şi am căzut peste dânsul cu voia mea cea rea, că el nu a voit să vorbească cu mine, nici nu s-a atins de mine. Mă rog să-l scoateți din putoarea aceea!» Acestea zicând, se tăvălea pe pământ făcând spume. Şi zăceau pe jos fără de glas amândoi.

Atunci a trimis arhiereul să scoată pe Servie din umblătoare, şi ajungând servitorii la dânsul, l-au auzit cântând acestea: «Veniți să ne bucurăm de Domnul şi să ne veselim întru Învierea Lui, că a scos pe morții cei legați din iad şi din stricăciune, şi a dăruit nouă viață veşnică!» Şi către slujitori a zis: «Ce voiți?» Iar ei au zis: «Arhiereul ne-a trimis să te scoatem!» El a răspuns: «Fie voia arhiereului!»

Atunci servitorii au pus scara şi au scos pe Servie, şi au turnat apă şi l-au spălat. Şi fierbând şi altă apă cu buruieni, l-au spălat bine, să se curețe de putoarea aceea, şi l-au îmbrăcat cu hainele lui, şi s-a odihnit puțin de reaua pătimire, şi aşa l-au dus la arhiereul, şi slujitorul care-l păzea a spus că totdeauna se ruga şi niciodată nu cârtea.

Atunci arhiereul a intrat în biserică şi mulțumea lui Dumnezeu şi, rugându-se, îşi cerea iertăciune pentru pedeapsa pe care a făcut-o lui Servie. Şi a auzit afară glasuri şi, ieşind, a văzut pe îndrăciții care strigau şi ziceau: «Unde să ne ducem acum, că vine Servie? Şi a venit toiag de fier pe capul nostru, vai de noi! Că vine Servie cu mare cutezare să ne gonească. Te rugăm, o, Servie, să nu vii până ce vom fugi!»

Atunci vede arhiereul pe Servie că vine să-i facă metanie, şi i-a zis îndată: «Iartă-mă, robule al lui Dumnezeu, că din nemilostivirea mea ai pătimit atâtea pedepse cu nedreptate!» Asemenea şi Servie, căzând la picioarele arhiereului, îşi cerea iertăciune, şi stăteau amândoi jos multă vreme, nici unul nu se scula, nici altul. Atunci s-a arătat o porumbiță şi a stat în mijlocul lor, şi a întins o aripă spre capul arhiereului, iar cealaltă spre capul lui Servie, şi a zis: «Dumnezeu v-a iertat pe amândoi!» Şi de aici zburând a stat deasupra femeii celei îndrăcite puțintel, şi pe urmă a zburat la cer şi nu s-a mai văzut. Atunci s-au sculat de la pământ amândoi, arhiereul şi Servie, şi s-au sărutat duhovniceşte.

Iar spre cei îndrăciți s-a milostivit arhiereul şi i-a zis lui Servie: «Robule al lui Dumnezeu, milostiveşte-te spre aceşti oameni, fiindcă, biruindu-se de diavolul, te-au clevetit, şi iartă-i pe dânşii!» Atunci Servie a făcut semnul crucii de trei ori asupra lor şi a zis: «Dumnezeu să vă ierte!» Şi îndată au început a se munci cei îndrăciți tare în trei ceasuri, şi pe urmă s-a sculat fata şi a căzut la picioarele lui Servie şi îşi cerea iertăciune, iar Servie a zis către dânsa: «Dumnezeul meu şi Domnul să te păzească de cumplitul drac al neastâmpărării şi să zdrobească pe dracul slavei deşarte! Scoală-te şi umblă!» Şi îndată s-a sculat sănătoasă şi s-a dus la casa ei, şi apoi s-a lepădat de lume şi s-a dus la o mănăstire de femei de s-a călugărit.

După aceea Servie a venit şi la cel tânăr zicând: «Fericiți cei fără prihană în cale!» băiatului acestuia, şi nu s-a sculat băiatul, ci a rămas mort, şi l-au îngropat ereticii cu părinții lui.

După aceea Servie a rămas la arhiereul trei săptămâni, şi atunci îi zice arhiereul: «De ce ai spus minciuni? Că tu cu adevărat ai fost clevetit, şi te-am osândit.» Iar el i-a zis: «Preasfinția Ta să fi judecat: cum era cu putință să fac eu unele ca acestea? Şi dacă îți spuneam eu că sunt clevetit, Preasfinția Ta nu mă credeai.»

Deci arhiereul învăța pe Servie pentru viața monahicească şi i-o adeverea cu multe învățături de-ale Sfinților Părinți. Şi s-a rănit inima lui Servie de monahiceasca viețuire şi a cerut voie să se facă monah. Îi zice arhiereul: «Cu adevărat bun lucru ți-ai ales, fiul meu, însă este cu multă osteneală şi mă tem să nu te robeşti de diavolul!» Răspunde Servie: «Cu adevărat aşa este, şi eu mă tem şi mi-e frică să nu mă înşel, că sunt schimbăcios. Însă nădăjduiesc la sfintele tale rugăciuni să-mi ajute.»

Şi văzând arhiereul smerenia acea adâncă a lui Servie, a zis: «Să găsim loc liniştit! Şi iată că voieşte şi duhovnicul să se liniştească, să vă liniştiți dimpreună, fiindcă este mai bine doi decât unul! Duhovnicul este bărbat cucernic, înfrânat şi blând, şi să-i faci lui desăvârşită ascultare, să rabzi până când te vei ispiti întru toate, ca să nu-ți pierzi ostenelile tale! Trei ani să te supui la orice ți-o zice el. Fiindcă ispitirea vieții monahiceşti nu este în zadar şi cum s-ar întâmpla, ci are goniri, ocări, ticăloşii, foame, sete, golătate, necinste, clevetire şi alte scârbe şi rele pătimiri. Şi de vei răbda toate acestea, să primeşti şi tu atunci duhovnicească stăpânire. Să nu te împodobeşti cu rase subțiri şi să nu te arăți cu fățărnicie că te nevoieşti, ci rău să pătimeşti, îmbrăcându-te cu rupturi vechi, pentru Împărăția cerurilor.»

Şi pe urmă a chemat şi pe duhovnicul şi îi zice arhiereul: «Eu voiesc ca să primeşti să te linişteşti la singurătate împreună cu Servie!» Iar el nu primea, că i se părea greu şi cu primejdie lucrul. Dar arhiereul l-a îndemnat să primească şi să ispitească pe Servie trei ani, aspru, şi de va răbda toate, să-l facă călugăr. Şi îi zice: «Cercetează în toate zilele gândurile lui, şi de se biruieşte de slava deşartă, să-l numeşti necurat şi să-i aduci aminte de osânda iadului. De se va lenevi, să-l canoniseşti să stea la rugăciune trei zile şi trei nopți. De va sta cu gând blagocestiv, bine, iar de nu, să-l pui să stea într-un picior, şi pe celălalt să i-l legi de gât. De va judeca pe cineva, să-l mân-

jeşti cu balegă. Să nu-i dai să se sature de pâine, ca să nu se întoarcă la cea dintâi necredinţă iarăşi. Să poarte haine vechi, ca să nu se slăvească în deşert. Să fie tăcut, iar nu limbut. Fiindcă multa vorbire aduce pe om la împotrivire şi împotrivă grăire, la nesupunere, netemere de Dumnezeu şi în necurate patimi trupeşti şi sufleteşti. În sfârşit, nu-l lăsa să facă voia lui întru nimic, ca să nu te osândeşti şi tu împreună cu el. Cu faţă veselă să nu te arăţi niciodată către dânsul, ci totdeauna posomorât. Aşa cearcă-l trei ani de zile, şi de va răbda, îmbracă-l cu Sfânta Schimă. Şi eu voi avea toată grija pentru hrana vieţii voastre.»

Iar duhovnicul, văzând îndemnarea arhiereului, s-a înduplecat şi a pus metanie. Şi s-a bucurat arhiereul şi a chemat pe Servie şi i l-a încredinţat, zicându-i: «Iată că de astăzi te încredinţez în mâinile duhovnicului! Să te supui lui precum şi mie şi să-l asculţi întru toate!» Atunci Servie, auzind, a pus metanie duhovnicului şi arhiereului.

Deci arhiereul a poruncit să gătească şapte dobitoace de-ale lui Ioan boierul şi au plecat împreună arhiereul, duhovnicul, Servie şi trei boieri: Ioan, Andrei şi Pavel, luând cu dânşii şi pe slujitorul care păzise pe Servie în privată. Şi pornind împreună, au venit spre partea dinspre Austru a ostrovului, după cum poruncise Arhanghelul arhiereului, ca să meargă la locul ce se numeşte Vatmon, unde a fost mănăstire a Maicii Domnului. Şi ajungând la un conac ce îi zic Pitarion, au găzduit acolo şi au întrebat pentru locul cel dorit, şi nimeni nu ştia. Iar un bătrân de 110 ani a zis: «Eu îmi aduc aminte că, pe când eram copil mic, păşteam oile şi am auzit de la părinţii mei pentru locul ce se numeşte Vatmon. Iar într-o vreme mi s-a întâmplat de am pierdut doi miei şi nu-i găseam, şi ne-a spus un om că la Vatmon al Maicii Domnului a văzut doi miei, unul alb şi altul negru, şi erau mult frumoşi şi doriţi să-i privească cineva, şi acolo îndată s-a înnegrit şi cel alb şi, privind la dânşii, s-au ascuns şi eu am plecat. Iar noi, auzind, am socotit că sunt ai noştri şi ne-am dus acolo, şi am văzut asemenea şi noi, doi miei, unul alb şi altul negru, şi dacă ne-am apropiat de dânşii, numaidecât cel alb s-a făcut negru, şi strălucea atâta părul lui, cât s-au tâmpit[1] ochii noştri, şi împrejurul lor vedeam şi alte oi negre, şi socoteam că este vreo turmă pierdută.

[1] Buimăcit.

Am încercat să prindem vreuna dintr-însele şi îndată am auzit glas zicând: 'Nu supăraţi mieii Maicii Domnului, că vă spun egumenului şi vă pedepseşte!' Iar noi, socotind că sunt păstori, ne-am întors înapoi şi am ajuns la oile noastre. Acestea ştiu şi vi le spun.»

Iar arhiereul, auzind acestea, i-a zis: «Eu îţi dau hrană de un an pentru osteneala ta, numai să mergi cu noi şi să ne arăţi drumul până la acel loc, şi să nu spui nimănui nimic pentru acestea!» Şi aşa au luat pe bătrânul, punându-l pe alt dobitoc, şi au mers la locul acela. Şi a întrebat arhiereul pe bătrânul dacă ştie unde a fost mănăstirea. El a răspuns că nu ştie. Aşa, găsind acolo o casă veche, au găzduit acolo trei zile, şi a plăcut arhiereului acel loc, şi a hotărât să rămână şi el cu dânşii aici, să se liniştească.

Iar în noaptea aceea i s-a arătat Arhanghelul în chip de tânăr şi îi zice: «Nu cugeta astfel de gânduri pentru tine, ci să te întorci să păstoreşti turma ta cu plăcere de Dumnezeu, şi destul îţi este. Aici pune în lucrare numai să se facă vreo câteva chilii şi o biserică în numele Preacinstitei Adormiri a Maicii lui Dumnezeu, şi un cuptor pentru pâine, fiindcă o să se adune aici mulţime de monahi pe lângă aceşti doi!» Şi acestea zicând, s-a înălţat la cer în chip de porumbiţă.

Atunci arhiereul a încetat de a mai gândi să se liniştească aici cu ei, ci a zis duhovnicului: «Iată că îţi las toate cele trebuincioase, după cum vezi, şi mă duc să trimit oameni ca să zidească chilii, biserică şi cuptor, şi să vă liniştiţi, şi eu voi avea toată grija voastră!» Şi aşa s-au sărutat între dânşii cu fierbinţi lacrimi, şi a plecat arhiereul împreună cu ceilalţi care veniseră. Şi mai întâi a trimis zidari.

După aceea s-a sfătuit cu Ioan boierul cum să trimită cele de nevoie, că locul este cu depărtare. Iar Ioan i-a zis: «Să cumperi, stăpâne, ţarini, măslini şi vii de la sătenii de acolo, şi cu acelea pot să se chiverniséască!» Îi zice arhiereul: «Fiindcă, după cum văd, ţie ţi s-a dat darul ca lui Iosif celui preafrumos, să te duci acolo, să ai grija meşterilor şi să cumperi ţarini şi celelalte trebuincioase, precum ai zis. Şi primeşte şapte litre de aur pentru chiverniseală.» Atunci a luat Ioan aurul şi, punând metanie arhiereului, s-a dus.

Şi ajungând acolo, a purtat grijă pentru lucrul zidirii până în sfârşit. A cumpărat acolo aproape arături, vii şi măslini, şi le-a dat în seama mai-marelui din satul acela, ca să le dea din acele roduri în

fiecare săptămână, că se duceau vineri seara şi luau grâu, vin şi untdelemn, fiindcă sâmbăta şi duminica aveau masa de obşte, iar duminică seara fiecare îşi lua campania de pâine şi de celelalte, pentru marți şi joi; fiindcă luni, miercuri şi vineri posteau de toate şi se liniştea fiecare singur până sâmbătă. Însă aveau rânduială să locuiască la un loc doi, trei sau patru, iar unul singur nu era lăsat niciodată să se liniştească.

Şi pentru buna viețuire şi petrecere a lor s-au adunat mulți să petreacă împreună, însă cât timp trăia duhovnicul nu s-au adunat aşa de mulți, pentru asprimea petrecerii lui, ci numai acei şapte, adică Ioan, Andrei, Pavel, trei slujitori ai arhiereului şi bătrânul care i-a condus la locul acela. Dintre care Ioan a fost iconom, Andrei bucătar şi Pavel trapezar, în timpul de trei ani, până când Servie s-a izbăvit de cercare şi a primit slobozenie şi chipul monahicesc.

Că l-a cercat şi l-a ispitit duhovnicul cu mai multă tiranie decât arhiereul, că nu vorbea cuvânt dulce niciodată. De pâine să se satură nu-l lăsa, că numai firimiturile ce rămâneau de la masă i le da, şi nici bucate nu-i da, ci numai spălăturile blidelor. Şi când începea să mănânce, venea şi-l dojenea şi-l gonea de la masă, şi-l dojenea şi pe trapezar pentru că îl pune la masă. Într-o zi l-a pus citeț, şi a dormitat puțin la analog[1], trudit fiind de osteneală. Şi văzând duhovnicul, l-a deşteptat şi îi zice: «Du-te şi te culcă la chilia ta!» Iar el, cu prostime fiind, s-a dus. Iar duhovnicul a zis lui Ioan să-l aducă de la chilia lui. Şi auzind, a poruncit de l-au legat de un stâlp, şi un picior i l-au legat de gât, şi numai într-un picior a stat 24 de ceasuri, până la cealaltă Utrenie.

Odată, în Săptămâna lui Lazăr, a spus cuvânt Servie cu oarecare facere de slavă deşartă, cum că ar fi spus frumos, şi cunoscând duhovnicul înălțarea minții lui, a poruncit unuia să-l întrebe: «Cu ce gând ai spus cuvânt aşa frumos? Că foarte mult ne-ai veselit astăzi!» Şi aceasta o zicea cu fățărnicie, ca să cunoască aşezarea gândului lui şi să spună duhovnicului. Iar Servie a răspuns către dânsul: «Şi eu am cunoscut că am citit umilicios şi frumos!» Atunci fratele a spus duhovnicului, şi el a poruncit lui Ioan să ungă obrazul lui Servie cu

[1] Pupitru înalt, mobil, pe care se pun cărțile de cult în biserică – din gr. *analóghion*.

balegă de bou şi să se ducă aşa în sat, ca să aducă Stâlpările[1] împreună cu alt frate. Şi după ce au venit din sat, l-au lăsat şi în Duminica Stâlpărilor şi l-au pus de a spus cuvânt aşa mânjit. Şi aşa, cu multe feluri de ispite, l-au cercat cu asprime în trei ani, după porunca arhiereului, şi el pe toate le-a răbdat, nimic niciodată cârtind.

Pe urmă, după acei trei ani de ispitire, i-a făcut pogorământ şi i-a vorbit cu blândețe şi l-a mângâiat. L-a sfătuit o săptămână şi atunci l-a îmbrăcat în schima monahicească, fără să-i schimbe numele, ca să se cunoască că este sârb. De aici l-a învățat cum să petreacă şi cum să poarte grijă de frați, şi după trei săptămâni l-a chemat şi i-a zis: «Iată, fiule, că a venit vremea sfârşitului meu, şi am să-ți spun cuvântul cel mai de pe urmă al meu şi să-ți dau aşezământul acesta. Cea mai întâi poruncă a mea este să păzeşti, ca băiat fără de barbă să nu primeşti în mănăstire, ca să nu se înrădăcineze fiara cea cu şapte capete a sodomiei şi să răpească pe vreun frate neputincios.

A doua iarăşi, să păzeşti ca muiere să nu se apropie de hotarul mănăstirii, ca să nu sminteasscă cu vederea ei pe frățime, şi se vor măcina de dinții fiarei netemerii de Dumnezeu, şi se vor pogorî în pântecele morții celei sufleteşti, şi se vor mistui în pântecele iadului.» Iar Servie a zis: «Acestea sunt cu neputință a le păzi, fiindcă ne aflăm în mijlocul lumii şi or să dea sminteală oamenilor locului dacă îi vom goni. Însă te rog ca pentru aceasta să facem rugăciune către Dumnezeu, şi orice ne va lumina, să fie voia Lui!» Şi aşa s-a învoit şi duhovnicul.

CAP 50

Moartea duhovnicului lui Servie

Atunci a chemat duhovnicul pe Ioan şi i-a zis: «Avem trebuință amândoi, eu şi cu Servie, dacă s-ar întâmpla să ne caute cineva, să facă răbdare până joi, să nu ne supere.» Deci s-au încuiat amândoi într-un loc strâmt, de duminică seara, şi atâta nevoință a arătat Servie, încât s-au cutremurat dracii, că nu a mâncat, nici a dormit, nici a şezut, şi nu i-a lipsit rugăciunea din mintea lui şi din gură. Iar joi

[1] Crenguțe de salcie pe care le primesc credincioşii la biserică de Duminica Floriilor.

dimineaţa a adormit şi i s-a arătat îngerul în somn şi i-a zis: «Îndrăzneşte, Servie, şi nu te teme! Rugăciunea ta s-a auzit. Iată că m-a trimis Dumnezeu să îţi spun pentru cele ce te rogi!

Eu acum iau pe stareţul tău la fericirea cea veşnică, şi să rămâi tu în locul lui purtător de grijă pentru fraţi. Şi să iei aminte ca niciodată tânăr fără barbă şi muiere să nu se apropie de schitul acesta. Şi oricine fără de barbă, ori bărbat, ori femeie de se va apropia de schitul acesta se va leproşa!» Şi îndată s-a deşteptat Servie din somn şi şi-a venit întru sine. Şi se gândea pentru această vedenie. Şi vorbind cu duhovnicul şi neprimind răspuns, atunci l-a mişcat şi a văzut că adormise întru Domnul, şi deci l-a întins pe pământ, că era pe scaun, şi s-a dus la Ioan şi i-a spus toate.

Iar Ioan, auzind, i-a zis: «Cum să facem acum, fiindcă nu avem preot ca să cânte înmormântarea?» Şi începând să gătească cele pentru înmormântare, îndată vede pe un bărbat în chip de preot, care venea ca să ceară milostenie ca un robit (dar acesta era îngerul Domnului). Iar Ioan, văzându-l, l-a întrebat cu bucurie dacă are darul preoţiei. El a zis că are. Şi aşa l-au adus la trupul cel mort, ca să facă regula înmormântării. Avea împreună cu dânsul epitrahil şi felon. A bătut în toacă de s-au adunat toţi fraţii şi au cântat înmormântarea după obicei, însă cu multă umilinţă, încât să plângă şi pietrele. Aşa că au stat de l-au îngropat, au turnat şi candela şi l-au pomenit mai înainte de a-l îngropa.

CAP 51

Îngerul spune cuvânt la înmormântare

Şi după ce l-au îngropat a spus cuvântul următor preotul care i-a cântat înmormântarea:

«Iată, mortul zace în mormântul odihnei lui şi s-a izbăvit de toate grijile vieţii. Să-i jefuiască cineva chilia lui, el nu vorbeşte. Să-l ardă, lui nu-i pasă. Să-l bată, el nu se împotriveşte. După atâţia ani cât a trăit, cum acum de năpraznă a murit? Când trăia, nu ştia că o să moară şi o să se acopere cu pământ. Însă acum a învăţat să fie de toţi călcat. Atunci, îngropându-l cineva, nu suferea, iar acum îl aco-

peră cu pământ şi rabdă. Atunci nu da nimănui din cele ce avea, iar acum i le ia toate şi nu zice nimic, nici simte. Însă cuvântul meu nu este pentru acest mort, fiindcă acesta era neagonisitor, ci-l zic pentru tot omul care o să moară ca şi acesta. Atunci nu suferea necinstea, iar acum toate le suferă.

Vă întreb: când pune feştila la lumânare, au nu o pune curată? Că murdară nu arde. Aşa şi Dumnezeu: cum este cu putinţă să pună suflet întinat în trup? Se întinează cu păcatul strămoşesc, precum zice David: *Întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea.* Dar Dumnezeu îl curăţeşte prin Botez. Şi iarăşi, de se va întina cu păcatele ca un om, iarăşi se curăţeşte cu mărturisirea păcatelor şi cu pocăinţa cea adevărată. Dar omul nu se pocăieşte curat, că deşi se pocăieşte, dar nu se pocăieşte cum se cade, sau că adastă[1] să se pocăiască la moartea lui, însă fără nici un folos, fiindcă atunci se pocăieşte nevrând, dar nu de bunăvoie, ci silit de frica morţii. Şi pe unii îi răpeşte moartea nepocăiţi, pentru negrija lor. În iad nu este pocăinţă, ci numai răsplătire, şi sufletul cel păcătos arde în iad ca feştila.

O, fraţilor, vedeţi pe acest mort care, de va face cineva mii de răutăţi, el nu simte, fiindcă este acoperit cu pământ? Aşa trebuie să fie călugărul cel ce a lăsat lumea şi s-a îmbrăcat în rase negre: ca mortul cel acoperit cu pământ. Precum mortul nu se grijeşte şi nu ia aminte la răutăţile lumii, aşa şi monahul trebuie să se depărteze de toate tulburările lumii şi să nu ia aminte ce face unul şi altul, ci să-şi vadă numai pe mortul său care este înfăşurat în rase negre, că nu are mâini. Şi precum mortul se topeşte în mormânt şi putrezeşte, aşa şi monahul trebuie să se topească cu pocăinţa şi să se mistuiască cu lacrimi fierbinţi şi înfocate ale adevăratei pocăinţe.

Monahul se cuvine să topească cu pocăinţa vina lucrării celei rele şi să stingă cu lacrimi focul cel veşnic. Căci cel care se pârjoleşte de aici cu lucrarea păcatului şi moare nepocăit, acolo o să-l ardă veşnic şi să se facă materie a focului aceluia. Precum mortul, după ce putrezeşte în mormânt şi, dezgropându-l, îi aleg oasele, aşa trebuie şi călugărul: cu pocăinţa să aleagă din leprosul său trup oasele păcatelor şi să şteargă din mintea lui toate cele vechi aduceri aminte, că

[1] Aşteaptă.

cel ce petrece întru acestea împlineşte lucrarea păcatelor şi se osândeşte asemenea cu cel ce săvârşeşte păcatul.

Cel ce la Botez s-a curăţit de păcatul cel strămoşesc şi pe urmă, câte puţin, s-au leproşat inima şi sufletul lui de păcatele lumii, câte puţin lepra aceea i se face mâncătură şi moare. Unul ca acela, deşi va veni întru simţirea păcatelor şi va alerga la doctoria vieţii monahiceşti cu scop ca să se vindece, dar materiile lucrării celei din buna voinţă a răutăţilor nu le-a lăsat, ticălosul, şi încă se află în multa grijă a celor pământeşti şi se grijeşte pentru bucate îndulcitoare, să mănânce fără de oprire, să adune metale şi haine şi alte venituri îndestulate, aceluia îi rămâne pocăinţa lui nelucrătoare şi nefolositoare. Şi nu numai că nu se vindecă de rănile lui cele mai dinainte, ci mai adaugă şi alte păcate de moarte şi nu simte deloc.

Acum, când se îngroapă şi se acoperă cu pământ, îşi vine întru simţire, însă ce folos? Unde au rămas acum grija cea multă şi învistierirea lucrurilor? Iată că nu se mai mişcă nicidecum! Dar tu, o, mortule cel fără de glas, nu te mai grijeşti? Nu mai ceri cele ale tale care au rămas în mâinile altora? Fiindcă, când trăiai, nu lăsai nici cele mai mici din ale tale. Şi acum cum le laşi toate de le stăpânesc alţii şi tu zaci numai cu o rasă neagră înfăşurat?

Vedeţi, fraţilor, în care întuneric şi umbră a morţii se află oamenii? Socotiţi voi, cei ce umblaţi, că mortul acesta zace în mormânt şi, de-l veţi ridica, nu poate să stea. Ieri sta şi privea pe ceilalţi, iar astăzi zace şi-l priviţi voi. Înţelegeţi dar că şi pe voi mâine o să vă văd morţi, zăcând în mormânt. Pentru aceea siliţi-vă să vă găsiţi îndreptaţi întru pocăinţă şi să adormiţi fără de tulburare. Căci cu adevărat la doctoria pocăinţei aţi venit, şi, dacă porunca doctorului nu păziţi, ce folos? Aţi venit la doctoria monahiceştii vieţuiri. Păziţi-vă de mâncările cele vătămătoare, adică de patimile voastre! Doctorul vă porunceşte să vă păziţi de faptele cele rele, care pricinuiesc moarte, adică de zavistie, de pomenirea de rău, de a judeca pe alţii, de curvie, de malahie, de amestecarea cu parte bărbătească şi de stricare a neastâmpărării, şi de celelalte care vă lipsesc de darul celui dintâi şi celui de-al doilea Botez.

Voi nu vă păziţi, şi aţi întinat Botezul cel dintâi. V-aţi lepădat de lume şi aţi venit să vă pocăiţi, dar nu aţi lăsat deşertăciunea lumii

şi aţi adunat acelea care nu le aveaţi în lume. Şi rană vi s-au făcut, şi cangrenă mâncătoare, şi lepra lumii v-a mâncat, şi acum sunteţi morţi şi zaceţi în mormântul deznădăjduirii. Şi aşa, când veţi muri şi voi, atunci nu vă veţi mai griji de multa tulburare a vieţii şi de învistierirea de argint, care omoară sufletul monahului. Şi cuvântul meu este spre folosul cel de obşte al păzirii monahilor ca să nu moară cu moarte sufletească, ci să se îmbrace cu omorârea cea trupească şi să trăiască sufleteşte. Precum şi mortul acesta a murit trupeşte şi acum se veseleşte sufleteşte. Să dea Dumnezeu ca şi voi să vă veseliţi întru veşnica fericire, lucrând răbdarea, smerenia, ascultarea şi celelalte fapte ale călugăriei, până la răsuflarea cea mai de pe urmă!»

Acestea şi alte multe învăţături zicând îngerul cel ce s-a arătat în chip preoţesc, la sfârşit a zis: «Dumnezeu să odihnească sufletul acestui trup mort!» Şi atunci a scos felonul şi epitrahilul, care au strălucit ca soarele înaintea fraţilor, cu o strălucire dumnezeiască şi cu raze nematerialnice ale Sfântului Duh, iar nu ca strălucirea aurului şi a altor pietre scumpe ale pământului. Iar Ioan, văzând acel de mult preţ epitrahil, s-a mirat şi a zis: «Crede-mă, părinte, că de aş fi avut veşmintele tale, nu mi-ar fi păsat de datoria robiei tale!»

Iar cel arătat a zis: «Cu adevărat de mult preţ sunt. Câtă datorie am, de atâta preţ sunt şi acestea. Însă, dacă le voi vinde să plătesc datoria mea, atunci fără de veşminte ce voi face?» Îi zice Ioan: «Iartă-mă, că din neluare-aminte am zis cuvintele acestea!» Iar el i-a răspuns: «Din răspunsul meu ai întors cuvântul tău, şi iată că am venit la împotrivă grăire şi la vorbă deşartă, fiindcă din acestea vine grăirea de rău şi a judeca. Însă duceţi-vă voi înainte la mănăstire, şi eu vin acum.» Şi s-a făcut că se duce pentru nevoia sa, şi aşa s-a făcut nevăzut. Iar Ioan, mergând la mănăstire, a gătit ca să-l ospăteze şi să-i plătească. Şi-l aştepta, dar nu s-a mai văzut, şi, căutându-l împrejurul mănăstirii, nu l-a aflat. Şi atunci a cunoscut că a fost îngerul Domnului.

Şi de atunci a rămas Servie în locul duhovnicului, purtător de grijă pentru fraţii cei duhovniceşti. Şi au înştiinţat pe arhiereul de moartea duhovnicului, rugându-l să le trimită alt preot şi duhovnic. Aşa arhiereul a trimis îndată pe duhovnicul pe care îl avea în mitro-

polie, împreună şi cu alt preot, ca să le slujească acolo. Şi s-a bucurat Servie, şi îşi mărturisea gândurile la acel duhovnic, şi auzind cei dimprejurul Critului de moartea duhovnicului şi că Servie a rămas purtător de grijă al schitului, s-au adunat mulţi fraţi pe care Servie îi tundea şi îi chivernisea, iar gândurile lor le mărturiseau duhovnicului. Atunci şi Andrei, lăsându-şi toată bogăţia lui, a primit Sfânta Schimă de la Servie şi se nevoia bine. Şi cu prostimea lui s-a învrednicit de darul tămăduirilor, şi tămăduia toată neputinţa.

Acesta petrecea viaţă plăcută lui Dumnezeu. Pe nimeni niciodată nu a întristat, nici a necinstit, ci mângâia pe fraţii cei scârbiţi. Niciodată nu a cârtit în slujbele care i se porunceau, ci mai vârtos se bucura. Nu judeca, nici îi păsa ce ziceau alţii. Niciodată pe pat sau pe aşternut nu s-a culcat să doarmă, ci se rezema de pereţi şi dormita puţintel şi iarăşi slujea: căra apă, mătura, gătea bucate, spăla şi niciodată nu lipsea de la slujba bisericii, niciodată nu şi-a lăsat canonul, de pâine nu s-a săturat, iar apă numai o dată în zi bea, şi aceea cu măsură. Iar fraţii, văzându-i nevoinţa lui cea atât de aspră, îl pizmuiau şi-l grăiau de rău şi socoteau că este înşelat. Şi îl chemau pe ascuns de îl batjocoreau, şi râdeau de dânsul, şi îl îmbrânceau, şi muştar cu oţet tare îi turnau pe nas şi în vasul din care bea apă. Când vroia să se pogoare pe scări, îi puneau năut şi, călcând, aluneca şi cădea de se rănea, şi când se scula îi turnau câte o cofă de apă în cap, din îndemnarea diavolului, numai ca să-l scoată din răbdare să blesteme, şi fericitul toate le răbda. Când i se udau hainele, se uscau pe dânsul, că nu avea altele ca să se schimbe.

Altădată iarăşi îi turnau sărătură de peşte pe grumaz acei preaîndrăciţi. Odată au meşteşugit şi i-au luat culionul şi ciorapii şi le-au mânjit cu smoală şi cu răşină, şi l-au încălţat cu ciorapii şi i-au pus culionul în cap, şi barba lui o au uns cu păcură. Pe urmă chemau pe ceilalţi şi le ziceau: «Veniţi să vedeţi pe înşelatul acesta cum s-a făcut!» Şi venind ceilalţi părinţi, cum l-au văzut într-acest chip, l-au întrebat: «Pentru ce, Andreie, te-ai făcut aşa?» Iar el a zis: «Pentru zăduf o am făcut, ca să mă mai răcoresc!» Ei i-au zis: «Acum cum o să le scoţi?» El a răpuns: «Când va trece zăduful, se dezlipesc ele singure!» Şi nu a arătat că acei vicleni i le-au făcut. Şi Servie toate le cunoştea, însă a tăcut până când le va descoperi Dumnezeu.

După aceea, neomeniţii[1] aceia vicleni, când s-au culcat, s-au sculat leproşaţi la bărbie, la fălci şi la picioare. Iar Andrei s-a aflat sănătos, că s-au frecat smoala şi răşina ca pământul şi au căzut. Atunci Servie a gonit din schit pe acei leproşaţi, ca să nu se lipească şi de alţii, şi de atunci se leproşau toţi câţi se împotriveau şi făceau neascultare, după cuvântul îngerului. Şi nu se putea apropia de schit muiere sau tânăr, ci numai oamenii cei desăvârşiţi, care aveau vârsta de 33 de ani. Iar dacă veneau mai mici cu vârsta, de la 25 de ani până la 28, se leproşau. Şi chiar şi dobitoacele, parte femeiască dacă se apropia, se leproşau. Şi aşa s-a curăţit schitul de putoarea patimilor trupeşti, că măcar şi afară de schit dacă vorbea cineva cu muiere sau cu tânăr se leproşa.

Şi din pricină că erau curaţi de patimi şi de spurcăciuni trupeşti, strălucea faţa lor, a celor de 60 şi de 70 de ani, ca a celor de 25 de ani, fiindcă unde este femeie sau tânăr cu neputinţă este să se păzească întreagă curăţenia oamenilor. Iar Servie priveghea ziua şi noaptea, şi lua aminte de mântuirea fraţilor, şi îi învăţa ca să nu pătimească şi ei precum a pătimit Cunavie.

CAP 52

Pentru împrilestirea lui Cunavie

În schitul fericitului Servie a venit un frate nou, începător, cu numele Constantin, şi se nevoia după voia lui, având înălţarea minţii. Şi se sârguia să întreacă pe fericitul Andrei întru nevoinţă, nălucindu-se cu mintea lui. Şi văzând tămăduirile pe care le făcea Andrei din prostimea lui, a întrebat pe oarecine zicând: «Pentru care nevoinţă a primit Andrei acest dar al tămăduirilor?» Şi acela i-a răspuns, ca şi cum spre îndreptare: «Andrei niciodată de pâine nu s-a săturat, nici de apă, şi stă la rugăciune câte două sau trei zile, neîncetat ziua şi noaptea, şi face câte o mie sau două de metanii, păzeşte tăcerea, nu s-a culcat niciodată să doarmă, ci stând sau rezemându-se primea somnul, şi vin nu a gustat niciodată, şi alte multe nevoinţe a săvârşit!»

[1] Neomenoşii, hainii.

Acestea auzindu-le acela, din nălucirea lui i-a părut că sunt prea mici. Şi după puţine zile a rugat pe Servie să-l călugărească, ca să urmeze şi el acestea. L-a tuns în schimă şi l-a numit Cunavie. Pe urmă a ieşit afară din schit, urmând după a lui înaltă cugetare, şi s-a încuiat la un loc strâmt, şi se nevoia singur.

Şi atât s-a silit cu nevoinţa, încât a întrecut nevoinţele lui Andrei, afară de smerenia şi prostimea lui, fiindcă el era mândru şi viclean. Numai în fiecare duminică mânca câte puţin posmag şi apă. Nu s-a culcat pe pământ nicidecum, şi aşa a petrecut cinci luni. Apoi i-a venit gând ca să se încredinţeze de la Dumnezeu dacă i-a primit nevoinţa. Aşa a pus în candelă apă, feştilă şi untdelemn, şi se ruga să i se aprindă candela nevăzut.

Şi fiindcă rugăciunea lui necurată nu s-a auzit, îngăduia rugându-se şi zicea: «Doamne, dă-mi darul tămăduirilor! Să-mi dai aceasta, şi nu voiesc mântuirea sufletului meu, ci mai bine voiesc să ard în foc ca paiele!» Acestea rugându-se nepriceputul, din depărtarea lui Dumnezeu a găsit loc diavolul şi i-a cuprins candela. Şi i s-a arătat şi diavolul în chipul lui Andrei şi îi zice: «Bucură-te, părinte Cunavie! Iată că mă întreci în nevoinţă, de aceea am venit să-ţi spun că acolo unde mă rugam am văzut afară de chilia mea o lumină care se învârtea, şi, venind, s-a sălăşluit întru tine. Şi acum am venit ca să te heretisesc, şi am întâlnit în drum pe un înger care mi-a zis: 'Ce te mâhneşti, Andreie, pentru Cunavie, că te întrece cu darul? Pentru că te întrece şi cu nevoinţa, de aceea şi cu darul te întrece!'»

Acestea zicându-le dracul cel arătat în chipul lui Andrei, s-a mai arătat şi alt drac cu lumină întunecată şi îi zice: «Bucură-te, o, părinte Cunavie! Iată că s-a primit rugăciunea ta şi vine Împărăteasa cerului să te întâlnească!» Iar el, auzind, a vrut să-şi ia rasa pe el, dar dracul nu l-a lăsat, ci i-a zis: «Îţi ajunge că ai dobândit îndrăzneală, numai să taci, să nu o numeşti, nici să zici rugăciunea ei (adică închinăciunea îngerului), fiindcă este ca o iscoadă şi se scârbeşte!» Aceasta a zis vicleanul drac, ştiind că, dacă va zice heretisirea îngerului, are să se desfiinţeze nălucirea şi să piară. Iar el l-a întrebat: «Ce să fac? Şi cum să zic?» Dracul îi zice: «Să-ţi pui mâinile în brâu (aceasta i-a zis vicleanul ca să nu-şi facă cruce) şi să zici: Mulţumescu-ţi ţie, Stăpâna pământului, că m-ai învrednicit de această nevoin-

ţă şi am răbdat atâta osteneală! Şi pentru nevoinţa mea te rog să-mi dai darul tău!» Şi, primind sfatul dracului, s-a învoit să facă aşa.

După aceea a ajuns şi alt drac în chip de înger şi a poruncit să gătească scaunul împărătesei şi, ieşind întru întâmpinare, s-au închinat toţi lui antihrist. Asemenea şi Cunavie şi, după ce i-a mulţumit după cum îl învăţase, atunci satana îl săruta dulce, precum Iuda cel viclean, ca să-l piardă, şi i-a zis: «Mult doream să te văd, şi acum m-a învrednicit slava mea, şi te-am dobândit în braţele mele. Acum cere-mi ce dar voieşti şi să-ţi dau!» Şi l-a aşezat pe scaunul pierzării, ca şi când l-ar slăvi, şi a poruncit dracilor să i se închine şi să i se supună. Şi către dânsul a zis: «S-au înfricoşat heruvimii şi serafimii de slava ta!» Iar el, mândrindu-se că a şezut pe scaunul pierzării, a zis întru sineşi: «Câtă nevoinţă am făcut ca să dobândesc slava aceasta!» Atunci diavolul a poruncit să-l înalţe la cer ca să se închine fiului ei şi el să-i dea darul tămăduirilor, după dorinţa lui. Şi l-au ridicat dracii la înălţime, împreună cu scaunul pe care şedea, până la sfera vântului, şi de acolo l-au slobozit jos, şi a căzut cu mare pornire pe o stâncă de piatră şi s-a sfărâmat bucăţi. Şi aşa a primit de la diavolul darul tămăduirilor, şi s-a dus sufletul lui în focul cel veşnic, să ardă, precum el singur a cerut în rugăciunea lui. Că aşa ştie satana să răsplătească celor ce cred minţii lor şi umblă în voile lor şi nu-şi mărturisesc gândurile.

Acolo aproape era alt frate, tot asemenea nevoindu-se, cu socoteala părerii celuilalt, ca să primească darul tămăduirilor. Şi cum a auzit urletul căderii aceluia, s-a spăimântat. Şi îndată i s-a arătat îngerul Domnului în chipul fratelui celui căzut şi i-a spus toate, şi l-a povăţuit să nu se înşele şi el, ci să se supună şi să-şi mărturisească gândurile, să nu umble după voia lui şi să nu creadă minţii lui. Şi aşa s-a dus.

Atunci fratele, venind degrabă, a spus lui Servie toate cele pentru Cunavie. Iar Servie, auzind, a lovit în toacă, după obiceiul mortului. Şi, adunându-se fraţii, le-a spus toate cele pentru Cunavie cu lacrimi şi le-a zis: «Faceţi rugăciune ca să ne descopere Dumnezeu mai lămurit!» Şi aşa făcând, a auzit Dumnezeu rugăciunea lor, şi îndată s-a arătat Cunavie ca un băiat de arap, şi a spus tuturor înşelarea lui şi cum că a căzut din darul lui Dumnezeu. Şi pe urmă a zis: «Vai mie,

că am pierit! Vai, cum m-a înşelat diavolul şi m-am osândit întru întuneric!» Şi aşa s-a stins ca fumul. Şi auzind toţi acestea, s-au înfricoşat. Iar Servie îi învăţa să se păzească, să nu pătimească şi ei asemenea. Şi vieţuiau cu plăcere de Dumnezeu, povăţuiţi fiind cu buna pildă a lui Servie. Iar Servie slăvea pe Dumnezeu întru toate.

CAP 53

Pentru moartea Sfântului Servie

După aceea, mai în urmă, a venit şi vremea mutării fericitului Servie, ca un om ce era. Şi el, cunoscându-şi sfârşitul, a chemat pe fraţi, pe Ioan întâi, şi l-a sfătuit să primească iconomia fraţilor, să le poarte de grijă şi să le fie începător, iar el nu a primit. Atunci Servie a scris arhiereului, iar arhiereul a scris înapoi ca să primească Ioan începătoria. Atunci Ioan a vrut să fugă şi îndată s-a leproşat, şi a rămas nemişcat în patul său. Şi venind Servie să-l vadă, atunci Ioan a cerut iertăciune pentru neascultarea lui şi s-a făgăduit să primească începătoria, numai să se vindece. Atunci Servie s-a rugat lui Dumnezeu şi s-a tămăduit Ioan.

Şi după aceea s-au adunat toţi fraţii şi le-a zis fericitul Servie: «Fraţilor, vedeţi că pentru bătrâneţile mele nu pot să vă iconomisesc, fără numai să primească altul începătoria, precum a poruncit şi a rânduit Preasfinţitul stăpânul nostru! Şi să nu ziceţi împotrivă, că altul m-a tuns, nu mă supun acestuia. Iar de va fi vreunul într-acest chip, să se spună pe sine, ca să-l ştim». Şi erau acolo şapte fraţi nesupuşi, care umblau în voile lor şi ziceau: «Noi pe alt egumen nu vrem, ci numai pe tine!» Şi aceasta o ziceau numai pentru slava deşartă a lor. Şi, îndată cu cuvântul, au rămas fără de grai şi surzi, şi numai prin semne se înţelegeau cu Servie, zicându-i: «Precum ne-ai făcut, aşa vino de ne vindecă!» Iar Servie le-a răspuns: «Vindecarea voastră este să rămâneţi aşa, leproşaţi, până când va lovi în toacă pentru moartea mea, şi atunci să vă vindecaţi numai de lepră, iar de cuvântare nu. Ci numai prin scriere să răspundeţi, pentru împotrivirea voastră!» Şi i-au ridicat din mijloc ca pe nişte osândiţi.

Atunci a zis către ceilalţi: «Fraţilor şi fiii mei! Vedeţi ce rău este împotrivirea? Luaţi aminte, ca să nu căderi şi voi întru adâncul pierzării prin grăirea împotrivă şi nesupunere. Să aveţi unire şi dragoste între voi şi să vă liniştiţi cu pace!» Şi a poruncit să se citească scrisoarea arhiereului, care zicea aşa: S-a dat duhovnicească îndreptare şi stăpânirea schitului lui Ioan. Iar lui Pavel, iconomia cea din afară. Şi oricine nu se va supune, să se pedepsească cu lepra lui Ghezi. Iar cel ce se va supune să fie binecuvântat în veci! Şi auzind fraţii, au zis: «Să fie după voia arhiereului nostru!»

Atunci Servie a început să-i înveţe, zicând: «Ascultaţi, fraţilor, părinţilor şi fiilor! Vă rog să fiţi păciuitori[1], liniştiţi, netulburători, nu râvniţi cele rele, ci cele bune urmaţi! Să fiţi fără de patimă la mâncăruri, la îmbrăcăminte şi la orice slujbe. Şi să nu cârtiţi în ascultări, că cel ce face ascultare este înger pământesc, dacă fără de cârtire şi cu prostime face ascultare. Iar cel ce cârteşte şi grăieşte împotrivă se face dobitoc înfierbântat şi încărcat, şi altă plată nu are, fără numai paiele care le mănâncă. Şi vă întreb: oare cel ce slujeşte în chinovie fără de plată în zadar lucrează? Nu în zadar! Ci i se plăteşte gânditor, şi nu simţitor.

Simţitoare plată este când lucrează cineva la panghinea (adică la lucrul mâinilor de obşte cu fraţii împreună) şi cârteşte, luând aminte la unul şi la altul, ca un neînţelept, şi nu simte că această blestemată grăire de rău este capul păcătuirilor. Şi lasă pe preafrumoasa tăcere a rugăciunii celei de gând, şi unelteşte multa cuvântare de a judeca şi a osândi, luând aminte la cele mai mici greşale ale aproapelui, şi acoperă pe cele mari ale lui, şi este totdeauna tulburat şi voitor de rău. Unul ca acesta se aseamănă cu dobitoacele, că plată nu are pentru osteneala lui, fără numai mâncarea şi îmbrăcămintea, ca şi dobitocul cel neînţelegător, fiindcă câştigul îl cheltuieşte la cârtire şi la vorbe deşarte, a judeca şi a defăima, şi niciodată nu tace, precum mularul când vede orzul în traistă, se bucură, iar când vede povara, caută să fugă. Aşa şi aceştia, când aud clopotul pentru masă saltă de bucurie, iar la lucru cârtesc şi se ascund. Când se află în vreo treabă şi toacă de Vecernie, pricinuiesc ca să-şi isprăvească lucrul, numai ca să scape de slujba bisericii. Mai cu plăcere le este

[1] Împăciuitori, făcători de pace.

să lucreze decât să se roage. Unii ca aceştia multă sminteală aduc, fraţii mei!

Ascultaţi-mă, fiii mei, şi păziţi aceste zece porunci, adică: să aveţi răbdare, dragoste, curăţenie, blândeţe, smerenie, tăcere, înfrânare, ascultare, supunere şi rugăciune. Acestea oricine le va avea, îşi va câştiga mântuirea sa. Iar cel ce le va defăima, pierde mântuirea sa. Dacă acestea le veţi păzi, bunătăţile pământului veţi mânca. Iar de nu le veţi păzi, sabia gonind vă va mânca. Şi de acum înainte să ştiţi că nu veţi mai auzi glasul meu. Să păziţi acestea ce am zis, ca să moşteniţi viaţa veşnică şi să aveţi binecuvântarea arhiereului şi a mea, a smeritului vostru părinte. Sculaţi-vă şi plecaţi-vă genunchii la cea mai de pe urmă a mea rugăciune!»

Atunci s-au sculat toţi şi au îngenuncheat, plecându-şi capetele înaintea lui Servie. Iar el a zis rugăciunea aceasta în auzul tuturor: «Stăpâne Atotţiitorule, iată, încredinţez pe fiii mei aceştia în mâinile Tale! Păzeşte pe robii Tăi, Doamne, de cursele diavolului. Dumnezeule Atotţiitorule, Preaînalte, fără de început Părinte şi Doamne Iisuse Hristoase, Fiule Unule-Născut, şi Duhule Sfinte, Cel în Treime Dumnezeu, Unul şi singur închinat de toată zidirea, vie acum mila Ta peste turma Ta aceasta şi păzeşte-o sub acoperământul Tău de aducerile-aminte cele rele, de gândurile cele viclene şi de vrăjmaşii cei văzuţi şi nevăzuţi, şi de tot pizmaşul şi potrivnicul, şi dăruieşte lor inimă înfrântă şi smerită! Iar tu, o, prealăudată Maică şi Stăpână de Dumnezeu Născătoare Marie, miluieşte pe robii tăi, povăţuieşte-i pe dânşii întru dreptate şi slobozeşte pe ei întru păstoria lui Ioan, monahul Clironomului[1] meu! Aşa, Stăpână prealăudată, păzeşte pe dânşii, pe cea întru Hristos adunată turma ta, şi pe cei ce vor mai veni şi vor locui în schitul acesta!» Şi acestea zicând, îndată a pus metanie fraţilor, ca un smerit. Iar fraţii, plângând, i s-au închinat, dându-i sărutarea cea mai de pe urmă, şi el lor asemenea.

Atunci a ajuns şi trimiterea arhiepiscopului, care scria aşa: «Preaiubitul meu fiu Servie, găteşte-te să mergem, că ceasul a ajuns şi drumul este departe şi calea este îngustă şi necăjită. Grăbeşte-te şi vino să mergem şi să săvârşim călătoria!» Acestea le-a scris alegoric, adică cu taină ascunsă, care arăta mutarea lor de aici, ca să nu înţeleagă fra-

[1] Moştenitor al unui bun, al unui drept – din gr. *klironómos*

ţii şi să se tulbure, şi nimeni din fraţi nu a înţeles, fără numai Andrei, care, luând deosebi pe Servie, i-a zis cu rugăminte să-l ia şi pe el într-acea călătorie cu arhiepiscopul împreună, să nu-l lase sărman întru această viaţă. Atunci Servie, milostivindu-se spre el, i-a zis: «Du-te şi te găteşte să mergem!» Iar lui Ioan i-a poruncit să scrie răspuns arhiereului, şi a scris aşa: «Curând vin dimpreună cu Andrei!» Deci i-a zis preotului: «Să te găteşti şi să slujeşti, ca să ne împărtăşim cu Preacuratele Taine, împreună cu Andrei, fiindcă ne aşteaptă arhiereul!» Iar Ioan nu a înţeles, ci credea că or să se ducă la arhiereul.

Deci a slujit preotul şi s-au împărtăşit cu Sfintele Taine Servie împreună cu Andrei. Şi după mulţumită a zis lui Andrei: «Du-te, fiule, la chilia ta şi te linişteşte puţintel!» Pe urmă zice şi lui Ioan: «Mă duc şi eu să mă liniştesc pe patul meu puţintel, şi tu găteşte cele spre călătoria noastră, să fie toate gata.

Iar gătirea ta să fie cu pace, smerită şi fără de tulburare, până la ieşirea noastră, şi atunci să ne petreceţi la călătoria noastră fără de tulburare, să nu plângă cineva nebuneşte. Şi tu ia aminte, să chiverniseşti turma cu frica lui Dumnezeu întru cele din afară lucrări şi întru cele duhovniceşti rânduieli. Să priveghezi ca un bun păstor şi purtător de grijă egumen, ca să vadă fraţii pilda ta cea îmbunătăţită şi să se silească să se supună!» Acestea şi alte sfaturi zicând lui Ioan, i-a făcut semn şi a intrat în chilia lui. Şi a adormit întru Domnul dulcele şi fericitul acela somn cel veşnic.

Şi după puţin ceas a venit altă scrisoare în care scria că arhiereul a adormit întru Domnul. Şi auzind Ioan, s-a întristat foarte şi a alergat la Servie să-i spună acestea. Şi, bătând de multe ori în uşa chiliei lui, nu i-a deschis. Atunci a zis rugăciunea şi, intrând în chilie, l-a găsit săvârşit. Iar la căpătâiul lui era o hârtie în care scria aşa: «Luaţi trupurile noastre şi le îngropaţi în pământ!» După aceea a venit şi la Andrei şi l-a găsit şi pe acesta cu cuviosie săvârşit. Atunci a lovit în toaca înmormântării, şi cum au auzit acei canonisiţi, îndată s-au curăţit de lepra lor, iar de amuţire nu, fiindcă s-a făcut limba lor ca o nucă rotundă şi nu puteau să mănânce altceva, fără numai zeamă cu făină îngroşată, şi numai cu noimă şi cu scriere îşi arătau gândurile lor. Şi aşa s-au săvârşit fericitul Servie şi cu Andrei, şi i-au îngropat cu mare cinste.

Atunci a rămas Ioan diadoh[1] la cele din lăuntru, iar Pavel la cele din afară. Şi, după moartea lui Ioan, a rămas Pavel la cele din lăuntru, iar la cele din afară unul din slujitorii arhiereului, anume Simion. Iar după Pavel a rămas Simion diadoh, iar celălalt slujitor, cu numele Ilarion, la cele din afară. Iar după Simion, Ilarion a rămas diadoh, iar la cele din afară al treilea slujitor, cu numele Paisie. Şi după Ilarion a rămas diadoh Paisie, iar la iconomia celor din afară altul.

Şi toţi aceştia care au văzut şi au cunoscut nevoinţele Cuviosului Servie au stat întăriţi cu darul lui Dumnezeu întru nevoinţa chinoviei şi au păzit cu luare-aminte toate învăţăturile Preacuviosului Servie, până la sfârşitul lor.

CAP 54

Pentru răzvrătirea schitului Cuviosului Servie

După moartea lui Paisie, a stat diadoh unul netrebnic şi cu năravrău, şi a început ticălosul să facă pogorământ la cele zece porunci ale Cuviosului Servie. Fiindcă împreunarea cea vicleană zămislind, când se va naşte rodul cel viclean, după vicleşugul său, îndată deschide ochii din pântecele mumei sale şi priveşte curat pe mumă-sa, şi se uită în ochii ei, şi numai că nu vorbeşte. Că de era să vorbească, negreşit că ar fi zis aceste trei cuvinte: «Asin înfierbântat înţeleg, adică asin fierbinte m-am zămislit, din viclenia părinţilor mei, şi am înţeles vicleşugul lor din pântecele maicii mele!» Că asinul cunoaşte numai viclenia împreunării, dar pe alt păcat nu-l cunoaşte. Şi aceasta nu totdeauna.

Iar omul cunoaşte tot păcatul şi toată fărădelegea. Neastâmpărarea lui se aseamănă cu a câinelui, care nu cunoaşte vremea împreunării, ci pe drumuri, oriunde se întâmplă de găseşte, se împreună fără de oprire. Fiindcă oamenii, când se împreună fără vicleşug, după lege, numai spre naşterea de fii, atunci se face pruncul cu bună înţelegere. Iar când se împreună cu gândul neastâmpărării şi al vicleniei, se face şi pruncul viclean, asemenea lor. Că zice: «Am feme-

[1] Conducător, moştenitor.

ie cu cununie, după lege. Când voiesc, săvârşesc pofta mea!» Aşa, asta este cu cununie pentru naşterea de fii, iar nu pentru neastâmpărarea osândirii şi a fărădelegii să curveşti fără socoteală, că atunci se va zămisli prunc viclean, din lucrarea împreunării celei viclene. Pentru aceea, vicleanului aceluia prunc, când se naşte, i se deschid ochii şi vede curat vicleşugul părinţilor.

Însă curăţenia împreunării cea fără de vicleşug întunecă şi închide ochii vicleşugului şi deschide pe cei ai darului. La cele vremelnice întunecat, iar la cele gândite şi veşnice prealuminat se hrăneşte cu cunoştinţă şi înţelegere dumnezeiască rodul curăţeniei. Iar pruncul cel viclean, născut din vicleşug, se hrăneşte cu furtişaguri şi cu nedreptăţi, cu minciună şi cu neastâmpărări, cu necurăţii şi cu netemere de Dumnezeu şi de oameni. Iar pricina este neastâmpărarea şi nesăturarea de a păcătui a născătorilor lui. Pentru aceea slobozeşte Dumnezeu, când este să iasă pruncul din maica lui, să se primejduiască şi să moară amândoi, şi nu vede nici mama pe prunc, nici pruncul pe mama lui. Asemenea se face şi la călugări când vin din lume. Că precum se dezlipeşte pruncul din pântecele maicii lui, aşa şi călugărul din putoarea lucrurilor lumii, şi se uneşte cu viaţa monahicească. Şi pruncul, după neastâmpărarea împreunării născătorilor lui, nu cunoaşte cele sfinte, ci se uneşte în căile pierzării lumii.

Asemenea se face şi la viaţa monahicească: monahiceasca şi lumeasca vieţuire se aseamănă ca muierea cu bărbatul. Monahii se aseamănă bărbatului, iar lumea, femeii. Dacă bărbatul este înţelept, şi muierea se face înţeleaptă. Asemenea şi călugării: dacă uneltesc viaţa curată, iau şi lumenii pildă bună de la dânşii şi vieţuiesc creştineşte. Iar dacă călugării nu vieţuiesc cu curăţenie, atunci lumenii nu se folosesc, ci mai mult se smintesc şi pierd întreaga înţelepciune.

Curăţenia monahului este să se depărteze de tulburările mirenilor şi de lucrurile acestea: de îngrijirea a multe feluri de bucate, de grija celor deşarte şi de multa învistierire. Că precum de aceste trei se întunecă şi mirenii şi nu văd darul lui Dumnezeu, asemenea se întâmplă şi la monahi. Că mirenii, întunecându-se de acestea trei, cad în curvie, în preacurvie şi în neastâmpărare şi se lipsesc de darul lui Dumnezeu. Şi petrecând cu neastâmpărare şi fiii lor văzându-i, iau pildă rea şi urmează şi ei asemenea cu vieţuirea părinţilor

lor. Aşa şi monahii, pentru acestea se lipsesc de mântuirea lor. Că aşa petrecând monahul, de va avea ucenic, acela priveşte spre stareţul lui şi spre duhovnicul lui că petrec cu desfrânare, şi pricinuind petrecerii lor, face şi el asemenea, luând pildă rea de la dânşii.

Că tatăl ucenicului este stareţul lui, iar duhovnicul este maica lui. Şi duhovnicii vremurilor de acum s-au dat la slobozenie şi la viaţă desfrânată; asemenea şi stareţii, au căzut în grija tulburării şi a învistieririi. Au dobândit slavă şi cinste lumească şi stăpânesc silniceşte, ca şi cum ar domni peste aproapele şi peste supuşii lor, le poruncesc tiraniceşte nălucindu-se că stăpânesc, socotesc pe cele de obşte ca pe ale lor şi le opresc, şi li se pare că sunt oarece, şi cu adevărat nimic nu sunt, ci numai putoare şi necurăţie şi stăpâniţi de patimi.

Precum bunătatea lui Dumnezeu are trei puteri, adică: stăpânire, ţinere şi putere, aşa şi răutatea omului pătimaş ţine aceste trei puteri ale necurăţiei, adică: putoare, spurcăciune şi necurăţie. Şi cu împietrirea despre cele dumnezeieşti îşi pierde drumul mântuirii lui. Şi dacă monahiceasca vieţuire îşi va pierde drumul mântuirii, cu cât mai vârtos lumenii? Dacă aceasta a slăbit, cu cât mai vârtos aceea? Dacă bărbatul este neputincios, cu cât mai mult femeia? Dacă părinţii sunt atât de neputincioşi, cu cât mai mult vor fi pruncii lor?

Fiindcă părinţii lor au cheltuit puterea la grija celor pământeşti, adică: a mâncărurilor, a băuturilor, a îmbrăcămintii, a lăcomiei şi a iubirii de argint, au căzut în curvii, preacurvii, necurăţii şi alte fărădelegi şi s-au făcut neputincioşi în petrecerea creştinătăţii şi a credinţei. Iar grija învistieririi celor deşarte a făcut pe monahi neputincioşi la vieţuirea lor cea monahicească. Că puterea monahului este rugăciunea.

CAP 55

Pentru rugăciune

Fiindcă puterea monahului este rugăciunea, aşa că, când va slăbi monahul de la rugăciune, îşi pierde gustul său. Precum pruncul, când se va naşte, de nu va suge laptele mumei lui cu îndestulare, moare. Aşa şi călugărul: de nu va suge cu îndestulare laptele rugăciunii, se prăpădeşte şi moare sufleteşte. Când pruncul se apropie

de ţâţele maicii lui şi lapte nu găseşte, ce folos este? Şi monahul carele s-a îmbrăcat cu Sfânta Schimă, şi nu se roagă gânditor neîncetat, nimic nu se foloseşte.

Muma monahului este mântuirea, iar ţâţele-s Sfânta Schimă, şi laptele rugăciunea. Dacă nu cauţi mântuirea ta precum pruncul ţâţa şi nu sugi rugăciunea, precum pruncul laptele, ce folos? Atunci pentru ce te-ai călugărit? Rugăciunea este răsuflarea mântuirii: dacă lipseşte răsuflarea, cum o să trăiască omul? Că măcar de va citi monahul *Mineiele, Octoihul* şi toate cărţile celelalte, şi rugăciune nu va zice, nu se foloseşte numai din citirile cărţilor. Precum dacă ar pune bucate pe masă şi pâine nu pune, nimic nu folosesc bucatele fără pâine, aşa şi cu citirile, se împodobeşte Biserica cu multe feluri de cărţi, precum *Psaltirile, Mineiele*, laudele troparelor, şi cu multe feluri de cuvinte de învăţătură. Însă dacă monahul nu ţine în minte rugăciunea, nu se foloseşte numai din acelea. Că dacă Biserica citeşte şi gândul tău umblă încoace şi încolo, ce te folosesc citirile? Aşa că vă duceţi la Biserică ca să auziţi dumnezeieştile cuvinte, şi dacă nu vă înfrânaţi mintea, ca să nu umble la cele deşarte, nici un folos nu aveţi. Aşa că pravila se sfârşeşte şi tu rămâi fără de roadă.

Rugăciunea este frâu. Dacă vei goni rugăciunea de la tine, ai dat vreme minţii tale să umble încoace şi încolo, ca şi calul cel fără de frâu. Dacă ţii rugăciunea şi o repeţi totdeauna, mintea ta atunci este împiedicată şi oprită de a umbla unde vrea, ca şi calul cu frâu, şi atunci şi rugăciunea simte rodul ei. Rugăciunea rabdă întru toate, şi îndelung rabdă, ţine întreaga înţelepciune, dragostea, luminează mintea şi sufletul, curăţeşte toată lepra, rănile şi necurăţiile sufletului. Dacă monahul cel leneş este fără de grijă şi neputincios la rugăciune, cu cât mai mult lumeanul?

Dacă părinţii cei trupeşti sunt atât de neputincioşi, cu cât mai mult fiii lor? Când cresc din tinereţile lor în lume fără de frica lui Dumnezeu şi pe urmă vin la viaţa monahicească, şi se dau pe sine sub ascultarea vreunui părinte duhovnicesc, şi dacă părintele lui este împătimit la cele pământeşti, şi a căzut întru împietrirea deşertăciunii, şi s-a rătăcit de vieţuirea monahicească, dar fiul său cel duhovnicesc, carele a părăsit lumea şi a venit şi s-a supus lui, ca să-l povăţuiască la calea mântuirii, ce pricopseală să facă la cele duhovniceşti?

Că precum pruncul, din pricina vicleniei născătorilor lui, a greşit legăturile firii, şi a deschis ochii încă din pântecele mumei lui, aşa şi ucenicii, din pricina vicleniei stareţului lor au uitat rânduiala monahiceştii vieţuiri, din ziua de când s-au îmbrăcat în schimă.

Pentru că se nasc pruncii cu ochii deschişi, arătat se face: că oamenii, în ziua de astăzi, au pierdut gustul întregii înţelepciuni.

Poruncă: îngerul ce s-a arătat Sfântului Pahomie, cu culionul la Sfânta Schimă, şi a poruncit: de nu vor trece trei ani ai cercării la noul începător, să nu-l îmbrace cu Sfânta Schimă. Că dacă îl va îmbrăca mai înainte stareţul lui, să nu se bucure unul de altul: nici stareţul, nici ucenicul, pentru că au călcat porunca. În ziua de astăzi, vedem că nu trei ani, ci nici trei luni nu-l cearcă: ci, îndată cum iese din mitra[1] lumii, îl tunde. Însă nu se bucură de el. Că un ucenic ca acesta ce nu s-a cercat şi nu s-a învăţat lucrează voile lui cele lumeşti, şi are toată putoarea lumească, patimile şi voile lui, şi numai că întină Sfânta Schimă, ci şi al doilea botez al pocăinţei. Iar ticălosul stareţ se face fără de grijă şi fără de luare-aminte la lucrarea ucenicului, şi în sfârşit leapădă cele sfinte câinilor.

Şi ce este mai rău urmează după aceea: că unii leapădă Sfânta Schimă şi se duc în lume de se însoară, sau, petrecând prin lume, lucrează cele mai rele, şi se huleşte pentru dânsul numele lui Dumnezeu.

Acum vă întreb: a cui este vina? De unde a urmat aceasta? Nu este vina stareţului lui, că a călcat legea, şi l-a călugărit necercat, şi l-a lăsat în voile lui cele rele? Şi nu l-a povăţuit mai întâi ca să se îndrepteze, şi apoi să-l facă călugăr, şi aşa s-au pierdut amândoi sufleteşte.

Dar veţi zice: ce este vinovat stareţul lui? Vă zic că, dacă nu era vrednic să povăţuiască suflet, pentru ce l-a primit sub povăţuirea lui? Că în loc să-l mântuiască, l-a pierdut: şi sângele ucenicului aceluia o să se ceară de la cel neiscusit stareţ. Că cel nou începător, lepădându-se de lume şi venind la călugărie plin de necurăţia lumii, se supune la stareţ şi se spală cu muştar iute şi cu oţet, adică cu feluri de ispite, fiindcă altfel nu se curăţeşte cea veche necurăţie a lumii.

Că necurăţia lumii este lipicioasă şi se lipeşte de om, ca şi cositorul de aramă, şi altfel nu iese, fără numai cu ţipirig[2]: aşa şi muştarul, este potrivnic necurăţiei lumii şi atât curăţeşte, ca focul când pârjoleşte ţa-

[1] Pântece – din gr. *mitra*.
[2] Substanţă albă, cristalizată, solubilă în apă; clorură de amoniu.

rina, şi se curăţeşte de buruieni. Însă muştarul de care zicem este întristare peste întristare, plângere peste plângere şi scârbă peste scârbă. Să nu înceteze întristarea, să nu se curmee plângerea şi să nu lase mâhnirea. Totdeauna să fie întristat, plângător şi cu inima înfrântă.

Însă lângă muştar trebuie şi izvor de apă să curgă, ca să se spele toată putoarea care s-a muiat din iuţeala muştarului. Izvoare sunt ochii; dacă ochii nu vor lăcrima, ce să facă singur muştarul? Precum săpunul fără de apă nu foloseşte, aşa şi omul, dacă nu va scoate lacrmi, nu se curăţeşte de întinăciuni. Şi iarăşi: dacă nu va avea plângerea muştarului în inimă, nu folosesc lacrimile.

Iarăşi zic: de nu va avea izvor izvorând, ca să se spele ca şi cu săpun şi să scoată necurăţia lumii, cum o să se boteze? Izvor şi săpun este încetarea de a mai lucra necurăţii. Iar necurăţia este curvia, preacurvia, neastâmpărarea, zavistia, uciderea, iubirea de avuţie, nedreptatea, furtişagul, urâciunea, a judeca şi a osândi, şi altele asemenea. Iar pocăinţa şi zdrobirea inimii este întristarea de-a pururea, plângerea neîncetată, cu pomenirea păcatelor şi cu aducerea aminte de moarte. Atunci se zdrobeşte mai mult. Şi să nu îşi aducă aminte cu dulceaţă de păcatele lui, că atunci păcătuieşte îndoit, precum le-ar fi şi făcut.

Păcat săvârşit se numeşte când îşi aduce aminte cu dulceaţă. Iar când şi cu lucrarea, se numeşte păcat îndoit. Pentru aceea zic: omul necurat, fiindcă în păcate s-a zămislit, şi necurăţia o lucrează. Şi pentru aceea S-a pogorât Dumnezeu pe pământ şi a dat Sfântul Botez, ca să se curăţească omul. S-a botezat Fiul lui Dumnezeu şi cu apă, şi cu Sângele Lui, fiindcă nu S-a zămislit în păcate, ci S-a întrupat din Duhul Sfânt. Şi botezându-Se în apă, a curăţit păcatul zămislirii, al fărădelegii şi călcării de poruncă a lui Adam. Şi botezându-Se şi cu Sângele Său, a înviat pe cei din Adam din veac adormiţi.

Iar botezul pocăinţei nu l-a arătat împreună cu botezul curăţiei, ci mai pe urmă l-a arătat. Fiindcă la întâiul botez al curăţiei nu trebuie la om muştarul, ci veselie şi bucurie.

Când păcatul se zămisleşte în gândul omului, unelteşte precum şarpele la Eva, şi gândul a uneltit la Adam, şi amândoi împreună s-au întinat. S-au zămislit Cain şi Abel în păcate, dar Abel s-a curăţit cu sângele lui, precum şi trăind, cu muştarul dreptăţii. Adam şi Eva s-au întinat cu călcarea de poruncă a necurăţiei, iar nu cu zămislirea

fărădelegii. Şi pentru călcarea poruncii s-au izgonit. Însă au arătat multă pocăinţă, cu amar plângând şi suspinând din tot sufletul lor, dar cu toate acestea nu au putut să se izbăvească.

Pocăinţa lui Adam a pogorât pe Fiul lui Dumnezeu numai, şi Fiul lui Dumnezeu pogorându-Se a curăţit păcatul lui Adam fără de muştar. Aşa şi oamenii la Botez, se curăţesc în dar de păcatul cel strămoşesc, şi pe urmă cad în alte păcate. Pentru aceea trebuie să se curăţească cu muştarul acela, că şi aceasta a săvârşit-o Fiul lui Dumnezeu cu Cinstitul Său Sânge.

Însă precum Dumnezeu a trimis Tablele Legii cu Moise, dar el fiind gângav la limbă, le-a vestit Aaron către norodul lui Israel, aşa m-a trimis şi pe mine Dumnezeu (zice Sfântul Nil) către tine, robitul, şi fiindcă eşti gângav la limbă, să dai cuvintele mele lui popa Gherasim, şi el să le dea în scris cu pace şi cu tăcere, ca să nu se facă tulburare. Şi, după ce le va scrie, să se ducă unde va vrea, ca să nu se ispitească de cumplită urgie, ceea ce va să fie.

Că cei ce se împotrivesc cuvintelor mele caută să vă piardă pe voi de pe faţa pământului. Că precum israelitenii nu au crezut poruncile din Tablele Legii, aşa şi aceştia nu or să creadă cuvintelor mele. Şi precum Iona a făcut trei zile şi trei nopţi în pântecele chitului şi a propovăduit pocăinţa, aşa şi Fiul lui Dumnezeu a făcut trei zile şi trei nopţi în pântecele pământului.

Însă ninivitenii, văzând pe Iona că a ieşit din pântecele chitului, au crezut propovăduirii lui. Iar Domnul nostru S-a pogorât în iad ca să izbăvească pe strămoşi. Şi iadul văzându-L, şi-a închis porţile sale şi nu L-a primit, fiindcă era fără de păcat, precum scrie: *Vine Stăpânitorul lumii acesteia şi întru Mine nu află nimic.* Fiindcă porţile iadului se deschid numai la cei păcătoşi. Că pe Mergătorul-înainte l-a primit iadul pentru păcatul cel strămoşesc. Dar Domnul nostru Iisus Hristos nu era împărtăşit de strămoşescul păcat. Că S-a zămislit de la Duhul Sfânt, nu din dulceaţa păcatului. Şi, după propovăduirea lui Ioan în iad, aşteptau cei din veac ţinuţi acolo venirea lui Hristos, ca să-i izbăvească.

Domnul nostru Iisus Hristos a venit la iad cu smerenie. Atunci îngerii au strigat: *Ridicaţi, boieri, porţile voastre, şi va intra Împăratul Slavei!* Şi boierii întunericului nu voiau să deschidă. Atunci Domnul nostru a ridicat preanevinovatul picior şi l-a atins de porţile iadului

(adică tăria Dumnezeirii). Şi îndată s-au sfărâmat porţile iadului, şi a intrat Domnul, şi S-a dus la strămoşi, şi a stătut în mijlocul lor şi a propovăduit Dumnezeirea Lui. Şi pentru ca să-i izbăvească pe ei S-a întrupat şi a împlinit propovăduirea Mergătorului-înainte. Şi câţi nu erau întunecaţi de fărădelege şi de necredinţă, şi îşi aveau inima curată, au primit propovăduirea lui şi s-au slobozit. Iar ceilalţi s-au împietrit şi au rămas întru întunericul fărădelegilor şi al necredinţei lor, că unii s-au slobozit şi alţii au rămas în iad până la Ziua Judecăţii. Acestea toate le-am spus spre învăţătura ta."

CAP 56

Pentru pustiirea Schitului Sfântului Servie

A zis Sfântul Nil către Ehmalot: Acum să îţi spun pentru pustiirea Schitului lui Servie:

„După moartea egumenului celui cu rea pildă, n-au mai pus alt egumen, ci vieţuiau de capul lor. Unii voiau tipicul lui Servie şi-l păzeau, iară alţii nu-l voiau. Mai pe urmă s-au învoit să păzească tipicul, însă scopul lor era să stăpânească ei şi să supună pe alţii. Şi cărora vroiau să le facă rău, puneau tipicul în mijloc şi-l dovedeau ca pe un călcător al tipicului, şi-l goneau din schit. Dar ei nici o poruncă a tipicului nu păzeau.

Proistoşii şi duhovnicii primeau tineri fără de barbă în mănăstire, şi egumen nu puneau, ca să poată să facă voile lor cele rele. Tipicul scria să nu iasă nimeni afară din biserică pe vremea pravilei şi să nu vorbească în biserică. Alţii păzeau şi nu ieşeau, fără numai proistoşii şi duhovnicii, care şedeau afară şi vorbeau cele deşarte, că cei mai mici se temeau să iasă.

Atunci s-a întâmplat o istorie astfel: un frate din schit avea un cunoscut în oraş, şi l-a înştiinţat să se ducă şi să-l întâlnească. S-a întâmplat şi altul, care vroia să meargă şi el împreună la oraş, ca să întâlnească pe acel prieten. Iar într-o zi a ieşit fratele acela din biserică în artică, ca să spună celuilalt frate că nu o să poată merge la oraş, ci să-l întâlnească acela pe prietenul lui şi să-i spună ceva din partea lui. Iar slăviţii în deşert aceia, auzind vorba lor, i-au înfruntat, şi ei le-au spus pricina vorbirii lor, lângă care au mai zis: «Voi în toate zilele ie-

şiţi şi vorbiţi deşertăciuni, şi pe noi pentru o pricină de nevoie ne dojeniţi. Pentru aceasta ne-am făcut călugări ai tipicului?» Iar ei, auzind vorba fratelui cea cu dreptate zisă, s-au tulburat şi l-au gonit.

Şi mai în urmă s-au împărţit în două: unii păzeau tipicul lui Servie, iar unii nu-l păzeau. Şi pe aceia care păzeau tipicul îi numeau tipicari. Iar pe cei ce nu-l păzeau îi numeau călcătorii tipicului. Şi se numeau unii pe alţii eretici. Proistoşii au călcat rânduiala schitului şi primeau înlăuntru muieri şi tineri fără de barbă. Cel întâi proistos a primit un tânăr frumos, fără de barbă, ucenic, şi ceilalţi se sminteau şi ziceau să-l scoată, după rânduiala tipicului. Iar proistosul a zis: «Aceasta noi nu o ştim. Să se ungă cu balegă tipicul acela!»

Văzându-l pe el ceilalţi, au luat şi ei asemenea, ucenici tineri, şi au început să mănânce şi carne. Iar cei nevoitori posteau şi de untdelemn. Atunci s-au ales numai şapte colibe care păzeau tipicul Sfântului Servie. Un ucenic cu numele Acachie, al unuia din cei nevoitori, s-a arătat asupritor la vieţuirea bătrânului lui, însă din nerăutatea lui acesta se arăta că ţine rânduiala tipicului despre aşezarea bătrânului lui, iar pe ascuns se împărtăşea cu aceia care nu păzeau, că mânca şi bea cu ei şi zicea: «Ce este aceasta, şi ce este aceea? Dumnezeu a dat mâncările să le mâncăm, şi muierile tot Dumnezeu le-a dat.»

Şi aşa întinau îngerească schimă ticăloşii. Şi depărtându-se darul lui Dumnezeu de la dânşii, s-au făcut cu totul necuraţi şi sufleteşte, şi trupeşte.

Şi de aceea se dăduseră la multă grijă şi tulburare a strânge bogăţie, şi s-au îmbelşugat de mâncăruri şi de băuturi: untdelemn mult, peşte, brânză, unt de vacă şi feluri de vinuri. Strângeau şi bani de la închinători, lucru oprit de Sfântul Servie. Şi văzând Dumnezeu răutatea lor şi neîndreptarea sufletelor lor, a hotărât să-i piardă. Şi a trimis îngerii satanei să-i prăpădească prin înfricoşată şi nemaiauzită pedeapsă.

CAP 57

Pentru trimiterea îngerilor satanei

Într-una din nopţi, a venit boierul dracilor cu toată ceata lui (după slobozirea lui Dumnezeu). Şi intrând în schit, au lovit toacele ca

şi cum ar fi fost închinători (fiindcă cu această pricină ieşeau toţi călugării afară auzind toacele, contra tipicului Sfântului Servie). Aşa călugării, auzind toacele, s-au adunat să întâmpine pe închinători ca să capete bani. Afară de cele şapte colibe, fiindcă aceia, din iconomia lui Dumnezeu, nu au auzit nimic şi nu au ieşit.

Iar pe ceilalţi, cum s-au adunat, i-au prins dracii, fără să scape vreunul, şi i-au legat pe toţi, pe urmă au stricat tâmpla[1] bisericii, au adunat icoanele, au stricat uşile, au scos ferestrele, stranele şi pardoseala, şi acoperământul chiliilor, au adunat toate lemnele şi scândurile la uşa bisericii. Au aprins foc mare şi au deosebit cărbunii.

Atunci au aruncat pe cărbuni pe toţi călugării cei legaţi şi au început a prăji trupurile lor, şi îi aruncau în pojarul focului, unul câte unul, ca pe nişte peşti, unde se frigeau jalnic şi se sfârşeau. Pe cei ce erau sodomiteni şi aveau a face cu tineri fără de barbă, îi rupeau şi le frângeau întâi gâtul, pe urmă osul spinării, şi mâinile, şi picioarele, şi-i aruncau în foc. Celor ce se spurcau cu muierile, le frângeau mijlocul şi încheieturile mâinilor, şi le strângeau boaşele foarte tare cu sfoară, şi îi aruncau în jeratic. Iar celor ce au stricat tipicul, le frângeau ceafa, mâinile, coastele şi genunchii, şi îi aruncau pe jeratic. Iar celor ce aveau numai grija celor pământeşti şi se depărtase darul lui Dumnezeu de la dânşii pentru grija aceea, le frângeau mâinile şi picioarele. Iar celor ce se împrieteneau cu persoane mari, şi stau la mâncăruri şi la băuturi, le despicau pântecele, le frângeau mâinile şi picioarele. Altora le tăiau degetele de la mâini şi de la picioare, şi le rupeau ceafa şi limba. Şi aşa pe toţi acei ticăloşi îi aruncau în jeratic. Şi toţi, rău şi jalnic auzindu-se prăjiţi pe foc, ca peştii pe cărbuni, s-au săvârşit întru atâta chinuire cumplită, spre arvuna muncii celei veşnice, fiindcă i-a găsit urgia lui Dumnezeu nepocăiţi.

Pentru aceea vă zic: O, părinţi sfetagoreţi! Pocăiţi-vă, ca să vă găsească urgia în pocăinţă, că văzând Dumnezeu pocăinţa voastră, Se va milostivi şi Îşi va întoarce urgia Sa, şi vă veţi izbăvi, ca ninivitenii. Iar de nu vă veţi pocăi, o să vă vie urgia, precum şi la schitul acesta al lui Servie. Fiindcă şi voi astăzi aţi călcat hotarele şi canoanele părinţilor voştri celor vechi, şi primiţi tineri fără de barbă, spre sminteală celor mai neputincioşi. Şi cu aceasta aţi întinat şi aţi spurcat locul acesta cel sfânt.

[1] Catapeteasma – din lat. *templa.*

Lucraţi cele deşarte ale acestei vieţi, fără să socotiţi că aveţi să le lăsaţi toate şi să vă duceţi de aici deşerţi, precum şi aceia le-au lăsat şi s-au dus goi şi ticăloşiţi. Au pierdut sufletul, şi împreună cu dânsul toate bunătăţile: şi cele pământeşti, şi cele veşnice.

Vai! Şi cine o să-i izbăvească din întunericul cel mai din afară, precum este scris? Cum şi în ce fel este acel întuneric? Şi câtă înălţime şi adâncime şi lărgime are?

Iată, vă spun din parte pentru adâncimea acelui întuneric cel mai din afară: acel întuneric este neînţeles, şi se zice cel mai din afară, fiindcă este afară de lumea aceasta, şi-l desparte prăpastie mare. Şi să zic spre pildă: câtă înălţime este de la pământ până la cer, pe puţin de două ori mai mult este mai adâncă acea adâncime a întunericului celui mai din afară; este adâncime neînţeleasă, şi după adâncime are şi întunericul. Acolo este întunericul cel pipăit, acolo viermii cei neadormiţi, care mănâncă pe cei ce grăiesc minciuni. Acolo înfricoşata muncă a sodomitenilor şi cumplita osândă a celor ce lucrează trupeştile păcate.

Acolo stau tiranii muncitori cei nemilostivi, care muncesc pe cei ce spurcă schima cea îngerească; acolo foame cumplită şi legături nedezlegate; acolo cei ce nedreptăţesc pe aproapele şi dreptatea o calcă; acolo se prăjesc limbile clevetitorilor şi ale celor ce judecă şi osândesc pe alţii. Acolo sunt tirani care despică din ceafă limbile duhovnicilor acelora, care vădesc păcatele celor ce se mărturisesc la dânşii. Acolo sunt muncitorii care sfărâmă dinţii monahilor celor ce mănâncă milostenia fără să o lucreze, ci numai o învistieresc şi nu au nici o grijă de dânsa. Acolo sunt viermii cei neadormiţi, care mănâncă mâinile şi limbile acelora care dau făgăduinţă când primesc Sfânta Schimă înaintea Sfântului Altar, şi pe urmă calcă făgăduinţele şi îşi petrec viaţa cu lenevire. Acolo este scoaterea ochilor acelora ce privesc lucrurile cele rele şi spurcate, şi poftesc să le lucreze simţitor şi gânditor. Acolo sunt care spintecă gâtlejul acelora care se împărtăşesc cu nevrednicie cu Dumnezeieştile Taine şi se fac vinovaţi Trupului şi Sângelui Domnului, precum şi iudeii.

Acolo se află multe feluri de munci, cumplite şi înfricoşate, care muncesc şi răsplătesc acelora care lucrează aici pe pământ cele 44 de păcate ale fărădelegilor, acolo le este răsplătirea. Fiindcă sufletele celor morţi, suindu-se la înălţimea cerului şi trecând prin vămi-

le văzduhului, şi cercetându-se de vameşii de acolo, de se va afla la dânsele vasele celui viclean, şi fapte bune nu au, şi le stau împotrivă păcatele lor, atunci se surpă cu sunet ca de trăznet întru acea prăpastie, şi se duc cu mare şi înfricoşată frică şi sunet. Precum şi luceafărul a căzut cu toată ceata lui curgător întru aceasta. Cum zice Domnul la Sfânta Evanghelie: *Legându-i mâinile şi picioarele, aruncaţi-l întru întunericul cel mai din afară: acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor.*

Întuneric se zice pentru că este neluminos, cel din afară: pentru că este deosebită osândă, rânduită pentru cei păcătoşi şi pentru draci. Pentru aceea zice Avraam: *Prăpastie mare s-a întărit între voi şi între noi.* Adică între drepţi şi între păcătoşi. Această zicere are trei înţelegeri: una se zice întuneric, că este afară de Edenul cel luminos. A doua întunericul cel din afară se zice, că este afară de iad. Iar a treia se zice întunericul cel din afară, că este iadul afară de Eden.

Vă întreb: dacă se va goni din Eden şi din iad, unde are să se ducă? Arătat este că o să cadă întru această înfricoşată prăpastie a întunericului celui mai din afară, care este şi mai cumplită decât iadul. Şi precum oarecând s-a deschis această neînţeleasă adâncime şi a înghiţit pe Dathan şi pe Aviron cu ceata lui, de vii, împreună cu corturile lor, aşa se scufundă întru aceasta şi cei ce spurcă botezul cel dintâi cu necurăţiile lumii. Asemenea şi cei ce calcă făgăduinţele Sfintei Schime, cu desfrânarea lumeştii îndulciri.

Oh, cuvioşilor Părinţi! Ce folos este vouă din dobândirea celor lumeşti şi celor pământeşti, când vă veţi osândi acolo? Şi dacă nu o simţiţi, pricina este că sunteţi cufundaţi în grija tulburărilor vieţii. Iată, eu vi le închipuiesc ca pe un lucru viu. Luaţi în mâna voastră un snop de paie, şi tot atâta frunze de copaci uscate, şi tot atâta prăştină de măsline, şi amestecaţi-le toate împreună, şi le aprindeţi în odaia voastră neavând ogeac[1], şi când se va umple de putoare şi de fum, să cercaţi atunci, de puteţi, să şedeţi înlăuntru să lucraţi rucodelie, în cât timp afumă acelea.

Acestea însemnează cele trei ameţeli care întunecă pre om şi-l trag de la mântuirea lui: că paiele sunt multa îngrijire, ce să mâncaţi şi ce să beţi, şi ca să le aveţi cu îndestulare. Frunzele sunt multa

[1] Hogeag; coş la o casă, horn.

îngrijire a celor pământeşti şi a se trudi întru cele deşarte cu durere. Că precum frunzele cad din copaci toamna, aşa şi grija celor pământeşti este deşartă şi zadarnică. Iar prăştina de măsline este multa învistierire a metalelor: a aurului şi a argintului. Şi cât timp sunteţi încuiaţi în lăuntrul acestor trei ameţeli, voi, călugării, nu puteţi să lucraţi mântuirea sufletelor voastre. Înfrânarea bucatelor este bună când se face pentru mântuirea sufletelor, iar nu pentru îngâmfare, că atunci este rea. De nu le veţi defăima pe aceste trei, adică grija mâncărurilor, a celor pământeşti şi a învistieririi, o să vă prăpădiţi sufleteşte şi trupeşte, ca şi monahii din schitul lui Servie, fiindcă numai cele şapte colibe, păzind tipicul şi canonul lui Servie, n-au pătimit nici un rău.

CAP 58

Pentru cele şapte colibe din schitul lui Servie

După sfârşitul urgiei aceleia, a pierzării necălugărilor acelora, s-a luminat de ziuă şi au ieşit afară din chiliile lor cei şapte, care păzeau poruncile Fericitului Servie, şi văd schitul pustiit şi ars, şi întrebau unul pe altul cum s-a întâmplat aceasta. Şi se mirau. Au venit şi s-au apropiat de biserica cea sobornicească a schitului, şi, văzând-o arsă şi surpată, şi pe călugări zăcând fripţi pe cărbuni (O! înfricoşată vedere şi de mare spaimă!), i-a cuprins frica şi au rămas fără de glas. Şi luând seama împrejur, au auzit mişcare şi glas înlăuntru între trupuri. Şi văzând că se mişca unul dintre morţi, şi ei apropiindu-se, şi dând în lături celelalte trupuri, au scos pe cel ce mişca, care era jumătate mort, având frânte mâinile şi picioarele, şi ochii lui scurşi, şi fiindcă se răciseră cărbunii, a rămas acesta nears între trupurile celorlalţi morţi. Şi mai ales din dumnezeiasca iconomie, ca să adevereze pentru cei şapte cuvioşi cu pricina cele care s-au întâmplat.

Şi tânguindu-se acei cuvioşi, l-au luat la chilia lor şi l-au pus pe pat. Şi s-au întors să îngroape pe ceilalţi morţi. Iar în drum au întâlnit pe un tânăr, care i-a întrebat: «Unde vă duceţi?» Ei au răspuns: «Ne ducem să îngropăm Sfintele Moaşte ale părinţilor celor ucişi.» Le zice acel tânăr: «Nu sunt Sfinte Moaşte, ci necurate. Luaţi aminte să nu le îngropaţi la cimitirul părinţilor celor adormiţi cu cuvioşie,

ca să nu spurcaţi moaştele cele curate. Ci să faceţi o groapă mare deosebit, şi acolo să le îngropaţi. Iar pe acela pe care l-aţi luat la chilia voastră să-l întrebaţi, şi acela vă va spune toate. Şi, după trei zile, vin şi-l iau pe el, şi-l pun acolo unde este porunca lui Dumnezeu.» Şi acestea zicând, s-a înălţat.

Aşa părinţii, după porunca îngerului, au îngropat trupurile celor morţi în alt loc şi s-au întors la chiliile lor. Şi după ce a mai înviat puţin cel bolnav, l-a cunoscut starețul lui, că este ucenicul său, Acachie. Şi l-a întrebat: «Ce a fost aceasta ce aţi pătimit, fiule?» Iar el a răspuns: «Iartă-mă, părintele meu, că neascultarea mea m-a adus la această stare ticăloasă!» I-a zis bătrânul: «Să ne spui, fiule, cum vi s-a întâmplat acea cumplită ucidere?» Iar el a răspuns: «Au venit îngerii satanei să ne dea în jaf, precum şi noi am dat în jaf îngereasca schimă. Că de te ascultam, părintele meu, nu era să pătimesc acestea, fiindcă eu înaintea ta păzeam învăţăturile tale, iar pe ascuns făceam lucrurile lor cele rele: mâncam şi beam cu dânşii, slobozind la carne şi peşte. Iar în noaptea aceasta, pe la miezul nopţii, au lovit în toacă, şi eu, fără să te întreb, am plecat şi m-am dus la dânşii acolo şi ne-au prins pe toţi şi ne-au legat, şi noi socoteam că este glumă. Şi pe urmă, după ce ne-au legat, au început să descopere colibele şi să scoată tâmpla bisericii şi stranele. Şi noi iarăşi socoteam că cer aur sau argint. Pe urmă i-am văzut că au început a răpi icoanele cele îmbrăcate cu aur şi cu argint, şi aprinzând foc mare, au aruncat icoanele în foc împreună cu lemnele, şi le ardeau. Asemenea au făcut şi cu candelele cele de argint. Şi toţi erau muţi şi fără de cuvântare, ci numai prin semne se înţelegeau între dânşii unul cu altul, şi după ce s-au făcut cărbunii, ne aruncau şi ne frigeau precum ne-aţi văzut.

Acum mă cuceresc[1] şi mă rog, părintele meu, să mă primeşti şi să mă faci călugăr, să mă împărtăşesc cu Preacuratele Taine, că nu sunt vrednic să trăiesc, fiindcă şi în urgia aceea m-am rugat lui Dumnezeu aşa: ca pentru sfintele tale rugăciuni, să îmi dea să trăiesc, şi să nu mor până primesc Sfânta Schimă, şi să mă împărtăşesc, şi apoi să mor.»

Auzind acestea bătrânul lui şi văzându-l că este la sfârşit, l-a călugărit şi l-a împărtăşit cu Sfintele Taine, şi a treia zi, după Vecernie, s-a săvârşit. Iar bătrânul lui cu ceilalţi şase l-au îngropat cu evlavie în cimitirul cuvioşilor părinţi, fiindcă i-a primit Dumnezeu pocăinţa lui.

[1] De la sensul vechi al cuvântului „cuceresc" – a (se) ruga umilindu-se.

Şi de atunci acei părinţi, cât au trăit, păzeau tipicul întocmai ca Evanghelia. Şi petrecând bine în toată viaţa lor, cu bună nevoinţă s-au săvârşit, trecând din viaţa aceasta. Pe urmă n-a mai viețuit nimeni acolo, pentru pustiirea locului. Şi din pricina urgiei aceleia, şi chiliile s-au pustiit.

Acum să zic: scoală-te, părinte Servie, şi vezi schitul tău! Asemenea şi muntele acesta, întru câtă pustiire a faptelor bune a ajuns, pentru desfătarea pântecelui, călcarea poruncilor şi necurăţia trupului. Fiindcă omului celui ce mult mănâncă şi mult bea i se strică întreaga înţelepciune. Că i se adună sământa şi, slobozindu-se cu silnicie, i se strică trupul.

Iar cel curat îşi păzeşte trupul cu bună rânduială şi sănătos. Cel ce se desfătează se buhăneşte[1] şi îi scade puterea cea firească, că se taie sângele de la inimă şi se preface în sământă, şi iese silnicind, şi îi aduce slăbiciune la inimă. Omul se dă la mâncăruri şi la băuturi ca să se împuterniceze, dar inima se acoperă dintru acea desfătare, şi de aceea i se întâmplă dambla, adică şi moarte năpraznică de multe ori. Pentru aceea părinţii cei vechi se înfrânau postind şi se nevoiau, ca să nu ia putere trupul spre patimi şi să slăbească sufletul din Darul Sfântului Duh. Fiindcă Darul nu rămâne la cel neastâmpărat, ci se depărtează, şi se apropie puterea satanei.

Dacă lumenii, din pricină că nu păzesc curăţenia, fac copii neputincioşi, betegi, bolnăvicioşi şi sluţi, şi dacă la aceia neînfrânarea pricinueşte atâta vătămare, cu cât mai vârtos la tine, călugăre? Care nu eşti pentru facerea de copii, ci vrei numai să-ţi atragi osânda asupră-ţi pângărindu-te, şi îţi pierzi şi sufletul, şi trupul, şi te aduce la deznădăjduire, şi atunci te căieşti, ticăloase, că te-ai făcut călugăr numai spre bucuria satanei, neputând să-ţi păzeşti fecioria. Şi aceasta o pătimeşti pentru că nu ai înfrânare, şi ai a face cu feţele acelea care te smintesc, şi umbli şi prin lume, şi în tot chipul te sileşti ca să îţi strici fecioria şi curăţia.

Te întreb, o, ticăloase monahe: ce nevoie ai ca să ieşi la lume? Au ai nevoie să-ţi hrăneşti copiii sau muierea, ticăloase? Dar tu te-ai lepădat de lume şi de toate dulceţile ei şi ai dat făgăduinţă pentru tine înaintea lui Dumnezeu să flămânzeşti, să însetoşezi şi să umbli

[1] Se umflă la faţă şi la trup (de boală, de băutură, de somn etc.); se puhăveşte.

gol. Şi acum cauţi să te desfătezi şi să te îmbeţi? Apoi să cauţi şi îmbrăcăminte moale să porţi. Şi alergi prin lume să strângi bani şi să zideşti palate.

Şi voieşti să te apropii de para focului. Cărbunele când va cădea aprins pe pardoseala scândurii, ce bine o să facă, fără numai aprindere, şi de multe ori şi toată casa arde? Iar când va cădea pe haină sau pe fân uscat, amar! Că le arde toate.

Scândura este schitul, iar hainele sunt schiteii. Iar fânul este chinoviile. Când va veni în schit sau în chinovie vreun tânăr, ce răutate nu se va lucra acolo? Fiindcă schiteii sunt înaintea lui Dumnezeu ca hainele, iar chinoviile, ca fânul cel uscat. Că au pierdut îndulcirea viețuirii chinoviceşti, şi sunt ca fânul cel uscat spre pârjolitură[1] al relei poftiri şi se ard. Iar de era să fie viaţa lor cu plăcere de Dumnezeu, ar fi fost ca iarba cea verde, care nu se teme de pârjolitură.

Când se află în chinovie nesupunerea, mâncarea întru ascuns, iubirea de argint şi răpirea, atunci pace nu va fi niciodată în chinovia aceea, nici binecuvântarea lui Dumnezeu nu va fi într-însa, ci numai blestem. Precum a urmat odată şi în chinovia Mănăstirii Constamonitu.

CAP 59

Pentru Mănăstirea Constamonitului

În vremurile cele vechi, în Mănăstirea Constamonitului era un egumen prea iubitor de argint. Şi la ascultări punea tot oameni de un năravcu dânsul, scumpi şi nedarnici. Şi unde era să cheltuiască pe săptămână opt vedre[2] de vin, opreau trei şi cheltuiau numai cinci. Şi cu brânza tot asemenea, din opt oca opreau trei. De era să cheltuiască 50 de pâini, opreau 20. Şi aşa făceau la toate cei din ascultări, şi nu dădeau să se sature părinţii la masă, şi de aceea se făcea cârtire.

Iar Dumnezeu, văzând atâta nedreptate, a trimis pe îngerul Său în chelăria[3] trapezei, şi a şezut la fereastră cu un picior înlăuntru şi cu celălalt afară, şi avea un coş plin spânzurat afară, în care erau multe feluri de-ale mâncării. Şi când punea trapezarul brânza sau

[1] Pârjol, foc mare şi iute.

[2] Vadra – veche unitate de măsură a capacităţii, folosită pentru lichide, echivalentă cu circa zece ocale, aprox. 15 litri.

[3] Pivniţa cu alimente a mănăstirii.

pâinea, ori vin, cu lipsă, atunci îngerul întindea mâna la coşniţa cu pâine, şi luând, arunca afară, şi aşa făcea la toate.

Şi era acolo în mănăstire un bătrân îmbunătăţit, cu numele Zaharia, care a văzut pe înger făcând aşa, şi ducându-se la egumen, i-a spus cum a văzut. Iar el, auzind, l-a ocărât ca pe un înşelat şi l-a gonit, necrezându-l.

În vremea aceea s-a întâmplat de au robit tâlharii trei fraţi de-ai mănăstirii, şi vroia egumenul să-i răscumpere. Din întâmplare, a venit un sărac şi i-a cerut milostenie, şi nu i-a dat. Atunci îngerul îndată a răpit punga cu galbenii din casa de bani şi i-a aruncat afară. Iar el, când a vrut să răscumpere pe fraţi, a deschis casa şi n-a găsit punga cu galbeni, şi s-a tulburat foarte. Şi chemând pe fraţi, i-a întrebat. Atunci Zaharia a zis: «Eu am văzut pe cel ce se arăta la fereastră, când a cerut săracul milostenie şi nu i-ai dat, că a răpit punga şi a aruncat-o afară.» Îi zice egumenul: «Pentru ce nu l-ai întrebat de ce face aceasta?» Zaharia a zis că l-a întrebat şi i-a răspuns: «Să mai fie iubitor de argint egumenul, şi eu le voi arunca toate afară, să vedem cine câştigă.» Şi eu i-am zis: «Nu este iubitor de argint egumenul!» El mi-a răspuns: «Aşa, la cei proşti ca tine, nu este, ci este la cei vicleni, că aceia fură şi mănâncă întru ascuns, şi păcătuiesc. Când cei din slujbe mulţumesc pe fraţi şi pe cei străini, eu înzecit înmulţesc hranele şi băuturile, şi pe celelalte toate. Iar când îi nedreptăţesc şi nu îi mulţumesc, eu atunci răpesc, precum vezi, şi le arunc afară. Ieri a venit săracul ca să-l miluiască, şi el l-a gonit şi l-a ocărât, şi eu am luat punga, precum m-ai văzut, şi o am aruncat afară. Singur mănâncă deosebit şi strică chinovia. Eu sunt îmbelşugător şi risipitor chinoviei.»

Acestea toate auzindu-le trapezarul, a zis: «Să mă credeţi, părinţilor, că un burduf de brânză, care cheltuiam şi îmi ajungea trei sau patru săptămâni, acum nu-mi ajunge nici o săptămână.» Şi altele multe spuneau cei din slujbe.

Auzind acestea egumenul, şi-a venit întru simţire şi zice lui Zaharia: «Tot acolo şade acela?» Îi răspunde: «Tot acolo, şi orice aduce şi dă trapezarul, ia şi el şi aruncă afară din fereastră.» Îi zice egumenul: «Să-i spui să nu le mai arunce afară, că o să fac cum îmi va porunci.» Şi a venit Cuviosul Zaharia către înger şi i-a spus cuvintele egumenului. Iar îngerul i-a zis: «De va lăsa egumenul iubirea de ar-

gint şi iconomia cea multă, şi să împace pe fraţi, şi să miluiască pe săraci, atunci chinovia niciodată nu sărăceşte. Numai să nu vicleniţi, şi Dumnezeu va avea grija voastră întru toate.»

Şi venind Zaharia la egumen, i-a spus toate câte i-a zis îngerul, că de vor fi iubitori de argint, are să sărăcească chinovia şi să se lipsească de toate. Iar egumenul, auzind acestea, s-a căit şi s-a îndreptat, şi nu mai tăia de la fraţi şi de la cei străini, ce erau cu dreptul, şi de atunci au încetat şi cei vicleni de a mai fura.

După aceea, iarăşi cei din slujbe au început să facă după obiceiul lor cel rău, al celor fărădelege, fără să ştie egumenul. Şi într-o zi, ducându-se Zaharia să dea ajutor la trapeză, a venit un frate să mănânce, iar trapezarul cu defăimare i-a pus puţine bucate, şi şezând fratele să mănânce, îndată îngerul a întins amândouă mâinile şi a luat din câte avea trapeza, şi le-a aruncat afară. A venit şi alt frate să ia diaconeaua[1] hranei şi a băuturii lui, şi i-a dat de s-a mulţumit fratele, şi a întins îngerul mâna la coşul acela care era spânzurat afară, de fereastră, şi a luat de a pus înzecit în trapeză, din câte i-a dat fratelui aceluia. Şi văzând Zaharia că, când dă trapezarul cu îndestulare, dă şi îngerul înzecit înapoi, şi când nu mulţumea pe fraţi lua multe şi le arunca afară, a venit şi a spus egumenului toate.

Iar egumenul, auzind acestea, a poruncit cu certare grea ca orice vor cere fraţii să li se dea cu îndestulare, şi aşa se înmulţeau lucrurile mănăstirii. Şi fraţii, fiind mulţumiţi, nu mai furau de atunci înainte. Vedeţi ce rău este scumpetea şi ce bine este darea cu mulţumire? Pentru aceea să fugiţi cu luare-aminte, să nu vă lipsiţi şi de bunătăţile acestei vieţi, şi de ale celei veşnice.

CAP 60

Sfătuire a Sfântului Nil pentru călcarea vieţii monahiceşti

În ziua de astăzi monahii toate le-au călcat. Că precum iarba îşi leapădă floarea, aşa şi chinoviile au lepădat rânduielile lor cele aşezate de părinţii cei vechi, şi acum au rămas ca fânul cel uscat la vie-

[1] Slujirea.

ţuirea lor. Căci cu nesupunerea lor au lepădat floarea faptelor celor bune şi au rămas ca fânul cel uscat, şi de va cădea vreun cărbune aprins, se aprind şi ard cu totul.

Idioritmiile mănăstirilor se aseamănă caselor celor de scânduri, fără zid de piatră, la care, de va cădea foc, toate ard. Fiindcă şi idioritmiții, cei mai mulți, nu au viețuire după Dumnezeu. Şi de se va întâmpla să cadă între dânşii vreun foc (adică tineri fără de barbă), care pierzare nu se pricinueşte în lăuntru? Adică celor mai neputincioşi, acelora le mistuieşte tot, şi nici surcea de faptă bună nu le rămâne.

Mănăstirile idioritmice au călcat toată petrecerea monahicească, şi le mai rămăsese numai întreaga înțelepciune. Acum şi pe aceasta o pierd cu privirea celor tineri şi nu mai rămân la dânşii semne călugăreşti. Vai acelora! Că numai haine negre poartă, şi încă şi pe acestea le-au necinstit cu purtarea blănurilor celor scumpe şi a hainelor de mătase, şi au defăimat pe cele mai proaste cuviincioase monahilor, fiindcă s-au îmbrăcat cu ale neastâmpărării haine luxoase.

Asemenea şi chilioții, au lăsat schiteiasca îmbrăcăminte şi viețuirea bătrânilor, şi s-au îmbrăcat în hainele neastâmpărării şi ale poftirii patimilor, şi au pierdut faptele nevoințelor, că împodobesc pe ucenici ca pe nişte copile, spre sminteală multora.

Iată că vă spun că eu sunt trimis de la Dumnezeu către voi să vă arăt greşalele voastre, dacă mă veți asculta. Că ați lepădat viața monahicească deasupra voastră, şi v-ați îmbrăcat cu osânda, şi v-ați făcut cu totul nesimțitori. În loc de smerenie, uneltiți mândria, în loc de dragoste, urâciunea, în loc de blândețe, mânia, în loc de milostivire, nemilostivirea, şi în loc de iubirea de oameni, iubirea de argint. În loc de milostenie, iubirea de bani. În loc de întreaga înțelepciune, poftire de necurăție. În loc de înfrânare, îmbuibarea. În loc de negrijire, multa grijă a celor pământeşti. Şi în loc să adunați fapte bune, învistieriți metalul pământului. Şi căutați să dobândiți ucenic nu pentru folosul sufletesc al amândorura, ci după plăcerea minții voastre. Şi în loc să-l învățați cele duhovniceşti, îl învățați cele potrivnice şi vătămătoare, zicând: cine este sârguitor la cele pământeşti, acesta este osârduitor şi la cele duhovniceşti.

Vai! Şi cu aceste sataniceşti învățături îi faceți ca şi pe voi: îndărătnici, vicleni şi fără de frica lui Dumnezeu. Şi iubiți pe care au ştiință de carte şi ştiu cele elineşti. Sau ştiu rucodelie, ori meşteşug

bun, sau sunt puternici cu trupul. Şi vă supuneți voi, stareții, la nişte ucenici ca aceştia. Şi apoi ucenicul ocărăşte pe stareț, şi el rabdă, fiindcă este supus lui, ca un bărbat când se supune femeii. Vai de nesimțirea voastră! Astăzi la voi s-a plinit cuvântul părinților celor vechi, care zicea că o să vie vremea să se facă picioarele cap şi capul picioare. Fiindcă nici egumenii mănăstirilor, nici stareții chiliilor nu se cunosc pe sine de povățuitori ai ucenicilor spre mântuire şi că au să dea seamă înaintea Dreptului Judecător pentru dânşii. Nici ucenicii nu se cunosc pe sine de supuşi povățuitorilor lor, şi că au să dea seama pentru nesupunerea şi neascultarea lor.

O, ticăloşilor stareți! Povățuitori orbi! Cum s-a făcut aceasta la voi? Şi cum v-ați supus la ucenicii voştri? Fiindcă nu v-ați purtat cu dânşii după cum place lui Dumnezeu, la lucrarea vieții monahiceşti, ci de-a-ndoaselea. De aceea şi Dumnezeu a tras darul Său dintre voi, pentru că nu păziți datoria voastră de povățuitori, şi ucenicii au pierdut ascultarea şi supunerea, şi s-au îmbrăcat cu netemerea de Dumnezeu. Şi împreună vă pierdeți mântuirea sufletelor voastre.

CAP 61

Intrarea fiarei celei cu şapte capete întru petrecerea vieții monahiceşti

Dacă într-o țarină coaptă, aproape de seceriş, va intra un dobitoc şi o va călca, ce pricopseală o să mai fie? Aşa a intrat în petrecerea vieții monahiceşti fiara cea cu şapte capete, şi a întins cele şapte gâturi, şi o calcă pe aceasta. A frânt simțirile ei şi a prăpădit rodul ei. Că întâiul cap este multa grijire a celor pământeşti. Al doilea, multa grijă a mâncărurilor, a băuturilor şi a îmbrăcămintei. Al treilea, multa învistierire a banilor. Al patrulea, lăcomia de pântece şi îmbuibarea. Al cincilea, gustul a multe feluri de bucate ale meselor. Al şaselea, a judeca şi a osândi cu clevetirea şi cu vorbele deşarte pe vremea mesei. Al şaptelea, arzătoarea patimă spre iubirea părții bărbăteşti, care spurcă şi întină întreaga înțelepciune.

Iar întâiul cap al fiarei celei cu şapte capete a deschis zavistnica lui gură şi a scos pierzătoarea lui limbă, şi închipuieşte în multe feluri vederile şi pomenirile de rău. Iar al doilea cap a întins gâtul

mult al iubirii de averi, şi nemilostiva lui limbă, şi ochii, spre răpire în multe feluri. Al treilea cap a întins gâtul nesăturării, gura neastâmpărării, limba viclenirii, şi cu ochi necuraţi în multe chipuri închipuieşte. Al patrulea cap a întins gâtul lăcomiei, gura răpitoare şi limba cea clevetitoare, ochii cei linguşitori şi în multe chipuri închipuitori. Al cincilea cap a întins gâtul cel în deşert slăvit, gura neascultării, limba cea trufaşă şi ochii cei mâhnicioşi ai făţărniciei, în multe chipuri închipuitori. Al şaselea cap a întins gâtul deznădăjduirii, gura trândăvirii, limba lenevirii şi ochii grăirii de rău, în multe chipuri închipuindu-se. Şi al şaptelea cap a întins gâtul defăimării, gura împuţinării şi a micimii de suflet, limba neorânduielii şi ochii hulirii, în multe chipuri închipuieşte, şi aşa a frânt simţirea monahiceştii vieţuiri.

Iar cea fără de lege, împărăteasa stricăciunii, văzând înfrângerea monahiceştii vieţuiri, a poruncit de au adus fiara cea cu şapte capete de dobândă, şi o au înjugat la carul zavistiei, şi s-a suit deasupra lui, şi a poruncit slugilor ei să propovăduiască înainte lucrările ei, adică îngrijirea de multe şi învistierirea de bogăţii. Şi umblă prin simţirile monahilor, şi îi face să nu simtă nicidecum puterea monahiceştii vieţuiri, şi le-a frânt paiele grăunţelor grâului. Şi văzând cea fără de lege că a frânt paiul cel mult roditor al Darurilor Sfântului Duh, a poruncit să înjuge fiara cea în chipul leului la carul cel bărbătesc, şi înaintea ei are pe cei de sus trei, şi a poruncit să alerge cu strigare spre stricarea simţirii vieţii monahiceşti.

Şi striga zicând că aceasta este împărăteasa grijii celei mult tulburătoare şi a învistieririi, cel ce pofteşte acestea să vie la dânsa, să trăiască cu odihnă întru toate. Şi auzind monahii, au alergat şi s-au închinat ei. Şi s-au dat spre învistierirea nedreptei adunări, după vicleana sfătuire a ţigăncii, împărăteasa fără de lege. Că se silesc să adune bogăţii multe, să umple pungile din nedreptate.

Pe urmă, după ce umplu pungile pe care le au, se grijesc şi de alte pungi, ca să le umple şi pe acelea se silesc ziua şi noaptea. Şi fiindcă au rămas unele deşarte, lăsând lucrarea cea monahicească, se silesc cu sudoare şi cu osteneală multă ca să le umple şi pe acelea. Şi pe de altă parte deşertându-se cele pline, iarăşi alte osteneli adaugă, şi niciodată nu scapă de osteneli, de ameţeli şi de griji. Şi aşa s-au pustiit sufletele lor şi le-au lipsit de Darul lui Dumnezeu.

Iar Milostivul şi Preabunul Împărat, văzând împotrivirea monahilor şi nesârguinţa către vieţuirea monahicească, arătându-Şi iubirea Sa cea de oameni, a înmulţit plata lor ca să-i împace. Iar necunoscătorii călugări, răpind plata, iarăşi s-au împotrivit. Şi au gonit pe slugile Împăratului Ceresc, şi au pus în scaun pe împărăteasa pierzării. Iar ţiganca, şezând în scaun, a umblat prin oraş şi a văzut că nu se lucrează meşteşug ţigănesc. Atunci a poruncit tuturor să-şi lase celelalte meşteşuguri şi să lucreze fierăria: să facă cărbuni, să sufle cu foii[1] şi să facă dicheluri, sape, topoare, cosoare[2] şi seceri, şi aşa i-a făcut pe toţi ţigani. Şi au lăsat, nepricepuţii, slobozenia, şi s-au dat la meşteşugul ţigănesc, şi s-au robit ziua şi noaptea, ca să o mulţumească pe dânsa.

Iar Împăratul cel milostiv şi bun, văzând că monahii lucrează cărbunii grijilor şi tărâţele deşertăciunilor şi sitele învistieriei, a fugit din oraş şi S-a dus într-alt loc de S-a sălăşluit acolo. Iar tâlharii, auzind că a fugit Împăratul cu oştirea Lui, au intrat fără de frică şi au robit oraşul şi pe locuitori, şi desăvârşit au pustiit tot locul. (Aceasta o să urmeze în ziua de astăzi în Sfântul Munte Athos.)

CAP 62

Maica Domnului jeluindu-se către monahi

Văzând Maica Domnului că s-au îndărătnicit monahii şi s-au smintit[3] din petrecerea monahicească, a poruncit să înmulţească creştinii milosteniile, ca să îi înpăciuiască. Şi aceştia s-au arătat nemulţumitori, şi mai mult s-au dat la cele pământeşti şi au scos pe cei ce păzeau muntele. Iar Împărăteasa cea milostivă, de voia ei s-a dat în lături din scaun. Dar din grădina ei încă n-a fugit. Şi văzându-i că cu osârdie lucrează pierzătoarei împărătese, se întristează şi îndelung rabdă. Şi jeluindu-se, zice acestea către monahii muntelui acestuia: «Norodul meu, ce am făcut vouă? Sau în ce v-am mâhnit? Şi aşa m-aţi defăimat! În loc să-mi mulţumiţi, v-aţi arătat nemulţumitori, şi în loc de cinste, necinste mi-aţi adus.

[1] Sau foale – instalaţie pentru pomparea aerului asupra cărbunilor aprinşi cu ajutorul unui burduf de piele.
[2] Cuţite cu lama scurtă şi încovoiată la vârf, folosite în viticultură şi pomicultură.
[3] Au decăzut.

Norodul meu, ce am făcut vouă? În loc ca să lucrați mântuirea voastră pentru care m-am chezășuit la Fiul meu, voi ați plinit răutatea voastră. În loc de liman, care am gătit vouă pentru înlesnirea mântuirii voastre, tulburare a amețelii; în loc de iubirea de frați, vă alungați unul pe altul; în loc de tăcere, multa cuvântare și limbă a viclenirii; și în loc de supunere, nesupunere.

Norodul meu! Ce am făcut vouă? Și cu ce mi-ați răsplătit? Nu cumva nu v-am cercetat la neputințele voastre cele trupești? Nu cumva nu v-am păzit în primejdiile cele înfricoșate și de urgia barbarilor care jefuiau toată lumea? Sau nu v-am păzit de multe feluri de boli ale lungoarei[1] și de ciumă? Sau nu v-am trimis hrană de multe feluri, din toate părțile?

Norodul meu! Pentru ce m-ați gonit? Spre pierzarea sufletelor și a trupurilor voastre? Și nu mai voiți să mă ascultați. Iar eu, biruită fiind de multa milostivire a mea cea către voi, vă sufăr și vă rabd, încât sunt și gonită de voi, ticăloșilor! Și o să rămân cu voi, așa izgonită de voi fiind? Pentru aceea, o să mă gătesc și eu să fug de aici, și voi împăciuiți-vă cu pierzătoarea voastră împărătească, pe care ați poftit-o, până când vă va surpa întru adâncul iadului.

O, ticăloșilor monahi! Numai când veți fi ispitiți o să cunoașteți necredința voastră cea întru cuvintele mele. Însă ce folos atunci de silnica voastră pocăință, cea fără de folos? Amar vouă, ticăloșilor! Că acum vi se par basme și vorbe deșarte, dar atunci când veți fugi, nefiind goniți de nimeni, o să credeți fără de folos și în zadar, fiindcă nu se poate într-alt chip!»

Acum (zice Sfântul Nil) să oprim pe Născătoarea de Dumnezeu, Împărăteasa cea Preamilostivă, din gătirea fugirii ei cea pentru nepocăința voastră. Să rugăm și pe Cuvioșii Părinți și să-i înștiințăm despre gătirea ei, ca să o întâmpine și să o petreacă precum au întîmpinat-o și când a venit. Să zicem: sculați-vă, Cuvioșilor Părinți, rugați-vă Stăpânei noastre, Maicii lui Dumnezeu, și faceți toate chipurile ca să o oprim. Rugați-vă și voi, nepocăiților monahi, pentru mântuirea voastră, ca să nu vă prăpădiți, ticăloșilor! Și eu mă chezășuiesc să o oprim să nu fugă din Sfântul Munte acesta, că atunci se va prăpădi muntele cu voi.

[1] Lingoare, tifos.

Și ce îmi pierd în zadar cuvintele mele? Că voi nu vă pocăiți, ci mai bine judecați pierzarea sufletelor voastre, și locuința voastră întru întuneric și în umbra morții. Pentru aceea sculați-vă, Cuvioșilor Părinți, să o întâmpinăm! Scoală-te tu întâi, Gavriile Cuvioase, să călătorești cu Stăpâna, precum ai întâmpinat-o când a venit. Sculați-vă și voi, munți și dealuri, văi și peșteri, locuințe ale celor vechi Cuvioși Părinți, să petreceți pe ceea ce v-a izbăvit de locuirea dracilor, pentru cei ce au locuit cu cuvioșie întru voi și v-au sfințit. Că printr-înșii v-ați făcut locuințe ale mântuirii. Însă voi sunteți făpturi neînsuflețite, dar oamenii în ziua de astăzi s-au făcut mai nesimțitori decât voi.

Cuvioșilor Părinți! De ce ați scos de la voi îngrijirea lucrării vieții celei monahicești și învistierirea neîncetatei rugăciuni celei din inimă? Și v-ați afundat în grija vieții, și întru învistierirea materiilor lumii? Întoarceți-vă îndărăt, rogu-vă, ca să nu cercați dreapta osândă a lui Dumnezeu pentru reaua voință a voastră! Iată că Împărătesei îi este milă de pierzarea voastră, dar ce să facă, dacă voi singuri alergați în pierzare, prin întunericul a multe griji, în întristare nefolositoare și în desfătări cu îmbuibare, și cu acestea v-ați stricat și v-ați făcut protivnici[1] Împărătesei și mântuirii voastre, care s-a făgăduit să vă mântuiască și să vă poarte de grijă de orice aveți nevoie? Și voi, nepricepuților, socotiți că cu pricopseala voastră adunați milostenia creștinilor. Și încă ziceți: de nu ne vom griji, nu adunăm. Și așa v-ați cufundat în grijile lumii.

Însă capetele voastre or să primească răsplătirea nemulțumirii voastre. Creștinii cei vechi intrau cu capul gol înlăuntru în biserică, și cu multă evlavie stăteau, ascultând cuvintele Scripturii, ale psalmilor și ale rugăciunilor până la sfârșit, și atunci ieșeau afară. Și aceasta o făceau după învățăturile Sfinților Apostoli. Fiindcă obiceiul legii celei vechi era să-și scoată jidovii încălțămintele din picioare când intrau în biserică. Iar Biserica cea nouă a rânduit ca toți creștinii să intre în biserică cu capul gol, iar nu încălțămintele să le scoată. Precum și pentru tăierea împrejur: noi ne tundem părul capului și la botez, și la călugăria pocăinței. Asemenea a poruncit: în loc de îngenunchere, să plecăm capetele noastre, arătând chip de rob, și să

[1] Împotrivitori, dușmani – din sl. *protivĭnikŭ*.

cădem la pământ făcând metanii la rugăciunile cele rânduite. Descoperirea capului însemnează că lăsăm toată grija lumii şi ne dăm spre ascultarea rugăciunii.

Călugării scot numai camilafca, fiindcă în culion înlăuntru au paraimanul[1]. În locul culionului, care se înţelege darul cel dumnezeiesc al nerăutăţii, ne-am îmbrăcat cu Sfânta Schimă. Iar în ziua de astăzi întru toate este nebăgare de seamă. Precum şi la Liturghie călugării scot camilafca şi o aruncă pe umeri. Monahii vremii de acum nu stăruiesc la Liturghie, să asculte slujba cu luare-aminte până la sfârşit, ci ies şi stau afară din biserică, şi vorbesc deşertăciuni. Şi unii, pe la praznicile mănăstirilor, fac negoţuri ca la târguri.

Ci o, Părinţilor, nevoiţi-vă să îmblânziţi pe Maica lui Dumnezeu, ca să nu ridice acoperământul aripilor sale de aici, căci vor veni neîndumnezeiţii tâlhari să vă muncească şi să pustiască muntele acesta din pricina întronării pierzătoarei împărătese şi că aţi gonit pe Împărăteasa mântuirii, care a stat la o parte de loc a muntelui întristată şi se gândeşte să fugă!

Însă unul dintre boierii oraşului, adică unul dintre Cuvioşii muntelui acestuia, slugă credincioasă a Împărătesei mântuirii (acesta este Sfântul Nil), văzând gătirea Împărătesei, care vrea să fugă, i s-a făcut milă de pierzarea muntelui şi a palatelor, adică a bisericilor, urmând venirea tâlharilor după ce va pleca Împărăteasa, şi a venit şi a căzut înaintea ei, rugând-o să nu fugă. Iar Împărăteasa l-a întrebat: «Singur ai venit, sau sunt şi alţii?» Îi zice boierul: «Sunt şi alţii mulţi.» Împărăteasa a zis: «Să vie şi aceia!»

Atunci boierul a alergat la cei din Sfântul Munte, rugându-i să vie să meargă împreună, să roage pe Împărăteasa să nu fugă. Iar ei au răspuns: «Noi nu ne înlesnim să mergem, din pricina cărbunilor, a lucrării fierului şi a întâmpinărilor lumii, adică tulburările pentru grija mâncărurilor, a băuturilor şi învistierirea metalelor. Numai tu fă cum voieşti!» Atunci boierul, văzând împietrirea lor şi fiindu-i milă că s-au dat cu totul la cele pământeşti, adică a face vii, ţarini, grădini, livezi şi altele asemenea, le zice iarăşi: «Lăsaţi acestea şi veniţi, să mergem acum la Împărăteasa, să o rugăm să nu fugă! Şi eu vă voi da de toate câte lucraţi.» Şi din multa rugăminte ce a făcut

[1] Sau paraman – bucată de pânză pe care este brodată o frază cu conţinut religios, pe care o poartă monahii pe spate, sub rasă, după călugărire.

către dânşii, au ascultat unii, şi mergând împreună la Împărăteasa, o au rugat să nu-i lase sărmani. Le zice Împărăteasa: «Mi-e milă de voi, săracilor, dar ce să fac? Că voi aţi primit pe ţiganca şi o aţi înscăunat, şi v-aţi făcut robi ei. Şi cum să mai rămân eu aici încă?»

Iar ei, auzind răspunsul cel întristăcios[1] şi aducându-şi aminte de nenumăratele faceri de bine, au căzut cu rugăminte zicând: «Noi pe tine te avem Împărătească, nu pe alta avem! De aceea te rugăm să nu ne laşi!» Iar Împărăteasa, văzând pocăinţa acelora ce au primit să-i slujească ei, a rămas tot în Sfântul Munte, la o parte din stăpânirea ţigăncii. După cea scrisă în Scriptură, unde zice: *Nu voi perde cetatea de se vor afla acolo zece drepţi aleşi.* Ci s-au ales cei cu Împărăteasa, numai şaizeci oameni, iar ceilalţi s-au împietrit (cel ce înţelege, înţeleagă!). Aceştia sunt câţi cred şi primesc învăţăturile Sfântului Nil, care sunt scrise în cartea aceasta, care s-au pocăit şi se fac robi ai Împărătesei. Iar câţi se împotrivesc şi nu cred aceste cuvinte ale sfântului, şi defaimă învăţăturile cele scrise în această carte, şi nu-l primesc, şi rămân nepocăiţi, aceia rămân şi vor rămâne totdeauna întru robia ţigăncii.

CAP 63

Numai 60 de drepţi în Sfântul Munte

Pentru acei 60 numai, a rămas Maica Domnului în Sfântul Munte. Că în câtă vreme se va afla Împărăteasa în Munte îi va păzi şi nici un rău nu vor hăitui de la tâlhari supuşii ei. Iar ceilalţi, împietriţi la inimă şi nepocăiţi, care nu se supun ei, învârtoşându-se de la ţigancă, s-au împotrivit ei şi au ridicat război ca să o gonească pe Împărăteasa, împreună cu cei ce s-au pocăit, fiindcă nu se învoiesc cu dânşii să slujească ţigăncii. Şi Împărăteasa, văzând neomenirea lor, a hotărât iarăşi să fugă.

Iar cei pocăiţi iarăşi cad la rugăminte, zicând către dânsa: «Rămâi cu noi, Împărăteasă a toate! Şi cei nepocăiţi să facă ce vor vrea. Nu ne lăsa pe noi, sărmanii, să ne prăpădim şi să ne dăm în mâinile ţigăncii. Ştim că noi mult te-am mâniat, dar te milostiveşte spre noi!»

[1] Cuprins de tristeţe, întristător.

Auzind Împărăteasa cuvintele acestea de la cei pocăiţi, a mai răbdat îndelungând[1] fuga, până când îşi vor săvârşi viaţa acei pocăiţi, precum şi cele şapte colibe din schitul lui Servie. Şi, după adormirea lor, Împărăteasa rămâne singură aici, în Munte.

Iar cei nepocăiţi s-au sfătuit împotriva ei să lupte, ca să nu rămână nici unul sub stăpânirea ei. Şi ea, văzând acestea, s-a mutat într-altă parte a lumii. Şi îndată au venit tâlharii şi au robit Muntele, făcându-l locuinţă a tâlharilor, din pricina locuitorilor acestui Sfânt Munte, că au părăsit rânduielile şi canoanele părinţilor celor vechi şi s-au abătut la lucrarea faptelor celor rele, care sunt acestea: pomenirea de rău, zavistia ce se bucură de cele rele, nemulţumirea, batjocorirea, hula, nemilostivirea, furarea de cele sfinte, mărturia mincinoasă, iubirea de avuţii, învistierirea, dobânda banilor, iubirea de argint, răpirea, lăcomia pântecelui, gingăşimea, măgulirea, neastâmpărarea şi netemerea de Dumnezeu.

Şi pentru netemerea de Dumnezeu aceasta o să se pustiască muntele acesta. Dar o, ticăloşilor sfetagoreţi! Când se va pustii Muntele Athonului, pentru păcatele voastre, atunci unde o să rămâie cărbunii egipteneştii voastre lucrări? Adică grija de slujirea pântecelui vostru? Şi lucrarea uneltelor celor de fier, adică grija multor trebuinţe care vă întunecă mintea? Şi lucrarea sitelor, adică învistierirea banilor, calea pierzării sufletelor şi a trupurilor voastre? Că acestea sărăcesc pe om de toate faptele cele bune, şi pentru acestea omoară tâlharii pe oameni. Că dacă va mărturisi banii lui tâlharului, îl omoară ca să nu se vădească. Şi iarăşi, de nu va mărturisi şi-l va omorî, mai mult se osândeşte sufleteşte şi trupeşte.

O, părinţilor! Aţi fugit din lume ca să nu aveţi ameţeala lumii, şi aici mai rău decât în lume v-aţi încurcat. Cei vechi nu aveau ameţeli şi griji, ci linişte adâncă. Iar voi, în ziua de astăzi, vă priciţi unul cu altul, cine să întreacă întru venituri şi bogăţii, şi aţi făcut casa lui Dumnezeu prăvălie de tâlhari, că nu vă ajunge rucodelia sau venitul care aveţi, pentru că nu vă înfrânaţi, şi căutaţi să răpiţi şi pe al altuia, ca să vă îndestulaţi şi să vă prisosească, călcându-vă ştiinţa pentru făgăduinţele cu care v-aţi făgăduit, adică: sărăcie, flămânzie, golătate, blândeţe, întreaga înţelepciune şi celelalte făgăduinţe

[1] Întârziind.

ale Schimei voastre. Acestea toate le-aţi tăgăduit, petrecând mai rău decât mirenii.

Şi schiteii vremii de acum, asemenea, s-au dat la iubirea de averi, dihonii, vrăjmăşii, pomeniri de rău, învistierirea banilor şi dobânzi. Cele ce prisosesc, în loc să le dea milostenie, ei dimpotrivă, cer milostenie de la alţii. Şi zidesc biserici numai ca să adune milostenie, şi din lăcomie judecă pe alţii, şi grăiesc de rău, şi se deprind a grăi deşertăciuni.

Preoţii slujesc cu pomenire de rău, şi la Proscomidie îşi aduc aminte de vecinii care i-au scârbit, şi se mânie asupra lor, şi îi ocărăsc cu gândul pe aceia care se împotrivesc lor pentru cele deşarte lucruri pământeşti: hotare, apă şi altele. Ei, în loc să-i pomenească, îi ocărăsc, avându-şi inima plină de mânie şi viclenie, şi li se face jertfa lor ca a lui Cain, încă şi mai rău.

Asemenea şi duhovnicii vremii de acum, atât s-au dat la patima mâniei şi la slava deşartă, încât sunt prinşi din toate părţile de cursele satanei: întâi de la urechi, din auzirea mărturisirii, că vădesc tainele celor ce se mărturisesc la dânşii, întru vorbirea grăirii celei deşarte, pe care nu pot să le păzească din pricina obiceiului celui rău de care sunt ţinuţi, şi nu folosesc pe cei ce se mărturisesc la dânşii. Ci mai vârtos îi păgubesc, că îi învaţă a judeca şi a osândi, şi îi aruncă în necredinţă şi în deznădăjduire despre mântuirea lor.

Luaţi pildă de la cele următoare, care se petrec astfel: de exemplu, un ucenic se duce să se mărturisească la duhovnic, şi începe să judece pe starețul lui. Iar duhovnicul, având patimă de zavistie asupra starețului lui, nu-l sfătuieşte să facă răbdare şi să se supună starețului întru toate şi să-l asculte, ci cele potrivnice îi zice: «Fiule! Starețul tău pe mulţi ucenici i-a făcut nestatornici. Caută să-ţi găseşti mântuirea ta în altă parte şi lasă-l pe dânsul!» El, auzind de la duhovnic acestea, i se înmulţeşte urâciunea către starețul lui, şi după puţin timp, pierzând răbdarea, fuge de la dânsul şi se duce la altul. Şi, găsindu-l, duhovnicul îl întreabă: «Cum mai petreci, fiule?» Şi el îi spune că a fugit de la starețul lui şi s-a dus la altul. Duhovnicul, auzind, îi zice: «Bine ai făcut, fiule, că acela nu era destoinic să iconomisească om. Dar acum unde te duci?» Îi răspunde: «La cutare mă duc.» Atunci duhovnicul a oftat auzind, şi îi zice: «O, ticăloase! Cum nu

m-ai întrebat? De ce te-ai dus la acesta? Ce bunătate are acela? Şi ce folos o să ai de la dânsul? Mai bine era să fii în lume decât aici.»

Iar el, auzind acestea, s-a smintit şi despre acesta, şi se gândea ce să facă. Şi a început a se căi, de ce a mai venit din lume în Sfântul Munte. Şi după vreo câtăva vreme, scârbindu-se şi cu starețul acesta, a venit la duhovnic şi i-a spus ce i s-a întâmplat. Iar duhovnicul îi zice: «Nu ți-am spus eu? Acum lasă-l şi pe acela şi vino să te pun eu la un stareț bun, care are case mari, biserică frumoasă, grădină bună, bani mulți, lămâi, portocali, pometuri de măslini şi de tot felul.» Iar la acel nepricopsit ce era să facă? Şi-l întreabă ucenicul: «Oare mă primeşte?» Iar duhovnicul îi zice: «Mijlocesc eu şi te primeşte.» Şi, ducându-se, l-a îndemnat şi l-a primit. Şi după puține zile s-a pricit în cuvinte duhovnicul cu dânşii şi s-a scârbit asupra lor. Şi pe urmă se întâlneşte cu ucenicul acela şi îi zice: «Fiule! Eu te-am pus la dânşii, însă acum voiesc să fugi de la dânşii, pentru că nu sunt de treabă.» Îi răspunde acela: «Şi mie mi se pare tot aşa, părinte duhovnic!» Atunci îi zice duhovnicul: «Mai rabdă puțintel, fiule, până găsesc eu pe altul.»

Iar ucenicul, după puțin timp, supărat fiind de gânduri, a socotit să se ducă pe la părinții lui în lume, ca să-i mai vadă. Şi, venind la duhovnic, îi spune: «Voiesc să mă duc la patria mea, şi să-mi iau partea de moştenire, şi să vin să-mi cumpăr o colibă, să mă liniştesc, că în ziua de astăzi oamenii nu mai au dreaptă socoteală.» Îi zice duhovnicul: «Bine ai socotit, fiule! Du-te la patria ta, şi când vei veni, eu te voi iconomisi la un loc bun şi te vei linişti.» Şi aşa fratele, îndemnându-se şi amăgindu-se din cuvintele duhovnicului, a fugit din munte şi s-a dus în lume. Şi venind în țara lui, şi acela, luptat fiind de diavolul şi prin îndemnarea părinților lui, s-a biruit şi s-a însurat. Însă pricopseală n-a văzut.

Acum vă întreb: cine are greutatea păcatului fratelui? Negreşit că duhovnicul cel fără de socoteală! Că el l-a făcut nestatornic, fiindcă nu l-a întărit să stea la starețul cel dintâi, ci l-a mutat din loc în loc, până l-a pierdut de tot.

Duhovnicii vremii de acum s-au îmbrăcat cu îmbrăcămintea pierzării. Şi din pizma lor au introdus schiturile în starea aceasta, şi cu pogorământul lor au scăpătat Biserica lui Hristos şi au îmbogățit iadul.

O, Biserica lui Hristos! Şi a cerului Împărăție! În care stare v-au adus duhovnicii vremii de acum? Şi în câtă sărăcie o să vă mai aducă?

O, Doamnă de Dumnezeu Născătoare, Acoperământul Bisericii şi păzitoarea muntelui acestuia, tu ne-ai ținut şi ne ții până acum! Noi te-am scos de aici, dar tu ne hrăneai şi ne hrăneşti până acum. Noi te-am întristat, ci fii nouă milostivă, Stăpână preabună! Că ne numim credincioşi, iar faptele noastre sunt ca ale celor necredincioşi. Nu ne părăsi pe noi până în sfârşit, ca să nu adormim întru moarte.

O, Preacuvioşilor părinți, care ați locuit în Muntele acesta prealăudat, nu cunoaşteți că mijlocim către Stăpâna noastră, noi, netrebnicii robii ei, cu întristăcioasă jeluire, ca să primească rugăciunea noastră? Dar Stăpâna cea fără prihană nu poate să cunoască deloc jeluirea cererii noastre, fiindcă hârtiile jeluirii le avem prăpădite: unele arse, altele pârlite, altele rupte şi altele înnegrite, iar altele mistuite de tot.

O, ticăloşilor! Acestea sunt felurile rugăciunilor voastre cu care ați întristat pe Stăpâna şi nu vi le-a primit. Dar însă a noastră rugăciune cea cu deadinsul către dânsa o a primit (zice Sfântul Nil). Şi hârtiile voastre văzându-le aşa întinate, s-a întristat foarte mult, fiindcă jeluirea voastră cea arsă este trândăvirea, lenevirea şi îngreunarea la rugăciunile voastre. Cea pârlită este iubirea de avuții. Iar cea întinată este a necuratei pofte trupeşti. Cea sfâşiată este urâciunea, a defăima şi a judeca. Iar cea mistuită este îndestulata desfătare la masă, când mâncați şi beți întru saţiu, şi începeți deşartă cuvântare, şi lătrați ca şi câinii unul la altul, şi înmulțiți judecata şi osânda. Iar cea înnegrită este beția şi învistierirea materiilor lumii.

Cu acest fel de întuneric de patimi faceți rugăciuni înaintea Maicii lui Dumnezeu. Şi pentru aceea rugăciunea voastră nu este primită, că este necurată şi fără de roadă, ca copacii cei neroditori, întru care se văd frunză multă şi crăci, cu care se fălesc şi laudă pe stăpânul. Însă stăpânul, ştiind nerodirea lor, cugetă să-i dezrădăcineze, dar iarăşi se milostiveşte şi îndelung rabdă, mai îngăduind, că poate or rodi.

Iar dacă a văzut că nu rodesc, i-a dezrădăcinat şi i-a aruncat în foc. Adică a slobozit de a venit răscoala în Sfântul Munte de la tâlhari, fiindcă au ascultat pe țiganca şi au gonit pe Împărăteasa din scaunul ei.

CAP 64

Pildă pentru scaunul Maicii Domnului

Scaunul Maicii Domnului este propovăduirea pocăinței, ce are într-un colț pe Evanghelistul Matei care scrie: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima!* Iar în celălalt colț pe Marcu, care scrie: *Fericit cel ce lucrează mântuirea lui cu curată ştiință.* Iar în al treilea colț pe Luca, care însemnează: *Spălați-vă şi vă faceți curați cu lacrimile pocăinței.* Iar în al patrulea colț pe Evanghelistul Ioan, care vesteşte aşa: *A venit de sus, către noi, Darul Preasfântului Duh, să ne îndrepteze spre mântuirea noastră.*

Acum au ridicat Scaunul pocăinței şi au aşezat scaunul luceafărului. Şi în loc de patru evanghelişti, în ziua de astăzi au patru propovăduitori ai celui potrivnic, şi au înscăunat iubirea de avuții. Iar cei patru propovăduitori sunt aceştia: cel dintâi este grija celor pământeşti. Al doilea, îngrijirea prăpăditului pântece. Iar al treilea, învistierirea metalelor pământului şi adunarea cea cu nedreptate. Şi al patrulea, drumul pierzării şi lucrarea fărădelegii şi a necurăției trupului, adică curvia, sodomia, malahia, tăvălirea şi toată trupeasca neastâmpărare. Pentru care vă rog, o, părinților, faceți o adevărată pocăință, ca să nu vă vină urgia lui Dumnezeu, care spânzură deasupra capului vostru!

Cu adevărat, dacă în amețeala lumii vă aflați pentru nevoia trupului vostru, pentru ce v-ați băgat întru aceasta toți? Iată că noi, care întru acest munte ne-am pustnicit, părinții toți, vă îndemnăm şi voim să vă şi plătim, că ştim că vă trebuiesc cele de nevoie ale trupului, numai să lăsați amețeala cu care v-ați amețit şi să arătați pocăință adevărată şi rugăciune din tot sufletul către Doamna Născătoarea de Dumnezeu. Şi noi iarăşi mijlocim: nu cumva o vom îndupleca ca să nu fugă? Că dacă va fugi, vai de muntele acesta! Nu numai oamenilor vai! Ci şi dobitoacelor, copacilor şi păsărilor. Fiindcă or să locuiască tâlharii.

Precum de demult s-a canonisit Lot de la Avraam, pentru păcatul lui, de a luat trei tăciuni şi i-a sădit în pământ, şi s-au prins, şi au crescut, şi s-a făcut lemnul întreit, şi rod simțitor nu a dat, iar gânditor, a făcut rod preafrumos. Că s-a tăiat de Solomon, pentru tre-

buința bisericii, şi a pierdut starea cea dintâiu, cea de-a doua şi cea de-a treia. Şi s-a numit în loc de trei ori blestemat, de trei ori fericit lemn, după ce S-a răstignit Domnul pe dânsul.

Şi precum Lot după păcat s-a mărturisit lui Avraam şi s-a canonisit de la dânsul să adape acei trei tăciuni sădiți, aşa şi omul, dacă a păcătuit şi a venit la pocăința mărturisirii şi la viața monahicească, a luat Sfânta Schimă şi a pus-o la lucrarea mântuirii lui.

Monahii cei vechi au lucrat-o cu toată inima şi puterea lor, precum şi Lot. Iar cei de acum, în loc de lucrare, s-au întunecat cu grijile lumii şi s-au trândăvit de tot. Şi se amețesc a învistieri materii, şi s-au dat cu totul să mulțumească numai pe stăpânul pântece, şi aşa şi-au pierdut mântuirea lor. Şi se primejduieşte muntele acesta să se prăpădească, care este scăparea păcătoşilor şi limanul mântuirii.

Pentru că, de va fugi Maica Domnului, mare tulburare o să urmeze muntelui acestuia. Vai şi amar! Că atunci or să găsească slobozenie cei simțiți şi cei gândiți tâlhari, care or să dănțuiască şi or să facă ispite mari într-însul, de la oamenii răi, fiindcă or să locuiască dracii într-însul. Pentru că, cu venirea Maicii Domnului şi şederea în Sfântul Munte, se sfinteşte tot cel ce vine.

CAP 65

Pentru venirea oamenilor în Sfântul Munte şi scopul lor

Cu venirea oamenilor lumeni, se spurcă Sfântul Munte şi se umple de fărădelegi, precum de cei credincioşi, cu atât mai mult de cei necredincioşi şi de tâlhari o să se spurce.

Fiindcă astăzi cei ce vin din lume la viața monahicească nu vin cu inimă curată şi dreaptă spre pocăință, ci cu gând viclean. Şi mai pe urmă se întorc iarăşi la vărsătura lor, precum câinii. Că după ce se îmbracă cu Sfânta Schimă şi se sfințesc şi se luminează, se tăvălesc iarăşi în noroiul trupeştilor necurății, ca porcii. Şi li se fac cele de pe urmă mai rele decât cele dintâi. Că mai bine le era lor să nu se fi călugărit decât să ia Sfânta Schimă şi să o spurce, că se vor pierde de aici după vicleşugul lor.

Iar cei ce vor răbda osteneala monahiceştii viețuiri or să moştenească pământul celor blânzi. Pentru aceea zic: Vai de copacii mun-

telui acestuia! O, părinților! Iată că vă spun că, pentru vicleşugurile cu care lucrați şi slujiți patimilor, or să vină tâlharii cei simțiți şi or să dărapene[1] mănăstirile şi toate locuințele muntelui acestuia. Că v-ați dat la cele deşarte şi fericiți pe aceia care au bani mulți învistieriți, şi strânsori de avuții, şi odoare, pe care or să vină tâlharii să le răpească gata. Dar încă îi opreşte Darul Maicii Domnului, aşteptând mutarea ei din munte. Atunci vai şi amar, o, părinților!

Aceasta să ştiți: că cât se va afla Maica Domnului aici, de vor şi veni tâlharii pentru păcatele voastre şi vă vor robi, ea poate să vă răscumpere. Iar după ducerea ei de aici, de vor veni, cine o să vă răscumpere şi să vă izbăvească? Nimeni! Şi, pentru pricina robiei voastre, ascultați pilda aceasta:

Un Împărat a pus pe Maica lui Împărătească într-un oraş bun. Iar ea, pentru buna voință a norodului, a venit de bunăvoie şi a împărățit într-însul, şi au primit-o locuitorii cu mare bucurie şi s-au mulțumit pentru mijlocirea ei. Iar cei după urmă au urît-o, ca să-şi facă voile lor cele rele. Atunci văjmaşii oraşului aceluia, văzând că au urât orăşenii pe Împărăteasa lor, au găsit vreme ca să prade cetatea.

Iar Împărăteasa a poruncit oştilor sale să se împotrivească vrăjmaşilor şi să apere cetatea. Atunci vrăjmaşii, cum au văzut paza despre mare, s-au temut şi au încetat războiul. Iar următorii celor rele nu au încetat împotrivirea către Împărăteasa, dar oştirea ei biruia şi Împărăteasa îndelung răbda pe orăşeni.

Şi înştințându-se tâlharii (dracii) despre împotrivire, au dat năvală la corturi şi au robit oştirea. Şi Împărăteasa, văzând, s-a mâhnit pentru robia ostaşilor ei, şi făcând chipuri, i-a izbăvit şi i-a adunat iarăşi, ca o nepomenitoare de rău.

(Aceasta s-a făcut când s-au abătut sfetagoreții din calea cea dreaptă schiteiască. Că atunci a slobozit Maica Domnului de au venit latino-cugetătorii cu împăratul Mihail Paleologul şi Patriarhul Vecul şi a robit papismul mai tot Sfântul Munte.[2])

[1] Surpe.

[2] Călugării şi mănăstirile athonite au fost ținta represaliilor şi masacrelor ordonate de împăratul bizantin Mihail al VIII-lea Paleologul (1259-1282) şi de Patriarhul latinocugetător de la Constantinopol, Ioan al XI-lea Vekkos (1275-1282), ca urmare a faptului că marea majoritate a monahilor s-a opus unirii cu Biserica Romano-catolică, pe care partida unionistă a încheiat-o la Lyon, în 1274.

Altădată iarăşi, s-au ridicat ostaşii împotriva Împărătesei, ca să o gonească, iar ea îndelung a răbdat. Dar ei nu s-au îndreptat, ci au înmulțit răutatea. Şi atunci, văzând Împărăteasa neîndreptarea lor, a fugit cu multă jale. Iar dracii, tâlharii cei gândiți, cum au văzut fugirea ei, au dat năvală ca fiarele cele neîmblânzite şi au robit cetatea cu tot norodul, precum s-a făcut în zilele noastre şi o să se mai facă. Iar Împărăteasa, văzând robia lor, a zis: «Îmi e milă de dânşii, dar ce să le fac? Că ei singuri m-au gonit. Şi dacă lor nu le este milă de sineşi, eu ce să le fac?»

O, părinților! Înțelegeți pilda şi veniți-vă întru sine. Când au venit cugetătorii de cele latineşti şi au robit pe cei din munte, atunci Împărăteasa nu fugise, ci era împărățind în Sfântul Munte, şi i-a răscumpărat pe robiții cei vii şi i-a adunat iarăşi în locuințele lor, de s-au liniştit, iar pe cei ucişi i-a odihnit în corturile drepților. Dar acum, dacă o fugi din muntele acesta Împărăteasa, pentru prea multă lucrare a fărădelegilor voastre, şi vor veni simțitorii tâlhari şi dracii, şi-l vor pustii, atunci nu mai este nimeni ca să-l răscumpere şi să vă aşeze iarăşi într-însul. Ci o să se facă locuință a dracilor şi a celor fără de Dumnezeu tâlhari.

Tâlcuire: oraşul este muntele acesta. Locuitori sunt călugării. Împărăteasa, Maica Domnului. Oştirea, nevoitorii, liniştitorii şi postnicii. Corturile, războiul cel pustnicesc. Întrarmarea, liniştea cea desăvârşită a celor nevoitori.

Au păcătuit monahii cei de atunci ai muntelui, însă nu ca în vremurile cele de acum, ci puțin s-au împotrivit. Şi a slobozit Împărăteasa de au venit latino-cugetătorii şi au robit pe cei din munte, au pustiit mănăstirile şi-au omorât pe monahi. Iar celor ce s-au închinat lor li s-au dat daruri din cele ce au jefuit de la alte mănăstiri, şi, lăsând muntele pustiu, s-au dus.

Împărăteasa a făcut chipuri, şi a adunat pe ceilalți monahi care se risipiseră, şi i-a aşezat la locul lor, iar pe cei ucişi i-a odihnit cu drepții. Şi fiindcă pentru păcatele celor de atunci s-a făcut răscoală în Sfântul Munte, de la latini, arătat este că, când s-a luat Tesalonicul de către turci, muntele acesta atunci nu a pătimit nici un rău de la ucigaşii aceia, fiind apărat cu Darul Maicii Domnului.

Iar când se va depărta Maica Domnului de aici, atunci să nu mai nădăjduiți că o să vă mai izbăvească de tâlhari. Pentru aceea vă zic să arătați o adevărată pocăință pentru mântuirea sufletelor voastre.

Şi, în loc să vă robiţi, au nu este mai bine să îmblânziţi pe Domnul? Dar în zadar vorbesc! Că voi nu voiţi să vă pocăiţi, ci spre mai rău mergeţi. V-aţi făcut tari la cerbice, nepocăiţi şi neroditori. Acum să rugăm pe Cuvioşii Părinţi să petrecem pe Împărăteasa, şi cu dânsa împreună să ne ducem şi noi din muntele acesta. Că după ducerea Împărătesei cum putem noi, robii ei, să mai rămânem aici mai mult? Ci nici măcar un minut.

Veniţi, Cuvioşilor Părinţi, patriarhilor, arhierei, ieromonahi, cuvioşi nevoitori, cetele monahilor şi cei ce în postnicie ca nişte luminători aţi strălucit în Sfântul Munte acesta! Veniţi să călătorim împreună cu toţii şi să ne ducem grăind către cei nepocăiţi glasul Domnului şi către cei nemulţumitori şi neascultători, nepoţii noştri: *Iată că se lasă locuinţa voastră pustie!*

Scoală-te tu întâi, Cuvioase Gavriile, cu ceilalţi cuvioşi, să călătorim împreună, că se duce Împărăteasa prea mult mâhnită şi defăimată de către defăimătorii Schimei celei îngereşti. Că nepoţii voştri o au scos din moştenirea ei şi din partea lor, din pricina grijii pântecelui celui prăpăditor. Veniţi, zic, ca să nu se ducă jalnic întristată! Că o au gonit nepricepuţii din muntele acesta, cu împotrivirea lor cea fără de lege şi cu călcarea poruncilor.

Însă pentru puţini care se mai află din cei aleşi, mai aşteaptă puţin şi mai adaugă vreme şi pentru pocăinţa voastră, ca o Preamilostivă ce este, ca să nu vă prăpădiţi fără de veste. Iată că vă aşteaptă până mâine (cel ce înţelege, înţeleagă!). Şi de nu vă veţi pocăi, o să vă scoată din partea moştenirii ei. Şi pe urmă, cei gândiţi şi simţiţi tâlhari, care aşteaptă ducerea ei, vor năvăli asupra voastră ca nişte fiare neîmblânzite, ca să vă jefuiască şi să vă omoare jalnic.

CAP 66

Chipul cu care se va duce Maica Domnului din Sfântul Munte

În ce fel este chipul cu care se va duce Maica Domnului din Sfântul Munte, ascultaţi: simţirea voastră o să se întunece, ca ceea ce este cuprinsă de patimi, şi n-o să simtă când se va duce, deşi va simţi, şi aceasta va fi ca şi la moartea păcătosului. Că s-a întunecat simţirea

monahicească din grija deşartelor tulburări. Precum şi jidovii, când au răstignit pe Domnul şi Mântuitorul lor, nu au simţit, ci L-au hulit pe cruce şi n-au crezut învierii Lui, ci au şi clevetit-o. Şi le-a zis oarecine din oameni: «Voi ziceţi că au îndrăznit ucenicii să-L fure din mijlocul atâtor ostaşi. Aceasta cu neputinţă este! Şi cu aceasta mai mult adeveriţi învierea Lui.»

Aşa şi voi, nu aţi socotit pe Stăpâna, pe acoperitoarea voastră şi păzitoarea muntelui. Ci cu fărădelegile voastre aţi gonit-o. Însă Stăpâna o să se ducă din Sfântul Munte. Dar vai de voi! Că aţi scîrbit-o, şi voi sunteţi pricina de se duce, şi v-aţi făcut începători de obşte ai pierzării muntelui. Însă eu vă rog, că precum v-aţi făcut începători ai pierzării, aşa acum faceţi-vă începători şi ai pocăinţei. Iar de nu, să ştiţi că o să vă lase Mântuitoarea voastră şi o să se ducă cu tunet şi sunet înfricoşat şi încutremurat[1], încât o să se spăimânte tot muntele de sunetul cel ce se va face la ieşirea ei.

O să iasă din pricina nesimţirii voastre, că nesimţirea voastră nu o să simtă ducerea ei, iar muntele tot o să simtă şi o să se teamă, că rămâne văduv şi sărman. După următoarea pildă:

Era o tânără preafrumoasă, femeie a unui bărbat cu năravuri rău, pe care l-a urgisit Împăratul şi l-a dat în surghiunie, şi a rămas tânăra slobodă de supărarea lui. Şi după o vreme o a iubit fiul Împăratului, şi o a luat luişi de soţie, cu învoire şi cu multă bucurie. Mai pe urmă, murind tânărul acela, a rămas tânăra văduvă, şi aducându-şi aminte de dragostea şi bunătatea lui, îşi plângea cu amar văduvia ei. Şi temându-se ca nu cumva să vină bărbatul ei cel rău năravit şi să o tiraniească ca şi întâi, de aceea ar fi voit să moară şi ea cu bărbatul cel bun.

Tâlcuire – Acea tânără este muntele acesta. Bărbatul ei cel cu năravuri rău sunt barbarii taconiţi[2], care au locuit mai înainte aici, necredincioşi, şi au căzut în urgia împărătească, şi s-au surghiunuit de aici, şi a rămas muntele la o vreme pustiu şi nelocuit. Şi după o vreme a venit Darul Preasfântului Duh şi a locuit aici. Şi s-a învestit muntele cu icoana Maicii Domnului până acum. Iar cei din ziua de

[1] Înfricoşător.

[2] Locuitori ai Trahontidei, provincie muntoasă palestiniană din tetrarhia Iudeii, azi situată în Siria (Trachonitis, Trahonia, Trahonita). Cunoscuţi drept *oameni răzvrătiţi*, ei s-au ridicat împotriva lui Irod, dar au fost învinşi şi distruşi de trupele acestuia. Luca 3.1. Din grecescul *trachys*: dur, aspru.

astăzi o au întinat cu faptele cele rele ale nedreptății, ale răpirii, ale necurăției, ale grijii şi învistieririi. Şi au vrut să se ducă cu icoana ei de aici. Şi cu care chip? Ascultați:

O, preacuvioşilor părinți! Întâi are să se clătească mănăstirea unde se află icoana puțină vreme[1]. Şi aceasta însemnează că se va simți nesimțirea, că o să plece păzitoarea ei, care a păzit-o până acum.

După clătinarea aceasta au să se clătească cu înfricoşare mare toate lemnele cele sădite, şi să se întoarcă toți copacii cei înrădăcinați către Împărăteasa, dându-i ca o închinăciune de călătorie. Şi Athonul o să trosnească înfricoşat şi o să scoată sunet subțire. Şi cînd o să iasă icoana Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu, o să se facă semn înfricoşat şi încutremurat, că o să se întoarcă toate bisericile din munte spre petrecerea Împărătesei, întru plecarea mântuirii.

Pentru aceea zic că nesimțirea se va simți, dar înțelegerea o să se întunece şi nu o să cunoască că se duce mântuirea din întunecarea celor pământeşti.

Aceasta să se ştie: că în câtă vreme se află icoana Maicii Domnului în muntele acesta, să nu îndrăznească cineva să fugă de aici din munte, pentru că celor ce vor fugi o să le vină osânda sufletească şi trupească. Iar de va fugi icoana Maicii lui Dumnezeu din muntele acesta, atunci vă duceți şi voi oriunde veți voi, numai făgăduințele să le păziți orişiunde vă veți afla.

Să nu socotiți, o, părinților, că vă amăgesc şi vă zic acestea spre defăimarea voastră! Nu! Nu! Nu! Ci cu durere şi cu sfărâmarea sufletului pentru îndreptarea voastră din cele multe v-am grăit acestea, ca un grăunte de muştar, şi acestea nu le vorbesc de la mine, fiindcă sunt trimis despre poruncă, ca un bun învățător. După urmare, o pildă ascultați:

Un Dascăl avea ucenici, şi i-a învățat de ajuns, şi s-au făcut desăvârşiți dascăli, şi au învățat şi ei pe alții, iar cei de pe urmă ucenici s-au îndărătnicit şi au defăimat pe dascăl. Şi văzând acela că şcoala se primejduieşte să se strice, a chemat pe unul credincios din vechii ucenici, zicându-i: «Du-te de sfătuieşte pe cei ce fac fără de rânduia-

[1] Icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni (Portărița) de la Mănăstirea Iviru, care, potrivit tradiției athonite, a venit pe mare de la Constantinopol în sec. al VIII-lea, în timpul perioadei iconoclaste, şi va pleca tot pe mare, la sfârşitul veacului.

lă ucenici să se îndrepteze, ca să nu se pustiască şcoala. Şi spune-le faptele lor cele rele, ca să-şi vină întru sineşi.»

A plecat ucenicul şi s-a dus către cei fără de rânduială ucenici, şi văzându-i cufundați întru nesimțire, a zis: «Eu mă duc acum să-i mustru, dar aceştia, fiind întunecați, nu mă vor asculta, ci or să mă şi necinstească.»

Atunci a întâlnit pe un lepros, şi acela îi zice: «Voi, duhovnicii, m-ați prăpădit. Şi ca să vă izbăviți de mine, m-ați leproşat, şi din pricina voastră mi-am pierdut mântuirea. Pentru aceea mă prăpădesc de tot.»

Acestea auzindu-le ucenicul acela de la cel lepros, l-a vindecat de boala lui şi i-a dat şi cuvintele învățăturii lui, să se ducă către cei fără de rânduială ucenici şi să le spună. Şi precum cineva bea apă, aşa cu cuvintele învățăturii lui l-a adăpat întru simțirile lui, ca să-i rămână întru pomenirea neuitată acele cuvinte, până când le va da la ucenicii aceia.

Şi a zis leprosului: «Primeşte apa aceasta şi pune-o înaintea şcolii ucenicilor, şi tu depărtează-te de acolo, că dacă te vor vedea aşa leproşat, se întorc şi nu o beau.» Iar cel lepros i-a zis: «Dar eu unde să mă duc după ce le voi da cuvintele tale?» Îi zice acela: «Eu sunt calea ducerii tale.»

Iar de veți zice: de ce să se ducă acesta din munte, şi nu-l iconomiseşti aici? Vă răspund: că îl chinuiți din zavistia voastră, şi îl alungați, că l-ați introdus să lucreze fără de socoteală, ca să vă izbândească. Şi voiți să-l omorâți şi să arătați cuvintele mele că sunt bârfe ale dracilor. Pentru aceea îl trimit afară din Sfântul Munte, ca să nu vă îndemnați, ca şi Cain, să-l omorâți. Precum i s-a întâmplat şi lui Luca monahului.

CAP 67

Otrăvirea lui Luca monahul

În Schitul Cavsocalivia a venit un tânăr, şi l-a primit oarecine de ucenic, călcând legile locului acestuia sfânt, fără să se teamă de Dumnezeu şi de blestemul părinților celor vechi care este pus, să nu primească spâni în schit. Care, umplându-se de patimă pentru

tânărul acela, precum şi alţii făceau (că se găseau în timpul acela, printre cei credincioşi, oarecare şi necredincioşi sau eretici amestecaţi, precum şi acesta), iar părinţii schitului, văzând că se face sminteală, s-au sfătuit ca să izgonească din schit pe tânărul acela. Iar fratele acela, care pentru patimă îl primise, se afla în colibă şi-l apăra pe cel tânăr ca să nu-l gonească. Iar alt frate, cu numele Luca, râvnitor legii şi îndrăzneţ cu mintea, şi cu râvnă mare spre sfântul loc, s-a pornit să-l scoată, ca să nu se spurce sfântul loc.

Iar cel ce avea patimă foarte s-a tulburat, şi, chemând pe Luca, s-a făţărnicit ca şi cum şi el se învoieşte la izgonirea tânărului, şi vorbind cu făţărnicie în coliba lui, l-a cinstit cu otravă de moarte, cu vicleşug amestecând vinul cu otravă. Şi acela bând, s-a dus la soborul părinţilor, şi până acolo a lucrat otrava, şi cum a deschis gura să spună pentru pricina tânărului, a căzut înaintea adunării şi a murit. Şi văzând părinţii schitului această întâmplare şi neştiind că l-a adăpat cu otravă, au zis că cu nedreptate a vrut să izgonească pe tânăr, şi că Dumnezeu voieşte pe acest tânăr să fie în schit, şi că din urgia lui Dumnezeu a murit Luca, iar nu din otravă. Vedeţi ce înşelăciune diavolească? Dar vai şi amar acelora care nu au ascultat atâtea certări ale Sfinţilor Cuvioşi Părinţi, care opresc pe cei fără de barbă a fi în locuinţele schiteilor! Că de era voia lui Dumnezeu aşa, să locuiască şi să se tăvălească călugării cu cei fără de barbă, cum Sfântul Pavel, părintele nostru cel din Xiropotamu, a zis acele înfricoşate cuvinte către ucenicii lui: «Vai călugărului aceluia, care are prieteşug cu cei fără de barbă!»?

Şi aşa cel pătimaş şi netemător de Dumnezeu a omorât pe săracul Luca, râvnitorul cel după Dumnezeu din pricină binecuvântată, pentru îndrăzneală şi dreaptă râvnă. Şi dacă s-a făcut aceasta atunci, când se mai afla urmă de faptă bună, dar acum, că a lipsit desăvârşit frica lui Dumnezeu, ce nu o să se facă?

Văzând pe leprosul acesta, care s-a leproşat de la păstori, pe cel îngreţoşat şi omorât sufleteşte, noi ne-am milostivit spre dânsul şi ne-am arătat lui în multe chipuri, nu că dorim chipul vreuneia din aceste feţe am luat chipul obrazului lui, ci spre îndreptarea lor, că sunt oarecare, cu rele năravuri, care nu cunosc pe ce cale călătoresc. Că întâi m-am arătat în chipul bărbatului aceluia cu rău năravuri,

spre îndreptarea lui. Adică a lui Ignatie Mitilineu, Cavsocalivitul, iar acesta, neînţelegător fiind şi întunecat, n-a înţeles. Iar al doilea în chipul lui Anania din Caracalu. Acesta, ca un întunecat de amăţeala celor pământeşti, n-a înţeles. Al treilea, în chipul lui Nathaniel arhimandritul, care a trăit cu nedrepte răpiri, ca un stăpânitor, cu pizmă nedreptăţind şi răpind de la cei săraci, şi nu simte ce este nedreptatea. Al patrulea, m-am arătat în chipul lui Macarie Schiteul, care năluceşte că ţine chipul nevoinţei şi se mândreşte ca fariseul, fără să ştie ce este nevoinţa, şi se făţărniceşte că este nevoitor, şi îşi posomorăşte faţa ca să se arate că este postitor. Al cincilea, în chipul lui Anatolie doctorul, care vinde darul tămăduirilor şi socoteşte că face faptă bună. Dar aceasta nu este faptă bună, ci iubire de averi, că tămăduirea celor bolnavi trebuie să fie fără de plată, iar nu să se vândă. Al şaselea, în chipul lui Matei duhovnicul din Sfânta Ana, care se află împietrit, mic la suflet şi nu cunoaşte. Al şaptelea, m-am arătat şi o să mă mai arăt în chipul lui Procopie rusul, care este om păros şi năluceşte că are toată sfinţenia pe dânsul, şi nu simte ce este sfinţenia, ci are fariseiasca înălţime de minte şi lauda bogăţiei, precum în urmă se va arăta.

M-am arătat aşa, nu că defaim pe vreunul din aceştia, ci spre îndreptarea lor, ca să-şi vină întru simţire (cel ce are urechi de auzit, auză!). Şi nevinovat sunt eu pentru neîndreptarea lor. Fiindcă au rămas neîndreptaţi, or să rămână fără de cuvânt în ziua Judecăţii şi a osândirii, şi la a treia zi a ieşirii lor, fiindcă astăzi şi mâine în lume se află. Că viaţa aceasta nemernicie este, precum zice şi Domnul nostru Iisus Hristos: *Astăzi şi mâine sunt făcând minuni, şi a treia zi Mă sfârşesc.*

Atunci, în ceasul osândirii, se va pustii toată podoaba zidirilor şi a locuinţelor, cînd se vor goli de prefăcuta nevoinţă a făţarnicilor şi se vor lipsi de tot binele sufletului şi al trupului".

La anul 1817, iunie, 18, când a vorbit Sfântul către Theofan acestea, în chipul lui popa Matei de la Sfânta Ana, a zis către dânsul: „Du-te acum, că au trecut multe ceasuri de când vorbim." Iar Theofan, făcând schimă, a zis: „Binecuvântează!" Şi Sfântul i-a răspuns: „Dumnezeu să te binecuvânteze!" Şi aşa a plecat spre schit. Şi atunci a simţit greutatea lemnelor care le avea în spate, că mai înainte nu

le simţea, nici a cunoscut că a trecut vreme de 18 ceasuri vorbind. Şi mergând puţin spre schit, a lăsat lemnele jos şi s-a întors spre coliba lui, socotind că o să vină acolo Sfântul, precum îi zisese întâi, că iubea să vină la coliba lui. Socotind că este Popa Matei şi venind la colibă, îl aştepta, ci nu s-a văzut.

Atunci a înţeles că era Sfântul Nil cel ce vorbise cu el. Şi plecând să vină în schit, atunci pe drum a văzut că a răsărit soarele şi este ziuă, şi s-a mirat. Că, când a început să vorbească cu Sfântul era ieri, ceasul opt din zi. Şi mergând în schit, s-a dus la popa Gherasim şi i-a spus toate. Atunci amândoi au cunoscut că cel ce s-a arătat era Sfântul Nil.

Iar pricina că s-a arătat atunci era că Theofan vroia să se ducă la Ţarigrad, ca să facă izbândă la oarecare duhovnic din schit, care îl supăra. Dar pricina mergerii lui era din lucrarea drăcească, numai ca să facă rău duhovnicului şi celor ce se împotriveau lui. Şi pusese în mintea lui ca să se turcească, şi temându-se, nu cumva se va căi şi nu se va turci, a făcut zapis, în care a scris că să fie lepădat şi înstrăinat, vai!, de Hristos, despărţit de credinţă şi dat satanei.

Şi altele multe de asemenea a scris, spre bucuria desăvârşită a diavolului. Şi pe urmă a legat hârtia aceea de o buruiană uscată şi a aruncat-o la înălţime în văzduh. Şi îndată s-a arătat ucigaşul de om, diavolul, în chipul unui corb şi a luat scrisoarea. Dar el a socotit că a fost pasăre corbul acela. Şi, venind la schit, s-a încărcat cu lemnele şi s-a dus să bată la piuă, rucodelia ce avea, pentru cheltuiala călătoriei.

Atunci l-a întâmpinat Sfântul în drum şi i-a făcut iarăşi învăţătură spre îndreptarea lui şi spre învăţătura şi dojenirea celor din Sfântul Munte, spunând mai înainte pentru răscoala ce s-a făcut în Sfântul Munte şi pentru intrarea turcilor aici, pe la anul 1821. Şi temându-se Theofan de cuvintele Sfântului, s-a umilit, şi căindu-se pentru înscrisul care l-a făcut cu mâna lui, a hotărât să facă cum îi porunceşte Sfântul, adică să se liniştească în peşteră, după porunca Sfântului.

La anul 1817 a venit la locul acela, unde a căzut piatra, şi a stat acolo. Şi a găsit peşteră lângă măslinul cel sălbatic, şi a intrat într-însa întru întâia zi a Marelui Post, având cu dânsul posmag, nesărat şi nedospit, după porunca Sfântului, şi a şezut acolo 40 de zile. Atunci a ieşit afară şi s-a dus la popa Gherasim, în Sâmbăta lui Lazăr.

Iar a doua zi, în Duminica Stâlpărilor, s-a dus împreună şi cu alţi fraţi la Peştera Sfântului Nil, au slujit în biserica peşterii, şi la Liturghie, după obicei, a primit Marea şi Îngereasca Schimă. Şi l-a primit popa Gherasim, după regula călugărilor. Şi, după porunca Sfântului Nil, l-a numit Ehmalotos Monahos (adică robitul monah) şi după Liturghie s-a dus la coliba lui. Şi a petrecut în pace până la praznicul schitului.

Iar la privegherea sărbătorii a primit semnul pedepsei, pentru care i-a spus mai înainte Sfântul. Că au început a-i scăpăra ochii şi să scoată urdori de trei ori: duminică la Vecernie, noaptea spre luni dormind el, asemenea şi luni dimineaţa, care erau semne că o să-i vină boala cea dintâi.

Marţi noaptea, la patru ceasuri şi jumătate, dormind într-o colibă a schitului, i-a venit patima, că îşi întorcea ochii şi îşi lovea mâinile şi picioarele în pardoseală, şi mugea până dimineaţa. Atunci şi-a venit întru sineşi, şi avea tremurarea trupului, şi gura îi era încleştată. Şi până la Vecernie nu a vorbit, nici a mâncat, nici a băut până după apusul soarelui. Atunci i s-a deschis gura şi a mâncat.

După aceea a spus că i s-a arătat Sfântul Nil, în chipul lui popa Procopie din Rusicon, şi l-a dojenit mult, şi i-a zis să se ducă şi să se supună, şi să nu mai şază de voia lui. Şi arătarea a fost astfel: a văzut în vedenie, unde i se părea că înota pe mare, şi a ajuns în Ţarigrad, şi întrând prin poarta Silivrei, care este aproape de Baraclia, acolo l-a întâlnit acela care stângea birul, şi îi cerea cartea de bir, şi el nu o avea. Şi cel cu birul i-a cerut să plătească şi să ia altă carte de bir.

CAP 68

Pentru cartea birului

Pricindu-se Ehmalot cu birarul, îndată i s-a arătat Sfântul, în chipul lui popa Procopie, şi le zice: „Ce este pricirea voastră?" Îi răspunde birarul: „Nu are cartea birului, şi eu îi cer să plătească, ca să ia alta." Atunci zice Sfântul către Ehmalot: „Adevărat este că nu ai cartea birului?" Iar el a răspuns că o a pierdut. Şi Sfântul, auzind aşa, s-a scârbit pe dânsul şi îi zice: „O, nemulţumitorule! Pentru ce ai rupt hârtia mărturisirii tale? Ai fost gol, sau flămând, sau înse-

tat? De ce să te potopeşti, ticăloase, înăuntru, în limanul Sfântului Munte? Când nu aveai grâu cumpărat, te-am hrănit; când erai gol, te-am îmbrăcat ca pe un prunc mic şi botezat; când ai fost flămând, nu te-am hrănit? Şi aşa te arăţi, nemulţumitor?"

Iar Ehmalot, cu multă mânie, îi zice: „Şi ce îţi pasă de te tulburi? Birarului nu-i pasă, şi tu te scârbeşti? Aici nu este la mănăstire la Rusicon, ca să-ţi arăţi mărirea ta. Ci du-te în treaba ta şi nu zice că m-ai hrănit! Fiindcă mi-ai dat puţin grâu, te lauzi? Nu mi l-ai dat tu, ci mi l-a dat egumenul popa Sava." Îi zice Sfântul: „Eu am îndemnat pe egumenul de ţi l-a dat, şi ţi-l dau în tot anul, că eu dau împătrit la mănăstire, şi tu nu mulţumeşti.

O, ticălosule şi nemulţumitorule! Eu nu te dojenesc că te-am hrănit şi te hrănesc, ci numai pentru ce ai rupt hârtia mărturisirii tale! De câte ori te arăţi nemulţumitor, şi eu te rabd, pentru dragostea Evangheliei păcii? Nu îţi spuneam eu că or să vină vânturi, şi or să tulbure limanul noianului, şi să cufunde corabia cu corăbierii? Şi tu acum te-ai cufundat în marginea limanului, fără de furtună, că ai pierdut hârtia mărturisirii tale.

O, nemulţumitorule! Nu eşti tu care vedeai necuratul tău trup mânjit cu balegă de sus până jos, şi îţi ziceam să fii cu luare-aminte, oriunde te vei duce, că or să te întâmpine ispite, or să te goneasc㠚i or să te grăiască de rău, pentru necurăţia ta? Tu să nu asculţi cuvintele lor şi să nu iei aminte ce zic ei, că or să te gonească, necunoscând ce fac.

Şi acum pentru ce i-ai ascultat şi ai rupt hârtia birului mărturisirii tale? Că iată că nu poţi intra în cetate, şi o să te întorci fără de ispravă, precum ai şi venit.

O, nemulţumitorule! Te-a izgonit egumenul, şi eu m-am milostivit şi te-am luat asupră-mi, ca să te îndreptezi. Iar tu nu ai fost lemn sănătos, ci putred, şi te-ai frânt fără să te apuce cineva. Şi cum ai să răspunzi egumenului pentru stricăciunea ta?

O, nemulţumitorule! Cum te-ai arătat tu către mine ca şi Iuda, şi ca Avesalom către părintele lui? Cum te-ai sfărâmat şi te-ai cufundat? Nu ţi-am spus mai înainte că o să te izbăveşti de boala ta? Şi o să fii ispitit de oameni şi să rabzi? Şi acum unde este răbdarea ta? Nu te-ai făgăduit mie la pirgul Lavrei? Că ai zis că numai să scapi de acolo, şi nu o să îţi pese ce face unul sau altul. Eu ţi-am zis că ni-

mic rău nu-ţi face nimeni, decât numai că îşi arată răutatea lor, şi vei vedea neputinţa lor. Cum mi-ai făcut astfel de răsplătire fără de nădejde, precum şi Hristos nu o nădăjduia de la Iuda? Cu toate că, ca un cunoscător de inimi, cunoştea tot vicleşugul lui.

Eu te-am învăţat multe din cele de la facerea cerului şi a pământului, şi ţi-am închipuit ce este inima omului. Iar tu şi stareţul tău, popa Gherasim, v-aţi arătat ucenici necunoscători, că nu aţi cunoscut cuvintele mele. Aşa tu de acum înainte să nu locuieşti în coliba ta, fiindcă umblă să te omoare, ci du-te unde vrei, că vor să arate că mila lui Dumnezeu este lucrare a satanei. Şi nu cunosc, ticăloşii, că de la satana sunt înşelaţi, şi fac lucrurile Luceafărului, şi pe satana cel neputincios, protivnicul lui Dumnezeu, îl fac puternic, şi pe Atotputernicul Dumnezeu Îl fac neputincios. Au jidoveasca patimă a uciderii şi se silesc să înainteze această fărădelege."

Iar Ehmalot zice: „Cine este acela?" Îi zice Sfântul: „Nu este nevoie să ştii. Numai fereşte-te de mâncăruri şi de băuturi, ca să nu te otrăvească. Şi când te duci undeva pe drum, să nu pătimeşti şi tu cele ale lui Luca. Şi fără sfătuire să nu te duci nicăieri. Pentru cheltuială să nu-ţi pese. Pentru mântuirea ta numai să porţi grijă, ticăloase! Taie-ţi voia şi te supune la alţii, şi precum ţi-am zis, aşa să faci, fiindcă eu ţi-am descoperit taine de la facerea lumii până în sfârşitul veacului. Pentru că eşti o necurăţie a lumii, şi te năluceşti că eşti ceva, ci eşti o nimica.

Şi toate acestea câte ţi-am spus să le dai în scris, ca să rămână întru simţirea oamenilor, care astăzi s-au stricat şi şi-au pierdut mântuirea de tot. Şi petrec precum caprele cele sălbatice, ce se rătăcesc prin munţi pustii şi fără de apă, şi s-au rătăcit din calea adevărului. S-au dat în lături din calea cea dreaptă a păşunii celei bune, şi şed în calea păşunii celei rele şi pe scaunul mândriei şi al laudei, al minciunii, al nedreptăţii, al grăirii şi al învistieririi, al nesupunerii, al împotrivă-grăirii şi al neastâmpărării, râvna răutăţii, râvna de averi şi cea dintre dânşii izbândire.

A luat fiecare dintre dânşii câte un scaun de pierzare al răutăţii şi izbânda aproapelui. Şi şed cu mânie, şi se silesc cine să întreacă pe celălalt la răpire. Şi se nevoiesc a judeca pe vecinul, şi s-au făcut vânzători, mincinoşi, luători de daruri şi nemilostivi. Fac ostenea-lă peste poruncă la gătirea mesei şi a multelor bucate, şi de multe

feluri, prăjituri, şi stropituri cu mirosuri, feluri de împodobiri, aşternuturi de paturi şi acoperământuri moi, precum au stăpânitorii agareni, care acestea sunt străine şi de viaţa creştinească.

Iar schiteii s-au dat la iscusul[1] rucodeliei, la lucrarea grădinilor, a pomilor şi altele. Şi se miră de feţele celor slăviţi, şi pentru dobânda banilor, şi se învoiesc cu spurcatele gânduri, privind la feţele celor tineri ca iezii cei sălbatici. Şi sălbăticindu-se, s-au pierdut de tot şi s-au rătăcit din calea adevărului.

Pentru aceea tu te sileşte cu înţelegere să însemnezi pe hârtie toate câte ţi le-am grăit şi să le dai la oameni, şi pe urmă să te duci degrabă din munte, ca să nu te omoare cei răi. Că monahii cei cu prostime şi cu bună înţelegere însetoşează să bea din apa aceasta, să se răcorească. Şi iată că te trimit în mijlocul adunării acelora ce şed întru întunericul patimilor şi în umbra morţii, care nu simt nicidecum mântuirea lor, că a amorţit ştiinţa lor. Şi eu sunt trimis către dânşii, ca câţi vor voi să bea din apa cuvântului meu să găsească adevărul, iară cei nebuni mai mult să se întunece, bucurându-se din râvna trufiei.

Iar tu, după ce le vei scrie şi le vei da, să te duci din munte, şi când vei ieşi afară, nu defăima poruncile mele: rasă nouă să nu porţi, şi să nu te dai întru ameţeala grijilor, şi la întâlniri fără de sfătuire să nu te duci nicăieri, şi să asculţi pe popa Gherasim, stareţul tău. Şi acela să fie suferitor către tine. Că aşa se cuvine să facă toţi monahii: să asculte unul de altul după Dumnezeu.

Că precum eu te-am răbdat la toate câte m-ai defăimat, şi la faptele tale cele rele, aşa şi tu să rabzi pe stareţul tău. Că alt păcat nu osândeşte atâta pe ucenic, cât neascultarea, afară de eres şi de patima trupească. Dar şi stareţul tău s-a făcut nesimţitor mântuirii lui, scoate pietre din schit şi le dă oamenilor, ca să-l laude, fiind iubitor de slavă. Şi aceia cu ele îl împroaşcă, şi nu simte, ticălosul, din multa tulburare a grijilor. Şi s-a întunecat şi se vede ca o urâciune înaintea lui Dumnezeu, din necurate gânduri pe care le primeşte şi se îndulceşte cu dânsele. Cum îndrăzneşte, nepriceputul, şi slujeşte, având astfel de necurate gânduri: ale mândriei ighemoniceşti, ale spurcăciunii şi ale nestatorniciei? Să-i zici să nu mai liturghisească de acum înainte cu astfel de gânduri, şi câtă vreme vor avea în casa lor pe cel tânăr.

[1] Iscusinţă, pricepere.

Că, oricând aude glasul celui tânăr, se tulbură cele din lăuntru ale lui, şi i se întunecă înţelegerea, şi ochii lui nu mai văd drept. Cu cât mai vârtos vorbind cu dânsul! Şi, cu toate acestea, îndrăzneşte şi se apropie de Sfântul Jertfelnic, neînţelegătorul, să jertfească pe Mielul cel fără prihană. Pentru aceea, câtă vreme este acel tânăr în casa aceea, să nu slujească şi să fugă de acolo. Fiindcă Biserica iartă să fugă monahul de aceste două: de eres şi de reaua patimă trupească. Căci câtă vreme o fi întru întâlnirea tânărului, şi întru grija tulburării, şi întru primirea laudelor, toate acestea îi strică sufletul, precum rugina pe fier.

Să-l întrebi: pentru ce-mi trimite mie milostenie? Eu mântuirea lui o doresc, şi nu milostenia lui, lumânări şi untdelemn. De acum să nu-mi mai trimită nimic. Părinţii lui taie din chiverniseala lor şi-i trimit pentru folosul sufletesc, şi el le risipeşte pentru laudă, şi nu pentru mântuirea lui. Iată că plecarea pocăinţei lui i s-a topit din pricina celui tânăr. Să fugă de acolo, şi să se nevoiască într-alt loc, şi să nu-şi piardă mântuirea lui cu cel tânăr, şi să nu fie nestatornic.

Că precum capul Mergătorului-înainte s-a dat în mâinile curvei Irodiada, aşa, cu slobozirea lui Dumnezeu, s-a dat şi casa lui popa Timotei în mâinile tânărului celui cu rău năravi. Acesta a schimbat năravurile lor cele bune în năravuri rele şi în lucruri viclene. De aceea ceilalţi îl zavistuiau pe popa Gherasim şi-l judecă, că se sminteşte de cel tânăr, şi pentru aceasta i-au găsit pricină binecuvântată ca să-l gonească, şi aceasta din lucrarea drăcească. Fiindcă ei se împacă cu neorânduiala tânărului şi îşi pierd, ticăloşii, mântuirea lor. Şi nu numai ei se păgubesc din pricina acelui tânăr, ci şi alte suflete gânditor se prăpădesc. Şi nu este vinovat altcineva de aceasta, fără numai stareţul care stăpâneşte şi nu-l îndreptează pe tânăr cu asprimea stăpânirii, ci i-a dat dintru început îndrăzneală, şi el, obişnuindu-se cu îndrăzneala, acum nu se mai îndreptează.

Vai de nişte stareţi ca aceştia, care pricinuiesc că casa are trebuinţă de oameni ca să o grijească, şi pe dânşii să-i caute la bătrâneţe, şi pentru aceea îi lasă pe ucenici în voile lor, şi se deprind la îndărătnicii, şi se fac împotrivitori şi neascultători, şi îşi pierd sufletele lor, necunoscătorii!

Şi vai de ucenicii aceia care n-au păzit porunca întâiului stareţ, lui popa Timotei! Vai de ei pentru zdruncinătura ce o să le vină pen-

tru călcarea poruncii stareţului lor Timotei! Mi-e milă de ei, dar nu se îndreptează, pentru aceea nu este pentru dânşii nici o milă.

Iar tu ţine aceste trei cuvinte ale mele, adică: ce este bun, ce este dorit şi ce este pace. Ţine aceste cuvinte ale mele şi nu te teme. Că cu acestea poţi să iei cartea de bir cea prăpădită, şi atunci intri nesupărat în cetatea aceasta şi rămâi într-însa. Acestea de sus însemnează: ce este bun, pe smerenie; ce este dorit, pe sfătuire; şi ce este pace, pe supunere. Adică să te supui, să te sfătuieşti şi să te smereşti. De aceste trei de îţi vei aduce aminte totdeauna, mă făgăduiesc că îţi voi fi ajutător în toată viaţa ta, şi la ceasul morţii o să călătoresc cu tine. Şi iarăşi o să-ţi mai vorbesc, că de acum înainte nu am să-ţi vorbesc mai mult.

De acum înainte păzeşte-te, că o să-ţi pună curse diavolul, şi ia aminte, să nu te înşeli nici cu fapta, nici cu cuvântul, numai acestea care ţi-am zis ţine-le, şi orice ispită îţi va veni, rabdă cu bărbăţie, stai întru supunere şi nu te teme. Căci când tu te afli întru supunere şi ascultare nu te teme de nimic. Atunci numai să te temi, când nu te supui, nu te sfătuieşti şi nu-ţi tai voia. Smerenia nu are frică. Când îţi va veni frică sau sfială la ascultare, smereşte-te, ca să fugă frica de la tine, şi te sfătuieşte. Că sfiala şi frica fără pricină nu vin la om. Pricina este omul, de năvălesc patimile asupra capului său. Iar tu, de vei ţine supunerea, sfătuirea şi smerenia întru lucrarea ta, niciodată moarte sufletească nu vei pătimi, ci îţi va fi gătită viaţa cea veşnică."

Acestea zicând Sfântul, a ridicat mâna şi a pecetluit pe Ehmalot cu semnul crucii, binecuvântându-l pe el şi zicându-i: „De vei asculta aceste trei sfătuiri ale mele, să ai binecuvântarea mea! Să încetezi şi lovirea, să ai clătinarea împreună cu durerile, şi după răsăritul soarelui să ţi se încleşteze gura, şi durerile să le ai peste gura ta, ca să nu te lase să o deschizi, ci tocmai să se deschidă ca să mănânci pâine şi să bei apă, altceva nu, până în 40 de zile, ca să nu te munceşti mai mult. Iar de nu te vei supune cuvintelor mele, în toată viaţa ta ai să te munceşti cu această pedeapsă: să te muncească de trei ori pe zi şi de trei ori pe noapte.

Să nu faci nimic fără de sfătuirea mai-marelui tău: nici cuvânt să grăieşti, nici slujbă să faci. Să te smereşti, încât să fii la toţi aşternut picioarelor. Şi, de te vei smeri aşa, niciodată nu te voi înstrăina de la mijlocirea rugăciunilor mele. Iar de vei fi neascultător, potrivnic şi

mândru, nu te voi ajuta mai mult, şi nici în ceasul morţii tale nu voi călători împreună cu tine."

Atunci i se părea lui Ehmalot că era bolnav de friguri, şi nu putea să stea în picioare, ci cădea în brânci înaintea Sfântului şi-i zicea: „Lasă-mă să intru în cetate, să mă vindec!" Iar Sfântul îi zice: „Fără hârtie de bir, cu neputinţă este să intri în cetate. Iar dacă voieşti vindecarea ta, să păzeşti cele trei porunci ale mele în toată viaţa ta. Şi atunci eu îţi voi ajuta în valul ameţelilor acelor gândite furtuni, ce vei întâmpina în viaţa ta. Iar de nu le vei păzi, să ai boala în toată viaţa, până la moarte!

Cuvântul meu cel dintâi este să te supui în toată viaţa ta, şi întinăciune să nu ceri. Să te supui frăţeşte, după rânduiala chinoviilor. A doua este să te păzeşti, să nu intri în Sfântul Altar, ca cel ce eşti necurat, ci în biserică, afară de Altar, să stai, şi să asculţi slujba ta cu evlavie. Şi, după otpust, să ieşi în urma tuturor. Asemenea şi la sfintele icoane, şi la Evanghelie: în urma tuturor să mergi să săruţi. Şi la Anafură, şi la Sfânta Împărtăşire, în urma tuturor să fii.

Al treilea: la supunerea ta, să faci orice îţi va porunci: să nu te împotriveşti, nici să judeci pe cineva când vei vedea că face vreo neorânduială. Ci să socoteşti numai ticăloşenia ta, fiindcă ai scârbit pe Dumnezeu cu răutăţile tale.

Şi aşa să fugi de a judeca şi de cei ce judecă, ca de cei ce sunt molipsiţi de păcat. Că precum cei ce se ating de cei molipsiţi se molipsesc şi ei, aşa şi cei ce se apropie de cei care judecă pe alţii. Când te vei afla la masă străină, orice s-o pune la masă mănâncă şi tu, numai carne să nu mănânci, nici ceva vin să bei în toată viaţa ta. Iar din celelalte mănâncă, întru slava lui Dumnezeu. Numai să-ţi iei aminte de tine, ticăloase, să te afli sub acoperământul ascultării, fiindcă grea iarnă vine, a răzmeriţei. Pentru aceea ia aminte să nu te prăpădeşti desăvârşit, ci să te afli în supunere.

Să strici coliba ta, şi cu acea materie să dregi sterna. Am văzut că ai var mult. Să pui de ajuns şi să o acoperi bine, însă acoperământul să fie mic, să nu poată să şadă om acolo, ca să se amăgească cu năluciri dracilor şi să se prăpădească oamenii. Ci numai sterna să se găsească la acel loc fără de apă, dar nimeni să nu mai locuiască acolo.

Că dacă astăzi şi în chinovii se primejduiesc, cu cât mai vârtos cei singuratici să nu se primejduiască! În ziua de astăzi, singurătatea se

face la toţi întinată şi tulburată. Că cel singuratic singur se tulbură, fără să-l turbure altul. Totdeauna se surpă şi cade în feluri de greşeli: în trândăvire şi în lenevire. Şi se face zăbavnic, singur rânduitor, singur sfătuitor, iubitor de sine, făcător de voia lui, nesupus, şi ce este mai rău, că cade în păreri şi întru alte rele, multe şi nenumărate.

Şi iată că îţi spun cea mai de pe urmă vorbă: dacă mă vei asculta, bine; iar de nu mă vei asculta, din două una are să fie cu tine: ori să fii supus în viaţa ta şi sănătos, sau să fii bolnav, zăcând întru toată viaţa ta. De nu te supui, să se înmulţească boala ta şi să te munceşti, gonit fiind de dracul prin munţi şi locuri neumblate. Iar de te vei supune, să înceteze lovirea bolii tale.

Vezi, de acum înainte, să nu crezi nimănui, nici adormit, nici deştept, nici dacă te va adeveri cineva că ai văzut dumnezeiască vedenie sau că ai auzit dumnezeiesc cuvânt. Pentru că aceasta care s-a făcut la tine este dumnezeiască iconomie, spre folosul multora, pentru viitoarea urgie a răzmeriţei ce va să vie în lume pentru păcatele oamenilor. Ţi-am zis să nu crezi, orice ţi se va arăta, pentru că diavolul împodobeşte curse asupra ta cu cumplită otravă. Pentru aceea, de acum înainte ia aminte, că eu rămân în cetatea aceasta şi n-o să mai vorbim încă. Du-te şi supune-te, ca să găseşti hârtia de bir, şi atunci intră şi tu în cetatea aceasta."

Acestea zicând Sfântul, a intrat în cetate şi s-a încuiat poarta. Iar Ehmalot, rămânând afară, se gândea care drum să apuce. Şi apucând drumul care ducea spre Baraclia, îndată s-a deşteptat şi şi-a venit întru sine, dar gura i-a rămas încleştată toată ziua aceea, şi aproape de seară l-a găsit boala ca vreun ceas, şi atunci se clătea[1] şi-şi întorcea ochii puţintel. Iar după apusul soarelui şi-a venit întru sine, a deschis gura şi a mâncat şi a băut, şi a spus toate cele de sus.

Şi boala aceasta i-a urmat 40 de zile. Şi când a ajuns pe la 36 până la 38 de zile, i se înmulţea patima de câte trei ori pe zi şi de trei ori pe noapte. Iar la 39, dimineaţa, spre ziuă, în vis, s-a văzut că era închis în temniţă, pentru hârtia de bir, şi legat cu frânghii. Acolo se vedea că erau şi alţii puşi în fiare, care dojeneau pe Ehmalot, zicându-i: „Bine, noi ca noi. Dar tu, călugăr fiind, cum te-ai pus aici în temniţă cu noi? Că noi încai[2] suntem lumeni, învăluindu-ne cu mul-

[1] Se mişca uşor dintr-o parte în alta.
[2] Barem, cel puţin.

te tulburări şi întâlniri. Iar tu, la linişte fiind, ai pierdut hârtia de bir, şi cum să păzim noi?"

Acestea zicând ei, temnicerul a dezlegat legăturile lui Ehmalot, şi el îi zice să-l scoată afară din temniţă. Iar temnicerul i-a zis: „Nu o să ieşi precum ai intrat, ci întâi o să fii bătut şi apoi să ieşi. Iar de vei mai veni şi a doua oară aici, o să porţi şi fiare, şi nu vei mai ieşi de aici."

Atunci au adus şi pe alt osândit şi l-au legat cu acea frânghie unde fusese el legat. Iar el a rămas în temniţă dezlegat şi se gândea cum o să rabde bătăile. Şi îndată s-a deşteptat şi a văzut că gura lui era deschisă şi slobodă a vorbi şi a mânca.

CAP 69

Pentru prinderea de către tâlharii draci

Iar în ziua a 40-a, în miezul nopţii, adormind Ehmalot şi ameţindu-se, a căzut jos din pat. Şi întunecându-i-se ochii de ameţeală, a văzut vedenie: i se părea că este gol, şi umbla încoace şi încolo prin munţi şi prin prăpăstii. Şi l-au găsit nişte tâlhari nebuni şi răi, rotunzi şi scurţi (care erau draci), şi l-au robit. Care erau la vedere sălbatici ca fiarele, şi pe cât erau de scurţi, atâta le era şi lăţimea, şi aceia îl trăgeau să-l omoare. Iar la drum i-a întâmpinat un tânăr frumos (acesta era sfântul înger, păzitorul sufletului lui). Şi dracii, cum l-au văzut, s-au întors înapoi. Iar tânărul a intrat într-o cetate mare şi frumoasă şi a zăbovit puţintel în lăuntru, şi pe urmă a ieşit afară. Şi zice către tâlharii aceia: „Lăsaţi pe omul acesta şi vă duceţi unde voiţi!"

Iar ei i-au răspuns: „Cum să-l lăsăm? Că este al nostru." Le zice tânărul: „Numai cu vicleşug l-aţi amăgit de s-a făcut al vostru." Iar ei au zis: „De voia lui a venit la noi, fără să-l căutăm. Ce vinovaţi suntem noi?" Tânărul iarăşi le-a zis: „Vă zic, lăsaţi pe omul acesta!" Ei împotrivă au zis: „Ca să-l lăsăm pe dânsul este cu neputinţă. Dar să-l punem la cumpăna dreptăţii, şi orice va arăta cumpăna, aceea să fie!"

Şi numaidecât a stat deasupra capului lui Ehmalot cumpăna dreptăţii. Şi au pus dracii în partea stângă a cumpenei hârtii scrise, atât încât nu le încăpea. Iar tânărul a scos din sân un lucru nou ca

o nucă, care era al doilea botez, adică Sfânta şi Marea Schimă îngerească. Şi numaidecât s-a îngreuiat partea cea dreaptă a cumpenei până la pământ. Şi văzând tâlharii că tânărul a pus nuca, s-au dat în lături de la cumpănă şi numai exarhul[1] a rămas, împreună cu alţi şapte, ca cei ce erau mai îndrăzneţi la răutate, şi sta aproape de Ehmalot, şi el sta în mijlocul cumpenei, cutremurat.

Şi dracii iar au adus şi alte hârtii înfăşurate, şi au pus în partea stângă, dar deloc nu s-a mişcat partea cea dreaptă. Atunci cei şapte draci s-au deznădăjduit şi vroiau să-l lase şi să fugă. Iar exarhul lor striga: „Mă lăsaţi şi fugiţi? Nu-mi ajutaţi? Că mă primejduesc şi mi-l ia! Şi se duc în zadar atâtea osteneli ale noastre!"

Acestea zicând, s-a arătat un drac şi a adus o hârtie în care era scrisă lepădarea lui de Hristos, când vroia să se turcească, scrisă de însăşi mâna lui. Aceasta, cum au pus-o în cumpănă, îndată s-a ridicat partea cea dreaptă şi s-a îngreunat cea de-a stânga. Atunci dracii, văzând, s-au bucurat şi au luat îndrăzneală, şi s-au apropiat toţi cu chiote şi tulburare mare, crezând că o să-l ia, şi de bucurie sărutau hârtia aceea. Atunci tânărul le-a zis: „Daţi-mi hârtia aceasta ca să aduc în lăuntru!" Iar dracii au răspuns: „Cum să ţi-o dăm, dacă dreptatea hotărăşte? Tu vrei să ne nedreptăţeşti?" Şi iarăşi le-a zis tânărul: „Daţi-mi-o să o duc în lăuntru. Iar de nu vreţi să mi-o daţi, mă duc în lăuntru şi spun pricina." Exarhul îi răspunde: „Du-te unde vrei." Şi s-au pornit spre Ehmalot ca să îl ia. Atunci tânărul se făcu că se duce în lăuntru. Şi temându-se exarhul, a zis tânărului: „Vino! Vino să ţi-l dau!" Şi întorcându-se tânărul, a venit. Şi iarăşi a început exarhul să-i zică: „Dacă judeci drept, pentru ce asupreşti dreptatea?"

Îi zice tânărul: „Nu ţi s-a dat ţie să cercetezi şi să răspunzi, ci mie mi s-a dat stăpânirea." Iarăşi zice exarhul: „Nu ţi-l dau. Du-te unde vrei. Dreptul meu îl cer." Şi auzind tânărul acestea, îi zice: „Vezi că am stăpânire să te osândesc întru înfricoşatul foc al sodomitenilor, că tu i-ai pricinuit lui această urâciune!" Şi aceasta zicând, a plecat să se ducă în lăuntru. Iar dracul, temându-se de acea osândă, striga zicând: „Vino, vino, luaţi-l voi, nedrepţilor răpitori, voi care vă numiţi drepţi şi sfinţi!" Atunci tânărul, cunoscând că o să ia înscrisul

[1] Comandantul.

de la dânşii, s-a întors către ei, însă ei n-au lăsat până să se apropie, ci de departe i l-au aruncat.

Atunci, dacă a luat în mâini tânărul înscrisul lepădării cel scris cu mâna lui Ehmalot, zice către draci: „Să lăsaţi omul!" Iar exarhul, auzind aceasta, s-a mâniat şi a zis către tânăr: „Nu-ţi ajunge că ai luat hârtia, încă ceri şi pe om? Au la tine a rămas să faci ce vei vrea?" A răspuns tânărul: „Eu vă zic să lăsaţi pe om."

Iar Ehmalot sta cutremurat şi de tot fără de glas, şi, cuprins de mare frică, tremura ca peştele când îl scoate afară din apă.

CAP 70

Ehmalot vede păcatele în chip de fiare sălbatice

Atunci Ehmalot, în frica aceea fiind, nu vedea alta, fără numai păcatele lui, care îi stau înainte ca nişte fiare sălbatice, şi zbiera fiecare cu glasul său, şi căutau să-l rupă. Adică furtişagul, orice ar fi furat, până la cel mai mic lucru, sta ca un şarpe mare, pornindu-se asupra lui. Răutatea minciunii era ca ariciul strigând. Zavistia era ca şobolanul. Curvia, ca şi câinele lătrând. Răutatea sodomiei era ca aspida otrăvită, scoţând foc. Răutatea malahiei era ca forfecarul cel cu 40 de picioare, galben. Pomenirea de rău, ca pisica sălbatică. Trândăvia, ca broasca. Iar răutatea judecăţii şi a osândirii, ca ogarul (câine vânător), şi în gura lui ţinea o bucată de carne de om. Vicleşugul, ca vulpea. Neascultarea, ca şarpele otrăvit. Lenevirea şi negrija mântuirii, ca şi capra cea mare cu coarne. Lăcomia de pântece, ca porcul cel sălbatic. Şi slava deşartă, ca şi cămila.

Acestea văzându-le înaintea lui, tremura de frică, că toate aceste fapte rele strigau înaintea lui şi-i spuneau anume când le-a făcut, şi unde le-a făcut pe fiecare păcat. Şi întru adevăr toate le ţinea minte, şi vreun bine nu ţinea minte, nici a văzut înaintea lui. Atunci nici la vreun lucru pământesc nu-şi punea mintea, ci numai la păcatele lui. Şi aştepta să-l despartă de la cumpănă şi să-l răpească dracii. Acestea văzându-le şi socotindu-le, tremura de frică, şi cugeta, şi privea la draci. „Acum duceţi-vă, că destul este cât aţi locuit într-însul. Schimbaţi acum locuinţa!" Iar ei împotrivă răspundeau şi ziceau: „Aiurea nu ne ducem, că aici este treaba noastră!" Şi iarăşi le zicea

tânărul: „Duceţi-vă acolo unde sunt învistierirea, grija şi tulburarea!" Iar ei au răspuns: „Acolo sunt alţii şi biruiesc, iar noi aici să ne biruim? Ce este această asuprire?" Şi cei şapte draci fugind, a rămas numai exarhul aproape de Ehmalot, care striga: „O, silă! Cum am rămas singur? O, sfiicioşilor şi neîmbărbătaţilor! De ce v-aţi temut şi v-aţi dat la o parte, lăsându-mă singur aici? Eu v-am ajutat în toate zilele, şi voi nu-mi ajutaţi acum să-l dobândim? Numai acest nedrept cum voieşte el face? Însă eu nu-l las să facă ce o vrea el." Acestea zicând, s-a întors către acel tânăr şi-i zice: „Ce socoteşti? Acolo unde vrei să mergi, ce vrei, fă." Iar tânărul îi zice: „Eu ţi-am zis să laşi pe om, şi voi vă tot împotriviţi? Am stăpânire să vă osândesc în focul cel veşnic al sodomitenilor, cel mai din afară." Şi a plecat să se ducă în lăuntru în cetate. Iar dracul, cum a auzit că i-a înfricoşat cu focul sodomitenilor, de care se tem şi dracii foarte mult, că numai ei ştiu cumplita şi înfricoşata aceea ardere, s-a temut prea mult şi s-a turburat, încât îi da brânci lui Ehmalot să se ducă spre cel tânăr, către care zicea: „Vino, vino de ia-l pe acesta şi nu ne înfricoşa cu focul sodomitenilor!"

Atunci tânărul se făcea că nu vine, iar dracii mai mult s-au temut, ca să nu-i osândească în focul cel veşnic al sodomitenilor. Au zis către Ehmalot: „Du-te!" Iar către tânăr: „Vino, vino, ia-l şi să nu ne urgiseşti întru acel foc!" Şi văzând tânărul cum că au slobozit pe Ehmalot, s-a întors înapoi. Ci nu însă ca întâi, ci cu căutătură înfricoşată şi îngrozitoare, şi atât înarmat, încât dracii, văzându-l, degrabă au lăsat pe Ehmalot şi au strâns cumpăna şi hârtiile cu păcatele, şi au dat brânci lui Ehmalot, zicându-i: „Du-te, du-te, nebunule şi pricinuitorule de sminteală omule, mincinosule şi necuratule!" Şi lătrând ca şi câinii, ziceau către tânăr: „Luaţi pe cel nedrept, voi, care vă lăudaţi că sunteţi drepţi! Luaţi pe cel necurat, voi, care vă lăudaţi că sunteţi curaţi! Luaţi pe mincinos, voi, care vă lăudaţi că sunteţi adevăraţi!" Îi zice tânărul: „Nu lătra ca un câine, urâciune!" Şi a tras puţin sabia din teacă asupra lor. Şi îndată toţi dracii s-au făcut nevăzuţi. Şi au rămas numai Ehmalot cu tânărul, şi i-a arătat înscrisul lui, zicând: „Acesta este înscrisul cel scris cu mâna ta?" Iar el a zis: „Acesta este, îl cunosc!" Şi a întins mâna să-l ia. Iar tânărul i-a zis: „Nu ţi-l dau până nu-l voi duce în lăuntru să-l vadă!"

Şi a intrat tânărul în cetate şi a zăbovit puţintel în lăuntru. Pe urmă a ieşit afară şi a zis lui Ehmalot: „Să rămână hârtia lepădării tale la mine până în ceasul morţii tale!" Şi îi zice cu asprime: „Ai văzut ce ai pătimit? Ia aminte, ticăloase, cu de-amănuntul, fiindcă mare primejdie are să te întâmpine în ceasul morţii tale. Numai luarea-aminte a ta să fie cu trezvie şi să nu te robeşti iarăşi de aceştia, că pe urmă nu este cine să te izbăvească. Şi du-te în calea păcii!"

Acestea zicând îngerul, a intrat în cetatea aceea şi a încuiat uşa. Iar Ehmalot a rămas singur şi i s-au arătat două drumuri înaintea lui: al vieţii şi al morţii. Şi unul era cu suişuri, iar celălalt cu pogorâşuri spre pierzare. Iar el a apucat pe cel cu pogorâş. (Şi aceasta însemna că o să iasă din munte afară, fără să facă ascultare Sfântului, ca să scrie cuvintele Sfântului şi să le dea altora, câte i-a zis.) Şi pogorându-se, mult s-a ostenit şi nu sporea. Căci când se pogora, în loc să se îndrepteze drumul, spre mai rău mergea. Şi aşa, silit fiind de greutatea drumului, s-a întors înapoi şi a apucat drumul cel cu suiş. Şi pe acela încă ostenindu-se mult, a găsit drumul cel drept. Şi, ostenit fiind, a şezut pe o piatră să se odihnească, şi tuşind, i s-a părut că a sărit sânge din nasul lui, şi şi-a venit întru sineşi şi a văzut că era gol.

Şi ieşind din nasul lui sânge ca veninul verde, s-a plinit zicerea Sfântului: „Dacă după 40 de zile îţi va ieşi sânge din nas, să dai slavă lui Dumnezeu, că s-a auzit rugăciunea ta!" Însă nu sânge, ci venin verde a curs, şi aceasta s-a făcut cu iconomie, ca să nu bănuiască cineva că s-a lovit singur şi i-a curs sânge.

CAP 71

Întoarcerea lui Ehmalot din lume

După ce s-a făcut sănătos, Ehmalot a lăsat coliba şi a plecat la Lavra, ca să se ducă din munte. Iar trecând Lavra, s-a dus spre Caracalu, având cu sine şi puţine cuvinte ale Sfântului scrise. Însă popa Gherasim, neştiind că a poruncit Sfântul Nil ca să şadă împreună cu Ehmalot şi să scrie toate cuvintele pe care i le-a poruncit, a ieşit din munte afară, din pricina celui mai sus zis tânăr. Că, după moartea stareţului lui celui dintâi, a rămas diadoh în locul stareţului unul dintre dânşii, care era mai înainte în călugărie, după regula schite-

ilor. Şi acela, primind pe cel tânăr, căuta să gonească pe popa Gherasim, precum s-a şi făcut.

Pentru aceea Ehmalot se mutase la altă parte. De atunci Sfântul Nil nu i s-a mai arătat, nici i-a mai vorbit. De aceea şi popa Gherasim s-a dus la lume singur deosebi, dar au întâmpinat multe potrivnice amândoi, încât au fost siliți de s-au întors înapoi iarăşi în munte. Şi au şezut împreună amândoi un an de zile, şi au scris toate cîte am zis până aici şi câte o să zicem înainte, precum Ehmalot singur spunea, zicând aşa:

„Când m-am întors din lume pentru pricina ispitelor ce am întâmpinat din neascultarea mea cea către Sfântul, că n-am scris cuvintele lui după cum mi-a poruncit, m-am dus în Schitul Cavsocalivia, şi nu m-au primit părinții, pentru pricinile pe care le aveau asupra mea. Şi dacă nu m-au primit, am plecat şi am trecut pe la Lavra, şi mergând către podul lui Vigla, văd că vine după mine Dionisie, şi heretisindu-mă, mă întreabă unde mă duc. Şi eu i-am zis: la Caracalu mă duc. El m-a întrebat de ce nu am şezut în Lavra. Eu i-am zis: nu pot să rămân acolo, pentru porunca Sfântului. El iarăşi m-a întrebat unde am dormit astă noapte. Şi i-am zis: la grădină. Deci mi-a spus şi el: «Şi eu mă duc la Caracalu, însă mă grăbesc, ca să mă întorc înapoi.»

Şi eu l-am rugat să spună egumenului să mă primească în chinovia lor, şi s-a făgăduit că va spune. Şi eu, rămânând singur, mergând pe drum şi pogorând spre Vigla, unde mult m-am strâmtorat şi m-am întristat, am blestemat şi mi-am hulit viața mea, ticălosul, zicând întru sine: ce sunt aceste necazuri pe care le pătimesc? Şi atât m-a învârtoşat satana, încât, de aş fi avut funie, m-aş fi spânzurat, ticălosul, întru desăvârşită bucurie a diavolului. Şi aşa, necăjit, urcam la deal către Agheasma Sfântului Athanasie. Şi această traistă a mea atât se îngreuiase din lucrarea satanei, încât mă ostenisem prea mult. Şi m-am deznădăjduit, zicând: cum am să-mi petrec rămăşița vieții mele, ticălosul?

Şi aşa tulburându-mă, am ajuns la chioşc la Agheasmă. Şi atâta întunecându-mă din tulburarea gândului meu, nici cruce nu mi-am făcut la icoana Sfântului Athanasie. Şi din multele păcate ale hulirii m-am deznădăjduit, şi am scos sfoara traistei mele, şi o am petrecut pe deasupra grinzii chioşcului, şi i-am făcut laț ca să mă spânzur, ticălosul! Şi luând-o în mâini ca să o pun de gât, îndată m-a ajuns

ajutorul Sfântului Nil, părintelui meu, că am auzit glas zicând: «Iată Ehmalot, vedeți pe Ehmalot!» Şi întorcându-mă către glas, văd pe Macarie chidonianul[1], pe Paisie Mitileanul şi alt călugăr mic necunoscut, care veneau dinspre Provata. Şi cum s-au apropiat de Biserica Sfântului Athanasie, şi-au făcut cruce. Şi unul dintre dânşii, Paisie, a cântat troparul Sfântului: «De viața ta cea în trup...», iar Macarie a zis condacul: «Jugul lui Hristos...» Şi cel necunoscut a făcut Otpustul: «Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noştri, Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte pe robii Tăi! Amin!» Şi pe urmă au şezut.

Atunci mă întreabă Paisie: «Când ai venit în Sfântul Munte? Şi unde ai fost afară? Şi acum unde te duci?» Şi eu, de mult plâns fiind cuprins, nu puteam să le răspund. Îmi zice Paisie: «Ce ai de plângi? Spune, a zis Macarie, spune, ce este pricina scârbei tale?» Şi eu le-am povestit câte mi s-au întâmplat în călătoria mării şi pe uscat, şi cum că, dacă am venit aici, nu mă primesc în schit. Şi-mi zice Paisie: «Aceasta este scârba ta? Liniştește-te, că te vei împăciui, numai să pui început bun, fiindcă cavsocaliviții te-au văzut fără de nici o nădejde şi s-au tulburat. Însă nu te duce nicăieri, că iată, noi ne ducem la Cavsocalivi, fiindcă am dat casa lui Macarie, şi să ia sfârşit pricina. De acolo mergem la Careia[2]. Să vii şi tu acolo, să facem oarece.» Atunci a întrebat şi cel necunoscut de ce nu-l vor cavsocaliviții. Ce le-a făcut? Răspuns-au ceilalți: «Nu le-a făcut nimic, fără numai că este sărac şi neputincios la trup, cu totul fără de bani şi necărturar. Pentru aceea nu-l primesc.»

Zice Paisie: «Mâine, când le-o veni a treia bătaie, atunci or să cunoască ce este judecata lui Dumnezeu.» A zis şi Macarie: «Au puține de acele bătăi ne-au venit până acum? Şi puține răni am primit? Dar noi tot la aceleaşi răutăți rămânem, şi, în loc să arătăm pocăință, noi înmulțim răutățile, adică: a judeca, a osândi şi urâciunea.» Zice Paisie: «Nebăgarea de seamă atrage urgia lui Dumnezeu spre fiii neascultării.»

Zice şi cel necunoscut: «Noi, cum ne-am făcut astăzi, suntem ca vai de noi! Că ne-am întunecat şi ne-am cufundat întru adâncul pierzării, şi nu cunoaştem care este dulce şi care este amar, şi ni se pare mai bună calea pierzării decât calea mântuirii.

[1] Locuitor din insula Creta.
[2] Capitala Sfântului Munte.

Viaţa noastră era să ne fie dulce, dar pentru îndărătnicia noastră pătimim acestea. Se află astăzi muntele acesta în mare primejdie, din nebăgarea de seamă şi neîndreptarea minţii noastre. Iar Dumnezeu aşteaptă întoarcerea şi îndreptarea noastră ca pe a ninivitenilor. Şi, de nu se vor pocăi cei din muntele acesta, or să plângă pietrele şi copacii muntelui acestuia.»

A zis Macarie: «Cu cuviinţă este să ne silim, să nu vină lucrul până acolo. Că de va ajunge la starea aceasta, ce folos este?» Iar Paisie a zis: «Acestea pe care le-ai spus bine este să nu ajungă până acolo. Însă neîndreptarea noastră o să ne aducă la această stare. Nu ai auzit pentru încuviinţata mănăstire a neadormiţilor şi de alte lăudate chinovii, care desăvârşit s-au prăpădit?» A zis şi cel necunoscut: «Ce ziceţi? Să ştiţi cu adevărat că, de se va pocăi muntele acesta, Dumnezeu are să-l slăvească cu Darul şi cu lumina pravoslaviei, când se vor izbăvi creştinii din robia agarenilor. Iar de nu se vor pocăi, o să fie îmbrăcămintea lor de rogojină şi cingătoarea lor de curpeni[1].» Atunci a zis şi Ehmalot: «Dacă o fi să fie acestea aşa cum ziceţi, de ce m-a trimis Sfântul Nil aici?» I-a răspuns Paisie şi i-a zis: «Ascultă! Nici Sfântul Nil, nici altcineva nu este vinovat la venirea ta aici, fără numai că ai lăsat cuvintele Sfântului neisprăvite, pentru aceea te-a trimis înapoi, ca să le isprăveşti. Şi până când le vei isprăvi, ia aminte să nu dezlegi nimic, fără numai sâmbetele, duminicile şi sărbătorile, untdelemn; iar în celelalte zile linte. Să nu îndrăzneşti să mănânci în viaţa ta fasole, bob şi năut, şi să te sileşti să isprăveşti cuvintele Sfântului cele ce lipsesc.

Auzim că cârteşti asupra Sfântului, cum că te-am întors înapoi. Însă când vei isprăvi cele rămase, atunci du-te ori în patria ta, ori unde vei voi. Dar fără să le isprăveşti nu eşti iertat să te duci nicăieri de la noi trei, care te canonisim acum.» Atunci Ehmalot, auzind acelea, a zis: «Cum să le ţin eu minte de atâta vreme de când mi le-a zis, ca să le scriu?» Şi zice Paisie: «Eu o să-ţi dau aducerile aminte să vină una câte una în pomenirea ta, că începutul este: *Cine este acesta carele vine?* Iar sfârşitul o să-l pui: *Precum magnetul trage pe fier, aşa şi Născătoarea de Dumnezeu ţine muntele acesta.* Până aici să pui sfârşitul.

[1] Tulpina unor plante târâtoare ca dovleacul, pepenele etc.

Te văd că te stăpâneşti de mânie drăcească, a cumplitei huliri, şi de necurata şi spurcata poftă, şi te-ai prefăcut într-un vas necurat, că te-ai stăpânit de aceste urâte două patimi până acum. Însă de acum să fii nevinovat de acestea. Ia aminte cu scumpătate şi la aceasta: să nu primeşti de acum înainte vreo vedenie a noastră sau a Sfântului Nil, că te va înşela satana!» Atunci a întrebat Ehmalot: «Cine sunteţi voi, ca să ştiu?» Paisie i-a răspuns: «Cine suntem noi, nu este de nevoie să ştii. Numai aceasta care îţi zicem fă-o.

De acum să păzeşti învăţăturile Sfântului Nil, că altă dată n-o să ne mai întâlnim, nici văzut ca acum, nici în visul tău. Şi de nu vei păzi poruncile Sfântului, nici în ceasul morţii tale n-o să venim spre ajutorul tău. Iar de le vei păzi acestea toate, precum te-a învăţat Sfântul, o să venim împreună la răsuflarea ta cea mai de pe urmă a morţii tale. Iar de nu vei păzi, noi suntem nevinovaţi de păcatul tău, pentru neascultarea şi nesupunerea ta. (Aici se înţelege că Sfântul Nil nu era cu aceşti trei arătaţi, precum mai înainte a spus lui Ehmalot, că nu o să-l mai vadă altă dată.)

Şi iarăşi îi zice Paisie: oriunde te vei duce, să te supui la un preot şi să te sfătuieşti la faptele cele bune, şi fără de sfatul lui nimic să nu faci, şi fără de rucodelie nici într-o zi să nu rămâi, nici să şezi fără de lucru. Şi să lucrezi împreună cu rucodelia şi rugăciunea. Rucodelia să o dai voios şi mai ieftin, şi nu cu câştig mult.

Hrana ta şi îmbrăcămintea să fie tot sărăcăcioase. Vin desăvârşit să nu bei. De femei şi de cei fără de barbă depărtează-te ca de şarpe şi nu umbla nestatornic, ci şezi într-un loc, şi nu supăra pe cineva pentru hrana vieţii tale. Că s-a făgăduit Sfântul ca să aibă grija ta. Să te păzeşti să nu cumperi rucodelie, cruci şi engolpioane, ca să dai pe la prietenii şi rudeniile tale, pentru prieteşuguri viclene. Depărtează-te de la această fărădelege. Oriunde vei fi, să nu te amăgeşti cu pricinile locului: să nu vorbeşti întru ascuns cu cineva, ci să faci toate cele bune pentru mântuirea sufletului tău. Nu judeca pe nimeni, ca să nu faci şi tu cele asemenea. Şi cuvintele Sfântului să nu le amesteci, ca pe cele dintâi, ci să fie curate cele de acum înainte.

Că scopul Sfântului este să vă aducă la cunoştinţă, că aţi rătăcit desăvârşit. Şi cei mai mulţi dintre oameni nu ştiu ce sunt judecăţile lui Dumnezeu.»

Atunci a zis Ehmalot: «Oare şi din acestea care scriu trebuie să aleg ceva?» Cel necunoscut a răspuns: «Nu. Ci să le pui de rând.» El iar a zis: «De unde să le ţin minte pe acestea, ca să le scriu pe rând?» Atunci i-a dat trei conuri de chiparis[1], zicându-i: «Mănânci acestea ca să se depărteze dracii cei necuraţi şi ai hulirii de la tine şi să-ţi aduci aminte de cuvintele Sfântului, unul câte unul, fără de uitare, până le vei scrie pe toate deplin. Dar să le scrii cu cuvinte simple, ca să le înţeleagă toţi. Şi când le vei isprăvi, du-te unde vrei, numai că să faci cu sfătuire lucrurile, şi gândurile minţii tale să le mărturiseşti, ca să ai rugăciunile părinţilor, şi Maica Domnului să-ţi îndrepteze picioarele tale pe calea păcii.»

Iar eu (zice Ehmalot) am luat conurile cele de chiparis din mâna lui Paisie, care la privire se vedeau aşa: la gust cel dintâi era sălciu, iar cel de-al doilea avea gustul ca smochina, şi al treilea era amar ca pelinul. Şi îndată cum le-am mâncat am tuşit, şi mi s-a tulburat inima, şi a început a-mi ieşi din gură, din nas, din urechi şi din ochi sânge negru, şi am zis către dânşii: bună este aceasta acum, care mi-aţi făcut? Şi s-a apropiat cel necunoscut, şi cum m-a văzut, m-a lovit în spate şi îndată s-a schimbat sângele şi a curs roşu. Iar Macarie mi-a zis: «Du-te de te spală!» Şi eu m-am dus la Agheasmă şi m-am spălat, şi m-am uşurat mult. Şi întorcându-mă, nu am mai văzut pe nimeni. Şi am plecat în drumul meu spre Caracalu. După aceasta am găsit o chilie liniştită, şi şezând într-însa, am scris şi celelalte cuvinte ale Sfântului, după cum mi-a poruncit".

Acestea sunt pe rând, precum urmează:

CAP 72

Cuvintele Sfântului pe rând

Întrebare:

– Care sunt monahii vremii de acum?

– Cine este acesta care vine? Adică cine sunt monahii din veacul acesta de acum, care s-au arătat în Sfântul Muntele acesta al Athonului?

[1]Sau chiparos – arbore răşinos conifer cu frunze persistente şi cu lemnul rezistent şi parfumat; din gr. *kiparissi*.

Răspuns:

Aceştia sunt cei de seara de la Vecernie, care lucrează stricăcioasă cale a vieţii monahiceşti. Adică cei de la al optulea veac, monahii cei de pe urmă, care strică roadele vieţuirii monahiceşti. Că veacul deşartei vieţuiri şi rânduiala monahiceştii aşezări se despart în trei: în dimineaţă, amiază-zi şi seara. Că cei de dimineaţă se aseamănă cu flacăra. Cei de amiază-zi, cu cărbunii cei aprinşi. Iar cei de seara se aseamănă cu spuza cea amestecată cu cenuşă, care rămâne de la cărbunii cei aprinşi.

Şi iarăşi: cei de dimineaţă se aseamănă cu A: întâia literă. Şi cei de amiază-zi cu M şi cu N. Iar cei de seara, cu F şi H. Şi cei de la sfârşit, cu psi: ψ şi omega: ω. Că părinţii cei vechi, în anii marelui Constantin, precum Antonie, Pahomie, Pavel Tebeul şi Petru Athonitul ţineau flacăra credinţei, fiind desăvârşiţi în fapte bune. Şi se asemănau cu alfa şi vita, adică cu: A şi V.

Iar după dânşii, în anii împăraţilor Iustinian şi Eraclie, cei din chinovii, precum Eftimie, Savva, Theodosie şi alţii, se asemănau cu cei de amiază-zi, ţiind fierbinţeala jăraticului. Şi cei de seara, ai vremii de acum, ţin spuza cea rămasă din jăratic.

Că cei de amiază-zi se aseamănă cu M şi N, iar cei de seara ai vremii de acum cu F şi H.

Vă întreb, părinţilor, pe toţi, ieromonahi şi monahi: când se va stinge şi fierbinţeala spuzei cea amestecată cu cenuşă, atunci ce o să fie la cenuşa aceea? Fiindcă în fierbinţeala cenuşei vă aflaţi astăzi şi vă nevoiţi ca să o răciţi desăvârşit cu lenevirea şi cu defăimarea vieţii monahiceşti. Vai de cei de seara monahi ai vremii de acum! Şi vai de toţi creştinii ai jăraticului iadului! Vai de ai credinţei creştineşti! Vai şi amar, în cele mai de pe urmă vremi ai vremii lui psi şi omega, care or să aibă necazul necazurilor! Şi în vremea serii, adică cele mai de pe urmă ale lui Antihrist.

Cine este acesta care vine? Aceştia sunt monahii cei de seara, ai vremii de acum, lucrători ai vieţii monahiceşti cu lenevire şi cu defăimare. Iar după aceştia o să vină şi sfârşitul agarenilor cei mai depre urmă, ai iernii celei mari, că atunci o să fie mare scârbă şi strâmtoare în lume. Şi o să se adune aceia, puţină fierbinţeală din cenuşă, care au mai rămas.

Şi atunci o să se facă o adunare (sobor) ca să şadă pe douăsprezece scaune. Adică după pierzarea agarenilor o să se facă al optulea sobor, şi acesta o să aleagă fierbinţeala din cenuşa cea rece, adică pe cei cu evlavie şi nevoitori o să-i aibă la mare cinste. Iar răceala, adică pe cei fără de evlavie şi defăimători ai vieţii monahiceşti, o să-i arunce în loc netrebnic.

Cine este acesta care vine? Acesta este cel din vremea de acum, adică călugării cei de îndeseară[1] de la sfârşit. Vai şi amar! Şi iar vai! Că o să semene satana zâzanii în lăuntrul vieţii monahiceşti şi or să se facă nesimţitori. Că deşi acum toţi au scăzut din petrecerea monahiceştii vieţuiri, însă cei înseraţi, după vremea de acum, atâta or să scadă din calea cea dreaptă a mântuirii şi or să se dea în calea pierzării, încât să nu se mai simtă desăvârşit ce este viaţa monahicească, nici ce e lucrarea ei, şi or să aibă diadoh pe Mamona monahii cei nesimţitori şi prăpădiţi sufleteşte şi trupeşte.

Bucurie şi veselie mare or să fie la cei ce lucrează faptele cele bune fără de cârtire şi cu mulţumire. Iar vai de cei defăimători şi încurcaţi cu grija multor cuprinsuri şi cu tulburarea averilor celor trupeşti, a mâncărurilor de multe feluri şi a hainelor! Iar armele monahiceştii vieţuiri sunt acestea: neîngrijirea, neagoniseala, blândeţea, bunătatea, întreaga înţelepciune şi smerenia. Şi fericiţi care lucrează acestea!

Fiindcă cei defăimători se întunecă cu întunericul deşertăciunii, şi întru întuneric umblă, şi nu pot să vadă lumina cea adevărată a pocăinţei, care străluceşte în lume, cu mila Iubitorului de oameni Dumnezeu.

Pentru că, deşi s-au deosebit de lumenii din lume, dar ei se îndeletnicesc mai mult decât lumenii la cele deşarte. Vai de dânşii şi de cei ce lucrează faptele cele rele şi nu se pocăiesc! Ci din lucrarea drăcească pricinuiesc şi zic: aceasta nu este nimic, şi alta asemenea, şi cealaltă mai asemenea. Şi câte puţin vin la cea desăvârşită[2] întunecare. Şi de acolo cad în slava deşartă, a întâmpinării, după obiceiul veacului acestuia, şi se îndeletnicesc numai la lucrurile cele nefolositoare, adică la sădirea viilor şi a măslinilor, la înmulţirea stu-

[1] De la apusul monahismului.
[2] Deplină.

pilor, şi la zidirea arsanalelor[1], şi la facerea mrejelor, şi la zidirea caselor cu două şi cu trei rânduri, şi alte nefolositoare lucruri.

O, ticăloşilor monahi! Pentru cine vă osteniţi atât? Vă nevoiţi pentru trupul acesta, care mai pe urmă o să fie mâncare viermilor, iar pentru sufletul cel fără de moarte nici o grijă nu aveţi.

O, de împietrirea şi nesimţirea voastră! Din afară vă arătaţi ca oile, iar pe dinlăuntru sunteţi lupi răpitori. Vă îmbrăcaţi cu haine bune, şi vă împodobiţi capul şi barba, şi arătaţi sfinţenie făţarnică, dar la înfricoşatul judeţ cel nefăţarnic cumplit o să fiţi mustraţi de ştiinţa voastră. Şi atunci o să cunoaşteţi că sunteţi osândiţi şi vinovaţi pentru faptele ce aţi făcut. Că după mustrarea ştiinţei cea de acum, de aici, cu adevărat o să vă osândiţi acolo fără cuvânt de îndreptare de la Dreptul Judecător, în Ziua Judecăţii celei nemitarnice. O, înfricoşat lucru!!!

Cei ce nu cunosc făţărnicia voastră vă laudă şi vă numesc sfinţi, purtători de semne şi purtători de Dumnezeu. Iar după adevăr sunteţi lupi îmbrăcaţi în piei de oi şi şerpi purtători de moarte. Ca să cadă cineva în păcat, nu este de mirare că a căzut. Iar să rămână într-însul şi să nu se pocăiască, acesta este păcat nepocăit şi mare şi neiertat. Mai vârtos că vă strigă Biserica neîncetat, ca şi cu o trâmbiţă, pentru mântuirea păcătoşilor, că Dumnezeu aşa voieşte, ca toţi să se mântuiască şi întru cunoştinţa adevărului să vină. Dar însă şi oamenii trebuie să se silească la cele bune, şi atunci Dumnezeu este gata să le ajute pentru mântuirea lor. Când se vor mărturisi cu amănuntul, pentru toate, cuprinzător, cu duh zdrobit şi cu inimă înfrântă şi smerită, atunci Dumnezeu îi va curăţi şi îi va aşeza nepăcătoşi, fără numai de aici înainte să nu mai păcătuiască.

Căci cuvântul ascultării izbăveşte pe om de toată primejdia şi înconjurarea. Că cel ce voieşte să se mântuiască se cuvine să-şi urască pântecele său, şi să-l strâmtoreze cu postul, şi să urască şi materia lumii. Cel ce voieşte fecioria să fugă de vorba deşartă şi de a judeca. Că fiecare cuvânt deşert aduce stricăciune sufletului şi osândă.

Viaţă veselitoare este sufletul defăimat, iar rea pătimire şi aspră viaţă este când este sufletul veselitor. Nedreptatea urâciune este la

[1] Mic port sau debarcader de care dispun mănăstirile şi schiturile athonite, cu chilii, magazii şi chei de ancorare pentru vasele de mic tonaj.

Dumnezeu. Asemenea şi iubirea de avere se numeşte netemere de Dumnezeu. Căci calea nedreptăţii aduce stricăciune locuinţei, *că cel ce iubeşte nedreptatea, urăşte sufletul său*, precum zice Scriptura.

Oh şi vai! O, părinţilor! Strâmtoraţi-vă şi nu vă întindeţi mult în lături. Că lărgimea şi întinderea trupului aduc multă răceală sufletului. Iar cât va fi trupul strâns, atât se înfierbântă şi se încălzeşte. Şi pentru ca să înţelegeţi mai bine, luaţi pildă de la dobitoace şi de la păsările cerului: le-aţi văzut pe acestea vreodată să doarmă cu răşchirare[1]? Şi să întindă aripile, picioarele şi capul? Ci dorm cu atâta înţelepicune, încât se adună pe sine şi se strâng, ca să se încălzească şi să nu răcească.

Dacă aceste necuvântătoare dobitoace au atâta înţelepciune şi luare-aminte, dar noi, oamenii cei cuvântători, cât trebuie să avem? Însă astăzi a covârşit neînţelegerea lor pe firea cea necuvântătoare, au întors faţa lor spre cele pământeşti şi şi-au pironit cugetul lor, cu totul, întru cele vremelnice cinstiri ale lumii, şi nu se simt deloc că se află în acest Sfânt Munte, care este numit *curţile Domnului*, întru care trebuie să se veselească inima voastră, precum scrie: *Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis mie: în curţile Domnului să intrăm! Veselitu-mi-s-a duhul, împreună mi s-a bucurat şi inima!* Întru care trebuie să salte şi să se veselească inima voastră întru odihna Născătoarei de Dumnezeu.

Iar voi aţi întors duhul vostru cu totul împotrivă, pentru nemulţumirea voastră. Şi pentru această nemulţumire a voastră inima voastră s-a prefăcut în piatră, din învârtoşarea voastră, şi nu simţiţi că vă aflaţi în curţile Domnului şi sub acoperământul Maicii lui Dumnezeu.

Părinţii cei vechi se purtau cu pace, iar voi, în ziua de astăzi, cu tulburare şi cu sminteli. Pentru aceea zic: Cine este acesta care vine? Acesta este cel de seară defăimător nepocăit. Şi vai de cei de seară nepocăiţi! Încetaţi vă zic, o, părinţilor, ca să nu vă găsească răzvrătita cale a pierzării! Iar de nu veţi hotărî să încetaţi de la răutate, şi fiindcă împotriva vieţii monahiceşti şi a chemării acesteia vă purtaţi, iată că trâmbiţa strigă cu mare glas, zicând: Sculaţi-vă! Sculaţi-vă din somnul păcatului şi nu mai umblaţi în căile pierzării! Faceţi măcar acum încetare răutăţilor şi nu vă înşelaţi ca şi cum faceţi ceva!

[1] Cu membrele întinse în lături, desfăcute larg.

Că lucrarea voastră vă vădeşte că aţi rătăcit din calea adevărului pocăinţei şi umblaţi pe calea rătăcirii, de la care, de nu vă veţi întoarce degrabă, o să veniţi întru desăvârşita prăpădire şi pierzare. Însă iarăşi vă zic, ca cel trimis de la Dumnezeu pentru aceasta: Întoarceţi-vă! Întoarceţi-vă înapoi cu toţii şi arătaţi adevărată pocăinţă, şi mai adevărată frăţească dragoste, şi ştiinţă curată către Doamna noastră Născătoarea de Dumnezeu, ca să mijlocească către Fiul ei. Şi Stăpânul nostru poate să-Şi întoarcă urgia, pe care a pornit-o cu dreptate asupra voastră, pentru păcatele voastre.

Iar de veţi rămâne tot întru faptele voastre cele rele şi tot întru acestea cugetând, să ştiţi că se va mânia asupra voastră Maica lui Dumnezeu şi o să ridice mijlocirea de la Fiul ei. Şi atunci Fiul ei şi Dumnezeul nostru o să facă cum va socoti cu dreptate, ca un Drept Judecător, precum şi voi împotrivă faceţi faptele către dânsul. Şi atunci o să vă temeţi cu înfricoşare.

Însă voi tot nu o să vă pocăiţi, ca nişte împietriţi la inimă ce sunteţi, că frica va trece ca visul, iar voi o să rămâneţi întru cele obişnuite răutăţii, pe care să le spună cineva ruşine este, după Apostolul şi precum zice Dumnezeiescul David: *Trimis-au semne şi minuni în mijlocul tău, Egipte!* Aşa o să se facă şi la voi în muntele acesta.

Pentru aceea, o, părinţilor, întoarceţi-vă înapoi şi pocăiţi-vă cu adevărată pocăinţă, că mai înainte aţi ascuţit robia mâniei lui Dumnezeu asupra grumazului vostru, şi iată, a ajuns asupra voastră. (Acestea s-au zis pentru răzmeriţa care a pătimit-o muntele la anul 1821.) Încă şi după aceasta se zice către cei nepocăiţi: *Că mâna Domnului este înaltă, stă cu sabia goală a răsplătirii*. Precum şi zicerile grăitorilor de Dumnezeu Proroci, atunci, către iudei în Ierusalim, i-au dojenit. Ci şi până astăzi, şi până în sfârşit, nu vor tăcea, dojenind pe cei ce fac fărădelege şi păcătuiesc, ca să ne temem.

Pentru aceea vă rog eu, fiu din punere al lui Dumnezeu (zice Sfântul Nil): urmaţi ninivitenilor şi îmblânziţi pe Dumnezeu, ca să nu vă ajungă degrabă mânia Lui. Şi atunci o să pierdeţi toate, şi pe cele trupeşti odihne, şi pe puţina luare-aminte ce o mai aveţi pentru mântuirea voastră. Că acum mai aveţi puţină îndeletnicire la canonul şi pravila voastră, iar când va veni răzmeriţa o să le lăsaţi toate nelucrătoare şi să slujiţi barbarilor. Acum daţi puţină milostenie, iar atunci nimic. Acum puţină şi mică dragoste tot mai aveţi între voi,

şi puţină pocăinţă, iar atunci toate împotrivă veţi avea, adică dihonii, vânzări, osândiri, clevetiri şi altele veţi avea între voi.

Acum puţină îndeletnicire aveţi întru linişte, şi unii vă îndeletniciţi şi la rugăciunea minţii. Iar atunci o să aveţi mare nestatornicie, din pricina multor griji ale voastre. Atunci vai şi amar la cei de seara!

Că oamenii vremii aceleia or să aşeze desăvârşită urâtă împotrivire şi neînfrumuseţare a vieţii monahiceşti. Şi or să aibă povăţuitori şi dascăli după poftele şi relele lor voiri. Însă vai dacă se va stinge şi această puţină căldură a cenuşii, care se mai află astăzi! Că vai de cei de seara şi mai de pe urmă monahi!

CAP 73

Pentru chiliile din Kerasia şi schiteii de la trei schituri

Acum cu puţin mai nainte, în vremile noastre (zice Sfântul), se linişteau părinţii la chilii, în Kerasia, şi Dumnezeu le da atâta binecuvântare de roade la un astfel de loc, încât se hrăneau aceste trei schituri, Sfânta Ana, Sfânta Treime (Cavsocalivi) şi Sfântul Vasile, de la aceşti kerasioţi, din Dumnezeiasca Pronie. Că văzând Dumnezeu darea lor la aceşti schitei şi fiindcă nu se leneveau nici despre cele călugăreşti datorii, le binecuvânta lucrurile mâinilor lor şi ostenelile şi le înmulţea roadele lor, încât le dădeau în dar. Că veneau schiteii vineri seara, cu tolbele lor, şi luau legume, vin şi untdelemn. Şi se duceau de se linişteau. Iar cei după aceştia au făcut pogorământ, şi au defăimat pustnicească şi cea fără de grijă viaţă, şi au început să slujească pântecelui, nemulţumindu-se cu vinul şi cu untdelemnul kerasioţilor, pe care le primeau în dar, pricinuind că sunt fără de putere, precum şi evreii cârteau pentru Mană. Şi cercând în toate părţile, s-au înştiinţat că vinul şi untdelemnul cele din Ostrovul Mitilin şi din Chidonia sunt mai bune, mai grase şi mai tari. Ca şi cum ar fi vrut să se însoare, să se împuterniceze cu acestea.

Şi ziceau între dânşii, spunând unii altora pentru acestea: „Părinţilor! Numai întru auz le aveţi pe acestea, însă când le veţi cerca, atunci o să cunoaşteţi gustul lor." Iar ceilalţi răspundeau: „Cu adevărat acela este vin bun, şi oricine va bea, i se roşeşte faţa!", nesocotind, lipsiţii de minte şi împietriţii, paguba trupului şi a sufletului moarte. Că

ziceau că oricine va mânca din untdelemnul acesta se îngraşă, şi cu lesnire sfărâmă pietrele. O, de nebunia şi nemulţumirea lor!

Alţii iarăşi ziceau nebuneşte: „Să se prăpădească de acum înainte vinul şi untdelemnul kerasioţilor, că am cercat câtă deosebire are. Şi iată că acum a venit un caic cu vin din Ostrov. Să mergem să-l cercăm!" Şi cercând, le-au plăcut vinul şi untdelemnul. Şi cumpărând, au poruncit să le mai aducă tot de acelea, că le-au plăcut părinţilor. Şi dacă au, să le aducă şi burduşe[1] de cărat la colibe. Iar corăbierul s-a făgăduit să le aducă orice vor voi.

Şi în puţină vreme a venit caicul, aducând de toate ce îi porunciseră, pentru câştigul lui. Iar părinţii, gătind vasele lor ce aveau, le-au umplut şi încă au prisosit, neavând loc unde să mai pună. Pe urmă au intrat în grijă ca să găsească butoaie şi chiupuri. O, ticăloşie! Alergau din mănăstire în mănăstire şi din chilie în chilie, ca să găsească. Şi gătind vasele, au cumpărat fiecare de prisosit.

După aceasta, au auzit şi alţi corăbieri că în Sfântul Munte se vinde vinul şi untdelemnul cu preţ şi au început şi ei a aduce. Iar postnicii şi schiteii au înmulţit vasele şi s-au dat mai mult la rucodea, şi au îndoit preţul, ca să aibă să cumpere cu îndestulare. Şi s-au meşteşugit să facă buţi şi burie[2]. O, de deşarta voastră cugetare, de robirea pântecelui, de stricăciunea, de paguba şi de nesimţirea schiteiţilor şi postnicilor! Dacă se mai cuvine a-i numi cineva pe aceştia postnici şi schitei, care s-au făcut iubitori de avuţii. Ah, răutate, cum te-ai sălăşluit într-înşii! O, răule satano, cum i-ai amăgit şi i-ai întors la voile tale! O, Doamne Iisuse Hristoase al meu, cum au lăsat jugul Tău cel uşor şi au ridicat pe cel greu şi netrebnic! Milostiv fii, Doamne, şi nu lăsa zidirea Ta să se prăpădească până în sfârşit!

Şi dacă au făcut tot felul de vase, le-au umplut, puindu-le în beciuri şi păzindu-le pentru mai multă vreme. După aceea au făcut şi hambare pentru grâu şi au învistierit mai presus decât trebuinţa lor. În urmă au adaos a face şi alte vase pentru brânză şi pentru icre, pentru morun şi alt peşte gras, şi îndulciri de bucate. Mâncând şi bând cu îmbelşugare, şi-au îngrăşat trupurile lor, s-au schimbat feţele lor şi şi-au pierdut desăvârşit postnicească înfăţişare. S-au făcut ca nişte dobitoace de junghiere, pe care le junghie în căsăpie, şi

[1] Burdufuri.
[2] Butoiaşe cu capacitatea de aprox. 125 litri.

nu primesc deloc învățătură, ticăloşii, de la nimeni, nălucindu-se că numai ei sunt înțelepți şi pricepuți, şi nu altcineva.

Ah, amăgiților părinți! Cum nu cunoaşteți că v-ați înşelat? Aceste dumnezeieşti cuvinte vi se pare că sunt râsuri şi glume, şi le batjocoriți cât sunteți într-această lume. Dar când va veni hotărârea morții, la Judecata lui Dumnezeu o să vă aduceți aminte de cuvintele acestea şi o să suspinați din suflet, tânguindu-vă, şi o să vă căiți fără de nici un folos că le-ați defăimat.

O, ticăloşilor! Vă socotiți pe sine că sunteți desăvârşiți întru nevoință, şi măcar urmă de nevoință nu aveți, şi nici cunoaşteți ce este nevoința. Ci aşa v-ați aşezat, fără roadă, învârtoşați la inimă şi cugetători de cele deşarte. Însă când va veni ceasul morții, atunci o să cunoaşteți că v-ați amăgit şi nu ați viețuit precum se cădea. Că pocăința cea după moarte nu va folosi nimic, fiindcă ați defăimat dumnezeieştile învățături şi pildele atâtor cuvioşi părinți, care s-au nevoit cu atâta pustnicie şi neagoniseală, iar voi ați trăit cu atâta odihnă, cu multe feluri de bucate şi cu gingăşime. Şi în loc să lăsați pildă bună la urmaşii voştri, ați arătat dimpotrivă, atâta neevlavie şi împietrire, şi ați neguțătorit în deşert mântuirea voastră, batjocorind pe Dumnezeu.

Pentru aceea, acum şi Dumnezeu a ridicat mila Sa şi binecuvântarea de la dânşii, şi în ceasul morții nu-i va milui, nici Se va milostivi spre călcătorii dumnezeieştilor Lui porunci, ci or să mugească ca boii şi ca dobitoacele la junghiere, când le junghie şi le taie bucăți.

Asemenea va fi şi păcătoşilor care nu au arătat adevărată pocăință până la sfârşit, că viind moartea întru adâncurile iadului, atunci unde or să rămână cele adunate? Căci numai la acestea şi-au cheltuit toți anii vieții lor, dar acestea nu or să le ajute lor nimic, ca cele ce sunt deşarte şi netrebnice.

CAP 74

Cine sunt aceştia care vin?

Aceştia sunt cei de seara ai acestei vremi, monahii, lucrătorii stricăcioasei căi a monahiceştii viețuiri. Cum s-au făcut astăzi monahii şi mai vârtos schitioții: leneşi şi îndărătnici! Au rătăcit, căzând din

înfrânare şi din post. Şi întreabă, din cele bisericeşti mâncând şi veselindu-se, necunoscătorii, schimbându-şi feţele. Către care se cuvine să le zică cineva. O, adânc nemăsurat al nesimțirii lor! O, înălțime prea multă a slavei deşarte a lor! O, noian netrecut al pierzării!

Unde sunt acum cei de trei ori fericiți, Dumnezeieştii Părinți luminători, care se slujeau cu vase de lut şi cu tivgi şi purtau haine sărăcăcioase de lână? Iar astăzi uneltesc îmbrăcăminți subțiri, ale celor fără de Dumnezeu latini. Se slujesc cu vase de sticlă nălucitoare şi cu multă cheltuială, asemenea cu ale neamurilor, iar nu cu ale creştinilor celor evlavioşi.

Ah! Ah! Şi iar ah! O, nemulțumire! O, împietrire! Cum nu simțiți pe care cale umblați, defăimând locul şi pildele Dumnezeieştilor Părinți şi urmând voilor voastre?

Veniți dar acum să împreunăm viața voastră cea de astăzi cu a celor vechi părinți, dacă seamănă cu a lor. Să rugăm pe marele Antonie, începătorul monahilor, să vedem de seamănă vreo faptă a lui cu călugăria vremii de acum. Să vie şi Dumnezeiescul Petru, care în muntele acesta a pustnicit, dacă seamănă liniştea lui şi postniceasca petrecere cu cei de astăzi liniştitori, şi să vedem câtă deosebire are.

Pentru aceea şi Dumnezeu a depărtat binecuvântarea Sa de la voi. Şi ca nişte nebuni umblați pe o cale întunecată a pierzării, care vă duce în fundul iadului. De aceea or să vă vină neîncetat ispite şi mari necazuri, pe uscat şi pe mare, şi o să vă lipsiți de tot binele trupesc şi sufletesc.

Să poftim şi pe cei doi de un nume Macarii: Egipteanul şi Alexandrinul, să ne arate chiliile lor, cu cele trebuincioase ale trupului: posmagul cel uscat, care era pus într-un vas strâmt, în care nu încăpea mâna să scoată mai mult când îl silea nevoia, şi apa ce mirosea în urcior, şi puțină făină. Şi să vedem de seamănă cu cele două şi cu trei rânduri palaturi, ale celor de acum schitei, care sunt lucrate în strung şi învistierite cu multe feluri de mâncăruri şi băuturi şi cu schimbări de împodobiri, de aşternuturi, perini şi feluri de acoperământuri moi şi de mare preț.

Vino şi tu, Dumnezeiescule Maxime Athonitule, floarea cavsocaliviților, şi adu auritele tale stâlpări, cele dumnezeieşte lucrate, ale nevoințelor tale, să vedem: seamănă cu nevoințele acestor de astăzi

monahi? O, preacuvioşilor Părinţi! Cum v-aţi afundat întru adâncul nesimţirii şi nu cunoaşteţi ce va să zică lucrarea monahiceştii vieţuiri şi schiteiasca petrecere! Şi călătoriţi numai întru întuneric, şi aţi cufundat ştiinţa voastră întru nălucitoarea înălţime a slavei deşarte. Şi vă năluciţi că sunteţi în pustie şi că faceţi oarece.

Vino şi tu, părinte Moisi Etiopianule, şi adu războiul cu care te-ai luptat şi cu care chip te-ai războit până la moarte, şi tare împrotivindu-te cu armele monahiceştii vieţuiri! Că cel ce birueşte, acela se fericeşte.

Părinţii cei de demult numai o grijă aveau: să se aşeze toţi cu totul întru neagoniseală. Şi toată nevoinţa lor era cum să agonisească lucrarea rugăciunii celei de gând, adică rugăciunea minţii cea inimelnică[1]. Iar astăzi toată grija şi nevoinţa monahilor este cum să învistierească, şi să sature nesăturata iubire de avuţii, şi cum să dobândească cele odihnitoare ale trupului şi plăcute lumii. Să dobândească chilii lucrate în strung, şi mai bine să zic palate. Să sădească raiuri cu feluri de pomi mirositori şi preafrumoşi şi grădini cu feluri de verdeţuri şi cu florării, ca neamurile.

Şi oare cu atâtea agoniseli poate cineva să se umilească, să verse lacrimi şi să-şi aducă aminte de Dumnezeu? Nicidecum şi cu adevărat niciodată! Şi dacă voi nu vă aduceţi aminte de Dumnezeu, cum să-Şi aducă aminte Dumnezeu de voi? Pentru aceea, părinţii cei mai dinainte aveau bogăţie nejefuită pe neagoniseală şi erau slobozi de tulburările lumii. Şi-şi aveau toată nădejdea şi credinţa către Dumnezeu sufleteşte şi trupeşte. Şi s-au răpit şi s-au aşezat în ceata Cuvioşilor, întru odihna cea veşnică.

Iar monahii cei de astăzi, pentru multa câştigare a averilor, or să se răpească trupeşte de către cei fără de Dumnezeu tâlhari, cu toate averile lor. Iar sufleteşte se vor răpi de cei din văzduh vameşi, şi se vor ţine spre viitoarea urgie, şi vor rămâne ostenelile lor în zadar, ca ale cârtiţei care scoate din pământ muşuroaiele, şi rămân în zadar pe pământ.

Şi iarăşi întreb: Cine este care vine? Aceştia sunt lucrătorii vremii de acum, defăimători ai monahiceştii vieţi. Că postnicii cei vechi fugeau de milostenie, şi nu primeau nicidecum osteneli străine, şi se

[1] Rugăciunea isihastă, în care mintea se uneşte cu inima.

ascundeau în munţi şi în peşteri, ca să nu-i găsească cei milostivi să-i supere, şi să-şi piardă liniştea pentru dânşii, şi să se păgubească de rugăciunea minţii, de umilinţă şi de paza minţii. Că precum zeama lămâii strică vopselele, aşa şi primirea milosteniei celei de prisosit prăpădeşte lucrarea faptelor bune ale monahului şi îl aşază pustiu de toată lucrarea lui. Însă în ziua de astăzi schiteii şi toţi monahii aleargă să găsească milostenia, cu toate că ea fuge. Şi pentru dânsa au pierdut gustul postniciei, dimpreună cu rugăciunea minţii.

Fiindcă milostenia cea de prisosit aruncă pe monah în feluri de ispite sufleteşti şi trupeşti: face pe liniştitori iubitori de averi, aşază viaţa monahului netrebnică şi-l pogoară întru cele mai de jos ale iadului, şi surpă mintea socotitorului liniştitor, cât era întraripat cu dumnezeiasca dragoste şi unit cu Dumnezeu prin rugăciunea minţii, şi aşa se împotriveşte mântuirii lui. Şi, în sfârşit, lucrurile cele de prisos peste trebuinţă pogoară pe monah în veşnica muncă, precum a pătimit un îmbunătăţit monah, cum se vede mai jos:

CAP 75

Pentru un monah nevoitor ce lua milostenie

Un monah nevoitor la lucrarea faptelor bune, din tinereţe dobândind multe fapte bune, din necunoştinţa lui nu se hrănea din ostenelile lui, nici dădea şi el altor monahi, după datoria monahicească. Că, după Apostolul, nu numai să luăm, că zice: *Mai fericit este cel ce dă decât cel ce ia.*

Iar acesta, nepriceputul, primea de la tot omul cel ce îi da. Şi când i-a sosit despărţirea de trup, urcându-se sufletul prin vămile văzduhului, iată că au venit aceia care îi dădeau milostenie, zicându-i: „Părinte, părinte! Ajută-ne nouă acum, precum şi noi ţi-am ajutat la nevoile tale când trăiai!" Şi atunci i-a zis îngerul povăţuitorul lui: „Ce strigă aceştia către tine?" El a zis: „Fiindcă mi-au ajutat la nevoile trupului, acum cer răsplătirea milosteniei lor." A zis îngerul către dânsul: „Cu adevărat, dator eşti şi tu să le ajuţi lor, precum şi ei te-au miluit!"

El a răspuns: „Acum nu am nimic, fiindcă mă aflu gol. Ce să le dau?" Îi zice îngerul: „Să luăm din nevoinţele tale pe care le ai, ca

să dăm datoria milosteniei pe care ai primit de la dânşii!" Şi aşa a şters îngerul atâtea lucruri de fapte bune ale lui, după suma milosteniei ce primise, şi a răsplătit acelora care l-au miluit, şi s-au împuţinat nevoinţele monahului. Şi numai până să ajungă la a şaptea vamă s-au sfârşit faptele cele bune ale monahului. Şi a rămas la celelalte vămi, neavând cu ce plăti greşalele lui. Atunci îi zice îngerul: „Acum ce avem să facem? Că nu mai avem cu ce plăti!" Şi văzând monahul că a rămas dator şi gol de fapte bune, îşi plângea cu amar întâmplarea lui. Atunci s-a depărtat de la dânsul şi l-a lăsat singur. Şi numaidecât a căzut nenorocitul monah dintru acea înălţime cu strigare şi cu sunet mare, în velzevul şi în pântecele iadului.

O, întâmplare veşnică şi osândă înfricoşată!!! Pentru aceea să ne păzim, fraţilor, de a primi osteneli străine, şi să ne hrănim din lucrul mâinilor noastre şi din osteneala noastră, ca să nu rămânem goi de fapte bune în ceasul cel de pe urmă al morţii, şi datori la nemilostivii vameşi, şi să ne osândim veşnic în tartarul cel mai de jos, pentru lenevirea noastră şi neluarea-aminte! Dumnezeu să vă izbăvească de această pierzare!

Vedeţi, fraţilor, că milostenia cea de prisosit pierde pe monah şi se face zăticnire mântuirii lui. Milostenia se face sabie cu două ascuţituri la cei ce o primesc: de o parte taie şi de altă parte mistuieşte. Adică: când monahul o primeşte şi nu o lucrează după datorie, atunci taie. Iar atunci mistueşte, când cel ce o primeşte o cheltuieşte la lucruri nefolositoare sau o învistiereşte, îmbogăţindu-se. Şi nemaigrijindu-se nici de a sa mântuire, nici se roagă pentru cei ce i-au dat-o, ci se întunecă ca un neînţelegător, nelucrându-şi mântuirea lui.

Mănâncă osteneli străine şi nu-i pasă pentru răsplătirea milosteniei ce a primit, şi aşa se pogoară întru adâncurile iadului. Milostenia nu este rea, dar nu este de folos tuturor să o primească. Fiindcă schiteii şi postnicii, când vor primi mai mult decât le face trebuinţa, li se face prăpădire sufletului. Iar la chinovie se face pricină de folos, fiindcă se primeşte de obşte. La care fraţii nu se amestecă, fără numai egumenul şi proistoşii, şi ei vor avea grijă să o lucreze după datorie.

Cei mai dinainte monahi, postnici şi schitei, fugeau de preoţie, ca să nu-i găsească milostivii şi să-i tulbure, să-şi prăpădească rugăciunea minţii. Şi aşa cu adevărat Biserica fericeşte pe cei milostivi,

iar nu pe cei ce primesc milostenie, ci pe cei ce dau milostenie. Fericiţi cei ce dau milostenie şi bucurie celor ce o primesc şi o lucrează! Şi iarăşi, de trei ori fericit cel ce miluieşte, şi vai celui ce primeşte şi nu lucrează să o răsplătească!

În ziua de astăzi, dicheii din schituri umblă din mănăstire în mănăstire şi din chilie în chilie, şi îndeamnă pe toţi să le dea milostenie. Însă o, schiteie, cel ce primeşti milostenia! Ştii de vei trăi până mâine? De ce te ticăloşeşti în valurile adunării milosteniei ca să o primeşti? Şi când ai să lucrezi răsplătirea? Iarăşi vă întreb pe toţi care locuiţi în muntele acesta: când o să daţi răsplătirea milosteniei? Şi când o să lucraţi datoriile făgăduinţei călugăriei voastre? Iată, vremea s-a apropiat ca să daţi răsplătirea ei, şi voi o să rămâneţi deşerţi de ostenelile voastre, cu nălucitoarea prăpădire a adunării milosteniei, fiindcă adunaţi milostenie şi o cheltuiţi în grijile lumii, şi toată sârguinţa voastră este numai cum să dobândiţi cele pământeşti, cele deşarte şi mincinoase, şi când o să plătiţi oamenilor. – O, ticăloşie! – Această adunare a milosteniei şi iubirea de avuţie prin a face rucodelie multă, grija pământului şi a hainelor au să vă aşeze în starea osândirii şi să rămâneţi goi de toate.

Şi aceste chilii ale voastre, ce sunt lucrate în strung, au să se pustiască, împreună cu bisericile, de cei fără Dumnezeu tâlhari şi barbari. Aceasta vă zic că o să se întâmple mai pe urmă. Dar vedeţi să nu se depărteze cineva dintre voi şi să iasă din munte afară, la lume. Fiindcă mânia lui Dumnezeu vine să lovească pe cei ce lucrează fărădelegea.

Dacă cumva veţi fugi ca să scăpaţi de urgia lui Dumnezeu, aceasta va veni şi acolo, şi pe cine oare să lovească, fără decât pe voi, care aţi fugit? Fiindcă nu vă supuneţi poruncilor lui Dumnezeu, ci vă depărtaţi şi fugiţi, ca să scăpaţi de urgia Lui.

Însă când va veni urgia lui Dumnezeu, pe cine are să lovească? Nu cumva o să lovească copacii sau pietrele cele neînsufleţite?! Auziţi, auziţi: urgiei lui Dumnezeu nu i s-a poruncit să lovească copacii şi pietrele, ci pe călcătorii poruncilor lui Dumnezeu. Şi oriunde vă veţi duce, mânia lui Dumnezeu o să vă găsească.

Pentru aceea vă zic: să nu îndrăznească cineva să iasă din muntele acesta, fiindcă oricine va fugi se va pierde sufleteşte şi trupeşte.

Iar care va rămâne în vremea răzmeriței viitoare şi îi va veni moartea, o să-l rânduiască Dumnezeu în ceata Cuvioşilor şi a Mucenicilor, precum pe cei din Sinai şi Raith părinți ce s-au ucis de barbari.

Cine este care vine? Aceştia sunt, care viața monahicească cu lenevire o petrec, cei de seara ai vremii de acum. Că astăzi monahii au uitat făgăduințele călugăriei şi petrec ca nişte nesimțitori. Pentru aceea i-au aflat toate relele, precum dihoniile şi pomenirea de rău, în loc de dragoste. Lăcomia pântecelui în loc de post şi de înfrânare. Iubirea de averi în loc de neagoniseală. Îngrijirea vieții acesteia şi tulburarea întâmpinării în loc de grija mântuirii sufletului. Necurăția spurcatelor gânduri în loc de curăția minții şi gânditoarea rugăciune.

Pe aceste răutăți le-au ales mai bine decât mântuirea şi curățenia sufletelor lor. Au pierdut calea cea de mult preț a neagoniselii şi a negrijirii, care este dulceața mântuirii. Şi au poftit prea multa grijă a tulburării, care se numeşte cale a pierzării. Au intrat oameni de obşte întru aceasta şi lucrează deşertăciunea, ca cei deşerți. Dar au să le vadă pe toate acestea topite ca fumul de pe fața pământului.

Milostenia se aseamănă cu fierăstrăul. Că precum acela taie bucata de scândură, aşa şi milostenia cea de prisosit taie pe monah de la calea mântuirii. Pe cât îl îmbogățeşte trupeşte, pe atât îl sărăceşte sufleteşte. Fiindcă omul nu poate să slujească la doi domni: lui Dumnezeu şi lui mamona. Asemenea şi monahul o să slujească pentru datoria monahiceştii făgăduințe? Sau să slujească pentru plata milosteniei pe care o primeşte, şi să lase datoria lui nelucrată?

Precum când un urcior se loveşte de piatră se sparge, aşa şi monahul, când s-o lovi cu milostenia, se sfărâmă gândul lui şi se stinge de la dânsul rugăciunea minții. Şi precum fierul, când cade în sare, se rugineşte şi nu mai este de nimic, aşa se aseamănă şi monahii: schiteii şi liniştitorii muntelui acestuia. Că au căzut în lăuntru în milostenie, şi s-au ruginit, şi s-au netrebnicit din dulceața liniştei, s-au împietrit şi s-au făcut nemulțumitori spre mântuirea lor.

Au lăsat rugăciunea minții şi au primit în locul ei îndulcirea lumii, ticăloşii, cu toată lucrarea ei. Şi se îndeletnicesc totdeauna întru aceste stricăcioase şi deşarte fapte, şi se lipsesc de veşnicile bunătăți, că se nălucesc cum că au sporit şi fac oarece.

Iar faptele lor sunt acestea: cine mai întâi să răpească şi să nedreptățească pe altul şi să supună pe celălalt. Se duc la biserică, la privegheri, să slavoslovească pe Dumnezeu, şi acolo vorbesc pentru rucodelie, pentru hotare şi pentru apă, şi fac pe Biserica lui Dumnezeu casă de negustătorie. Şi de acolo unii se despart pe taină şi se duc de strică îngrădirea hotarului altuia. Iar alții se duc unde se împarte apa şi o abat toată la coliba lor. Şi dimineața, văzând ceilalți nedreptatea ce s-a făcut noaptea, se tulbură, se scârbesc şi blestemă.

Se întâmplă de au lipsit oarecare veşminte de la coliba unuia, şi vor să pună afurisenie. Şi altele de asemenea, care sunt pricinile iubirii de averi, ale nedreptății şi ale răpirii. Şi aşa că milostenia pe care o capătă o prefac pricină de dihonii, pomenire de rău şi judecăți. Şi aflându-se în astfel de fapte, le vine, după slobozirea lui Dumnezeu, altă rană şi se lipsesc, ticăloşii, şi de aceste pământeşti bunătăți, împreună şi de cele cereşti şi veşnice.

Ah, preacuvioşilor Părinți! Cum ați ajuns la această ticăloasă stare? Ştiu că veți zice: de ce nu le spui acestea proistoşilor mănăstirilor, care ne cer biruri şi dajdii? Şi noi, dacă nu vom lua milostenie, cum să întâmpinăm dările către mănăstire? Pentru aceasta, adevărat ați zis că mănăstirile nu trebuie să vă ceară să dați atâtea grele dajdii, ca nişte postnici şi schitei ce sunteți. Dar însă când văd la voi colibele şi chiliile voastre, făcute în strung, cele cu multe cheltuieli zidite, cazanele şi tingirile cele de aramă, vasele cele de Europa, arhondaricele cele împodobite, putini şi butoaie, chiupuri şi alte vase pline de vin, rachiu şi untdelemn, şi altele cu peşte, brânză şi icre, vii, pomi, grădini şi feluri de verdețuri, care nici în lume cei bogați nu le au, şi voi pentru ce vreți să le aveți pe acestea dacă țineți viață monahicească?

Pentru aceea, cum să le fie milă mănăstirilor şi să vă treacă cu vederea, văzând că v-ați îmbogățit? Aşa vorbind între dânşii pentru voi, care caută pricină să judece şi să osândească şi zic: aceasta este starea monahicească? Aceştia sunt schitei şi postnici? De cuviință este să plătească şi ei cea cuviincioasă dajdie şi hangarale!

Iar de era să viețuiți voi cu plăcere de Dumnezeu, după rânduiala monahicească, cu dragoste frățească şi unire, nu v-ar mai fi supărat pentru bir, ci încă era să vă şi miluiască, cucernicindu-se de viața

şi petrecerea voastră cea cu neagoniseală. Iar voi, fiindcă v-aţi abătut din calea cea dreaptă, le pătimiţi acestea şi o să pătimiţi şi mai rele decât acestea de nu vă veţi lăsa de obiceiurile voastre cele rele.

Şi să ştiţi şi aceasta, că precum voi aţi necinstit monahiceasca vieţuire, aşa o să vă necinstiţi şi voi de la Dumnezeu şi de la oameni: şi or să vă răpească cumpliţii tâlhari cele ale voastre, precum şi voi răpiţi milostenia creştinilor şi nu o lucraţi.

Vă întreb: ce o să faceţi cu acestea pe care le adunaţi? Au nu rămân şi trec la mâini străine? Şi au nu o să vă grăiască de rău, ca pe nişte iubitori de bogăţie? Dar oare aţi dat răsplătirea milosteniei pe care aţi primit-o? Sau veţi fi chivernisit vreun sărac în colibele voastre? Străin, neputincios, bolnav sau lepros? Sau aţi învăţat pre vreunul ce nu ştia, ca să facă rucodelie? Ca să înmulţiţi talantul?

Dar însă voi pe cine iconomisiţi? Numai pe aceia de care aveţi interes; de la care nădăjduiţi să câştigaţi ceva din cele trupeşti, iar nu sufleteşti. Că şi bisericile voastre numai pentru câştiguri le-aţi zidit: şi colibile cele cu multă cheltuială zidite, pentru odihna voastră le-aţi zidit. Asemenea şi cele de multe feluri saduri şi grădini, numai pentru îndulcirea gâtlejului vă osteniţi şi le gătiţi.

Pe ucenicii pe care îi luaţi, şi pe aceia nu ca să aveţi grijă să-i mântuiţi îi primiţi, ci numai ca să învârtească casa voastră cum vă place şi cum voiţi. Pentru acestea toate vă zic: că cu nedreptate şi fără de cuvânt primiţi milostenia. Şi vă năluciţi că iconomisiţi pre oameni spre mântuire; dar iconomia voastră, cu care vă lăudaţi, este aceasta: când vine cineva la obşte, din lume pentru mântuire, şi se roagă să-l primească, dacă îl vede că este tânăr şi poate să lucreze, sau bogat cu avere, sau îndemânatic a face rucodelie, pe aceştia îi primeşte şi le dă întâiciunea: precum mirenii arhiereului lor. Şi iarăşi, câţi sunt tari cu trupul, şi cărturari, şi cuvântăreţi, îi primeşte şi îi cinsteşte: precum mirenii pe preotul lor. Iar pre aceia care ştiu meşteşuguri, şi feluri de ştiinţe, îi cinsteşte ca pe nişte ierodiaconi.

Aşadar, când vedeţi vreun sărac şi neputincios viind la voi, vă întoarceţi feţele despre dânsul. Iar de va veni vreun bolnav, ori vreun neputincios, sau vreun neînvăţat şi prost, vă întoarceţi vederile cu sălbăticie despre dânsul şi nu-l primiţi.

Ah! Vai!! Şi amar la cei de acum schitei şi postnici! Că citesc oamenii în lume pe cărţile Bisericii, pe *Paterice*, pentru petrecerea şi

vieţuirea Cuvioşilor părinţi, ale postnicilor şi ale liniştitorilor; şi, minunându-se de dumnezeieştile fapte ale acelora, se cuprind de evlavie şi se îndeamnă unul pe altul, şi vin spre închinăciunea grădinii Maicii Domnului, ca să primească rugăciuni şi binecuvântări de la lucrătorii grădinii: liniştitorii şi schiteii.

Şi dacă vin aici în munte, văd schimbată schiteiasca vieţuire; şi minunându-se de aşa schimbare a lucrurilor acestor de acum schitei! Şi cu mirare zic: ce este aceasta? Cum sunt cu totul schimbate cele ce se văd? Că nu se aseamănă cu cele ce noi am citit prin cărţi. Precum vedem, au trecut zilele cele sfinte. Vai! Cum am ajuns noi la astfel de vremi viclene? Cum altele citim şi altele vedem aici? Am auzit: pustietate şi peşteri; neagoniseală şi pustnicie; şi aici vedem palate şi chilii făcute în strung, grădini şi livezi cu multe feluri de pomi, lărgime şi întindere întru toate. Ce este aceasta? Şi ce sunt acelea pe care le-am citit prin cărţi? Oare acelea ce am citit sunt basme şi minciuni? Sau aceştia de acum au lăsat şi au călcat hotarele schiteieştii şi postniceştii vieţuiri? Şi de aici încep a veni întru neevlavie şi răceală.

Fiindcă nici bogaţii lumii nu au atâtea cuprinderi şi palate. Şi făcând semn unii către alţii zic că cărţile pe care le-am citit în lume nu se potrivesc cu vieţuirea cea de acum a monahilor. Păcat de ostenelele pe care le-am făcut, de am venit aici, la cuvioşii Schitei şi purtători de semne sfinţii!

CAP 76

Pentru un închinător care a văzut vedenie

Un închinător, cum a văzut lucrurile aşa schimbate, fiind întru o mănăstire, s-a căit, zicând: întru adevăr, de ştiam aşa, nu veneam, să las muierea şi copiii mei lipsiţi de cele de nevoie şi să cheltuiesc să viu aici fără nici un folos şi în deşert.

Acestea zicând şi mult gândindu-se, a adormit. Şi vede în vedenia visului pe Împărăteasa a toate, pe Născătoarea de Dumnezeu, Stăpâna muntelui, cu slavă şi cu cinste; şi împreună cu dânsa şi pe cuvioşii părinţi cei luminaţi, care aici s-au postnicit. A văzut şi o sca-

ră al cărei capăt ajungea la cer, şi Îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se pogorau pe dânsa, primind sufletele monahilor.

Şi ale unora din monahi se suiau slobode, neoprite. Iară ale altora se surpau jos şi cădeau în gura unei fiare înfricoşată şi atotmâncătoare. Şi acestea văzându-le acel închinător, a întrebat pe un slujitor ce se întâmplase acolo, zicând: Ce este acest lucru preaslăvit ce se vede? Iară acela i-a spus: pe care i-ai văzut că se suiau neopriți, aceia sunt cei nevoitori şi sfinți, precum ai citit în cărți, care nu sunt mincinoase şi prefăcute, precum le socoteai, ci adevărate şi fără minciună. Ci însă, când le citeşti cu evlavie şi umilință, atunci cunoşti chipul suirii aceleia. Iar aceia care cad în gura iadului sunt care au griji multe şi s-au stăpânit de iubirea de averi şi iau cea mai multă milostenie; ci o cheltuiesc spre cele deşarte şi nefolositoare. Pentru aceea, unii ca aceştia nu se numesc purtători de Dumnezeu, ci de bani purtători şi de cele deşarte, şi ajung în gura iadului, precum îi vezi.

Acestea auzindu-le închinătorul, a zis: adevărat, că şi eu am văzut viața lor; şi în loc să mă folosesc, m-am smintit şi i-am defăimat, şi mă căiesc că am venit aici şi îmi pare rău de cheltuiala şi de ostenelile mele.

Îi zice acel slujitor: să nu fii puțin credincios pentru neorânduiala oamenilor, că pentru faptele şi neorânduiala lor o să primească fieştecarele precum vezi, pogorându-se în gâtlejul fiarei. Să nu-ți pară rău pentru cheltuiala ta. Fiindcă noi suntem aici slujitori, îndreptători, încă şi răsplătitori: şi plătim ostenelile celor ce vin aici, în grădina Maicii Domnului. Stăm în schevofilachion (un loc în care se păzesc vasele şi alte lucruri de valoare ale mănăstirii, cum şi casieria, după obiceiul locului) şi dăm plată la câți vin aici cu evlavie şi cu curată inimă, spre închinăciune. Şi dacă voieşti, vino şi tu, să mergem la schevofilachion, ca să-ți plătim cheltuiala şi ostenelele tale toate. Însă plata sufletului tău ai să o pierzi: fiindcă te vedem că eşti întristat şi prea mult împuținat pentru cheltuiala ce ai făcut.

Şi mergând acel închinător, împreună cu slujitorul, la schevofilachion, zicea întru sineşi nepriceputul: ce să fac? Că cheltuiala mi s-a sfârşit, şi nu am cu ce mă duce înapoi. Iar cel arătat, cunoscând cu duhul ce socotea în mintea lui, i-a zis: acestea care le cugeți sunt

ale necredinței şi ale neevlaviei tale; fără numai vino să-ți plătesc, şi du-te cu pace. Şi mergând, a stat închinătorul afară de schevofilachion, iar slujitorul, intrând în lăuntru, a ieşit ținând în mâini un catastif şi condei, şi viind către închinător l-a întrebat de numele familiei; iar el i-a spus: soția se numeşte Maria, iar fiii mei, Ioan şi Simion. Îi zice slujitorul: adevărat, că şi aici aşa este scris din ceasul care ai ieşit din casa ta. Că la toți câți vin aici cu inimă curată li se scrie numele în cartea aceasta a vieții.

Iar tu, fiindcă nu ai venit cu gând bun şi cu inimă curată aici, ci te-ai smintit de neajungerile oamenilor şi ai cârtit din neevlavia şi necredința ta, vino să-ți plătesc cheltuiala ta şi să şterg numele care s-a scris aici. Atunci el a zis: numai numele meu şterge-l, iar al soției şi al fiilor mei nu-l şterge, fiindcă eu nu am de cheltuială. Îi zice slujitorul: acestea sunt pricinuiri; numai ia partea ta şi te du. Şi aşa, scoțând banii i-a plătit, şi a şters numele lui din cartea aceea a vieții. O, necunoscătorul şi fără de minte! Şi cu adevărat nebunul şi nepriceputul! Că luându-şi banii, i s-a părut că a plecat de la schevofilachion, şi aşa s-a deşteptat.

Şi gândindu-se pentru vedenie, şi neînțelegând pe cele ce a văzut, a scos punga să vadă şi s-a aflat plină de bani. Şi numărîndu-i, erau împătrit mai mult decât a cheltuit, şi s-a bucurat, necunoscătorul, neînțelegând ştergerea numelui său din cartea vieții. Şi nu s-a dus la nici un duhovnic ca să-i spuie, şi să-l îndrepteze, ca să nu pătimească ceea ce pe urmă a pătimit. Şi aşa s-a dus din Sfântul Munte la patria sa.

Şi după puțină vreme i-a urmat o primejdie şi s-a vândut toată averea: via, țarina şi celelalte lucruri, mişcătoare şi nemişcătoare, rămânând sărac desăvârşit. Iar ale soției lui nu s-au vândut cele pământeşti lucruri, adică: două țarini, trei vii, grădină, casă şi o prăvălie; pe care le-a binecuvântat Dumnezeu, şi a mai câştigat două prăvălii, trei țarini şi două vii; şi a mai făcut şi o casă pentru străini, pe care văzându-le bărbatul ei, a înțeles pricina. Şi se strîmtora şi se căia pentru cele ce a pătimit; a cunoscut atunci că din pricina că s-a şters numele din cartea vieții, pentru aceea i-au urmat lui toate acestea. Şi se văicărea pe sine, zicând: cu dreptate este, că precum eu am şters numele meu din cartea vieții, aşa s-au şters şi toate lucrurile mele cele de pe pământ.

Şi din această scârbă s-a îmbolnăvit greu, şi zăcând pe patul lui, mustrat fiind de ştiinţă, striga ticăloşindu-se şi zicea: ah! ah! pentru ce să şteargă numele meu din cartea vieţii? Ah, rău m-am amăgit! Iar cei ce stau de faţă şi îl auzeau se mirau, neştiind pricina lui, şi ziceau: ce ai de vorbeşti aiurea? Că soţia ta şi fiii tăi sunt bine; iată că te caută şi se grijesc de tine. Iar el, ticălosul, neîncetat striga nemângâiat, zicând: Vai mie! Vai mie! Numele meu! Numele meu, ah! De ce să se şteargă? Amar mie! Ce am păţit, ticălosul?

Şi aşa chinuindu-se şapte luni, scăpătatul, s-a săvârşit din pricina împuţinării credinţei lui. Vedeţi, părinţilor, cum acest scăpătat a pătimit aceste ticăloşii din pricina voastră? Cu cât mai vârtos voi aveţi să pătimiţi, ca cei ce sunteţi pricina la atâtea răutăţi şi sminteli?

CAP 77

Pentru Judecată

Iată, o, părinţilor! Cum zice Scriptura: *Vai prin cel ce vine sminteala!* Aţi căzut la acest vai. Ah! părinţilor cuvioşi, sculaţi-vă zic: sculaţi-vă din căderea voastră, ridicaţi-vă mai degrabă din căderea pierzării voastre şi faceţi început pocăinţei.

Veniţi, toţi care doriţi mântuirea voastră, şi apucaţi înainte spre întâmpinarea Mirelui celui Ceresc: ca să faceţi praznic de bucurie la toate cetele Îngereşti cu pocăinţa mântuirii voastre. Iar de nu veţi nevoi să vă întoarceţi, să ştiţi întru adevăr că aveţi să cădeţi în mari primejdii. Şi atunci lucrarea faptelor voastre şi toate ostenelile şi sudorile ce aţi făcut or să rămâie deşarte şi mincinoase înaintea înfricoşatului Scaun al lui Dumnezeu: şi pe voi o să vă hotărască în partea cea de-a stânga; şi vai de voi atunci! Şi după cuvântul Domnului ce zice: *Că mai bine era unora ca aceştia să nu se fi mai născut.*

Însă acum păcătosul om nu voieşte să arate puţină întoarcere vrednică pocăinţei; ci zice îndreptându-se: Ce am greşit eu? – Şi deşi am greşit ca un om, dar Dumnezeu este milostiv şi mă va milui. O, vai de tine, ticăloase, care defaimi mântuirea ta şi nu te temi de judecata lui Dumnezeu, după cuvântul care zice: *Că dacă abia dreptul se mântuieşte*... Şi dacă drepţii, care cu multă frică şi grijă lu-

crează dreptatea, se primejduiesc la mântuirea lor, dar tu, cel păcătos, cum te îndreptezi bârfind? Oare unde o să te arăţi înaintea înfricoşatului judeţ al Dreptului Judecător? Şi ce răspuns o să dai?

Că atunci când se va face judecata la toată lumea, ca să răsplătească fieştecăruia după faptele lui, o să zică celor de-a dreapta Lui: *Veniţi, binecuvântaţii Părintelui Meu, de moşteniţi Împărăţia cerului*... şi celelalte. Atunci drepţii, auzind această veselitoare hotărâre, or să se bucure şi or să suspine dintru adâncul inimii, smerindu-se pe sineşi: şi împreună cu suspinul acela o să se ridice frica de la dânşii şi o să se ducă la cei păcătoşi toată frica şi cutremurul.

Atunci păcătoşii or să se întristeze cumplit şi or să se cutremure, îndoit ca mai înainte, plângând şi tânguindu-se, auzind înfricoşata hotărâre a Dreptului judecător, grăită cu mare urgie, asupra celor de-a stânga Lui, adică: *Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic*... şi celelalte, precum scrie în Evanghelie. Şi vor zice: *Doamne! când Te-am văzut sărac, străin şi gol?*

O, ticăloase! Pentru ce plângi acum şi te tânguieşti? Când trăiai, nu te temeai şi nici o frică nu aveai, nici cât de puţin, ca să te pocăieşti; şi acum, la sfârşitul veacului şi la ceasul Judecăţii, curg lacrimile tale pâraie; acum nu te mai folosesc nimic lacrimile şi cele din adânc suspinurile tale: fiindcă trebuia să fie acestea la vremea lor, iar nu acum, când a trecut vremea. Că acum nu au trecere şi nu mai trebuiesc nimic. Acum vai de cei ce nu s-au pocăit în viaţa aceasta, şi i-a aflat moartea negata!

CAP 78

Pentru Înviere

Mai înainte de Judecată, cînd vor trâmbiţa groaznic Puterile cereşti, spre învierea de obşte a tuturor oamenilor celor adormiţi de la începutul zidirii până la sfârşitul lumii, ca să dea fieştecarele răspuns la înfricoşata Judecată a Domnului şi seamă de toate cele ce au lucrat în viaţă, bune sau rele, toţi cei născuţi în lume, afară de cei necredincioşi, atunci drepţii, veselindu-se, se vor scula întru întâmpinarea Domnului. Iar păcătoşii se vor scula întunecaţi şi posomorâţi

şi spre somn schimbaţi. Şi ca mai bine să pricepeţi, ascultaţi asemănarea pildei acesteia:

Când toacă şi trag clopotele la biserică, în miezul nopţii, şi vă deşteaptă pe voi ca să mergeţi voi la biserică, să ascultaţi dumnezeieştile Laude, cei cu evlavie şi sârguitori se veselesc când aud şi se bucură că a venit ceasul ca să se desfăteze întru dumnezeiasca laudă. Aceştia sunt în starea cea dintâi.

Alţii vin în frică şi în umilinţă şi plâng. Aceştia sunt cei din starea cea de a doua. Alţii iarăşi sunt leneşi şi trândavi, şi când aud se afundă iarăşi în somn. Aceştia sunt în starea a treia: cei nepocăiţi. Aşa înţelege şi pentru Învierea cea viitoare. Că unii o să se scoale spre învierea vieţii, după Evanghelie. Iară alţii spre învierea judecăţii şi a osândirii, adică cei ce au lucrat cele rele. Şi o! vai de unii ca aceştia! Izbăveşte, Doamne, pe cei ce cred întru Tine, de această osândire!

Cei din starea cea dintâi, care auzind toacele aleargă la biserică, ascultă dumnezeieştile Laude, înţelegând dulceaţa întru care au să se desfăteze, intră întru noime, adică în înţelegeri tainice şi întru dumnezeieştile cunoştinţe se înfrumuseţează şi se veselesc. Aceştia sunt fii şi moştenitori ai Împărăţiei cerurilor, şi se cunosc din roadele lor că sunt fii ai lui Dumnezeu.

Iar cei din a doua stare, umiliţii şi plângătorii, aceştia sunt care înţeleg de înfricoşata urgie a lui Dumnezeu, cu care o să răsplătească fieştecăruia după faptele lui Dreptul Judecător; şi pentru aceea plâng, rugându-se lui Dumnezeu să le ierte păcatele lor pentru multă milostivirea Lui, câte ca nişte oameni au greşit şi ei. Aceştia sunt plăcuţi lui Dumnezeu, fiindcă se nevoiesc pentru mântuirea lor.

Iar cei cufundaţi în somn sunt cei care vin la biserică şi vorbesc deşertăciuni şi despre cele pământeşti, şi se numesc aceştia batjocoritori de cele dumnezeieşti. Vai lor, nepricepuţii şi fără de evlavie! Aceştia sunt care pricinuesc pricinuiri şi nu se scoală din păcatul lor, nici la biserica lui Dumnezeu se duc: şi de se duc vreodată, nu iau aminte la slujbă ca să audă cântarea psalmilor, ci stau departe şi dormitează. O, vai! Că pentru aceştia chitara lui David cântă: *Că nu vor învia necredincioşii la judecată, nici păcătoşii în sfatul dreptţilor.*

Dar pentru cei din ziua de astăzi (deşi cu îndrăzneală este a o zice), că toţi s-au abătut la blestemata pricinuire, ce vom zice? Că în

ceasul Utreniei şi la slavoslovia lui Dumnezeu pricinuiesc: că suntem osteniţi, lasă să mai dormim puţintel. Alţii pricinuiesc neputinţă. Alţii se îndreptează că sunt în slujbe, şi pentru aceea le-a venit somnul. Alţii că sunt epistaţi[1] la slujbe, şi asemenea pricinuiesc: şi îşi cheltuiesc zilele vieţii lor în zadar, socotind că cu aste pricini se vor îndrepta.

Iar la cea mai de pe urmă trâmbiţă a Îngerului, în ziua cea de apoi, atunci zic: o să se înfricoşeze toată zidirea, înţelegând pricina. Munţii şi dealurile, pietrele şi copacii, şi toate cele nesimţitoare or să se cutremure. Dar oamenii din ziua de astăzi nu simt, fiind cufundaţi întru adâncul piezării. O! şi cine să-i plângă? Amar de necazul acela! Şi de veşnica osândă care o să le vie. Şi iarăşi: O, bucurie şi veselie, care o să vie la aceia care se află în calea mântuirii! Oare, când vor auzi trâmbiţa sunând, la a Doua Venire a Domnului, ce îndulcire oare şi duhovnicească veselie o să le fie atunci? Ei singuri numai or să o cunoască, şi cei asemenea lor drepţi.

Iar vai şi amar de aceia care se află în calea pierzării, şi nu se pocăiesc întru adevăr, şi nu încetează de la faptele lor cele rele, şi nu se îndreptează cu Sfânta Mărturisire ca să se aşeze la fiiasca moştenire din care au căzut şi s-au făcut fii ai diavolului, prin lucrarea lor cea rea!

Ascultaţi, o, preacuvioşilor părinţi! Şi veniţi-vă întru simţire. Că ca să greşească cineva lui Dumnezeu, şi să stea aşa nevinovat fără să se pocăiască, aceasta este din neluare aminte, şi nu se socoteşte întru nimic la Dumnezeu. Că nu se mânie Dumnezeu pe cel ce greşeşte: ci mai vârtos se mânie pe cel ce nu se pocăieşte: că nu este păcat care să biruiască milostivirea lui Dumnezeu. Iară ca să rămâie cineva în păcate nepocăindu-se, aceasta este moarte şi desăvârşită pierzare, pentru aceea nu trebuie să rămânem întru păcate nicidecum. Ci căindu-ne, să alergăm la Sfânta Mărturisire ca cerbul cel însetat la izvoarele apelor, şi primind de la duhovnic canonul cel cuviincios, şi îmblânzind cu lacrimi pe Dumnezeu, ca să ne ierte păcatele noastre.

Fiindcă a nu cădea s-a dat numai Îngerilor: iar noi suntem nepoţi ai lui Adam. Veniţi dar, toţi dimpreună, întoarceţi-vă înapoi: vă rog

[1] Conducători.

eu, cel mai mic, fiu din punere al lui Dumnezeu (Nil). Veniți de vă apropiați de povățuitoarea cea preamilostivă, ca să vă povățuiască la calea mântuirii, către Începătorul mântuirii noastre.

Veniți şi cădeți la mijlocitoarea mântuirii neamului nostru, care mijloceşte todeauna către Fiul său şi Dumnezeu pentru noi! Veniți toți, cu pocăință desăvârşită, să alergăm către Împărăteasa a toate şi Stăpâna a toată lumea: şi căzând, rugați-vă către dânsa ca să vă fie ajutătoare în ziua necazului şi în nevoia cea mare!

Veniți, zic, la Maica lui Dumnezeu şi Fecioara Născătoarea de Dumnezeu, la Sfântul Sion, la cea fără de prihană, fiindcă aceasta este cea tare mijlocitoare către Dumnezeu. Care mijloceşte neîncetat pentru Muntele acesta: îl păzeşte, îl sfințeşte şi-l ține, precum magnetul pre fier. Amin.

Sfârşitul Cuvintelor Sfântului Nil celor mântuitoare.
Şi Maicii lui Dumnezeu mulțumită.
Acum şi totdeauna în vecii vecilor.
Amin!

Cuprins

Cuvânt înainte 7

Din cartea manuscript a Cuviosului Părintelui nostru Nil Izvorâtorul de Mir, Cavsocalivitul, din Sfântul Munte Athos

CAP 1. Viața şi minunile şi vedeniile Sfântului Nil 13
CAP 2. Arătarea Sfântului Nil în chipul ciobanului 18
CAP 3. Pentru spânul de care s-a smintit Theofan 23
CAP 4. Pentru aflarea Sfintelor Moaşte ale Sfântului Nil 28
CAP 5. Pentru o vedenie ce a văzut Theofan la Athon 36
CAP 6. Arătarea Sfântului Nil în chipul popei Matei 38
CAP 7. Pentru pilda iederii 44
CAP 8. Pentru căderea dracilor 47
CAP 9. Pentru Potop şi pentru Noe 50
CAP 10. Pentru purtarea Schimei 53
CAP 11. Pentru supunere şi sminteală 56
CAP 12. Pentru tâlharul care a crezut pe cruce 58
CAP 13. Pentru tâlharul cel rău-credincios 58
CAP 14. Pentru Iuda vânzătorul 59
CAP 15. Pentru spânzurarea Iudei 62
CAP 16. Pentru pocăința lui Theofan 66
CAP 17. Pentru un liniştitor din pustia Iordanului 70
CAP 18. Pentru un îmbunătățit liniştitor 72
CAP 19. Pentru pocăința ninivitenilor 77
CAP 20. Povestire pentru mănăstirea neadormiților 78
CAP 21. Pentru boierul Raguil din Ninive 79
CAP 22. Pentru săracul străin din Sfânta Ana 83
CAP 23. Pentru puturoasa lepră a grăirii de rău 84

CAP 24. Pentru baie şi pentru uşa cea cu încuietoare 85
CAP 25. O povestire înfricoşată cu un duhovnic 86
CAP 26. Pentru alţi doi duhovnici 88
CAP 27. Pentru strămoşul Adam 91
CAP 28. Pentru tăcere 92
CAP 29. Pentru părinţii cei vechi, cum ziceau rugăciunea 95
CAP 30. Pentru al optulea Sobor 96
CAP 31. Pentru înmulţirea fărădelegii, pentru venirea lui Antihrist şi pentru sfârşitul lumii 98
CAP 32. Pentru firea şi statura dracilor 101
CAP 33. Pentru cât a vieţuit Sfântul Nil în Muntele acesta 103
CAP 34. Pilda unui împărat ce a făcut nuntă fiului său 105
CAP 35. Vedere înfricoşată pentru luarea lumânărilor de la parastase 111
CAP 36. Pentru priveghere la două colibe 115
CAP 37. Jurământul celor vechi Părinţi 121
CAP 38. Pilda cu două mirese îngrecate 122
CAP 39. Altă pildă cu un împărat 123
CAP 40. Pentru păcatul sodomiei, cât de greu este 126
CAP 41. Pentru staulul oilor pildă 131
CAP 42. Pentru cel ce se pocăieşte 133
CAP 43. Puţini sunt care se mântuiesc în muntele acesta 145
CAP 44. Pentru cei ce aduc daruri la proistoşii mănăstirii 148
CAP 45. Pentru trimiterea Sfântului Nil în Sfântul Munte 150
CAP 46. Cei vechi se numeau în şapte rânduieli 155
CAP 47. Mustrare pentru preoţi şi duhovnici 159
CAP 48. Viaţa şi petrecerea Preacuviosului Servie, arătată de Sfântul Nil din Athon, Izvorâtorul de mir 163
CAP 49. Ispitele şi nevoinţele Sfântului Servie 169
CAP 50. Moartea duhovnicului lui Servie 181
CAP 51. Îngerul spune cuvânt la înmormântare 182

CAP 52. Pentru împrilestirea lui Cunavie 187
CAP 53. Pentru moartea Sfântului Servie 190
CAP 54. Pentru răzvrătirea schitului Cuviosului Servie 194
CAP 55. Pentru rugăciune 196
CAP 56. Pentru pustiirea Schitului Sfântului Servie 201
CAP 57. Pentru trimiterea îngerilor satanei 202
CAP 58. Pentru cele şapte colibe din schitul lui Servie 206
CAP 59. Pentru Mănăstirea Constamonitului 209
CAP 60. Sfătuire a Sfântului Nil pentru călcarea vieţii monahiceşti 211
CAP 61. Intrarea fiarei celei cu şapte capete întru petrecerea vieţii monahiceşti 213
CAP 62. Maica Domnului jeluindu-se către monahi 215
CAP 63. Numai 60 de drepţi în Sfântul Munte 219
CAP 64. Pildă pentru scaunul Maicii Domnului 224
CAP 65. Pentru venirea oamenilor în Sfântul Munte şi scopul lor 225
CAP 66. Chipul cu care se va duce Maica Domnului din Sfântul Munte 228
CAP 67. Otrăvirea lui Luca monahul 231
CAP 68. Pentru cartea birului 235
CAP 69. Pentru prinderea de către tâlharii draci 243
CAP 70. Ehmalot vede păcatele în chip de fiare sălbatice 245
CAP 71. Întoarcerea lui Ehmalot din lume 247
CAP 72. Cuvintele Sfântului pe rând 252
CAP 73. Pentru chiliile din Kerasia şi schiteii de la trei schituri 258
CAP 74. Cine sunt aceştia care vin? 260
CAP 75. Pentru un monah nevoitor ce lua milostenie 263
CAP 76. Pentru un închinător care a văzut vedenie 269
CAP 77. Pentru Judecată 272
CAP 78. Pentru Înviere 273

DIFUZARE:
S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, Bucureşti
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Societatea de Difuzare SUPERGRAPH
vă oferă posibilitatea de a primi prin poştă
cele mai bune cărţi de spiritualitate,
teologie, cultură religioasă, artă, filozofie
apărute la edituri de prestigiu.
Plata se face ramburs la primirea cărţilor;
taxele poştale sunt suportate de Supergraph.

Vă aşteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, Bucureşti, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

Sacrifică puţină vreme pentru a răsfoi
cărţile noastre:
este cu neputinţă să nu găseşti ceva
pe gustul şi spre folosul tău!